V Jaar

HET MISSIEWERK

TIJDSCHRIFT VOOR MISSIEKENNIS EN MISSIEACTIE

UITGEGEVEN DOOR DEN PRIESTER-MISSIEBOND IN NEDERLAND

ONDER HOOFDREDACTIE VAN

PROF. DR. ALPH. MULDERS

EN

MGR. TH. M. P. BEKKERS



VIJFTIENDE JAARGANG

1933—1934



ADMINISTRATIE: HUIZE BIJDORP, VOORSCHOTEN

DRUK EN EXPEDITIE: C. N. TEULINGS' KON. DRUKKERIJEN N.V. 'S-HERTOGENBOSCH



Z. H. EXC. MGR. H. PAULISSEN, S.M.A.



HET VICARIAAT VAN KUMASI

Bij het portret van Z. H. Exc. Mgr. H. Paulissen S. M. A.

Het in 1932 opgerichte Vicariaat van Kumasi, maakte tot dan deel uit van het Vicariaat van de Goudkust. Waar sedert de veertiende eeuw de streken langs de kust onder heerschappij gekomen waren van Europeesche mogendheden, daar bleef het achterland van Africa's Westkust nog eeuwenlang voor de Europeesche handel en beschavingsinvloeden gesloten. Zoo bleef ook het Koninkrijk van Ashanti, waarvan Kumasi de hoofdstad was, tot laat in de negentiende eeuw zijn ongeschonden onafhankelijkheid behouden, en bleef er voor Europeanen de toegang lang ontzegd.

Men weet niet of de Portugeesche Katholieke missionarissen van Elmina pogingen deden om tot in Kumasi door te dringen. De eerste onderneming van dien aard vinden wij vermeld op naam van Dominee Freeman van het Wesleyaansche Kerkgenootschap, die in 1841 tot Kumasi schijnt doorgedrongen te zijn. Dat was in de tijden, dat de kust, in handen der Nederlanders, ontoegankelijk gehouden werd voor het Katholicisme. Twee Dominees der Protestantsche Missie van Bazel, welke sinds 1828 op de Goudkust werkzaam was, kwamen in 1881 te Kumasi aan, met een opdracht van de regeering, om een rapport op te maken en uit te brengen over die streek. Er is ook toen echter geen Missie door hen gesticht, en uit het rapport blijkt dat de Wesleyaansche poging van 1841 er totaal schipbreuk had geleden.

In 1878 was door den H. Stoel een priester der Congregatie van den H. Geest, R. P. Commenginger, naar de Goudkust afgezonden, om er de mogelijkheid te bestudeeren eener te stichten Missie. Ook deze zette zijn reis door tot in Kumasi, en kwam daar aan in 1879.

In December 1879 werd door Z.H. Paus Leo XIII de Missie van de

Goudkust opgericht, en aan de Societeit der Afrikaansche Missiën van Lyon toevertrouwd.

Te Elmina, waar de eerste priesters onzer Societeit hun werk in het nieuwe gebied waren begonnen, ontmoette P. Moreau in April 1881 een gezantschap van den Koning van Kumasi. Hij werd uitgenoodigd eens naar de hoofdstad te komen, om aldaar met den koning zelf de mogelijkheid te bespreken van de stichting eener Katholieke Missie in Ashanti.

Na een voetreis van tien dagen kwam P. Moreau op 21 April 1882 te Kumasi aan. Naar alle waarschijnlijkheid was dit de eerste maal, dat binnen de muren van het wreede Kumasi het H. Misoffer werd opgedragen, al was het dan maar in de verborgenheid van de leemen hut, die den priester als nachtverblijf was aangewezen. Wreed, — want niet voor niets droeg die stad haar naam „Kumase", i.e. plaats des bloeds ; niet voor niets heette een harer vermaardste kwartieren „nkram", i.e. het bloedbad, waar bij honderdtallen de menschenoffers werden gebracht aan de geesten der afgestorven koningen; niet voor niets ook zou het lang duren, eer het Christendom met zijn milde levenswijsheid, met zijn al-gebod der liefde, hier ingang vinden zou, in dat fiere en stoute koninkrijk, dat staatkundig gebouwd stond op het eeuwenoude heidendom, als op zijn organisch fundament ; in dat koninkrijk der Ashantis, dat, indien het in alles getrouw wilde blijven aan zijn oude en levendige tradities, *moest* vallen met den ingang van de leer van Christus.

Inmiddels liep deze reis naar Kumasi op weinig vruchtdragends uit : niets meer werd er bereikt dan een toezegging, dat de koning ter gelegener tijd wel eens verlof zou geven om hier een Katholieke Missie te beginnen.

Nu kwamen er over Ashanti jaren van woeling en onrust, welke pas een eind zouden nemen met den tweeden oorlog met de Engelschen, bij den aanvang dezer eeuw. Tijdens dien oorlog kwam weer een Katholiek priester te Kumasi, R.P. Wade, in zijn hoedanigheid van legeraalmoezenier der Engelsche troepen. Ook toen kon er echter niet gedacht worden aan de stichting eener Missie.

De tegenstand was nu echter gebroken. De eenheid van het uitgestrekte Ashanti koninkrijk, het prestige der fiere Kumasi vorsten, waren door de nederlaag geschokt, en daarmede de funda-

menten, waarop het geheele Ashanti Staatswezen stond gegrondvest : het heidendom.

Het Engelsche wingewest Ashanti lag open voor den handel, — het eigenlijke doelwit der twee Engelsche oorlogen, — maar meteen ook voor den christelijken godsdienst. Langzaam kwamen de gemoederen tot rust : nieuwe uitzichten waren er nu, nieuwe belangen, waarover dat volk ontwaakte en die in hen den burcht van hun oude overwinnaarstrots sloopten.

De handelshuizen van de kust brachten hun geschoold personeel mee : jonge mannen van Elmina, van Cape-Coast, van de oude eerste Missieposten en -scholen, en deze brachten in die heidensche steden en dorpen het Christendom, dat deel was geworden van hun beschaving, deel ook van den invloed, dien zij rondom zich heen gingen verspreiden. Gedreven door het proselytisme dat den Fantiman, en vooral den Elminiaan in het bloed schijnt te zitten, begonnen zij in haast iedere plaats de kern rondom zich te groepeeren van een Christelijke, van een Katholieke gemeente.

Vele jaren echter zou het duren, voordat de Ashantis zelf zich in getale tot den nieuwen godsdienst zouden laten winnen. Voorloopig bestonden die kernen hoofdzakelijk uit de Fantis zelf, die ook buiten hun vaderland en hun stam, in een heidensche streek, den drang behielden om hun godsdienst te beleven.

Er was ook zooveel, dat voorloopig de Ashantis op afstand moest houden : een godsdienst van Blanken, van hen die hun van een eeuwenlange onafhankelijkheid hadden beroofd, de ongeschonden lijn hunner koningen hadden gebroken, hun nationalen trots hadden geknakt ; een godsdienst die lijnrecht gericht stond tegen het bolwerk van hun staatswezen, tegen dat heidendom, dat het merg was geweest van hun nu vergane grootheid, dat de laatste schakel bleef, die hen nog aan dat glorierijke verleden van onoverwinbare natie vasthield. De tijd, die hen betere kennis gaf met het wezen, het doel en de gebruiken van dien godsdienst heeft ook die laatste opstandigheid in hen neergelegd. Het Christendom begon ook tot hen te spreken, en zooals de ziel van ieder volk, werd ook hun ,,van nature Christen ziel" tot de Openbaring getrokken : in de laatste decennia zijn ook de bekeeringen onder hen met duizenden ieder jaar te boeken geweest,

De officieele stichting van de Katholieke Missie in dit land kan historisch vastgesteld worden op Februari 1907, toen Mgr. Hummel, Apostolisch Vicaris van de Goudkust, op een reis naar Kumasi, van de Regeering, in die stad een stuk land verkreeg, en terstond daarop Pater Jos. Muller, in een afgehuurd pakhuis, en kerk en school opende.

Er werd in 1910 een missiehuis gebouwd, en dat was het eerste van het complex gebouwen der Katholieke Missie op dat stuk land, dat nu te Kumasi bekend staat onder den naam van St. Petrusheuvel

Lang echter zou het nog duren, voordat de Ashanti Missie het hoofd boven hare finantieele moeilijkheden kon uitsteken, en zich geleidelijk kon gaan ontwikkelen. Tot in 1913 moest een der veranda's van het missiehuis dienst doen als kerk ; toen kon er eindelijk een school worden gebouwd, die vooreerst echter tevens als Kerk moest doorgaan.

Langzaam ging het werk vooruit, maar vooruitgang was er. In 1919 zullen er een goede twintig bijparochies geweest zijn, die, ontstaan uit de proselieten ijver der Fantis, door de twee priesters, die, al de oorlogsjaren lang, dat uitgestrekte gebied alléén hadden te bewerken, te veel, helaas ! aan het leekenapostolaat moesten worden overgelaten.

Doch van toen af begon een gestage groei. Hoe meer dat land en dat volk tot bloei kwamen, hoe meer het wegennet werd uitgebreid en het verkeer gemakkelijker maakte, hoe meer zich ook die bijposten gingen vermenigvuldigen. In 1925 werd Oboasi, in 1930 Bekwai, in 1932 Konongo en Berekum tot residentieposten verheven, zoodat er op het oogenblik dat Ashanti tot Vicariaat werd verheven, vijf hoofdstaties bestonden met rondom de honderd en vijftig bijparochies.

Zulks is de stand van zaken in dit nieuwe Missiegebied, waarover Z.H. Excellentie Mgr. Paulissen als Apostolisch Vicaris benoemd werd : een missiegebied in vollen opbloei, waar alles groeiende wacht op de hand van den werker, die met den zegen van Boven, dien weligen lente-akker tot goudrijp oogstveld zal omzetten.

Wat tot nu is bereikt, is slechts de belofte van wat bereikt kan worden. Het is nog weinig, te weinig voor een land van 71.000 K.M.^{2} en met een bevolking van $\pm$ 600.000 inwoners. Nog te klein staat daarin de groep van 13.000 Katholieken en 8.000 Doopleerlingen,

en veel te klein het aantal priesters, die met hun tienen voor het probleem staan van de bekeering der Ashantis.

Maar ,,*habemus Pontificem* !'' — Die kreet, geladen met jubel en geestdrift, ligt in den mond van dat handjevol priesters, ligt in den mond der vele duizenden, die smachtend wachtende zijn naar zijn aankomst in ,,hun'' en ,,zijn'' land. ,,Wij hebben een Bisschop ! Onzen eigen Bisschop !'' — En in dien kreet, en in dat verlangen liggen opgedrongen al de hoop, al de verwachting, en al de bereidwilligheid tot medewerking tevens, die op den eersten Kerkvorst van Kumasi, op Z.H. Excellentie Mgr. Hubertus Paulissen, zijn gevestigd. Als ,,Venator Animarum'', zooals in schallende jachthorenklanken zijn Bisschopsdevies weerklinkt, — als ,,jager om zielen'' betreedt ,,Hubertus'' zijn nieuw Vicariaat.
Moge God, Die den Jager er riep, hem er overvloedige vangst bereiden. A. SCHOONEN, S.M.A.

VAN KLEURLINGEN EN TOESTANDEN

Bijna de heele wereld wordt beheerscht door de Blanken : onze K.L.M.-vliegtuigen trekken op hun regelmatige route naar Indië, via Bagdad, Jask, Karachi, Allahabad, Rangoon, Bankok, Medan, Palembang, vanaf Schiphol tot Batavia over gewesten beheerscht door Blanken. De steppen, wouden en plantages die Amy Johnson vanaf Crownden tot Kaapstad overvloog, zijn zonder uitzondering Engelsche, Fransche, Belgische, Portugeesche kolonies. Van de 55.000 vierkante mijlen der bewoonbare aarde-oppervlakte, bevinden zich vier-vijfden in handen der Blanken en worden door hun wetgeving beinvloed of beheerscht. Niet de ideale, spiritueele overheersching van den Koning der Vatikaansche Stad door zijn missionarissen, die liefde en rechtvaardigheid verkondigen op de kille ijsvelden der barre Poolstreken, in de bergen van Centraal-Afrika, te midden van de Roodhuiden der Amerikaansche Cordillières, in de eindelooze steppen van Mongolië of in de Vaupez der Indianen, aan de geheimzinnige oevers van de Gele Rivier, bij de koppensnellers der Keieilanden of de Colorado's van Dahomey en Goudkust, op alle wereldvlekken van Noord- tot Zuidpool naar Oost en West. Neen.

De loop der gebeurtenissen had tot resultaat dat Europa na 400 jaar expansie, en ook Noord-Amerika invloed op alle deelen der aarde hadden gekregen. Zou het Blanke ras zijn wereldsuprematie gaan uitoefenen in een geest van waarachtige beschaving, die de allereerste verplichting eener kolonisatie is, ofwel met het brute egoïsme dat den inlander tot slaaf vernedert, tot een levend onderdeel eener kolossale productie-machine ? De christelijke verantwoordelijkheid ontbrak bij de stichters der kolonies, zoodat in de wingewesten dezelfde sociale problemen zijn ontstaan van in de Europeesche staten die niet meer christelijk geregeerd worden : in de meeste koloniale bezittingen mochten de kleurlingen slechts zòòver aan de beschaving deelachtig worden, als dat aan het eigenbelang der overheerschers en aan het kapitalisme ten goede kon komen ! Waar koloniseeren beteekent : zich geven aan een volk om het doen op te bloeien tot een jong, normaal, welvarend deel der menschheid met geestelijk en zedelijk welzijn, tegen een natuurlijk recht op materiëele vergoeding in evenredigheid met de weldaad aan die bevolking bewezen, is sinds de ontdekking der overzeesche nieuw-landen de kolonisatie door het groot-kapitalisme een zuivere kwestie van rendabiliteit geworden. Regeering en industrie hebben zoodoende in de Aziatische en Afrikaansche kolonies dezelfde sociale wantoestanden geschapen waartegen in Europa sinds vijftig jaar fel gestreden wordt.

Aan de verplichtingen ten opzichte hunner gekleurde onderdanen kwamen de meeste koloniale imperia tekort. Het klassieke koloniale werelddeel, Afrika, is één Kaïnsteeken, onuitwischbaar en steeds beschuldigend, gebrandmerkt op het voorhoofd der blanke overheerschers. In hun drang naar goud door exploitatie kwamen dezen tekort aan hun plicht tot intellectueele, cultureele en zelfs economische verheffing van de inlanders. In Fransche, Portugeesche en Spaansche gebieden staan ze zelfs vijandig tegenover het onderwijs, en wordt het Ministerie van Koloniën, dat het met het onderwijs meestal goed bedoelt, beticht van onvoldoende kennis van de psychologie der negers ! Want voor hun kolonisatie-methoden is het noodig dat de inboorling zich zelf niet bewust wordt ! Maar kan er nog sprake zijn van *kolonisatie*-methoden waar men stelselmatig, volgens een vooropgezet plan, te werk schijnt te gaan om aan de kolonie zooveel mogelijk te onttrekken en den inlander zoo weinig

mogelijk over te laten of terug te geven, en dàt door middelen die niet met de moraal strooken ? Onze beweringen veroorloven we ons te staven met enkele voorbeelden die we zelf gedurende onze missiewerkzaamheden in Boven-Ivoorkust (Fransch West-Afrika) moesten beleven, en die aantoonen hoe dikwijls het menschelijk recht door de Europeesche hebzucht wordt geschonden.

De Ivoorkust wordt ontvolkt : geheele families nemen in groot aantal hun schamele have en goed op, en verdwijnen Oostwaarts naar de Goudkust of naar Liberia in het Westen ; zij zijn het moede om jaarlijks drie of vier maanden en soms langer met hak en stamper aan het onderhoud der wegen te werken, terwijl hun velden onbebouwd moeten liggen en hongersnood hun stam bedreigt. Drie of vier maanden dwangarbeid verrichten gedurende het vruchtbare regenseizoen voor het onderhoud van wegen waarover een zeldzame vrachtwagen rolt, doch die een promotie van den resident met salarisverhooging kunnen teweegbrengen, en daarbij nog gedwongen te zijn om in zijn eigen kost te voorzien daar zelfs niet een korreltje rijst of maïs van regeeringswege wordt uitgedeeld omdat die arbeid buiten ieder budget moet geschieden, zulks vindt onze primitieve neger onrechtvaardig en onverdragelijk. Om de zweep te ontvluchten van den soldaat, die hem in den almachtigen naam van den resident komt aanwerven, om de onvermijdelijke geeselingen met karwats en roede die nu eenmaal bij zoo'n arbeid behooren, te ontkomen, zoekt de ongelukkige 'n toevlucht in 'n land van ruimere vrijheid. Stammen als de Tagoeana's van Tafiré en Katiola de Djoela's van Kong, krimpen met den dag in ; het leven wordt gedoofd in de dorpen waar geen nieuwe hutten worden bijgebouwd terwijl de anderen geleidelijk tot puin en leem instorten. In 1926 zagen we hoe méér dan 1500 negers : mannen en vrouwen, grijsaards en kinderen, meisjes en zwangere vrouwen, moeders met zuigelingen, door den soldaat uit hun dorpen werden gehaald om vier weken lang, van zonsopgang tot aan den nacht, met een stuk jamswortel dat ze meebrachten tot voedsel, in de omstreken van Korhogo en Sinematiali de wegen te herstellen voor den doortocht van Binger, den kapitein die in 1895 de Ivoorkust voor goed aan Frankrijk onderwierp : elk district dat hij moest doorreizen, beleefde eenzelfde tragedie!

We herinneren ons hoe M. Portes, resident van het Korhogodistrict vanaf Februari 1925 tot October 1926, om de aandacht van

de kolonie en van den gouverneur op zijn capaciteiten te vestigen, een houten brug bij Kôga over de Bandama-rivier besloot te bouwen, 1800 negers aanwierf om boomen te kappen en op hun schouders naar de werkplaats te dragen terwijl tientallen dezer ongelukkigen er het leven moesten laten, en.... de resident nadien pas inzag dat de bouw dezer brug om hydrologische redenen een onmogelijkheid was....

Dezelfde kolonisatiegruwelen, dezelfde niets- en niemandontziende wijze om het menschelijk recht onder de voeten te trappen, kan de Afrika-reiziger ten onzen dage nog bij den aanleg der spoorlijn dwars door Ivoorkust aantreffen : de inlanders die dáár het leven lieten, zijn niet te begraven op het grootste soldatenkerkhof van Verdun of van de Chemin des Dames. ,,Elke dwarsligger van de spoorbaan heeft één neger het leven gekost'', zegt een negerspreekwoord !

En wat te denken van den dwang van overheidswege om de inboorlingen cultures te doen aanleggen, waarvoor klimaat en grondgesteldheid ongeschikt zijn, alléén omdat het moederland die cultuurprodukten wil gebruiken om zich van een buitenlandsche markt onafhankelijk te maken? Wat te zeggen van de onafzienbare katoenvelden, welke jaarlijks door ieder negerdorp in West-Afrika opnieuw moeten worden aangelegd en vele weken arbeid eischen ? Waarvan de opbrengst dikwijls, vooral in droge jaren, niet méér dan één Kilogram per Hectaar bedraagt ? Terwijl de blanke handelsagent niet méér dan 75 fransche centimes per Kilo katoen uitbetaalt ? En waar het opgelegde productie-gewicht bijna door niemand bereikt wordt, hebben de planters de keus tusschen de gevangenis en een langen, wekenlangen tocht naar een aangrenzende kolonie, waar de katoen beter groeit, doch waar zij hetzelfde product met het vijfvoud van den verkoopsprijs betalen moeten ! Men zal dan ook toegeven dat in vele gevallen de overzeesche bezittingen in haar huidigen vorm een groote onrechtvaardigheid zijn, terwijl daartegenover de inlanders niet in staat zijn tot autonomie, zoodat de koloniale machten zich niet mogen terugtrekken uit deze domeinen. Het verwondert niemand, dat het kommunisme gunstig kan cellen bouwen en veel aanhang zal krijgen, en het nationalisme tiert tot in de diepste binnenlanden, waar Europa zijn beschavingsplicht verwaarloost. Ghandi, Patel, Moethillah Nehroe, Soekarno,

de negerleider Dubois bazuinen de heele wereld rond dat de kolonies genoeg hebben van een Westersche overheersching waarin egoïsme meestal de drijfkracht is : als een pijnlijke rheumatiek voelen de Europeesche koloniale machten in hun overzeesche gewrichten een steeds groeiende onafhankelijkheidsbeweging.

Naast regeeringen die meerendeels de rechten van de kleurlingen weinig eerbiedigen, is een andere gevaarlijke flora zich in de kolonies gaan inwortelen en verontrustend gaan opgroeien : *de industrie*, even onsociaal en onchristelijk als de liberale europeesche industrie van het einde der XIXe eeuw, evenmin de rechten eerbiedigend van den gelen of zwarten arbeider. Laten we onze blikken even werpen op de industrialiseering der kolonies met hare gevolgen, en de natuurlijke reacties der inlanders hierop. [1])

Eén feit voltrekt zich steeds meer en meer en met grootere brutaliteit, nl. de industrialiseering der koloniale bezittingen, hare inlijving in het mechanische, gerationaliseerde systeem der grootproductie. Terwijl de Aziatische en Afrikaansche wouden, mijnen en plantages steeds méér voorname grondstoffenproducenten werden (de cacao der Goudkust verwierf in enkele decennia te Londen een beslissenden invloed op de wereldmarkt, terwijl de Senegaleesche aardnoten met 209.800 ton in 1930, de koprah en de sheebutter van Nigeria, de Indische rubber, de Congoleesche metalen van voorname beteekenis werden voor de wereldindustrie), gingen tevens de nieuwe werelddeelen in de laatste jaren vooral, belangrijke industriëele landen worden. Allereerst de beschaafde, vereuropeaniseerde gewesten als Egypte, Noord- en Zuid-Afrika. Doch ook in het hart van Afrika (alléén bekend om zijn wildernis en zijn primitieve negerstammen) werken electrische ovens, hydro-electrische stations, waarvan één in 1930 voor 120.000 volt stroom kon leveren, cementfabrieken waarvan sommigen met een productievermogen van 40.000 ton, steenfabrieken, maalderijen, suikerrafinaderijen. In 't binnenland van Ivoorkust moesten we in 1924—1925—1926 van de opkomst der olie-industrie getuige zijn : de Compagnie Francaise de la Côte d'Ivoire, annexe van de reusachtige Uni-Lever, zette in die jaren te G-Badika en te Banfora een oliefabriek neer, geoutil-

---

[1]) We ontleenen aan een voordracht van A. Arnou op de sociale studieweek te Besançon (1930) de cijfers, die we in dit opstel aanhalen voor Belgisch Congo en Britsch-Indië.

leerd naar de eischen eener moderne onderneming, en in staat om ieder 10.000 ton aardnoten jaarlijks te verwerken. Te G-Badika werd tevens een concessie verkregen voor een sisal-plantage, en vier jaar later richtte deze Compagnie een vezelfabriek in om uit de sisalbladeren zakken te vervaardigen om aan de behoefte der kolonie grootendeels te voldoen.

Omdat die moderne industriën in de verre kolonies groote installatiekosten met zich meebrengen, zware sommen eischen voor aanwerving en onderhoud der vele arbeidskrachten, is de bedrijfsrationalisatie in de nieuw-landen den weg ingeslagen naar 't model der veel-armige Zuid-Amerikaansche Compagnies. Met min of meer royale deelname van den staat ontstonden zeer voorname groepen aandeelhouders ; maatschappijen welke onderling de eene voor de andere van nut konden zijn, smolten samen tot groote, veelzijdige concerns die door het bankwezen worden beheerscht. Zoo ontstonden o.a. de Mijn-Unie van Opper-Katanga (ze bezit mijnen, plantages, modelboerderijen, transportondernemingen, winkels handelsmaatschappijen, banken, enz.), de West-Afrikaansche Handelsmaatschappij (S.C.O.A.), de Textielconsortiums van Britsch Indië, de Javaansche Cultuur Maatschappij, de Uni-Lever, (waarbij de Nederlandsche fabrieken van Jurgens en Van de Bergh aangesloten zijn).

Wat gewichtige gevolgen brengt voor een kolonie en hare inwoners zulke reusachtige concentratie mee van kapitalen, die geplaatst en beheerd worden door besluiten van administrateurs, die van uit Londen, Parijs, Amsterdam of Kopenhagen, volgens dossiers en grafieken, over het lot van duizenden en duizenden menschen beslissen ! Men denke slechts aan de mobilisatie van werklieden en grondarbeiders voor de Openbare Werken (spoorlijnen, rivieren, wegen), aan de noodige werkkrachten voor een intense grondstoffenproductie in mijnen en plantages en voor de fabrieken zelf, werklieden van honderden kilometers ver naar de werkplaatsen aangezogen : de 8000 die voortdurend noodig zijn bij den aanleg van de Spoorlijn Brazzaville-Oceaan (Fransch Congo), de 3000 voor de nieuwe lijn Neder-Congo-Katanga, de 14.000 arbeiders voor den wegenbouw van Welle-Nepoko, de duizenden die het heele jaar op de wegen van Ivoorkust staan onder commando der soldaten-opzichters, enz. Vermelden we hierbij de massa's reizende en trek-

kende werklieden uit Nyassaland, uit Fransch-Soedan, de geïmporteerde arbeiders der suikervelden van Britsch-Guinea. Een heel jonge kolonie in volle industriëele ontwikkeling gelijk het Engelsche Kenia (voormalig Duitsch Oost-Afrika), had volgens officiëele berekening in 1930 voor industrie en waterstaat 232.000 mannelijke arbeiders noodig, terwijl de heele bevolking slechts 510.000 bruikbare mannelijke inwoners telde ; en de Europeesche ondernemingen in Belgisch Congo, die in 1916 niet meer dan 45.702 arbeiders gebruikten, eischten er in 1930 ruim 500.000.

En deze drommen arbeiders leven meestal geconcentreerd in kolossale ondernemingen, opgehoopt in echte proletarische voorsteden. Alléén in de mijnen en fabrieken van Katanga werken 43.000 mannen, en in de Leverfabrieken van den Congo 12.000. De houtexploitaties van Ivoorkust hebben voortdurend 7000 hakkers en slepers aan het werk. Enkele jaren geleden verrees te Leopoldville een nieuw negerdorp met 15.000 inwoners, en te Kinshassa (acht Kilometer verder) een stad met 1200 blanken en 15.000 kleurlingen die van elders hierheen waren getrokken.

Daar nestelt zich dus, in de volle wildernis, een gerationaliseerde en wetenschappelijk georganiseerde industriëele onderneming. Trachten wij ze aan het werk te zien met haar lange sleep sociale en menschelijke gevolgen en resultaten. Vooraf make men echter een onderscheid tusschen zoo'n onderneming bij primitieve, onwetende, verdrukte inlanders die gewoon zijn gebukt te gaan onder den slavenknoet van almachtige koningen en opperhoofden, en eenzelfde onderneming bij meer ontwikkelde, soms opstandige volken, zooals de Indiërs of vele Maleiers.

Hoe zal dan in de jonge primitieven-kolonies de industrie de medewerking, den arbeid weten te verkrijgen van een meestal sterkverspreide bevolking welke te dom is om ook maar iets van het schoone onzer beschaving te snappen, en welke naar onze europeesche begrippen vadsig van aard, of tenminste nog ongeschikt voor onzen intensieven arbeid is ? Onze voorvaderen hadden er een mouw aan weten te passen : *de slavernij*. En vandaag uit nog menige koloniaal zijn spijt over de afschaffing der slavernij. *Dwangarbeid*, voor zoover men hieronder iederen arbeid verstaat door het individu verricht uit vrees voor een straf, en waarvoor hij zich niet vrijwillig heeft aangeboden, is in de kolonies „*officiëel*" niet meer geoorloofd.

Toch is in de meeste exotische industriegebieden en vooral in Afrika, dwangarbeid de eenige gebruikte weg om arbeiders te vinden. Waar professor Roos in de beschrijving zijner reis door Angola en Mozambique vertelt van een planter die de belasting voor de inlanders betaalde, om dat bedrag met de gebruikelijke 500% in den vorm van arbeid terug te krijgen, en deze onervaren Afrikareiziger dat als een voorname bezonderheid noteert, kan de West-Afrikaansche missionaris zulks in zijn kolonie als een jaarlijksch gebeuren beleven. Zelf waren we in Ivoorkust machtelooze getuige van de recruteering van arbeiders voor de houtexploitaties. Maandelijks vervoegen zich de aanwervers bij de residenten, de officiëele regeeringsvertegenwoordigers, voor nieuwe arbeiders. Tegen een fooi van 25 of 30 Fr. francs per arbeider geeft de resident den eenen of anderen inlandschen koning, die hem in de organisatie der kolonie ondergeschikt is, bevel om binnen drie of vier dagen de 200 of 300 gevraagde mannen voor den ronselaar „reisvaardig" te maken. Om de „affaire" te verhaasten, wordt het opperhoofd met geschenken : kleedingstukken of drank, overstelpt. Natuurlijk is bij deze arbeiders geen sprake van vrijen wil bij dergelijke „contracten", echter wel van onwil en dikwijls van verzet dat toch niet baat, omdat een dreigementje van den koning de weerspannigen gemakkelijk bedaart ! Volgens Z. Exc. Mgr. Cessou S.M.A., apostolisch vicaris van Togoland, waren in 1930 de districten van het binnenland zijner missie ontvolkt door den dwangarbeid niet alleen voor de werken van algemeen en publiek belang, maar ook voor de particuliere bedrijven. Wie de kolonies van nabij heeft gezien en de inlanders kent, weet dat de 500.000 arbeiders die de belgisch-congoleesche industrie noodig heeft, zich meestal niet uit eigen beweging gaan laten inschrijven, zelfs niet met het vooruitzicht op een fatsoenlijk loon. Het stelsel om in alle mogelijke vormen op de inboorlingen dwang uit te oefenen, is op het oogenblik de grondslag voor den arbeid in een groot gedeelte van Afrika.

Welke gevolgen heeft dat aanwervingssysteem gehad ?

a. ontvolkte dorpen, waar te weinig landbouwers overbleven om uitgestrekte en weinig vruchtbare velden te bewerken voor gewone levensonderhoud ;

b. ontwrichting van familie en maatschappij ;

c. geboortenvermindering ;

d. toename der kindersterfte ;
e. in de kampen zelf, onwettige samenleving en steriliteit ;
f. ontzettend sterftecijfer op de werkplaatsen.

In Leopoldville (B. Congo) zijn voor 23.000 mannen slechts 6000 vrouwen met 2600 kinderen. In de Mijn-Unie van Katanga waren in 1924 tegenover 12152 mannen slechts 1715 vrouwen. In Ivoorkust zagen we zelf hoe voor iedere 300 mannen die telkens voor zes maanden naar de houtexploitaties vertrekken, niet méér dan 12 vrouwen aan de karavaan toegevoegd worden.... En dan de ontzettende sociale katastrophe : ontrukt aan zijn oude milieu, aan de strenge tucht van zijn stam, aan familie en godsdienst, gestort in de onbestendigheid der industrie, is de inlander eensklaps en zonder overgang hevig ontwricht, als dronken en duizelig, te eenvoudig en onervaren om zich in een westerlijk evenwicht te houden, en reeds niet meer in staat om zich aan zijn primitieve maatschappij vast te klampen.... Vervolgens de angstwekkende toename van het sterftecijfer onder de inlanders. In de Transvaalsche mijnen bedraagt het sterftecijfer onder de Chineezen 27 à 30 per 1000 ; voor de negers zelf is daar de sterfte 60 à 80 per 1000, en voor de Zwarten afkomstig uit Mozambique stijgt dit cijfer in die mijnen zelfs tot 110. In de koper- en tinmijnen van Katanga was in 1927 de sterfte 80 à 90 per mille, een verhouding die zeker verontrustend is wanneer men bedenkt dat de mannen uit de sterksten van hun dorp zijn uitgezocht, en de sterftecijfers geen rekening houden met de talrijke sterfgevallen op de heen- en terugreis, noch met het groote aantal van hen die wegens ziekte of ongevallen ontslagen werden en naar huis terugkeerden, alwaar velen van hen stierven tengevolge van die oorzaken.

De meer *ontwikkelde kleurlingen* van Indië, Japan, China, Hong-Kong, werden niet minder slachtoffers van de brutaliteit der economische ontwikkelingen en van de overrompeling door het kapitalisme. Zij beleven de geschiedenis van het Europa van 100 jaar terug, en de wisselingen en moreele vernielingen van het voorkapitalisme der beginnende XIXe eeuw, maar dan op haar allerergst en geweldigst, wijl de handwerker, de vakman der patriarchale werkplaats eensklaps, onverwachts, onvoorbereid gesnapt en meegesleurd is door de gerationaliseerde machine der XXe eeuw. Misschien herinnert men zich nog de treurige levensomstandigheden

in Neerlands grootsteden in de jaren hunner wordende en opkomende industriën. Deze omstandigheden vinden we in kolonies en dominions terug: onbewoonbare krotten; ontzettende, ongeloofelijke kindersterfte: in Kroonstadt (Z.Afrika) sterven jaarlijks per 1000 geboorten 600 kinderen, in Johannesburg zelfs 700. Verder lange werkdagen: in Japan werd pas in 1931 de elf-urige werkdag ingesteld. Britsch-Indië had in 1930, als achtste industriegebied der heele wereld, 7251 fabrieken met 1.533.382 arbeiders, waaronder 250.000 vrouwen (één zesde), en 57.562 kinderen, en dàt nog wel in de gloriedagen der zich-socialistisch-noemende Labourpartij in Groot-Bretagne en Dominions. Mijn- en fabrieksarbeid en nachtwerk door vrouwen: onder de 270.000 britsch-indische mijnwerkers zijn 80.000 vrouwen (ruim een vierde), waarvan er 28.000 ondergronds worden gebruikt bij het laden en transporteeren van delfstoffen. Japan schafte pas in 1929 den nachtarbeid af voor vrouwen en meisjes. Onmenschelijke kinderarbeid; de beruchte kinderexploitatie in de katoenmolens van Shanghai, in het indische factorijen-systeem; de misstanden in de jutemolens van Calcutta, Bombay, Madras, waar jongens en meisjes van onder de tien jaar aan 't werk zijn gesteld omdat ze veel goedkoopere arbeidskrachten zijn.

Hoe hebben de inlanders op de tekortkomingen der regeeringen, op het in- en doorvoeren van het westersch kapitalisme en op de industrialiseering dezer landen gereageerd?

Om bij ons vooropgestelde onderscheid te blijven: van een arbeidersbeweging is geen sprake bij de primitieve volken. Van tijd tot tijd enkele plotselinge gemoedschokken, hier en daar een relletje, een zeldzame opstand. Op oververmoeidheid reageert de proletariër der ongezonde tropenlanden gewoonlijk door vroegtijdig te sterven. De ontvolking is het dreigend spook, dat zelfs de economisten schrik aanjaagt. Door de industriëele uitmoording, samengaande met besmettelijke tropische ziekten: pokken, malaria, slaapziekte, en met andere physiologische omstandigheden, schijnen de Afrikaansche negerstammen, juist gelijk de Amerikaansche Indianen, in den wortel van hun voortbestaan getroffen.

Leest men de arbeidersmanifesten en de berichten over hunne vele en bloedige stakingen, dan krijgt men den indruk, dat bij de werklieden der méér beschaafde gewesten als Indië en China, de

reactie vuriger en geweldiger zou zijn. De pers geeft herhaaldelijk berichten over sociale troebelen aldaar. In Shanghaï staakten in 1926 : 202197 arbeiders, in 1927 : 230251, en in 1928 : 248.047. Alléén in 1928 braken in Indië 400 stakingen uit met ½ millioen stakers, die 31 millioen werkdagen verzuimden (cijfers van het I.A.B.). In woelige streken als dezen bestaat dus volop het sociale vraagstuk, het probleem ook van het proletariaat, de klassenstrijd met zijne uitbarstingen : stakingen, relletjes, onbezonnen eischen, strijdende vakverbonden en syndikaten, waartegenover van den kant van werkgevers en gouvernement, weigering tot onderhandelen, toevlucht tot politiemaatregelen, ontbinding van syndikaten. N. M. Joshi, arbeiders-afgevaardigde voor Britsch-Indië op het Internationaal Arbeidersbureau te Genève, verklaarde toen hij in 1929 uit dit bureau trad : „De Communisten danken hun succes in Indië aan de gewoonte van de werkgevers en van de regeering om de klachten der arbeiders zoolang te veronachtzamen tot de staking uitbreekt".

In kolonies van ouderen datum en meer-gevorderde beschaving kwamen syndikaten tot stand, die ongetwijfeld een voorname rol zullen spelen in de toekomstige gebeurtenissen in hun land. Zoo bestaat in Zuid-Afrika de Industrial and Commercial Union (op dezelfde basis als de N.V.V.) ; in Australië, het Panpacifistisch Secretariaat (méér dan 900.000 leden) ; in Ceylon, een socialistisch syndikaat ; in Britsch-Indië, het All India Trade-Union Congress ; in China, het internationale roode syndikaat met 3 millioen leden. Gedreven door beroepsopruiers of door communistische zeloten, zijn deze organisaties een dreigend gevaar geworden voor de geindustrialiseerde kolonies. Toch overdrijve men niet en hale men niet ieder oproer, elke staking aan als een bewijs van den groei van het bolsjewisme. In Indië is menige staking nationalistisch van oorsprong en strekking. De negeropstand van 1931 in Kwango (B. Congo), waarbij honderden negers werden gedood, brak alléén uit, omdat de inboorlingen er genoeg van hadden om zooveel portage te doen, er genoeg van hadden om nog dwangarbeid te verrichten, en onvoldoende betaald te worden voor de vruchten hunner velden en den arbeid hunner handen : aldus de interpellatie van Vandervelde in de Belgische Kamer op 14 Juni 1932.

Als verdere reactie doet zich tenslotte het groeiende nationalisme

gelden, van zelf anti-kapitalistisch, in dat grootste deel van het aardvlak dat men kolonies pleegt te noemen of dat de prooi van fabriek en machine geworden is. ,,Wanneer overal pogingen gedaan worden om de koloniale overheersching uit den weg te ruimen, is het niet alleen Moskou, dat ervan de schuld draagt, zegt Dr. Zacharias, grondlegger van de katholieke pers in Britsch-Indië. Lang voordat Moskou er zich in mengde, smeulde gewoonlijk het vuur reeds: Moskou had dit slechts aan te blazen. De Communisten hebben niets gedaan dan een natuurlijke beweging versnellen en vervormen, een beweging onder de gekleurde rassen die verlangen zich te bevrijden van het toezicht, om niet te zeggen van de onderdrukking door vreemdelingen. Het nationalisme in de kolonies is van meet af aan bijna overal anti-kapitalistisch geweest; het moest zoo zijn, omdat het kapitalisme door de industrialiseering een niets-ontziend gevaar was en blijft, niet alleen voor het volkseigene, maar zelfs voor het lichamelijke voortbestaan van het volk".

Vele jaren geleden droomde misschien de Hindoe in de schaduw zijner pagode van geluk en welvaart die, op de belofte van koloniseerend Europa, over zijn velden en bergen zouden neerdalen. De songs van de negers waren misschien eertijds blije melodiën over de heerlijkheid eener beschaving waarvan Europa het monopolie had, en waaraan zij, natuurkinderen, tot in het allerdiepste der savanna deelachtig zouden worden. De Blanken hadden het immers beloofd.... Nu verwachten ze dat groote heil zelfs niet meer van den missionaris.... Want door de verkeerde kolonisatiemethoden en door het grootkapitalisme is de heilsboodschap van het missiewerk over de heele linie gehandicapt. Zoo hoeven de kleurlingen geen redding te verwachten, zoolang zuiver eigenbelang de wereld bestuurt en christelijk Europa slechts een christelijk masker draagt, gelijk aan het Japansche masker van Gog. Zoolang al die adviezen en tips van de beurs door tekortkomingen en onrechtvaardigheden waargemaakt moeten worden, zal geen volmaakt missiewerk mogelijk zijn, zal de Kerk die de missionaris bouwt, onvoltooid moeten blijven. Zoolang Europa en Amerika het zevende gebod uit den Decaloog zullen gebannen houden, het rechtvaardigheidsbesef in hun geweten niet herleeft, kan rechtvaardigheid geen exportartikel worden. Die afwezigheid van een christelijk geweten is het gevolg van de gebroken eenheid van geloof en leven, en van

een levensbeschouwing die op zuiver individualisme en materialisme gebouwd is.

Hervorming van het individu, het beleven van den volledigen Decaloog, herstel en hernieuwing van den geest door een christelijk leven dat ook sociaal-christelijk zal zijn, brengt automatisch vernieuwing van het openbaar leven. Vernieuwing van het openbaar leven brengt toepassing mee van de juiste sociaal-economische beginselen, toepassing van Rerum Novarum en van Quadragesimo Anno. Dan kan Europa schenken van zijn overvloed : rechtvaardigheid, door geen werelddeel, géén land gecontingenteerd, die de sociaal-economisch-verdrukten en zwakken zal omhoog brengen. Dan ook zal de heilsboodschap van den missionaris in haar volheid gehoord kunnen worden : dan zullen neger en koelie zich buigen onder den lichten last en het zoete juk van den Zoon van Nazareth's timmerman.

Cadier en Keer. J. P. KNOPS, S.M.A.

NAASTENLIEFDE EN MISSIE

NAAR MATTH. 22, 39

Naastenliefde en zending : het is een synthese van het evangelie, van de blijde boodschap als leer en van het evangelie als geschiedkundige daad.

Want heel de leer van het evangelie kan ten slotte in de plicht tot naastenliefde worden samengevat. Heel de wet komt op één woord teneer, — zegt S. Paulus aan de Galatiers (V, 14) — : bemin uwen naaste gelijk u zelven ! De liefde is immers de volheid der wet (Rom. XIII, 8). En wat is het evangelie, als een historisch feit beschouwd ? Het is de hoogste naastenliefde en tegelijk de subliemste missie-idee. Het is een goddelijke zending in de volheid der tijden ; het is de blijde boodschap, die, zooals van eeuwigheid besloten, God aan den mensch zou mededeelen. Deze zending was reeds in het paradijs voorspeld, de propheten hadden er naar verlangd. God de Vader zond toen zijnen eengeboren Zoon op deze aarde en het Woord is vleesch geworden en het heeft onder ons gewoond : 33 jaren lang. Maar vóórdat Christus weer ten hemel ging, droeg Hij Zijne zending over aan Zijne Apostelen, aan Zijne Kerk, waardoor

de missie een wezenlijk deel werd van haar program ,,zooals de Vader mij gezonden heeft, zóó zend Ik U".

Feitelijk is er dan ook nooit een eeuw geweest, waarin de Kerk hare missionarissen niet gezonden heeft; nooit is er een volk geweest, waaraan deze Kerk principiëel haar blijde boodschap heeft geweigerd. Dat is de zending, de missie van het evangelie!

Ik wilde het thema *Naastenliefde en Missie* behandelen naar Matth. 22, 39: dus uitgaan van den text ,,Bemin uwen evennaaste gelijk u zelven". M.a.w. de *eigenliefde als uitgangspunt* nemen voor onze naastenliefde, voor onze Missieliefde, omdat men deze wel niet steviger verankeren kan, dan in de eigenliefde; geen eigenschap is er meer vanzelfsprekend in ons en algemeen onder de menschen.

In welke *verhouding* staat de eigenliefde tot de naastenliefde? De levensbeschouwing van den natuurlijken mensch bestaat uit egocentrische kringen. Het middelpunt wordt gevormd door het eigen ,,ik" (eigenliefde). Daarom loopt de eerste kring der familie, daarom die van zijn vereeniging, dan de kring van zijn stad, dan die van de provincie, die van het land en de kring der Westersche beschaving. Hoe meer deze kringen van het eigen ,,ik" verwijderd loopen, hoe grooter zij zijn, maar ook hoe vager de contouren, hoe zwakker de eigenliefde. En wanneer iemand nog betrekkingen van genegenheid heeft tot vreemde menschen, buiten de beschreven kringen, ja zelfs buiten den laatsten der westersche beschaving, wanneer hij liefde heeft voor negers en chineezen: dan is dit naastenliefde.

,,Naastenliefde" moet wel een woord van christelijke origine zijn. Want hoe is het mogelijk, dat deze vreemde menschen onze naasten worden? ,,Onze naastenliefde" (let wel: superlatief)! Ja, dat worden ze alleen in het christendom: het worden onze broeders, zij staan dicht bij ons, het zijn onze ,,bloed"verwanten...... omdat we alle vrijgekocht zijn door Jezus' kostbaar Bloed!

In het Christendom vloeit de liefde tot den naaste, tot de heidenen door de liefde Gods weer terug naar 't eigen ,,ik", wordt weer eigenliefde, maar dan in verheven zin. Straks zal dit ons duidelijk zijn! Doch wanneer men eene vergelijking maakt tusschen eigenliefde en naastenliefde (missieliefde), in hoever kan men dan den *text van Matth. 22, 39 toepassen*?

Het moet hier vooraf gezegd worden, dat hier geen stricte gelijkheid wordt verlangd tusschen onze eigenliefde en de naastenliefde, want volgens de natuurlijke zedeleer moeten we ons zelf, wanneer 't er op aankomt, meer beminnen, dan onzen naasten. Er is dus hier geen gelijkheid, maar een *gelijkenis* bedoeld. De H. Thomas zegt: een naastenliefde niet ,,aequaliter sibi'', maar ,,similiter sibi'' [1]). Wij moeten onzen naaste beminnen, zooals, op de manier, waarop we ons zelf beminnen.

En onder de ,,naasten'' verstaan we op de eerste plaats *de heidenen,* gelijk de goddelijke Zaligmaker in Zijn bekende gelijkenis als voorbeeld voor den naaste niet toevallig een Samaritaan noemde. De Samaritanen golden immers voor de Joden als heidenen en waren in hun stam ook sterk met heidensch kolonistenbloed vermengd.

We zouden ons onderwerp kunnen formuleeren, als volgt:

Volgens Matth. 22, 39 moeten we de naastenliefde beoefenen, zooals we de eigenliefde beoefenen.

Welnu: de hoogste eigenliefde is eigenlijk de liefde Gods.

Wanneer we dus onzen naaste moeten beminnen als ons zelven, dan moeten we ook onzen naaste beminnen om God, om hem, die de liefde Gods niet kent noch bezit: den Heiden, deze mede te deelen.

Iemand beminnen beteekent iemand hoogachten, om zijn eigenschappen en hem daarom alle goed toewenschen (amor benevolentiae).

Dit geldt ook voor de *eigenliefde.*

Wanneer men dus zich zelf hoogschat en zich zelf toewenscht, wat goed is, bemint men zich zelf. En hoe grooter dit goed is, des te grooter ook de liefde.

Het *hoogste goed* nu is *God.* De goddelijke Zaligmaker zeide tot den rijke jongeling, die Hem aansprak met ,,goede Meester'' en dan zijn menschelijke goedheid en vriendelijkheid bedoelde: Waarom noemt ge Mij goed? Niemand is goed als God alleen [2]).

Daarom is het de *subliemste cigenliefde*: het hoogste goed, God zelf, in ons te vermeerderen en dat doen we door de *liefde tot God.* Want blijven we in de liefde, zegt Johannes [3]), dan blijven we in God en God in ons! Deze liefde tot God is zóó verheven, dat de

---

[1]) Sum. Theol. 2—2, q. 44, a. 7.
[2]) Matth. 19, 17.
[3]) I Joh. 4, 16.

mensch, ondanks zijne eigenliefde, toch nooit den moed zou hebben, er naar te streven, om zelfs God te bezitten. Maar God zelf heeft ons daartoe uitgenoodigd, heeft het ons mogelijk gemaakt. Hij heeft ons den H. Geest geschonken. Door den H. Geest, zegt S. Paulus, vloeit de liefde in onze harten ; door de liefde leven we in God en God in ons !

Si scires donum Dei. Och, waren we ons toch dezen rijkdom steeds bewust ! Doch gaan we nog een stap verder.

Christus zegt tot ons : *bemin uwen naaste gelijk u zelven* !

Dat beteekent hier : schenk hem het hoogste goed, dat ge zelf bezit ; wensch hem de liefde, want de liefde stamt van God [1]) ; ja, God zelf is liefde !

Wanneer we daarom aan onzen broeder de rijkdom van de liefde bezorgen, hierom bidden, dan beoefenen we de hoogste naastenliefde. Wanneer we dit voor den heiden doen, die 't verste van God verwijderd is : missieliefde.

Ook vele niet-christenen brengen in de missielanden de goederen der westersche beschaving ; dit is dus geen specifiek christelijke liefde. Christus noemt de plicht der naastenliefde echter *Zijn* gebod.

Ge kent waarschijnlijk het verhaal van S. Hieronymus [2]) : toen de apostel Johannes in zijn oude dagen te Ephese woonde, werd hij dikwijls, steunende op zijne leerlingen, naar de kerk geleid. Men hoorde hem zoo graag over zijn goddelijken Meester spreken : hij kende Jezus' liefde, bij het laatste avondmaal had hij aan Zijn goddelijk Hart mogen rusten en had zijne kloppingen vernomen. Maar als hij preekte, herhaalde hij met zijn oude zwakke stem slechts de woorden : ,,Kinderkens bemint elkaar !" En toen men hem te kennen gaf, dat men graag wel iets anders hoorde, zeide Johannes : ,,De naastenliefde is *het* gebod van Jezus Christus ; als dit maar onderhouden wordt, is het voldoende".

Dit was iets *,,nieuws* !"

,,Ik geef U", zegt Christus [3]), ,,een nieuw gebod : hebt elkander lief".

Het gebod der naastenliefde was in het oude Verbond in deze

---

[1]) I Joh. 4, 7.
[2]) Comment in Epist. ad Gal., l. III, c. 6.
[3]) Joh. 13, 34.

algemeene beteekenis nooit opgevat. Wel leest men van een gebod in de Pentateuch, om God te beminnen. En er zijn in het oude Testament ook wel mannen geweest. — übermenschen, zooals de propheten —, met bijzondere genaden en met een sterkere intuïtie begaafd, die erkenden, dat men God niet kon beminnen, als men niet ook voor alle menschen broederliefde had. Maar in de oude Wet vindt men geen uitdrukkelijk voorschrift, alle menschen te beminnen. Wanneer de oude Israelieten in het boek Leviticus [1]) lazen: „Gij zult uwen broeder niet haten.... Gij zult geen wrok bewaren tegen de kinderen van uw volk.... Gij zult uwen naasten beminnen als uzelven", dan verstonden ze onder „naasten" slechts de joden. Ook het hebreeuwsche woord duidt op ras — en stamverwant, op landgenoot. Meermalen had God aan het joodsche volk buitenlandsche politiek verboden, met eenige volkeren mochten zij geen internationale betrekkingen aanknoopen, ja de Kananeërs b.v. moesten ze radicaal uitroeien. Daarom gaven de joden aan het gebod der naastenliefde hun eigen commentaar en voegden er aan toe: Uwen naaste zult ge beminnen en uwen vijand zult ge haten!" [2])

In dit opzicht was het uitdrukkelijk gebod van Christus alle menschen te beminnen een nieuw gebod.

Het is *voor de niet-christelijke samenleving steeds een probleem* geweest van groote beteekenis: hoe brengen we de menschen tot elkaar!

Onze sociologen beweren hardnekkig, dat de menschen sociale wezens zijn en ondertusschen bestrijden ze elkaar op leven en dood. Ja, die sociologen zelf kunnen, eene bladzijde na deze bewering, in hun controversen een zeer onsociale strijdmethode volgen. De mensch is van natuur egoïstisch zou men zeggen. Doch wanneer de menschen hun „natuur", hun egoïsme volgen, dan schaden ze elkaar het meest. Dus kan het hun natuur niet zijn; ze kunnen niet zonder elkaar leven. Zonder erfzonde komen we er niet in de redeneering.

Men heeft geprobeerd aan dit dringende probleem der menschenverbroedering een ideologische oplossing te geven, door aan hun verstand een eenheid voor te houden en hen te doen gelooven aan

---

[1]) XIX, 15, 18.
[2]) Naar Columb Marmion, Christus en de ziel 8, blz. 515-16, Lier 1920.

de idee der *humaniteit*. Maar het is reeds lang gebleken, dat deze abstracte idee onze concrete eigenliefde niet temperen kan. De humaniteitsgedachte ligt b.v. ten gronde aan onzen volkerenbond : misschien wel de grootste carricatuur van onze 20ste eeuw ! Japan lacht met deze ideologie van het Westen.

Men heeft geprobeerd de *staatseenheid* tot hoogste wet te verheffen en daaronder de menschen te vereenigen. En inderdaad bij hoogconjunctuur in de politiek slaagt men er in de eigenliefde van het individu te onderdrukken, ja zelfs te gebruiken in dienst van de gemeenschap. Er liggen geweldige dynamische krachten in het nationalisme. Doch eigenlijk verplaatst men dan slechts de kwestie. In plaats van het egoïsme van het individu komt het dikwijls nog brutere egoisme van den „staat" (d.i. van eenige kapitaalegoïsten van 't vak !). Het nationalisme is ook een kastensysteem. Leest slechts, wat Adolf Hitler in zijn boek „Mein Kampf" schrijft over zijn verhouding tot den armen neger in centraal Africa [1]. Het is een schande, dat een christen het waagt, zoo iets te schrijven !

Zulke *oplossingen* zijn dus *onvoldoende*, om de gemeenschapsidee onder de menschen te brengen, want : òfwel zijn ze niet sterk genoeg, om de eigenliefde in den mensch te overwinnen ; òfwel zijn ze niet universeel genoeg om alle menschen te omspannen.

Daarom kan de eenige oplossing slechts liggen in een hoogere eenheid, die alle menschen, ook de meest verlaten heidenen, omvat en tegelijk met de eigenliefde van het individu rekening houdt : dat is de christelijke opvatting van de *liefde Gods*.

Deze vormde voor ons de verbinding tusschen de eigenliefde en de naastenliefde ; dat lijkt ons de diepste beteekenis van Matth. 22, 39 : bemin uwen naaste gelijk uzelven ! De liefde tot God is het hoogste goed, dat we ons zelf kunnen toewenschen : het is de subliemste eigenliefde. Maar van den anderen kant werkt de goddelijke liefde niet alleen met de centripetale kracht in de mystiek, in het beschouwende gebed, binnen steeds nauwere kringen ; want in God, in het middelpunt, verbreeden deze zich weer, eerst tot de

[1]) „Die Kirche sucht sich mit Erfolg bei den Hottentotten und Zulukaffern mit dem Segen des Himmels zu entschädigen. Während unsere europäischen Völker, Gott sei Lob und Dank, in den Zustand eines körperlichen und moralischen Aussatzes verfallen, wandert der fromme Missionar nach Zentral Afrika und errichtet Negermissionen, bis unsere „höhere Kultur" aus gesunden, wenn auch primitiven und tiefstehenden Menschenkindern auch dort eine faulige Bastardenbrut gemacht haben wird." Mein Kampf, S. 445-46.

geloofsgenooten, maar dan nog verder; steeds universeeler worden deze kringen, totdat zij vanuit God, in de kracht van het goddelijk leven ook alle menschen omvat : dat is het beeld van de *christelijke levensbeschouwing* !

Nu begrijpen we ook, hoe innerlijker iemand in de liefde Gods leeft, hoe heiliger hij is, des te sterker zal dat verlangen in hem opkomen, ook andere gelukkig te maken. Het is niet meer toevallig, dat een H. Theresia van 't goddelijk Kind, die we toch beschouwen als een ziel met hooge mystieke gaven de patrones der missie's is geworden.

Het moet voor een door en door katholiek bewustzijn een onverdraaglijke gedachte zijn, dat nu — na 2000 jaren christendom —, mede door menschelijke schuld en nalatigheid, ¾ van het menschelijk geslacht nog nooit of nauwelijks van de liefde Gods heeft gehoord.

De H. Franciscus kwam, als hij over de liefde van God nadacht, in een zekere hoogspanning, zóó hevig, dat hij ook physisch den inwendigen brand van zijn vurige wederliefde en van gespannen kracht, om ook anderen deze liefde mede te deelen, niet meer verdragen kon.... en dan liep hij door de bosschen en de velden en door den wind en weende : „Amor non amatur, de Liefde wordt niet bemind !"

Van zelf zullen we dan ook apostelen der liefde willen worden. En kunnen we ook niet met de kracht van Gods woord optreden voor de menschen, dan zullen we met ons zwak menschelijk woord, dat sterk wordt in de liefde, optreden voor God in ons gebed. [1]) „Bemint uwen naasten gelijk uzelven !" ; maar bemint eerst uzelven ; ik bedoel : leeft in de liefde, leeft in God. En dan zal God ook in ons mededeelzaam zijn, want Hij verlangt niet enkel in ons te zijn, maar in alle zielen te wonen : „opdat zij alle één zijn", zegt Christus, „gelijk Gij, Vader, in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn [2]). Dit is het Godsrijk !

En daarom zegt S. Joannes zeer kernachtig : „Wie God bemint, *moet* ook zijnen broeder beminnen" [3]) ; moet ook missieliefde bezitten !

---

[1]) Vgl. Jahrb. des akad. Missionsbundes, Freiburg 1930, S. 17.
[2]) Joh. 17, 20.
[3]) I. Joh. 4, 21.

Zoo steunt naastenliefde, zoo steunt missieliefde op de liefde tot God.

Eigenliefde en naastenliefde vloeien inéén in den gloedoven der liefde Gods. Deze is alleen universeel genoeg om alle menschen, ook de heidenen, te omvatten. Deze is alleen individueel genoeg, om ook aan onze persoonlijkste verlangens te voldoen.

Bemint uzelven, vermeerdert in U de liefde tot God, en dan zult ge ook de naastenliefde, missieliefde beoefenen, om de liefde Gods in alle harten te vermeerderen, om het Godsrijk op aarde uit te breiden !

Bemint zóó uwen naasten gelijk uzelven !

P. Dr. GREGORIUS O.M. Cap.

JOSEPH DE ANCHIETA, S J. [1]

Nu wij staan voor het vierde eeuwfeest van pater Anchieta's geboorte, wilde ik hem iets nader tot u brengen door het leven en werken van deze heilige missionaris in het kort hier weer te geven.

Anchieta werd geboren de 19e Maart 1534 te San Cristobal de la Laguna op Teneriffe, één van de Canarische eilanden. Zijn ouders waren Juan de Anchieta en Mencia Diaz de Clarijo y Llarena. Beiden waren van voorname, Spaansche afkomst. De eerste periode van zijn leven bracht Anchieta op Teneriffe door. Dagelijks aanschouwde hij daar de groote werken der natuur, aan zijn voeten de machtige zee en boven hem de hooge vuurspuwende berg. Weldra openbaarde zich in hem zijn scherp verstand en zijn liefde voor de studie en de eenzaamheid. Hij alleen van de zonen van Juan trad dan ook niet in militaire dienst, maar legde zich op de studie toe. Zijn ouders die zijn bijzondere aanleg bemerkten zonden hem voor de verdere studies naar de universiteit van Coimbra. In 1547 vertrok hij daarheen, vergezeld van één zijner broeders. Hij muntte spoedig uit boven al zijne medestudenten. Allen hielden

[1]) Geraadpleegd werden : Celso Vicira, Anchieta², Rio de Janeiro 1930 ; Fr. Vicente do Salvador, Historia do Brasil 1500—1627, S. Paulo e Rio 1918 ; Fr. Gaspar da Madre de Deus, Memorias para historia da Capitania de S. Vicente³, S. Paulo e Rio 1920. — Er bestaat ook een Nederlandsche levensbeschrijving van Anchieta, nl. Th. Bensdorp C. ss. R., Leven v. d. Eerbiedw. Joseph d'Anchieta S.J. (1534—1597), Alkmaar 1911. Het is een vertaling van de fransche biographie van Charles Sainte-Foy (1858) en verscheen eerst artikelsgewijs in „St. Bavo".

van hem, en om zijn afkomst als ook om de mooie Latijnsche verzen, die hij maakte, gaven zij hem de bijnaam van kanarie.

Reeds als student onderhield hij een strenge dagorde en veel tijd besteedde hij aan godvruchtige oefeningen. 's Morgens diende hij meerdere Missen en door de dag knielde hij dikwijls neer aan de voet van het Maria-altaar in de Bisschopskerk. Daar heeft hij waarschijnlijk reeds als universiteits-student de gelofte van zuiverheid afgelegd. Zoo ontstond in hem het verlangen om zich meer en meer aan God te geven en bijzonder trok hem de nieuwe orde van St. Ignatius. Ook hij begeerde vurig naar een plaats in de rijen der strijders voor de ware Christelijke Leer.

Na de voltooiing van zijn studies aan de universiteit, trad hij nu te Coimbra in het noviciaat der Jezuïeten (1 Mei 1551). Niets verlangde hij meer dan vereenigd te worden met Christus ; daarom verliet hij alles en gaf ook zichzelf geheel en al, vooral door groote offerliefde. Ook als novice diende hij 's morgens vele Missen en dit hield hij vol ondanks een ongeluk, dat hij had gehad en waardoor hij eenigszins kreupel werd. Maar wel liep hij soms stil en pijnzend door de tuin met de kwellende gedachte dat hij nu een onnuttige was voor de societeit. Simon Rodrigues, zijn magister, sprak hem echter op zekere dag aan en zeide ,,Mijn zoon weg met die zorgen, God wil u in geen betere gesteltenis zien''. Joseph begreep het en de vrede keerde weer in hem terug. Het was in het jaar 1553 voor de derde maal, dat er van uit Portugal Jezuïeten naar Brazilië werden gezonden. De eerste zes paters waren in 1549 onder leiding van Manuel da Nobrega naar de nieuwe wereld getrokken om daar het Evangelie te gaan prediken. Deze eerste missionarissen kwamen tegelijk naar Brazilië met Thomé de Souza, de eerste algemeene gouverneur. In Bahia stichtten de paters een college en nog in hetzelfde jaar kreeg Leonardo Nunes de opdracht een ander college te beginnen in S. Vicente. In 1553 werd door St. Ignatius Brazilië tot een onafhankelijke provincie gemaakt met als eerste provinciaal Manuel da Nobrega.

De achtste Mei 1553 vertrokken met de nieuwe gouverneur D. Duarte da Costa weer zeven Jezuïeten onder leiding van Luis da Grâ. De groep bestond uit drie paters en vier broeders. Tot de laatsten behoorde ook Anchieta, daar hij de priesterwijding nog niet had ontvangen. Op de zeereis, die goed verliep, vervulde Joseph met

vreugde de nederige bediening van kok. Verder onderwees hij de matrozen en was de troost van allen.

De 13e Juli bereikte men Bahia. Machtig was de eerste indruk van Brazilië op Anchieta's dichterlijk gemoed, zooals blijkt uit zijne brieven. In het college van Bahia, dat nog maar zeer primitief was ingericht, troffen ze slechts één pater en twee broeders aan. Hier bleef Anchieta tot October en in dien tijd was hij leerling en meester tegelijk. Van de Indianen leerde hij de inlandsche taal en zelf onderwees hij hen in de catechismus, in het Portugeesch, Latijn enz. sommigen beweren, dat hij hier de grammatica van de taal der Tupi-Guarani's gemaakt heeft. Dit komt ons evenwel onwaarschijnlijk voor, omdat Anchieta in Bahia slechts drie maanden verbleef.

Ofschoon in Bahia de gunstige invloed van de Europeanen eenigszins merkbaar was, waren er toch nog ergelijke toestanden. Maar al te dikwijls werd de Europeaan, die naar Amerika kwam, tot barbaar, verloor het Christendom en belemmerde het werk van de missionarissen. Vanwege de gevaren en verleidingen, klimaat, vrijheid etc., had men daar menschen noodig met sterke wilskracht en van een goede levenswandel. Maar zeker is het, dat velen er heen gingen, die het in hun eigen land niet konden stellen en als uitvaagsel werden beschouwd. Anchieta zag dat alles. Hoe jong hij echter ook was, toch was hij sterk door de hulp van Maria tot wie hij reeds zoo vroeg een bijzondere liefde toonde en wier hulp hij steeds inriep in gevaren, die zijn ziel bedreigden.

In Juli was Anchieta te Bahia aangekomen en in Augustus van datzelfde jaar zond Manuel da Nobrega pater Leonardo Nunes naar het noorden om daar visitatie te gaan houden en tegelijk eenige broeders mede te nemen. In October vertrokken de religieuzen waaronder ook Anchieta, in twee scheepjes naar S. Vicente. Na een reis van 240 leguas overviel hen een hevige storm en na een nacht zonder roer op zee te hebben rondgedobberd werden ze op de kust geworpen. Ook in dit grootste gevaar behield Joseph zijn kalmte en stelde zijn volste vertrouwen op de hulp van Boven. Na een tijdje konden ze weer vertrekken om dan omstreeks Kerstmis te S. Vicente aan te komen.

Onder leiding van Manuel de Paiva gingen eenige religieuzen waaronder ook Anchieta het binnenland in. Niet doelloos trokken

ze er op uit, want reeds eerder had Manuel da Nobrega de omstreken van Piratininga uitgekozen voor de vestiging van het college, dat tot nu toe in S. Vicente was geweest.

De plaats welke de Jezuïeten hadden uitgekozen was ongeveer drie leguas van S. André verwijderd, waar nu de stad S. Paulo ligt. Op de 25e Januari, feest van St. Paulus, 1554 werd door de paters daar de eerste Mis gelezen en daarom noemden zij het huis naar die heilige. De Indianen kwamen van de omliggende plaatsen daarheen en bleven er wonen. De religieuzen hadden echter vele ontberingen te dragen en de provinciaal beschreef dan ook het leven en de geest van de paters met deze twee woorden „gehoorzaamheid en versterving".

Daarbij kwam nog, dat de jongens aangelokt door het vrije leven van vroeger het college verlieten en terugkeerden naar hun stamgenooten in de bosschen. Anchieta schrijft daarover in zijn brief Juli 1554 aan de Generaal en voegt erbij, dat het beter zou zijn, eenige seminaristen naar een ander college van de orde in Spanje of naar Coimbra te zenden.

Van de kolonisten hadden de paters ook veel te lijden. Vooral was het Joâs Kamalho en zijn zonen, die te S. André woonden. Deze onderhielden een slavenhandel en zagen niet gaarne, dat zooveel volk naar de nieuwe plaats trok. Zij stookten de Indianen tegen de paters op en dikwijls hadden de Jezuieten last van hun aanvallen. Daaraan kwam een eind toen de gouverneur Mem de Sá in 1560 besloot S. André op te heffen.

Evenals in Bahia hadden de paters ook hier al hun vertrouwen gesteld op de jeugd, die zij in verschillende vakken onderwezen. Vooral Anchieta had hierin een groot aandeel. Met liefde en toewijding gaf hij zich aan het onderwijs. Hij werkte tot laat in de nacht door, om de lessen te copieeren en onderwees ook zijne medebroeders in de inlandsche taal.

Het was in 1563 dat Manuel da Nobrega het plan opvatte om de Tamoyos, een Indianenstam, op te zoeken. Deze geholpen door de Franschen maakten vanaf Rio de Janeiro tot aan S. Vicente de kust onveilig en belemmerden daardoor het werk der missionarissen. Het doel van deze reis was, hen tot vrede te brengen. Anchieta ging als tolk mee. Zij scheepten zich in op het schip van Francisco Adorno. Toen de heidenen hen zagen, was hun eerste gedachte, dat

ze kwamen om oorlog met hen te voeren. Anchieta sprak hen echter kalm en geruststellend toe en verklaarde terstond, waarom ze gekomen waren. De paters vonden een goede beschermer in het hoofd van de stam, die hen groote vrijheid gaf.

Vele Indianen werden door het heldhaftig pogen der paters overwonnen en kwamen luisteren naar hun woorden van verzoening en vrede. Anderen wilden er echter niets van weten en zochten hen op allerlei wijze in hun werken te verhinderen en trachtten hen zelfs meermalen te dooden. God echter beschermde de missionarissen. Vooral bij het zien van Anchieta was het, dat de aanvallers als verlamd stonden en hun poging om hen te vermoorden opgaven. Na 2 maanden vertrok Manuel da Nobrega en stond Anchieta alleen voor dat zware werk. Zonder menschelijke hulp stond hij daar te midden van een wreed en wellustig volk. In de groote strijd voor de reinheid wist hij zijn ziel zuiver te bewaren door de hulp van Maria. Uit dankbaarheid schreef hij een gedicht over Haar leven. Onvermoeid werkte hij aan het heil der zielen en doopte vele kindertjes, die in stervensgevaar verkeerden. Toen Anchieta meende dat het doel bereikt was, keerde hij naar S. Vicente terug. Niet lang zou hij daar blijven want wederom moest hij de provinciaal op zijn reis naar Rio vergezellen in 1564.

In de omgeving van Rio vochten de Portugeezen onder aanvoering van Estacio de Sá tegen de Franschen en Tamoyos. De Portugeezen hadden veel succes, maar lang zouden zij het zonder verdere hulp niet kunnen volhouden. Daarom kreeg Anchieta de opdracht om in het noorden bij Mem de Sá hulp te gaan vragen. Na de vervulling van die zending ging hij zich voorbereiden voor de H. Priesterwijding, die hij in 1566 van de Bisschop v. Bahia D. Pedro Leitâs ontving. Met Mem de Sá keerde Anchieta naar Rio terug. Drie dagen na hun aankomst versloegen de Portugeezen de Franschen en Indianen op het feest van S. Sebastiaan.

Met nog andere Jezuïeten vertrok Joseph nu naar S. Vicente, waar hij belast werd met het bestuur van het huis van 1569 tot 1576. Hier ontwikkelde hij een wonderbare werkkracht. Ook wonderbare genezingen worden verhaald en opwekkingen van dooden ; maar van geen heilige der Sociëteit van Jesus heeft de legende zich zoo meester gemaakt als van pater Anchieta. Wel leefde hij steeds met God, was geduldig, nederig, zachtmoedig en

verloor nooit zijn kalmte wat hem ook overkwam. Vooral voor behoeftigen en zieken was hij een groote troost. Zelf lijdend wist hij zoo goed anderen te helpen en op te beuren. Ook werkte Anchieta mede aan de kolonisatie. Zoo wist hij een Indianen stam ertoe te brengen zich blijvend op een plaats te vestigen. Hij onderrichtte hen en bouwde voor hen een kerk. Op het einde van het jaar 1578 werd Anchieta tot provinciaal benoemd als opvolger van Ignacio Tolosa. Zeven jaar lang is hij provinciaal geweest. Zijne werkzaamheden verdeelde hij in dien tijd tusschen de missie en de instituten der provincie ; de vorming der leerlingen en het geven van catechismus aan de Indianen. Onder hem bereikten de drie stichtingen, de colleges van Pernambuco, Bahia en Rio hun hoogtepunt. Het was ook tijdens zijn bestuur dat Brazilië een Spaansche kolonie werd na de dood van Don Henrique in 1580, doordat Spanje en Portugal onder één koning kwamen. Anchieta was overste over 140 religieuzen. Als overste wist hij te bevelen, maar hij kon dat zoo inkleeden dat eenieder daarin het bevel en de wil van God zag.

Toen Anchieta's kwalen al meer en meer toenamen, stelde de visitator Christovam Gouveia als plaatsvervanger aan Marcal Beliarte. Anchieta vestigde zich toen te Rio en later te Reritigbá. Hier leefde hij afgezonderd, maar bleef toch zooveel mogelijk werken onder de Indianen. Dezen noemden hem hun vader. Zij kwamen naar hem om troost in droefheid, om raad in moeilijkheden om genezing in ziekte.

Nog eenmaal werd Joseph uit de stilte weggeroepen in 1593, om het bestuur van het huis te Espirito Santo op zich te nemen. Daar was hij de leermeester en leidsman van Joâs de Almeida, een jonge novice in wiens ziel de heiligheid van Anchieta zich weerspiegelde. Hier bleef hij tot de komst van de nieuwe overste Pedro Suares en keerde toen naar Keritigba terug, waar de dood hem spoedig wachtte. Op een nacht dat hij een zieke medebroeder wilde helpen stond hij op, liep strompelend een eindje vooruit, maar viel toen uitgeput neer. Ze brachten hem naar zijn cel, waar hij zacht en kalm stierf te midden van zijn medebroeders op 9 Juni 1597. Het lijk werd door de Indianen overgebracht naar Victoria. Een jaar later werd het bijgezet in de kerk der Jezuïeten te Bahia.

Reeds spoedig na zijn dood werden er pogingen in het werk gesteld, om Anchieta te doen opnemen onder het getal der Heiligen.

In 1736 verscheen het decreet over de heldhaftigheid zijner deugden, maar sinds dien bleef het proces rusten. Eerst in 1910 werd de zaak van den ,,eerbiedwaardige'' opnieuw aanhangig gemaakt, dank vooral aan de bemoeiïngen der Redemptoristen, die in dezelfde streek van Brazilië, waar Anchieta geleefd heeft, thans zijn werk voortzetten. Wij mogen hopen, dat de Zaligverklaring van deze Apostel van Brazilië bij het 4de eeuwfeest van zijn geboorte (19 Maart 1934) haar beslag zal krijgen.

Fr. CLEMENTIANUS LIEFRINK, O.F.M.

Divinopolis (Braz.)





UIT DE WIJDE WERELDMISSIE

DE R. K. KERK IN NEDERLANDSCH-INDIË

Volgens de volkstelling van 1930 bedraagt de *bevolking* van Nederlandsch-Indië, in ronde cijfers, 60.700.000 zielen; deze worden in de volgende vier groepen [1]) ingedeeld: 59.100.000 inlanders, 1.200.000 Chineezen, 240.000 Europeanen en 100.000 vreemde Oosterlingen. Zoowel wat bevolkingsaantal (41 millioen) als bevolkingsdichtheid (314½ per K.M.[2]) betreft, wint Java het ver van de overige eilanden.

Het dagboek van Frank van der Does, een der schepelingen, die in 1596 onder Houtman de eerste reis naar Indië meemaakte, vermeldt omtrent Bantam, waar men het anker liet vallen, een „groote Mohammedaansche moskee met de heilige koningsgraven". Bij de komst der Hollanders bestond op Java dus reeds de *Islam* en dat niet in een enkele havenplaats, zooals later bleek, maar sedert het begin der 15e eeuw was geheel Java, behalve de binnenlanden, door het Mohammedanisme op het *Hindoeïsme* [2]) veroverd. En dit Hindoeïsme had op zijn beurt, reeds bij het

[1]) Het is duidelijk, dat elk van deze groepen verschillende *rassen* bevat in den biologischen zin van het woord; wanneer er immers sprake was van een rassenindeeling, zouden de Europeanen als zoodanig kunnen uiteenvallen, de Inlanders zouden niet bijeen hooren en de Vreemde Oosterlingen zouden zich zonderling vereenigd vinden. Het vraagstuk van de ras-indeeling der volken van Nederlandsch-Indië is intusschen zeer ingewikkeld. Terwijl taalkundige en ethnologische gegevens schijnen te pleiten voor een rasverwantschap, niet slechts tusschen het gros der bewoners van den Indischen Archipel onderling, maar ook tusschen hen en de bewoners van Melanesië en Polynesië, meenen de anthropologen in den Archipel en daarbuiten verschillende volkslagen te kunnen onderscheiden, die in ouderdom elkaar opvolgen. Slechts door samenwerking van anthropologen, ethnologen en linguisten kan misschien dit vraagstuk tot oplossing worden gebracht. Zie Kleiweg de Zwaan, *De rassen van den Indischen archipel*, Amsterdam, 1925; Alkema en Bezemer, *Beknopt Handboek der volkenkunde van Nederlandsch Indië*, Haarlem, 1927; van Eerde, *Koloniale volkenkunde*, Amsterdam 1926.

[2]) Stutterheim, *Het Hinduïsme in den Archipel*, Groningen, 1932.

begin onzer jaartelling, het oorspronkelijke heidendom van het *Animisme* [1]) vervangen, zoodat de Javaan tweemaal van godsdienst is veranderd : eerst van het Animisme tot het Hindoeïsme, daarna van het Hindoeïsme tot den Islam. Toch zou men zich vergissen door te meenen, dat de Javaansche bevolking zuiver Mohammedaansch is. De Islam heeft in vijf eeuwen niet alle sporen van het Hindoeïsme uit de Javaansche volksziel kunnen wegwisschen, noch de Islam en het Hindoeïsme samen in bijna 20 eeuwen de animistische voorstellingen.

Ook Sumatra (8.200.000 inw.) staat grootendeels onder Mohammedaanschen invloed. De weg, dien de Islampropaganda eertijds nam, is dezelfde als die van den handel. Voor-Indische kooplui importeerden hun Mohammedaanschen godsdienst via Malakka te Palembang op Sumatra ; vandaar verspreidde hij zich over dit eiland, vervolgens over Java, de Molukken enz. ; alleen op Bali wist zich het Hindoeïsme in den vorm vooral van het Siwaïsme, o.a. in het kastenstelsel en de lijkverbranding te handhaven.

Toen in het begin der 16e eeuw de Portugeesche zeevaarders zich op de Molukken vestigden en van daaruit gestadig hun macht naar het Westen uitbreidden, nam ook de *katholieke missie* een aanvang [2]). Een breede en bonte schare van geloofverkondigers : seculiere geestelijken, Dominicanen, Jezuïeten, Augustijnen, Carmelieten, Capucijnen, Franciscanen en Theatijnen vestigden zich op vele der tallooze eilanden van den Archipel, waar zij het geloof predikten en christelijke gemeenten stichtten. In de eerste plaats op de belangrijkste der Molukken, Ternate en Ambon, waar weldra een centrum van missioneering ontstond [3]). Ook op andere Moluksche eilanden, als Halmaheira, Batjan [4]), Tidore, Boeroe, Ceram en de Oeliassers werd met succes gearbeid. Vandaar plantte de geloofsverkondiging zich voort naar de Solor-eilanden, Flores en

---

[1]) Kluin, *Het Geestesleven der natuurvolken*, Den Haag, 1924.

[2]) Visser, *Onder Spaansch-Portugeesche Vlag*. De katholieke missie van Indonesië 1511—1605. Amsterdam, 1925. — Welbergen, *De katholieke missiën in Nederlandsch-Indië*. Politieke en sociale studiën X, 2, Leiden, 1918, waaraan de volgende geschiedkundige schets is ontleend.

[3]) Wessels, *De Geschiedenis der R. K. Missie in Amboina*. Nijmegen, 1926.

[4]) Wessels, *De katholieke missie in het sultanaat Batjan* (*Molukken*) 1557—1709. Hist. Tijdschr. 8 (1929) 115, 221 vlgd.

Timor [1]). Daarna kwam Celebes aan de beurt, waar in Menado, Tontoli, Gorontalo en Makassar christengemeenten tot stand kwamen, alsook in de Minahassa en op de Sangi-eilanden [2]). Zelfs het onherbergzame Borneo zag missionarissen, Franciscanen en Theatijnen verschijnen [3]), en op Sumatra werd het rijk van Atchin geëvangeliseerd. Ook de evangelieprediking in het Oosten van Java [4]) mag niet onvermeld blijven. Het spreekt vanzelf, dat het christendom bij zijn intrede op die eilanden een felle bestrijding, vooral van de zijde der Mohammedanen te verduren had, en dat geloofsvervolgingen niet konden uitblijven; doch al lieten velen zich door vrees tot geloofsverzaking verleiden, duizenden verkozen den marteldood.

Wat intusschen aan de Mohammedanen niet mocht gelukken, hebben de Hollanders tot stand gebracht: zij hebben het katholicisme in den Indischen archipel uitgeroeid, zoodat er omstreeks 1800 geen spoor meer over was. Toen onze voorouders zelf den weg naar Indië gevonden hadden en als handelsconcurrenten van de Portugeezen in de specerijen-rijke Molukken en al spoedig ook in het Westelijk deel van den Archipel begonnen op te treden, ging het allereerst om handelsgewin, doch daarnaast golden ook factoren, voortspruitende uit politieken en religieuzen tegenzin. Met de Portugeesche machthebbers en kooplieden werden de Portugeesche missionarissen verdreven.

Nadat de Oost-Indische Compagnie (1602—1799) in den archipel eenmaal de overhand verkregen had, werd door de Heeren Zeventien, onder bedreiging van zware straffen, de uitoefening van den katholieken eeredienst verboden. De bedoeling, welke hierbij voorzat, kennen we uit de ,,Punten en Artikelen in forma van Generale instructie ter vergadering van de Heeren Zeventien", gearresteerd te Amsterdam in 1650 voor den Gouverneur-Generaal

---

[1]) Biermann, *Die alte Dominikanermission auf den Solorinseln*. Z. M. 1924, S. 12, 269 flgd. — Stokman, *Gegevens over de missie op Flores, Timor en Java in de 17e eeuw*. Stud. cath. 4, 25 vlgd.

[2]) Wessels, *Wat staat geschiedkundig vast over de oude missie in Zuid-Celébès of het land van Makassar*? Stud. 103, blz. 403 vlgd. — Wessels, *De katholieke missie in Noord- Celébès en op de Sangieilanden* 1563—1605. Stud. 119, blz. 365 vlgd. — Stokman, *De missies der Minderbroeders op de Molukken, Celébès en Sangihe in de 16e en 17e eeuw*. Coll. Neerl. Franc. II, blz. 499 vlgd.

[3]) Stokman, *De eerste missionarissen van Borneo*. Hist. Tijdschr. 7 (1928) blz. 347 vlgd.

[4]) Wessels, *De eerste Franciscaner-missie op Java*. Stud. 113, blz. 117 vlgd.

en zijn Raden te Batavia, waarin we o.a. lezen : „Dat de justitie en politie vooral mede gesecundeerd moet worden met de christelijke gereformeerde religie, waarvan de fundamenten in de vaderlandsche regeering nu gelegd zijnde, dezelve in de Oost-Indiën onder UEd. Gouverneur mede gevolgd moeten worden, zonder buiten dezelve eenige publieke exercitie van andere en zonderling van het pausdom te gedoogen".

Twee eeuwen lang heeft deze tirannieke macht der uitsluiting geduurd ; eeuwen, waarin verbanning en ruwe behandeling in kerkers iederen priester, hetzij Nederlander, hetzij van andere nationaliteit, bedreigde, die het waagde ook slechts één enkele dag of nacht in deze gewesten te vertoeven. Toch hebben nu en dan heldhaftige mannen zich aan al die gevaren blootgesteld en zijn in vreemde kleeding binnengedrongen om de enkele katholieken, die er nog woonden, in hun geestelijken nood bij te staan. Aan heropbouw van het omvergeworpene viel echter niet te denken. Geheel de katholieke missie, die zoo welig bloeide in het begin der 17e eeuw, en waar sedert de dagen van den H. Franciscus Xaverius niet alleen vele missionarissen, maar ook duizenden pas bekeerde christenen als slachtoffers van de woestheid der heidenen of den godsdiensthaat der Mohammedanen waren gevallen, ging ten gronde.

Zoo was de toestand, toen drie edelmoedige Nederlanders, Joannes Lansink, tot praefectus apostolicus aangesteld, Jacobus Nelissen en Lambertus Prinsen, gebruik makend van de vrijheid van godsdienst, tengevolge der Fransche overheersching ook in Nederland afgekondigd, scheep gingen om in de Kaapkolonie als katholieke priester te arbeiden. Doch Gods Voorzienigheid had anders over hen en hun werkkracht beschikt. In Januari 1806 gingen de Nederlandsche bezittingen aan Kaap de Goede Hoop over in de macht der Engelschen, en werd den missionarissen gelast de Kaapkolonie te verlaten. Twee jaar later landden twee van hen — Lansink was op de terugreis gestorven — op Java en nog hetzelfde jaar verheugden zich Batavia en Semarang in het bezit van een kerkelijke statie.

Het was niet veel, maar het was een begin. Alleen viel te verwachten, dat het voorloopig wel bij een begin zou moeten blijven. Het na een verdrukking van enkele eeuwen weer vrijer ademende katho-

licisme in Nederland had allereerst in eigen kring zooveel te herstellen en zooveel achterstand in te halen, dat men niet aanstonds aan een regelmatige uitzending van missionarissen kon denken. Nadat dan ook in 1810 te Soerabaja een statie was opgericht, zou het tot 1834 duren vooraleer een vestiging te Padang, de eerste statie in de buitengewesten, tot stand kon komen. In dien tusschentijd waren wel van tijd tot tijd enkele missionarissen aangekomen, doch andere waren overleden of moesten om gezondheidsredenen de missie verlaten.

Wanneer wij dit eerste tijdperk der Indische missie in de 19e eeuw [1]) overzien, dan treffen ons vooral de moeilijkheden, die de missionarissen te overwinnen hadden en die door den Apost. Prefect Scholten in een brief aan zijn opvolger, Mgr. Grooff [2]), werden aangegeven, waar hij op het gewicht van de missie wees, om het groote getal inwoners, om de moeilijke verhouding tegenover het gouvernement, om de levenswijze der christenen en om de tegenwerking van den kant der vrijmetselaars.

Nog een enkel woord over de kerkelijke organisatie in dit tijdvak. Nelissen was in 1818 weliswaar tot Apost. prefect benoemd, doch het schijnt, dat de missie niet aanstonds tot zelfstandige prefectuur werd verheven en aanvankelijk deel bleef uitmaken van de Hollandsche Missie. Daarenboven was zij tot Java beperkt. Bij decreet van 1826 werd de missie uitdrukkelijk tot geheel Indië uitgebreid en onder de machtsbevoedheid van den Apost. Prefect gesteld. Dit jaar mag dus gerekend worden als het jaar van oprichting der prefectuur van Oost-Indië. De tijdelijke belangen der missie werden behartigd door den Vice-Superior der Holl. Missie, den pauselijken internuntius, en door opvolgende aartspriesters van Salland enz. De beide eerste missionarissen waren nl. uit dit aartspriesterschap afkomstig en de volgende priesters, die zich tot het missionarisschap in Indië geroepen voelden, plachten zich daartoe tot den aartspriester te wenden. Zoo ontstond er een zekere band en kreeg de aartspriester van Salland den niet-officiëelen

---

[1]) Van der Velden, *De R. K. missie in Nederlandsch Oost-Indië*. 1808—1908. Nijmegen, 1908. — van Santen, *Korte schets van de geschiedenis der R. K. missie in Nederlandsch Oost-Indië van* 1813—1913, in Het Katholiek Nederland, I, blz. 165 vlgd. Nijmegen, 1913.

[2]) Kleyntjens, *Mgr. Grooff, Apostolisch Vicaris van Batavia*. Bijdragen v. d. Gesch. v. h. Bisdom van Haarlem, 47, blz. 373 vlgd., 49, blz. 1 vlgd.

titel van „procurator der Hollandsche Missie in Oost-Indië". In 1844 werd dit ambt door de Propaganda opgedragen aan Mgr. C. L. Baron van Wijckerslooth, en sinds diens dood is de pauselijke internuntius met de officiëele betrekkingen met de regeering in Nederland, ten behoeve van de koloniale missies, belast.

Mgr. Grooff slaagde er in zich op zijn reis naar Indië in 1845 door een viertal missionarissen te doen vergezellen. De missie beloofde aldus gunstige tijden tegemoet te gaan, doch het tegendeel bleek helaas het geval. Drie van de vier in Indië aanwezige priesters gaven door hun leven openbare ergernis, zoodat de bisschop zich ten slotte genoodzaakt zag hen in hun geestelijke bediening te schorsen. Hiervan werd mededeeling gedaan aan den Gouverneur Generaal. En het gevolg was, dat Mgr. Grooff met de pas aangekomen missionarissen uit Indië verbannen werd.

Zooals van zelf spreekt, berustten de katholieken van Nederland niet in deze zaak en de Nederlandsche regeering bleek genegen haar op bevredigende wijze op te lossen. Bij Kon. Besluit werden de rechten der dienstdoende geestelijken ingetrokken en na onderhandelingen met den H. Stoel kwam in 1847 een kerkelijke regeling tot stand, die tot heden den grondslag van de verhouding tusschen missie en gouvernement is blijven uitmaken [1]). Mgr. Grooff bleef den titel van Vicaris van Batavia voeren en werd als visitator door het kerkelijk gezag naar Suriname gezonden. Verder werd o.a. bepaald, dat de kerkbesturen onder het gezag van den Vicaris zouden staan en dat de voordracht tot plaatsing en verplaatsing van geestelijken zou geschieden door den Kerkvoogd, terwijl de Gouverneur-Generaal bij zijn beslissing niet zou treden op kerkelijk terrein, doch alleen beoordeelen of de plaatsing schadelijk zou zijn voor de openbare orde en rust.

Als Coadjutor werd thans naar Indië gezonden, na de bisschopswijding te hebben ontvangen, Mgr. Vrancken, onder wiens bestuur een tijdperk begon van regelmatige ontwikkeling. Allereerst valt in dit tijdvak melding te maken van de eerste vestiging (1853) onder de niet-Europeanen, n.l. bij de Chineesche mijnwerkers op

---

[1]) *De Katholieke Kerk in hare betrekkingen tot de Regeering van Nederlandsch Oost-Indië.* Kol. Missie-Tijdschrift 5 (1922) blz. 81 vlgd. — Visser, *De Nederl.-Ind. Regeering en de Kath. Kerk,* o.c. 9 (1926) blz. 189 vlgd. — Witlox, *De Ned.-Ind. Regeering en de Kath. Kerk.* o. c. blz. 222 vlgd.

Banka, onder wie door een Chineeschen arts een kleine katholieke gemeente was voorbereid, die een blijvende vestiging van een priester behoefde. Vervolgens werden langdurige reizen gemaakt naar verschillende streken in de buitengewesten, o.a. naar de Minahassa, de Molukken, den Timor-archipel en Borneo, waar zelfs tot in het binnenland werd doorgedrongen. Van uit Padang werd het binnenland van Sumatra bezocht en ook de Riouw-archipel, Banka en Palembang werden bereisd.

De eerste vestiging onder de eigenlijke inheemsche bevolking had plaats in 1854 en wel in de Bataklanden op Sumatra, waartoe door het gouvernement vergunning werd verleend. Een missionaris vestigde zich te Siaboe, midden tusschen de heidensche Bataks. Het is te betreuren, dat deze statie spoedig moest worden opgegeven, waar nu in de Bataklanden de protestantsche zending een schitterend arbeidsterrein heeft.

In 1855 kwamen de eerste vrouwelijke religieuzen, nl. Ursulinen, zich aan den missiearbeid wijden.

Intusschen zag Mgr. Vrancken goed in, dat de toekomst der missie niet verzekerd was, zoolang niet in een geregelden aanvoer van missionarissen voorzien was; daarvoor was het noodig de hulp van regulieren in te roepen. In 1859 vertrokken de twee eerste Jezuïeten naar Indië. Thans kon aan uitbreiding van het aantal staties gedacht worden; de eerste was Ambarawa, daarna kwamen Djokjakarta in Midden-Java en andere plaatsen aan de beurt. Zoo werden langzamerhand de katholieke Europeanen op Java in de gelegenheid gesteld hun godsdienstplichten geregeld of vrij geregeld te vervullen. Ook werden eenige Europeesche staties in de buitengewesten gesticht: Makassar op Celebes en Medan en Koetaradja op Sumatra. Vooral ook verdient vermelding de vestiging van de missie in den Timor-archipel. Bij tractaat met Portugal waren onze aanspraken op Flores en de Soloreilanden erkend, waarop van oudsher Portugeesche christengemeenten bestonden. In 1860 werd een der missionarissen benoemd tot pastoor van Larantoeka op Oost-Flores, van waaruit de missie zich over geheel Oost- en Midden-Flores heeft uitgebreid.

Tot 1862 waren de Ursulinen de eenige medehelpsters gebleven; in genoemd jaar nu openden de Broeders van Oudenbosch een jongensschool in Soerabaja. In 1879 kwamen er weer nieuwe helpsters, nl.

Franciscanessen van Heythuisen, die later door religieusen van nog andere congregaties zijn gevolgd.

De inleiding tot de vestiging van de missie in de Minahassa, het noordelijkst stuk van Celebes, dat reeds grootendeels door de protestantsche zending was gekerstend, werd getroffen in 1868, toen een der missionarissen van den Apost. Vicaris de opdracht kreeg de Minahassa en de Molukken te bereizen, niet alleen voor de zielzorg onder de daar gevestigde Europeanen, maar ook van de Menadoneezen, die tijdens hun militairen dienst op Java of elders zich tot het katholicisme hadden bekeerd en bij terugkeer in hun land van alle geestelijke hulp waren verstoken. Die reis naar de Minahassa heeft heel wat stof opgejaagd. Tot 1886 werd de Minahassa op dienstreis bezocht, totdat in genoemd jaar vergunning verkregen werd te Menado („zonder bezwaar van den lande") een statie op te richten. De missionarissen hebben in latere jaren ook een tweetal staties in het binnenland gesticht, waar in 1898 zich religieuzen wilden vestigen voor het onderwijs, wat haar eerst in 1907 door de regeering werd toegestaan.

Ook in andere streken van den Archipel waren intusschen vestigingen in het leven geroepen: in 1885 in West-Borneo, in 1888 op de Kei-eilanden in het Oosten en te Benkoelen op Z.-Sumatra: alle drie heidenstaites in den eigenlijken zin van het woord. Van groote beteekenis was de vestiging in 1894 van een statie op Midden-Java onder de Mohammedaansche inlandsche bevolking.

Sinds het bisschoppelijk bestuur van Mgr. Luypen — Mgr. Vrancken was, na zijn dood in 1874, opgevolgd door Mgr. Claessens, deze in 1894 door Mgr. Staal en deze in 1899 door Mgr. Luypen — heeft het katholiek onderwijs voor Europeanen en het missie-onderwijs een groote uitbreiding gekregen. Niet minder de eigenlijke missiearbeid. Dit werd vooral mogelijk door de afscheiding van verschillende gebieden van het vicariaat en de vorming daarvan tot zelfstandige prefecturen.

In 1902 had de eerste splitsing plaats: het gebied gelegen ten Oosten van 125° 30 O.L. werd gevormd tot Apost. prefectuur van *Ned. Nieuw Guinea* en door de Propaganda toevertrouwd aan de Missionarissen van het H. Hart. In 1905 volgde de oprichting van de prefectuur van *Ned. Borneo*, in 1911 die van *Sumatra en omliggende eilanden*, beide toevertrouwd aan de Capucijnen. In 1913

werden de *Kl. Soenda-eilanden* als prefectuur onder de leiding der missionarissen van het Goddelijk Woord gesteld. *Celebes* werd in 1929 afgescheiden en als prefectuur door de Missionarissen van het H. Hart bezet. Deze congregatie behield geheel Ned.-Guinea, en zag dit gebied in 1920 verheven van prefectuur tot vicariaat ; in 1922 werd de prefectuur der Kl. Soenda-eilanden eveneens verheven tot vicariaat. In 1924 kwam de verdeeling van Sumatra in behandeling. Uit de eene prefectuur werden er drie gemaakt : die van *Padang*, welke aan de Capucijnen bleef en in 1932 tot vicariaat werd verheven ; die van *Benkoelen*, toevertrouwd aan de Priesters van het H. Hart ; die van *Banka en Billiton en den Riouw-archipel*, toevertrouwd aan de Paters der H. H. Harten. Borneo, toegewezen aan de Capucijnen, werd in 1918 van prefectuur tot vicariaat verheven en in 1926 werd *Oost- en Zuid-Borneo* overgegeven aan de Missionarissen van de H. Familie. Wat eindelijk de verdeelingen op Java betreft : de staart van Java, omvattende de residenties Pasoeroean en Besoeki met het daarboven gelegen eiland Madoera, werd in 1923 aan de Carmelieten toevertrouwd, en de daarbij Westelijk aansluitende residenties van Soerabaja, Kediri en Rembang gingen over aan de Lazaristen, die er later Madioen nog bijkregen. Vanaf 1926 werden de residenties Cheribon, Krawang, Indramajoe, Midden- en Oost-Preanger bediend door de Kruisheeren en de residenties Pekalongan, Banjoemaas en Kedoe door de missionarissen v. h. H. Hart. Al deze missiegebieden zijn reeds tot apost. prefecturen verheven : die van *Malang* (Carmelieten) in 1927 ; die van *Soerabaja* (Lazaristen) in 1928 ; die van *Bandoeng* (Kruisheeren) en die van *Poerwokerto* (Miss. v. h. H. Hart) in 1932.

Zoo is dus het apost. vicariaat van Batavia, dat in 1842 als zoodanig was opgericht en tot 1902 geheel onze Oost omvatte, van lieverlede geslonken tot het centrale en westelijk gedeelte van Java. Bovendien zijn in dat vicariaat de parochies van Meester Cornelis en Weltevreden sinds 1929 toevertrouwd aan de Franciscanen en sinds 1932 de parochie Bankon Semarang, met de dienstreizen in de residenties Koedoes en het regentschap Pati, aan de missionarissen v. d. H. Framilie. De Jezuïeten bezitten derhalve niet veel meer dan Midden-Java, waar hun krachtige missiecentra Moentilan en Djocjakarta gelegen zijn.

De *kerkelijke indeeling* van Nederl. Oost-Indië, dat geheel onder

de S. Congregatio de Propaganda Fide ressorteert en onder toezicht staat van de apostolische delegatuur van Australasië, omvat tegenwoordig vijf apost. vicariaten : Batavia, Padang, Ned. N. Guinea, Kl. Soenda-eilanden, Ned. Borneo, en zeven apost. prefecturen : Malang, Soerabaja, Bandoeng, Poerwokerto, Benkoelen, Banka en Billiton en Riouw-Archipel, Celebes.

In dit gebied zijn *elf missioneerende Orden en Congregaties* werkzaam, nl. volgens orde van aankomst : Jezuïeten (1859), Missionarissen v. h. H. Hart (1903), Capucijnen (1905), Gezelschap van het Goddelijk Woord (1913), Carmelieten (1923), Lazaristen (1923, Priesters v. h. H. Hart (1924), Congregatie van de H. H. Harten (1924), Kruisheeren (1926), Missionarissen van de H. Familie (1926), Franciscanen (1926).

In het geheel telt men er 350 priesters, 54 scholastieken, 331 broeders (van wie er 209 behooren tot onderwijs-gevende congregaties en 1217 zusters [1]).

Op een bevolking van ruim 60 millioen zielen zijn er nog slechts ruim 350.000 *katholieken*, van wie bijna 70.000 Europeanen. Voor verdere statistische opgaven veroorloven we ons te verwijzen naar het jongstverschenen jaarboek (1932) : *De katholieke missie in Nederlandsch-Oost-Indië*, uitgegeven door het Centraal missie Bureau te Batavia [2]). Dit bureau, in 1931 opgericht door de gezamenlijke kerkvoogden van Nederlandsch-Indië, heeft ten doel : de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen der katholieke missies van Nederlandsch-Indië te behartigen. Het tracht dit doel te bereiken door in opdracht van de Kerkvoogden op te treden als vertegenwoordiger der katholieke missies voor de behandeling van alle missieaangelegenheden met de Regeering in Indië en met andere instellingen zoowel in Indië als in Nederland of elders. Voorloopig is het gesplitst in twee afdeelingen : 1. algemeene zaken, 2. onderwijs en opvoeding.

Waar Rev. J. Vermeulen reeds in jg. 8—10 van ons tijdschrift zeer gewaardeerde overzichten van verschillende afzonderlijke gebieden in Ned.-Indië gaf, meenden we tot bovenstaand *algemeen* over-

---

[1]) Koloniaal Missietijdschrift 15 (1932) blz. 432.

[2]) Voor Nederland verkrijgbaar bij het Centraal Katholiek Koloniaal Bureau, Laan Copes van Cattenburch, 76, 's-Gravenhage.

zicht van de missiegeschiedenis en den missietoestand te mogen beperken ; noch het karakteristieke van de afzonderlijke missiegebieden, b.v. hoe de Javamissie is voortgekomen en gegroeid uit haar scholenstelsel, noch afzonderlijke missievraagstukken, b.v. de inlandsche geestelijkheid, konden bij dezen opzet behandeld worden.

Ten slotte nog een enkel woord over de missievrijheid.

In tegenstelling met vroegere eeuwen is sinds de overeenkomst van 1846 (1847) en het regeeringsreglement van 1854 de verhouding tusschen missie en regeering in Nederlandsch-Indië over het algemeen goed te noemen. Echter wordt door art. 123 van genoemd regeeringsreglement — onveranderd gehandhaafd in art. 177 van de Wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië — bepaald, dat christenleeraars, priesters en zendelingen een door den Gouverneur-Generaal of diens plaatsvervanger toegestane bijzondere vergunning noodig hebben om hun ambt in een bepaald deel van Ned. Oost-Indië te mogen uitoefenen. Wordt deze vergunning nadeelig bevonden of de daaraan verbonden voorwaarden niet vervuld, dan kan het verlof worden ingetrokken [1]).

Omdat deze beperkingen niet den Islam treffen, die overal vrij mag propageeren, is de bestuursmaatregel : uit bepaalde gebieden alleen den christelijken godsdienst te weren, zeer onbillijk ; verder toont de regeering zich inkonsekwent, omdat zij eenerzijds vrijheid van godsdienst waarborgt, anderzijds echter den verkondigers van den christelijken godsdienst voorschrijft, in welk gebied de katholieke missie en in welk gebied de protestantsche zending mag werken. In het program van de R. K. Staatspartij lezen we hieromtrent als volgt : „De belemmering van de vrijheid van godsdienstuitoefening, neergelegd in art. 177 van de Wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, worde weggenomen". Principiëel heeft zich hierdoor de R. K. Staatspartij tegen het fameuse artikel verklaard ; de onbelemmerde vrijheid van geloofsverkondiging, die opgesloten ligt in het begrip „godsdienstuitoefening" in Indië is het ideaal, dat wij moeten nastreven.

---

[1]) We herinneren hier aan de rechtsvraag, in 1926 door p. Visser gesteld (artikelen in De Maasbode, 12—16 Juni 1926, overgenomen in het Kol. Missietijdschrift, 9, 250 vlgd.), op welken titel zich de regeering beroepen kan bij de toepassing van dit artikel op de katholieke missionarissen.

Van den anderen kant heeft de katholieke fractie zich verklaard tegen een geforceerde poging om art. 177 opgeheven te krijgen, in het vertrouwen, dat in het vervolg het artikel loyaal zou worden toegepast en zich voorbehoudend, om op het door haar te bepalen tijdstip ter zake van de aan de missie principiëel toekomende vrijheid handelend op te treden. Deze gedragswijze is katholieken niet onwaardig, want in de encycliek „Immortale Dei" wordt uitdrukkelijk gezegd, dat om opportuniteitsredenen principiëel-af-te keuren maatregelen geduld kunnen worden. Naar zijn meening gevraagd over het beruchte artikel, antwoordde — blijkens een interview in De Maasbode van 17 Mei 1933 — Mgr. van Velsen, die meer dan 35 jaar onafgebroken in Indië werkzaam was: „Ik geloof, dat het 't best is, daarover niet al te veel te spreken. Waar artikel 123 goed wordt toegepast, ondervindt de katholieke missie er geen nadeel van. Overigens ben ik persoonlijk ervan overtuigd, dat de Regeering dit artikel te eeniger tijd uit eigen beweging wel zal schrappen".

Hoeven. ALPH. MULDERS.





MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND

NEDERLAND.

Z. H. Exc. Mgr. J. H. G. Jansen, Aartsbisschop van Utrecht viert den 15en Augustus den 40en verjaardag zijner H. Priesterwijding. De Priestermissiebond in Nederland, die in den waardigen Metropoliet van ons vaderland zijn Voorzitter eert, sluit zich van harte aan bij de grootsche hulde, die de diocesanen van het Aartsbisdom hun Opperherder bereiden. De belangstellende zorg en de hartelijke welwillendheid waarmede hij den arbeid van den Priestermissiebond leidt, waarborgen een vruchtbaren missiegeest onder zijn leden. Mogen de Missies nog vele jaren de vruchten van die zorg plukken. Zonder twijfel zal daardoor in een heerlijke wisselwerking, de priesterlijke geest in zijn leden worden versterkt en het geloofsleven in ons vaderland worden verdiept.

Dat ook op die wijze het bisschoppelijk bestuur van onzen vereerden Aartsbisschop een gelukkige bekroning zijn moge van zijn verdienstvol priesterleven, is de bede, waarmede de Priestermissiebond aan dit jubelfeest dankbaar deelneemt.

De eerste Phohi-uitzending voor onze missionarissen heeft 24 Juni plaats gehad. Het belang van deze gebeurtenis blijkt wel uit het feit dat onze Aartsbisschop als voorzitter van den P.M.B. deze uitzending heeft willen openen en dat Z. E. de Kardinaal Prefect der Propaganda een zeer aanmoedigend schrijven liet voorlezen. Beide stukken drukken wij hier af, óók om de belangstelling van onze lezers voor deze mooie onderneming van den K.R.O. te prikkelen. Het moge waar zijn, dat de missionarissen in de wildernissen van het oerland door deze uitzending niet zoo gemakkelijk te bereiken zijn — bij de voortgaande ontwikkeling der gekoloniseerde streken leeft een steeds aangroeiend deel onze missionarissen in omstandigheden, die de moderne middelen van verkeer steeds meer onder hun bereik brengen. Voor deze loont het zeer zeker de moeite en de kosten de moeielijkheden, welke het ontvangen eener geregelde uitzending medebrengt, ernstig onder,

de oogen te zien. Moge daarom de K.R.O. ook bij deze onderneming den steun vinden, dien hij ruimschoots verdient.

Rede van Z. H. Exc. den Aartsbisschop:

„Hoort eilanden en luistert volken van verre.” Deze woorden, welke de Kerkelijke Liturgie op den huidigen feestdag van Sint Johannes den Dooper, ons met den profeet Isaias toeroept, komen ons vanzelf van de lippen, nu wij als voorzitter van den Nederlandschen Priester-Missiebond het groote voorrecht hebben, een kort woord tot u te mogen spreken in dit eerste uur, waarin onze onvermoeide Katholieke Radio-Omroep het contact gaat leggen tusschen Nederland en Nederlanders in de verre overzeesche gebieden.

Vandaag immers wordt voor de eerste maal per radio uitgezonden dàt bijzonder programma, hetwelk de K. R. O. zich voorstelt voorloopig wekelijks te gaan bieden aan alle Nederlanders in den versten vreemde — aan allen, die er van kunnen en willen profiteeren — doch meer in het bijzonder aan diegenen onzer katholieke landgenooten, die met terzijdestelling van alle menschelijk eigen voordeel, zich losrukten uit den kring hunner dierbare betrekkingen omwille van het zielenheil van anderen. Want, luisteraars — wat ons bijzonder trof in dit nieuwe plan van radio-uitzendingen, is de edelmoedige gedachte van den K. R. O., om vooral de honderden missionarissen, priesters en religieuzen, arbeidende in den wijngaard des Heeren, in de gelegenheid te stellen, tijdens dat wekelijksch radiocontact met het Moederland, op de hoogte te blijven van de vele en gewichtige feiten, waaraan de geschiedenis van het tegenwoordig wereldgebeuren zoo rijk is; alsmede van die zaken waarvan de kennis voor den missionaris in de praktijk van groot belang kan zijn.

De Katholieke Radio-Omroep in Nederland wil zich door geen moeiten noch kosten laten weerhouden om te beginnen, nu de gelukkige mogelijkheid daartoe bestaat.

En, staande voor dit begin, verwijzen wij u naar het moment, waarop de K. R. O. in Nederland voor de eerste maal een programma verzorgde. Gelijk toen evenals nu te bevroeden viel, wat al goeds er uit zulk een initiatief groeien kon, zoo moge ook deze ondernemende geest bekroond worden met eenzelfde welslagen. Al zijn thans de omstandigheden geheel anders, en al zijn aard en karakter van de programma's, welke hier de aandacht vragen, geheel verscheiden, zeker is het, dat deze radio-uitzendingen aan onze landgenooten de ontroerende vreugde zullen brengen, stemmen, waaronder bekende stemmen, te vernemen uit het Moederland, een vreugde, door ons nauwelijks op volle waarde te schatten. Immers, die regelmatig terugkeerende klanken uit het land hunner geboorte, zullen hen den scheidenden afstand doen vergeten; nauwer zullen zij zich weer met ons vereend gevoelen en als uit hun isolement verplaatst. Voorzeker, de missionaris zal ook zonder dat alles kunnen blijven arbeiden; om werkkracht immers bidt hij dagelijks tot den Heer, die hem uitzond, en zijn blijden moed ontvangt

hij van God als loon voor de groote en talrijke offers, die hij dagelijks brengt ; maar gelijk op ander gebied zooveel werd ondernomen, om den missionarissen en den religieuzen — wáár zij ook over den aardbol verspreid zijn — door menschelijke hulp den arbeid lichter te maken, zoo moeten wij ook dankbaar aangrijpen de gelegenheid ons geboden in het onschatbaar middel van de radio, om op deze zeer moderne wijze onze landgenooten, arbeidende in die talrijke overzeesche gebieden, helpend tegemoet te treden.

Moge dit nieuw ondernemen slagen ! Moge dit plan — naar zijn programma-opzet ongetwijfeld ten voordeele van alle Nederlanders in den vreemde, doch geheel bijzonder van voordeel en groot nut voor de dappersten en edelmoedigsten onder ons, de missionarissen — volledige uitvoering kunnen vinden, ter eere van God en ter liefde van allen, die naar deze uitzendingen zullen luisteren.

Over dit modern werk van propaganda en naastenliefde van den Katholieken Radio-Omroep smeeken wij, als voorzitter van den Nederlandschen Priester-Missiebond, Gods hulp af en tevens Gods rijksten zegen over alle Nederlanders, geheel in het bijzonder over alle Nederlandsche Missionarissen en over hun Missie-arbeid.

,,Geloofd zij Jezus Christus !"

En in den geest met u vereenigd hooren wij u antwoorden : ,,In alle eeuwigheid. Amen."

Missiologische leerstoel te Nijmegen. — Het aantal studenten, dat in het afgeloopen derde cursusjaar geregeld de *missiologische colleges aan de universiteit te Nijmegen*, door den P.M.B. bekostigd, volgde, was evenals de vorige jaren bevredigend te noemen, Zelfs heeft een oud-missionaris, zoolang hem zulks eenigszins mogelijk was, zich wekelijks een verre reis getroost om die colleges te kunnen volgen. Zoo'n daadwerkelijke belangstelling bewijst beter dan woorden, dat het inzicht rijpt in het nut van een systematischen cursus in de missiewetenschap.

Van de cursisten zijn er dit jaar twee naar China, twee naar Java en twee naar Brazilië vertrokken. Een van hen schreef den docent : ,,We hopen, dat uw cursus ons in de toekomst van veel nut zal zijn. Een betere en vooral principiëele kijk op *het* missieprobleem heeft hij ons zeker gebracht".

De colleges, aangekondigd voor het volgend studiejaar, hetwelk in het begin van October wordt ingezet, betreffen wederom een tot dusver nietbehandelde stof. In de eene reeks (Maandagavond om 5 uur) zal de katholieke missieleer worden uiteengezet, terwijl de tweede reeks (Maandagavond om 6 uur) de missioneering in Oceanië, Australië en Amerika zal bespreken.

Missiecursus te Tilburg. — Van Zaterdag 12 tot Woensdag 16 Aug. a.s. heeft de veertiende missiecursus plaats in het St. Joseph-studiehuis te Tilburg. Over het algemeen onderwerp : Missie en Onderwijs, zullen zes lezingen worden gehouden en wel : over het onderwerp in het algemeen beschouwd, over China en Japan, over Flores, over de Negers, over den Islam, over de onderwijsmethoden der zending.

Missie-studie-congres te Amsterdam. De Amsterdamsche R. K. Studenten-missie-actie (A.R.K.S.M.A.) organiseert ter gelegenheid van haar 3e lustrum een Missie-Studie-Congres waaraan zij door de deelname der andere katholieke studenten-organisaties van Nederland, en de Studenten-missieactie van België en Noord-Frankrijk en Duitschland een eenigszins internationaal karakter tracht te geven. Zij noodigt ook de priesters en katholieke intellectueelen bijzonder uit Amsterdam en omgeving.

In een vijftal lezingen door verschillende sprekers van naam op missiegebied zullen op 25, 26 en 27 November de lessen van de Encycliek „Rerum Ecclesiae" worden belicht. Op Maandag 27 Nov. zal tevens een huishoudelijke vergadering van Pax Romana worden gehouden.

Met eenige kerkelijke plechtigheden vermeldt het program ook een Medische Missietentoonstelling en een Missie-tooneeluitvoering.

Hoogstwaarschijnlijk zal de K. R. O. een deel van het program uitzenden.

Nederlandsche Medische Missie-Cursus. — De 8ste Medisch-Hygiënische Cursus voor Missionarissen te Rotterdam zal dit jaar gehouden worden van 4 September—14 October a.s.

Missionarissen, Paters, Zusters en Broeders, die hieraan deel wenschen te nemen, gelieven zich zoo spoedig mogelijk schriftelijk op te geven bij den leider van den cursus : *Dr. C. Fehmers, Prinses Julianalaan* 49 *te Rotterdam.*

Vergadering van den Priestermissiebond en van de Federatie der Missie-naaikringen van het bisdom 's-Hertogenbosch te Veghel op Donderdag 19 Sept. De P.M.B. zal vergaderen onder leiding van Mgr. Prinsen; Mgr. Hermus zal verslag uitbrengen en een nog nader aan te kondigen spreker zal een voordracht houden. De Federatie komt bijeen onder leiding van mevr. Sweens-Meuwese; directeur Groenen van 's-Hage zal een inleiding houden over de Medische Missie-linnenkast.

Federatie van Missie-Naaikringen in het Bisdom Roermond. — Naast Den Bosch kwam nu ook in het bisdom Roermond een nauwer contact tot stand tusschen de missie-naaikringen in dit Bisdom. Woensdag 7 Juni is in een vergadering voor missie-naaikringen, gehouden bij de Eerw. Zusters Kloosterwand te Roermond — na een rede van prof. Feron — besloten een Federatie te vormen. Presidente werd Mevr. Verhoeven en Secr.-penn. Mej. M. v. d. Heuvel, beiden te Linne. Men beschouwde het als een bijzonder punt van actie zorg te dragen voor den echten missiegeest in de naaikringen. En, al zal men van het beginsel uitgaan, aan de afzonderlijke naaikringen een groote vrijheid van beweging te laten, men was toch overtuigd dat de Federatie veel praktisch werk kan doen ; men noemde : het vormen van een centraal punt voor aanvragen, advies bij de verdeeling, voorlichting en hulp bij aankoop en bewerking van goederen enz.

Naaikringen, die tot de vergadering niet waren uitgenoodigd omdat haar adres niet bekend was, zullen nog gaarne in de Federatie worden opgenomen.

Nederlandsch Volkenkundig Missiemuseum. — In de bestuursvacature ontstaan door het overlijden van pater fr. Vict. Kruitwagen O. F. M. heeft de President van den Priestermissiebond, op voordracht van de Vereenigde Missionarissen, benoemd pater A. Popelier, C.I.C.M. van het Missiehuis Sparrendaal te Vught.

Missie-voetbal. — Zondag 14 Mei werd te Delft de finale—1933 der Missievoetbalwedstrijden gehouden. Dit is voor ons een welkome aanleiding de geschiedenis dezer prijzenswaardige jeugd-missieactie in korte trekken hier vast te leggen als een bewijs voor de waardeering dezer actie. De gegevens ontleenen wij aan De Maasbode, die de Delftsche wedstrijd met een geestdriftig-gesteld artikel inleidde.

,,Met geestdrift hebben onze R.K. V.B.-ërs zich geworpen op dit grootsche plan. God geve dat de uitvoering slage, en.... de grondslag is gelegd voor een jaarlijks groeienden Missiewedstrijd."

Dat waren de woorden, waarmee de promotor van de katholieke sportbeweging, de eenige jaren geleden overleden pastoor G. de Grood, den eersten missiewedstrijd inluidde, die op den tweeden Pinksterdag van het jaar 1918 op het Wilhelminaterrein in Den Bosch werd gespeeld.

Hiermee was de grondslag gelegd voor een actie die geheel katholiek Nederland sympathiek was: door middel van de voetbalsport gelden inzamelen ten bate van de Missie, en de Missie-gedachte verbreiden ook in de kringen van de sport.

De Missiewedstrijden waren altijd hoogtepunten in de katholieke sportbeweging; het waren de ongedwongen réunies van allen die zich de zaak der katholieke sportbeweging hadden aangetrokken; en nog altijd heerscht er om deze wedstrijden zulk een intimiteit, dat men zich als het ware lid voelt van een sterk familiezuchtig gezin.

In de eerste jaren werden de Bonds-Missiewedstrijden uitsluitend in het Zuiden des lands gehouden, hetgeen waarschijnlijk toegeschreven moet worden aan de vrees voor gedeeltelijke mislukking indien men de finales verplaatste naar het Noorden. En zoo zagen zich in 1919 Maastricht, in 1920 Nijmegen de Missiewedstrijden toegewezen. In 1921 kwam Haarlem met een voorwedstrijd aan de beurt, maar de finale werd gespeeld te Breda. In 1922 kreeg Den Bosch weer een beurt, in 1923 Helmond, waarna ze afwisselend in het Noorden en Zuiden des lands werden gehouden.

In de jaren 1925, 1926 en 1927 zijn geen Missiewedstrijden gespeeld; niet omdat het jeugdige vuur weer was gedoofd, maar de moeilijkheid zat in de organisatie van de wedstrijden. Met 5 elftallen is bijna geen regeling te treffen, die allen voldoet. Daarbij kwamen nog finantiëele bezwaren. Er zijn missie-wedstrijden gespeeld, die zich niet konden bedruipen, en nu spreekt het toch wel van zelf, dat, indien het offer grooter is dan de bate, zulk een offer niet moet worden gebracht.

In het jaar 1928 kwam de regeling van de Missiewedstrijden opnieuw ter sprake; de steeds groeiende voetbalbonden waren inmiddels vele er-

varingen rijker geworden. Om de onkosten tot de kleinst mogelijke proporties terug te brengen, werd besloten de Missie-wedstrijden te doen verspelen bij wijze van voorronden in verschillende deelen des lands, waardoor ook de kans op meer inkomsten aanmerkelijk steeg. Inderdaad is gebleken dat de Missie-wedstrijden, zoo geregeld, financieel succes afwerpen.

De sportieve resultaten waren de volgende:

Utrecht won de finale in de jaren 1918, 1919, 1920 en 1924!

Den Bosch in 1921, 1922, 1923, 1928 en 1929.

Haarlem in 1930, 1931 en 1933.

En als resultaat voor de missie mogen wij o.a. wijzen op het onderhoud van een groot-seminarist in een der inlandsche seminaries, door de finantieele resultaten van den missie-voetbal mogelijk gemaakt. Thans geniet van dezen steun Peter Paul Silveira uit het bisdom Mylapur in Britsch-Indië, student der philosophie (2e jaar) in het Pauselijk Seminarie te Kandy (Ceylon).

Moge deze priester-opleiding Gods zegen verwerven over onze sportieve jeugd.

Het uiterste Oosten aan Jezus. — Een feit is het, dat het Verre Oosten, met een bevolking van ruim 600 millioen zielen, nog maar voor een klein gedeelte aan de verlossing deelachtig werd.

Om de Missionarissen die daar werken te steunen, om nieuwe krachten voor dit onmetelijk arbeidsveld te wekken, arbeidt het „*Liefdewerk van Missen en Kruistocht van gebeden*", dat aan de heilige Legermacht Gods, de geestelijke wapenen en munitie verschaft. Het werd vóór een tiental jaren in een Trappistenklooster van China gesticht en dit Liefdewerk ontving de goedkeuring van den H. Vader, door een pauselijk rescript van 26 Juni 1923.

De Generale Abt der Cisterciënsers (Trappisten) is algemeen bestuurder. Alle kloosters der Orde zijn Centra.

De voorwaarden tot aanneming zijn:

1e. *Inschrijving met name* (kosteloos) in het register van een der Centra.

2e. *Ieder jaar een H. Mis* (te lezen door een priester naar eigen keuze) *of* 12 *H. Communies.*

Het Liefdewerk werd verrijkt met talrijke aflaten en geestelijke voorrechten. (Elk lid ontvangt een bewijs van lidmaatschap.)

Onze Heilige Vader neemt aan dit Liefdewerk persoonlijk deel door op den 15en van elke maand voor deze intentie het H. Misoffer op te dragen.

Mogen wij onze lezers aansporen aan dit Liefdewerk deel te nemen? Het Liefdewerk is zuiver geestelijk. Wijl echter de propaganda met nogal aanzienlijke kosten gepaard gaat, wordt van personen, die hiertoe in staat zijn, elke vrijwillige bijdrage voor dit doel dankbaar aanvaard.

Men kan zich melden in elk Trappistenklooster en in het bijzonder bij fr. M. Tarciçius O.C.R. Cisterciënser Abdij. Kloosterhoeve Borkel N.-Br.

Zij die 'n mooi boekje over 't Liefdewerk verlangen voegen er 'n postzegel van 7½ cent aan toe.

Missietentoonstellingen. — Van 10 tot 15 Aug. a.s. zal er te *Eindhoven* een missietentoonstelling worden gehouden, waaraan acht missioneerende Orden en Congregaties deelnemen, nl. Kruisheeren, Capucijnen, Assumptionisten, Passionisten, Witte Paters, Missionarissen van het H. Hart, Afrikaansche Missiën van Cadier en Keer, Paters van den H. Geest.

Op 11 Aug. wordt daar ook een vergadering gehouden voor de directeuren en zelatricen der Pauselijke Missiegenootschappen van de dekenaten Eindhoven, Valkenswaard, Bladel en Geldrop, Oirschot en St. Oedenrode.

De Missieweek zal worden gesloten met een Pontificaal Lof te celebreeren door Z. Hoogw. Exc. Mgr. A. Diepen.

Van 11—16 Augustus wordt een missietentoonstelling gehouden in het dekenaat *Aardenburg* (land van Cadzand); de stands worden ingericht te Aardenburg, Oostburg en Yzendijke. Te Oostburg wordt daaraan op 16 Aug. verbonden een zelatricendag voor het dekenaat Aardenburg.

Van 4—8 October worden missiedagen gehouden in het Dekenaat *Groenlo*, eveneens met tentoonstelling.

Van 22—29 October wordt een groote missieweek georganiseerd te *Delft*, waaraan een tentoonstelling van acht missioneerende orden, verschillende lezingen en voordrachten, een missiespel, door oratorium worden verbonden. De leidende gedachte dezer betoogingen is de nadruk te leggen op den regel die zoowel de missie als de missieactie bezielen moet : per orationem ad gratiam et per gratiam ad Deum.

In deze week wordt ook een algemeene zelatricendag voor het dekenaat Delft gehouden.

En den 24en October houdt het D.M.C. voor Haarlem te Delft het tweejaarlijksche Congres der leden van den P.M.B.

Voor het dekenaat *Meerssen* in Limburg en voor de stad *Zutphen* worden nog onderhandelingen gevoerd met de betrokken autoriteiten.

De Missie-naaikring van *Bergen-op-Zoom* herdenkt in Juli zijn 12½-jarig bestaan en viert dit in September met een tentoonstelling en een Missie-avond.

In den loop van dit jaar werden nog Missie-dagen gehouden te *Bergen-op-Zoom*, *Fijnaart*, *Roosendaal*, *Zundert*, *Sprundel*, *St. Willebrord*, *Woensdrecht*, en een zelatricendag te *Breda*.

FRANKRIJK.

Missiecongres te Straatsburg. — Van 4—8 Sept. a.s. zal de *Priester-Missiebond van Frankrijk* een regionaal *Congres* houden *te Straatsburg*, waar o.a. vier voordrachten zullen worden gehouden over : Le fondement théologique du devoir missionnaire pour l'Eglise du Christ. De namen der conférenciers, allen professoren aan een der Instituts Catholiques van Frankrijk, staan ons borg voor de degelijkheid der behandeling.

Prijsvraag. De theologische faculteit van Straatsburg heeft een prijs van 1500 frcs. uitgeloofd voor de beste verhandeling over : *L'organisation hiérarchique et territoriale des pays de mission* : *histoire et droit actuel.* De antwoorden moeten, op de gebruikelijke wijze, vóór 1 Nov. 1934, worden ingezonden.

Internationale samenwerking der Medische Missieactie. — De organisatie „ad Lucem" (Ass. des Laïcs Univers. Cath. et Missionaires pour l'Union fraternelle des races) zal op 23 Juli een internationale Medische Missiedag houden ter gelegenheid der Sociale Fransche week te Reims. Men wil daardoor een onderling verband leggen tusschen de Medische Missieactie in de verschillende landen, komen tot gezamenlijke studie, en een basis van samenwerking scheppen.

OOSTENRIJK.

Missiologische leerstoel. — Sinds eenigen tijd is ook *aan de universiteit van Weenen* een missiologische leerstoel gevestigd, die bezet wordt door prof. dr. Joh. Thauren S.V.D., o.a. bekend door zijn werken : Die Akkommodation in katholischen Heidenapostolat, Münster i.W., 1927 en Atlas der katholischen Missionsgeschichte, St. Gabriel, 1932.





MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

MISSIEPERSONEEL.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Vertrokken :			
Pr. H. Raeskin (3e keer)	W. P.	29 Mei '33	Daressalam
Pr. A. v. Oostrom (2e keer)....	,,	2 Juni '33	Tabora
Pr. E. Kennis (3e keer)........	S. M. A.	28 Febr. '33	Togaland
Pr. A. Meeuwssen (3e keer)....	,,	28 Febr. '33	Kumasi
Pr. R. Zijlstra (3e keer)........	,,	28 Febr. '33	Beneden-Volta
Pr. J. Terlinden (1e keer)......	,,	28 Febr. '33	Goudkust
Pr. J. Geurts (3e keer)........	,,	29 Mrt. '33	Goudkust
Prs. L. Versteegen, J. Sloots en P. van Ooijen (2e keer)....	,,	29 April '33	Beneden-Volta
Prs. Edoaldus Berden en Sigebaldus Hogenboom [1]........	O. F. M.	10 Juli '33	Luanfu
Br. Olav Larsen..............	,,	21 April '33	Noorwegen
Pr. P. Beltjens (3e keer)......	S. V. D.	14 Juni '33	K. Soenda eil.
Pr. G. Schoenmakers (1e keer)..	,,	14 Juni '33	Brazilië
Pr. Linus Henckens (2e keer)..	O. Carm.	9 Juni '33	Malang
Prs. Cajetanus Hentzen, Franc. Simonis Venantius van Kessel (allen 4e keer) en Stephanus Hillen (2e keer)..............	O. P.	13 Mei '33	Puerto-Rico
Ew. Hr. J. Wolters............	C. M.	19 Mei '33	Soerabaja
Prs. W. J. Leeferink, Fr. Arts en Jac. Romeyn en *Br.* Damiaan Th. Leunes............	M. S. F.	7 Juli '33	Oost-Borneo
Pr. H. de Bekker (1e keer) [2]....	O. S. Cr.	30 Juni '33	Bandoeng
Pr. J. Jeannee (2e keer)........	Montf.	Aug. '33	Cabo Delgado (Port. O. Afr.)
Prs. Paulus Brouwers (teruggek. 27 April) (2e keer)..........	C. P.	3 Juli '33	Nicopolis (Bulg.)

[1]) Met hen vertrok de HoogEerw. Pater fr. Hon. Caminada O. F. M. Provinciaal, ter visitatie van de Franciscaansche Missies in Luanfu (China) en Batavia (Java).
[2]) Met hem vertrok ter visitatie in Bandoeng Dr. P. Rutten. Proc. O.S.Cr. te Rome.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. J. de Kort................	C. ss. R.	16 Mei '33	Suriname
Pr. Bonaventura Verberkt (teruggekeerd 24 Mei)............	C. P.	15 Juli '33	Nicopolis (Bulg.)
Pr. J. Geerts (2e keer)........	M. S. C.	14 Juni '33	Brazilië
Pr. H. Cornelissen (2e keer)....	,,	7 Juli '33	Ned.N.Guinea
Pr. Christianus J. Slits (2e keer)	O. M. Cap.	Mei '33	Ned. Borneo
Frs. Aug. Biemans (2e keer) en Joës Damasc. Voet (1e keer)..	Frs. v. Tilburg	2 Juni '33	Curaçao
Frs. Sebastiaan v. Kessel en Leobert v. Hest (2e keer)........	,,	18 Juli '33	Suriname
Fr. A. Esser (1e keer)..........	Salesiaan	20 Mei '33	Mato Graso (Braz.)
Brs. Bonifacius J. W. A. Burgers en Simeon P. J. C. Planken (2e keer)	Brs. v. Maastr.	17 Mei '33	Batavia
Br. Laurentius (2e keer)........	,,	Aug. '33	Batavia
Br. Achiel Willems (2e keer)....	Brs. Chr. Scholen	4 Mei '33	Leopoldstad (Belg. Congo)
Brs. Adolf M. J. Bleeker (Overste) en Theodulphus P. Lensinx (1e keer)...................	Brs. v. Dongen	9 Juni '33	Batavia
Fr. M. Angelinus J. J. N. Greeren...................	Frs. v. 't H. H. Utrecht	9 Juni '33	Malang
Brs. Gonzaga Dijkman en Julius Banis (1e keer)..............	Brs. v. Oudenb.	9 Juni '33	Soerabaya
Zrs. M. Anna J. P. Eiselin, M. Ida A. E. Helderink, M. Modesta G. G. Bodewes, M. Edeltruda M. E. Reerink, M. Canisia C. M. Kras (1e keer)	Zrs. v. O.L.V. Amersfoort	9 Juni '33	Malang
Zr. M. Harlindis S. Niggenaber	Franc. v. Aerdenhout	9 Juni '33	Padang
Zrs. M. Ludovica Koster, M. Godeliva de Maat, M. Engelina Hendriksen en M. Aimona Wiezel (1e keer)............	Dom. v. Neerbosch	9 Juni '33	Poerwokerto
Zrs. M. Hilaria J. C. H. W. Tromp M. Eleazaria A. M. van de Laar, M. Cunegonda P. A. van der Kroon, M. Philomena J. P. M. Mil (1e keer)................	Franc. van Veghel	9 Juni '33	Ned. Borneo
Mere Aquina van Bergen, *Srs* Marie-Marthe Somers, Bernarda van Lieshout, Thomasina van den Hurk (1e keer)......	Urs. Rom. Unie	9 Juni '33	Batavia

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Zrs. M. Elisabeth A. P. van Wessem en M. Dorothea A. W. Melman.	Franc. van Bennebr.	Juni '33	Padang
Zrs. Amanda El. Arens, Theresia G. Meinders, Romana J. Wient, Egidia G. Dicks en Salome Th. Prust.	Zrs. v. het Kostb. Bloed Koningsbosch	19 Mei '33	Poerwokerto
Zr. Wigberta N. Bernsen	Arme Zrs. Godd. Kind.	19 Mei '33	Banka
Zrs. M. Ulpiana Verberkt, M. Frideles Coene, M. Jacquelino v. d. Hart, M. Ferdinanda Marsman, M. Lucienne van der Steen, M. Clemence Schreiner, M. Eustacia Wagemans (1e keer).	Zrs. v. Liefde Tilburg	26 Juni '33	Padang
Zrs. Majella Benvenuto, Marcella en Vitaline (novice)	Zrs. H. Car. Borr. Maastr.	26 Mei '33	Batavia
Zrs. Bertwina, Theona (1e keer)	,,	26 Mei '33	Bandoeng
Zrs. M. Cortilia, E. Wellendorf, M. Adelia, E. Gras, M. Edelgardis, B. Hannink (1e keer).	Franc. v. Denekamp	10 Mei '33	Benkoelen
Zrs. M. Gertruda Nolet (2e keer) M. Palmyra Truyman, M. Josefi v. d. Bemd, M. Assumpta Hendrikx, M. Arsenia Grooteschaars, M. Cherubina Breumehof (alle 1e keer)	Franc. v. Roosendaal	27 Juni '33	Suriname
Zrs. M. Angelina van Zeyl (2e keer), M. Reinarda Jans, M. Lucienne Poppelaars, M. Antonella Ruiten	Drs. v. het H. Hart	28 Juli '33	Ned. Nieuw Guinea
Zrs. M. Fortunata M. Birgel, M. Agathana J. Varnhagen, M. Maura M. Jacobs, M. Chantal Heckmanns (1e keer)	Zrs. v. h. Kostb. Bl. Aarle-Rixtel	12 Mei '33	Oost-Afrika
Zrs. M. Ludwiga M. Rohrmüller en M. Reginaldis J. Mennichen	,,	18 Mei '33	Natal
Zr. M. Xaveris F. Seufert.	,,	18 Mei '33	Rhodesia
Mere M. Pancratia C. A. M. Schouten, M. Lamberta M. de Rijk en M. Monica L. C. Bogaart (1e keer)	Urs. v. Weltevreden	19 Mei '33	Batavia

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum*	*Missie.*
Zrs. Remberta, Salbina, Herina, Margrete.	Franc. v. Heerlen	5 Juli '33	Luanfu
Zrs. Anna, Franziska Demmel (2e keer).	Dien. v. d. H. Geest	13 April '33	China-Honan
Zrs. Willigis, Getrud Schäper	,,	13 April '33	China-Oost Kansu
Zrs. Andreasine Marta Schmidt, Eurista Anna Lohmans, Franciscetta Sophia Hoerth, Eberhardia Mar. Elis. Huhn, Isburg Elisabeth Faulstich, Zeta Caecilia Wagner, Metella Helen Poppel, Ezechiela, Theresia Trauner.	,,	14 Juni '33	Philipijnen
Zrs. Leoteria Maria Moritz, Crispa Johanna Weinert, Aurilia Antonie Albers, Heriburgis Hedwig Drobczijk, Germelina Johanna Kuffner, Iphigenia Leopoldine Fiedler..........	,,	7 Juli '33	Brazilië
Zrs. Willehadis Josephine Hinkes, Bergita Anna Dziuba, Hermia Margareta Moravcik, Auxilium Maria Reiser, Frigidiana Anastasia Jureczko, Geroldina Anna Roewekamp.	,,		Noord Amerika
Teruggekeerd :			
Z. H. Exc. Mgr. Jord. Gijlswijk, Apostolisch Delegaat........	O. P.	4 Mei '33	Zuid-Afrika
Pr. P. ter Maat..............	,,	4 Mei '33	Zuid-Afrika
Z. H. Ex. Mgr. A. van Velsen, Oud-Apostolisch Vicaris......	S. J.	Mei '33	Batavia
Z. H. Ex. Mgr. Mathias Brans, Ap. Vic. van Padang........	O. Cap.	eind Juli '33	Padang
Hoogw. en Doorl. Heer Mgr. Cl. van der Pas, Apostolisch Prefect	Ord. Carm.	9 Mei '33	Malang
Mgr. H. Snoeijs..............	Saec.	Juni '33	Noorwegen
Prs. J. Hertzig................	S. M. A.	18 Mei '33	Beneden-Volta
Prs. J. Smets, Fr. Rothof en G. Pot.	,,	18 Mei '33	Goudkust
Pr. L. Kengen en *Br.* Fr. Verhaegen.	,,	23 Mei '33	Egypte
Pr. J. Boumans en *Br.* O. Brantjes	,,	18 Juni '33	Goudkust

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Prs. J. Coenders en Greg. Hees.	M. C. C.	16 Juli '33	Philippijnen
Pr. Em. Goossens	,,	1 Juli '33	Ned. Nw. Guinea
Prs. L. Welschen, Serv. Verwilst en M. Berntsen..............	O. P.	13 Mei '33	Puerto-Rico
Prs. Adalb. Koenen, Bernulf Schipper en Maur. Hulsman	,,	Mei '33	Curaçao
Br. Hilaire H. v. Aalst........	W. P.	8 April '33	Congo
Br. Silas D. Lighart............	,,	8 April '33	Tabora
Br. Bonaventura J. Jansen......	,,	8 April '33	Oeganda
Br. Avit G. Keunen............	,,	8 April '33	West-Afrika
Br. Leobert L. Wouters........	,,	5 Juni '33	Mwanza
Pr. P. Weijergangs............	,,	19 April '33	Boekoba
Prs. L. Kuipers en H. Cobben	S. C. J.	10 Mei '33	Brazilië
Ew. Hr. H. Deen en W. Deen..	Saeculieren	Juli '33	Martinique
Pr. A. Vijgen	S. V. D.	Juli '33	China
Pr. J. Roex en *Br.* Hubertus Liedekerken	Montf.	15 Mei '33	N. Amerika
Pr. Jos. Keulen...............	,,	1 Mei '33	Shiré
Prs. H. Daniels en L. Nabben....	,,	15 Mei '33	Columbia
Pr. Matthias v. Rooij en *Br.* Hub. van Ruiten	Picpus	13 Mei '33	Brazilië
Br. W. Tieken................	O. S. Cr.	Mei '33	Bondo
Br. L. v. d. Span..............	,,	Juni '33	Bondo
Ew. Hr. G. Ter Veer en Th. Heuvelman.................	C. M.	Mei '33	Soerabaya
Ew. Hr. J. Rijntjes en F. van Dijk	,,	Mei '33	Brazilië
Ew. Hr. Nic. Roozen..........	,,	Mei '33	Yungpingfu
Prs. Pachomius Thieman, Simeon van den Akker en Osmundus Stin	O. F. M.	22 April '33	Brazilië
Pr. Ferdinandus Laken	,,	13 Juni '33	Luanfu
Br. Theobaldus Hagedorn......	,,	26 April '33	Noorwegen
Fath. P. Theeuwes............	Mill-Hill	12 April '33	Basankusu
Fath. C. Quadekker...........	,,	14 April '33	Sarawak
Fath.'s C. Terhorst, G. Spierings en C. Kruyer................	,,	14 April '33	Boven-Nijl
Fath.'s J. Janssen en G. van Roosendaal.................	,,	14 April '33	Buea
Fath. A. A. Willems..........	,,	12 Juni '33	Ned-Borneo
Fath. H. Seelen...............	,,	20 Juni '33	Basankusu
Frs. Severinus Aarts en Hermenigildis Tromm	Frs. v. Tilburg	31 Mei '33	Suriname
Frs. Candidus Nouwens, Ignatius v. Loyola Janssens en Ethelbertus Spaapens.............	,,	Juli '33	Curaçao

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Brs. Andreas de Beer en Amatus Bottelier	Brs. v. Oudenbosch	Juli '33	Soerabaya
Zr. M. Eulalia H. Thijssen	Franc. v. Roosendaal	14 Mei '33	Curaçao
Sr. M. Bertha A. Terstappen	Witte Zrs.	Mei '33	Roeanda
Sr. M. Petronella A. Leemans	,,	Mei '33	Algerie
Zr. M. Tarcisia M. Nugter	Franc. v. Aerdenhout	22 Mei '33	Padang
Zrs. M. Nerius Raeskin, M. Baldwina de Neyn van Hoogwerff, M. Gerarda Majella Peeters	Zrs. v. Tilburg	Juli '33	Padang
Zrs. Anna F. Demmel en Walburg R. Stek	Dien. v. d. H. Geest	Juli '32	Z. Shantung
Zrs. Edelberta A. J. Snoek, Seraphia C. E. M. v. d. Woning en Coleta W. P. Stevens	Franc. van Bemelbroek	31 Mei '33	Padang
Zrs. Emerica van Donsel, Calocera van Baarssen, Maria Oostveen en Ludolpha de Groot	Zrs. H. Car. Borr.	15 Mei '33	Batavia
Overleden :			
Fath. Jac. J. G. Meyer, geb. 1875, pr. 1898, Missie 1898—1922, overleden te Leiden	Mill-Hill	4 Juni '33	Madras
Fath. G. Vermin, geb. 1876, pr. 1902, Missie 1902—1933	,,	19 Juni '33	Nellore
Pr. Balthasar Brölmann, geb. 1888, pr. 1915, Missie 1916—1925, overleden te Heerlen	O. F. M.	29 Dec. '32	Brazilië
Pr. Victorianus Kruitwagen, geb. 1870, pr. 1902, Missie 1902—1923. Missieprocurator in Nederland 1925—1933, overleden te Weert	,,	18 Jan. '33	Luanfu
Pr. A. Langendorff, geb. 1891, pr. 1919, Missie 1919—1932, overleden te Arnhem	M. S. C.	3 Juni '33	Philippijnen
Pr. A. van Hoek, Missie 1931	W. P.	28 Mei '33	Tabora
Pr. Th. J. A. Korndörffer, geb. 1863	S. J.	10 Juni '33	Batavia
Pr. J. W. Timmers, geb. 1865	Montf.	Juni '33	Catacamas (Centr. Am.)
Zr. M. Custodia Boerkamp	Zrs. v. Tilburg	17 Mei '33	Padang

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Zr. M. Wilhelmina T. Timmermans, geb. 1874, Missie 1912—1933.	Franc. v. Veghel	Juni '33	Ned. O. Borneo
Zr. Antonine Donners, overleden te Vught, Maria-oord	Urs. der Rom. Unie	8 Mei '33	Batavia
Zr. M. Joachima Offermans, geb. 1854.	Zrs. v.h. Kost. Bloed, Aarle-Rixtel	30 Mrt. '33	Ixopo (Z. Afr.)
Zr. Perforata, Bn. Brutty	Dien. v. d. H. Geest	8 April '33	Brazilië
Zr. Luceria L. Hillebrandt	,,	11 Jan. '33	Zd. Shantung
Zr. Hildegard M. Rieger	,,	30 Mrt. '33	Japan
Zr. Henricia Jeanne Engelman, geb. 1882, geprof. 1909, missie 1913—1932, overleden te Heeswijk	J. M. J.	12 Juli '33	Nellore

VERSCHILLENDE GEGEVENS.

Z. Hoogw. Exc. Mgr. G. Brandsma, Vicaris Apostolicus van Kisumu. — Gorgonius Brandsma werd den 24sten Juni 1874 te Sneek geboren; hij maakte zijn studiën te Megen, Roosendaal en Mill Hill; en werd te Mill-Hill op 23 September 1899 tot priester gewijd. Kort daarop vertrok hij naar het Vicariaat van den Boven Nijl (Britsch Oost Afrika), waar hij tot 1914 werkzaam was. Daarna volgde zijn benoeming tot Overste van de Mill-Hill-Missie in Belgisch Congo. In 1924 begaf hij zich naar Europa ter bijwoning van het Algemeen Kapittel der Congregatie; en tijdens zijn verblijf in Europa, op 6 December 1925, werd hij benoemd tot eersten Apostolischen Prefect van Kavirondo, dat als missie-gebied afgescheiden was van het Vicariaat van den Boven Nijl. Verleden jaar werd zijn Prefectuur tot Vicariaat verheven, en de naam veranderd in dien van Kisumu. En nu is Monseigneur verheven tot de bisschoppelijke waardigheid, en benoemd tot eersten Apostolisch Vicaris van Kisumu.

De St. Joseph's Congregatie van Mill Hill telt thans vijf Bisschoppen onder hare leden, waarvan drie Hollanders: Mgr. Biermans, Algemeen Overste; Mgr. Bouter, Bisschop van Nellore; en Mgr. Brandsma, Apost. Vicaris van Kisumu.

Doorl. en Hoogw. Heer Mgr. I. Dubbelman O. Praem., Apostolisch Prefect van Jubbulpore. — Op Woensdag 31 Mei ontving het Bestuur van de Abdij Berne te Heeswijk officieel bericht uit Rome, dat bij besluit van de H. Congregatie de Propaganda Fide tot eersten Prefect van de verleden jaar tot apostolische Prefectuur verheven Missie van Jubbulpore C.P. (Britsch-Indië) werd benoemd father Ignatius Coen Dubbelman, priester van genoemde Norbertijner-Abdij en sinds 1923 als missionaris in Indië werkzaam.

Mgr. Dubbelman werd geboren te Rotterdam 12 October 1894, maakte zijn studie der humaniera aan het St. Norbertuscollege te Heeswijk en aan het St. Canisiuscollege te Nijmegen, waar hij in 1914 het eindexamen deed. 8 October 1914 te Heeswijk in de orde der Norbertijnen ingekleed, ontving hij op 15 Augustus 1920 te Utrecht de H. Priesterwijding. Na nog twee jaren aan het college geleeraard te hebben, kreeg hij zijne bestemming en definitieve aanwijzing voor de missie en mocht hij behooren tot de eerste missionarissen, die in September 1923 van de Abdij naar de nieuwe missie in Britsch-Indië uitgingen.

Tien jaren heeft hij ginds op verschillend gebied en op allerlei posten nuttig missiewerk verricht en midden uit zijn werk van zielzorg onder de inlandsche bevolking van de hoofdstatie Jubbulpore roept hem de eervolle benoeming tot eersten Prefect.

De eerste beschouwende Orde in onze Oost. — Volgens De Koerier zal te Tjitjoeroeg bij Buitenzorg een Retraitehuis worden geopend en wel tot het houden van retraites, zoowel voor dames als voor heeren onder leiding van de Paters Franciscanen.

Naast het Retraitehuis zal op het groote landgoed van „Manggoes", tevens een Klooster worden gebouwd voor de Arme Clarissen ; de eerste vestiging in Indië eener zuiver beschouwende kloosterorde.

Nieuw Noviciaat op Java. — De Zusters van O.L.V. van Amersfoort hebben 21 Mei te Probolinggo een Javaansch Noviciaat voor haar Congregatie geopend.

De Apost. Prefectuur Montagnosa op de Philippijnen. — Zooals bij het overzicht van de missie op de Philippijnen in de vorige aflevering nog juist kon worden vermeld, heeft de Congregatie de Propaganda Fide daar in het begin van 1933 een nieuwe apost. prefectuur, Montagnosa opgericht en toevertrouwd aan de paters van Scheut-Sparrendaal. Deze missionarissen werken reeds sinds 1907 in het Noorden van het eiland Luzon, waar zij menige verlaten parochie van oude christenen in de lage landen overnamen en niet geaarzeld hebben ook met kracht de bekeering der heidenen aan te vatten in de Bergprovincie. De nieuw-opgerichte prefectuur nu omvat juist deze bergprovincie. Volgens vriendelijk verstrekte inlichtingen naar aanleiding van een in-haar-kortheid-minder-juiste bewering (H.M. 14, 244) : „Tot dusver waren de missionarissen niet bij machte de eigenlijke heidenmissie systematisch aan te vatten", — is deze bergprovincie onderverdeeld in vijf subprovincies. De statistieken van 1931 geven aan, dat in de subprovincie Benguet 8 Paters werken op 5 missieposten met een totaal van 12847 christenen ; in de subprovincie Bontoc 6 Paters op 5 missieposten met een totaal van 8086 christenen; in de subprovincie Kalinga 4 Paters op 2 missieposten met een totaal van 4837 christenen ; in de subprovincie Apayao 2 Paters op 1 missiepost met 2200 christenen ; in de subprovincie Ifugao 4 Paters op 3 missieposten met een totaal van 3755 christenen.

Mocht de mildere toevloeiïng van geldmiddelen de ijverige missionarissen in staat stellen meer katechisten ter hulp te roepen voor een gebied, waar de oogst rijp is.



BOEKBESPREKING

B e a u c o r p s, R. de S. J. — *Les Bayansi du Bas-Kwilu.* 135 p. 1933. A.U.C.A.M. 18. Rue des Recollets. Louvain. 12 frcs.

Dit werkje handelt over den Bantustam der Bayansi, oeverbewoners van den Neder-Kwilu die zich met den Kwango in den Kassaï stort, een nevenstroom van den Kongo.

Op volledigheid maakt de schrijver geen aanspraak : ,,Cet aperçu.... n'a pas la prétention d'être complet." Dat verwacht men ook niet in een boekje van 135 kleine bladzijden. 't Is niet doenlijk daar alles te zeggen, wat er over een volk te zeggen is. Dat is ook niet noodig. Maar wat we wel van een monographie mogen verwachten is, dat ze tenminste die betrekkelijke volledigheid heeft, die maakt dat er voldoende algemeene trekken aangegeven worden, welke het vormen van een beeld in groote lijnen mogelijk maken. En deze volledigheid vinden we ook in de hoofdstukken over ,,Vie familiale, sociale et juridique...." Hier lezen we alles wat noodig is om zich een algemeen denkbeeld te vormen van het leven van den Bayansi in familie, gemeenschap en wat het recht betreft. Hier staan zeer interessante bijzonderheden over het matriarchaat, uitzonderingen daarop, over het huwelijksleven, de beletselen, het regeeringssysteem enz. enz.

Ook in het hoofdstuk over den Godsdienst is gegeven wat in zoo'n kort bestek gegeven kan worden. We kunnen er uit opmaken dat hun godsdienstig leven in wezen niet verschilt van dat der overige Bantustammen.

Boven alles een Opperwezen ! Bij uitstek goed, oorsprong van alles, geëerd met de lippen meer dan met het hart. Au fond — men excuseere de wat vulgaire vergelijking, maar ik vind geen betere om juist de gedachte weer te geven — zoo'n beetje beschouwd als een ,,bon papa," van wien geen kwaad te duchten is, die daarom niet door offers behoeft te worden gewonnen.

Niam. Gulumuri is niets anders als de Leza, Kabezya, Mpungu, Mulungu, Mungu, Malangu, Kazoba, Katonda, Kahanga, Imana der andere Bantustammen. Ook bij de Bayansi heeft hij geen eeredienst maar gaat deze naar een verkeerd adres dat is naar de geesten.

Ook hier een alles overwoekerend, alles binnendringend, alles verwarrend bijgeloof met als tusschenpersonen toovenaars, giftmengers, medicijnmannen enz.

De schrijver geeft slechts enkele noten.... qui demandent à être approfondies et complétées.... en hij voegt eraan toe : ,,Devant les difficultés

déconcertantes qu'on rencontre pour obtenir des précisions, on se demande si le Bayansi se sont bien expliqués à eux-mêmes leurs propres croyances."

Deze vraag doet wel wat bevreemdend aan. Zouden er dan werkelijk stammen zijn die dat wèl doen ? Zijn er Bantus, die zich rekenschap geven van het hoe en waarom hunner godsdienstige begrippen en praktijken ?

Ik voor mij heb altijd ondervonden dat rechtstreeks ondervragen het laatste middel en het minst betrouwbare is, wat een onderzoeker bij die volken moet te baat nemen om achter de waarheid te komen. Men moet hun integendeel niet laten merken, dat men ze bestudeert, doch hen observeeren, betrappen.

We hebben daarvoor een groot middel, hét middel : Dat is de taal. ,,cette expression inconsciente de la mentalité," ,,de ziel der natie," ,,de ware uitdrukking van 's menschen wezen in gevoel en gedacht...."

De levende taal, zooals ze staat en stapt, leeft en streeft en groeit en bloeit, lacht en weent, zucht en spot op de levende lippen....

Zooals we ze leven zien in namen, spreekwoorden, raadsels, sprookjes, gedichten en gezangen. Dáár geeft de neger zich onbewust en waar, zooals hij is. En daarom had ik hiervan gaarne wat meer gezien in het hoofdstuk over ,,vie intellectuelle et artistique...." Een klein bladzijdeke is toch wel wat schraal voor wat in het leven van een volk toch boven alles interesseert. ,,Proper study of mankind is man."

Bij nader onderzoek zou de oogst heusch nog wel meevallen en zou het oordeel van ,,mentalité pas bien relevée," zeker ook den missionaris onder de Bayansi wel wat tè pessimistisch lijken.

In ieder geval zijn de tradities van een volk niet de beste en zeker niet de eenigste bronnen om de menschen te leeren kennen.

Wat er van deze feilen zijn moge — waar vindt men die niet ? — dit werkje verdient eene warme aanbeveling. Gezien de beknoptheid, biedt het zeer veel interessants. Gaarne geven we het daarom eene warme aanbeveling. Wie zich interesseert voor ethnologie in 't algemeen en voor die der Afrikanen in het bijzonder, moet dit handige goedkoope werkje zeker koopen. Dr. B. ZUURE, W.P.

Chronique des Missions confiées à la Congrégation du Saint-Esprit. Aperçu historique et exercice 1930—1931. — Paris, Maison-Mère, 30, Rue Lhomond, 1932.

Sinds vijfenzeventig jaar gaf de Congregatie van den H. Geest voor eigen gebruik een maandelijksch bulletin uit, waarin ook haar missiewerk besproken werd. Deze uitgave, die waardevolle gegevens bevatte voor de missiegeschiedenis van Afrika, was niet voor de openbaarheid bestemd. Thans heeft echter de Algemeene Overste der Congregatie besloten een jaarlijksch verslagboek uit te geven over de missies, welke aan de Paters van den H. Geest zijn toevertrouwd.

Het eerste jaarboek, dat 442 bladzijden telt, ligt thans voor ons. Het bevat een algemeen statistisch overzicht en een korte geschiedenis der verschillende

missiegebieden gedurende ongeveer de laatste eeuw ; ook de tegenwoordige toestand der missies wordt in 't kort beschreven, terwijl telkens een cartographische teekening een beeld geeft van de ligging der verschillende posten.

We heeten dezen geslaagden eersteling van de jaarlijksche verslagen van harte welkom en begroeten bij voorbaat de volgende. A. M.

Pierre Charles, S.J. — *Altijd Bidden*. Eerste reeks van drie-en-dertig overwegingen. Uit het Fransch vertaald. — Museum Lessianum, Leuven, 1933. — 120—196 bldz. — fl. 0.90.

„La prière de toutes les heures", twee reeksen van drie-en-dertig overwegingen, een tiental jaren geleden verschenen, hebben een volop verdiend succes gehad. Deze beschouwingen immers steken, zoowel wat inhoud als vorm betreft, ver uit boven de meeste dergelijke geschriften. Vol gevoel en rijk aan toepassingen op het dagelijksch leven, geschreven in de taal van dezen tijd en rekening houdend met de tegenwoordige opvattingen en gewoonten, zijn ze ten zeerste geschikt om de menschen op den weg der volmaaktheid te geleiden, omdat zij voortdurend den nadruk leggen op de noodzakelijkheid der genade, die men door het gebed in overvloedige mate kan verkrijgen. Het is een van de boeken, waarvan de lezing sterkt en sticht, zoodat wij het ten zeerste durven aanbevelen aan de eenvoudigen van harte en de ontwikkelden van geest. De anonieme vertaler heeft deze eerste reeks in uitmuntend Nederlandsch overgezet. A. M.

Arens, Bernard. — S.J. — *Etat actuel des missions catholiques*. (Supplément au Manuel des Missions catholiques) — 248 p. — Museum Lessianum, 11 Rue des Récollets, Louvain, 1932. — Frcs. 30.—.

De schrijver van het Handbuch der katholischen Missionen, ook in het Fransch verschenen, moest wegens de ongunstige tijdsomstandigheden zijn aanvankelijk plan om een nieuwe uitgave van genoemd handboek te publiceeren, laten varen en geeft ons nu een aanvullend werk, waarin hij den tegenwoordigen toestand (1929) der katholieke missies in getallen en statistieken uitdrukt. De uiteenzettingen, welke aan deze statistieken voorafgaan en de aanmerkingen, die ze volgen, lichten ons in omtrent de beginselen, die den Sch. bij de samenstelling hebben geleid, de bronnen, waaruit hij heeft geput, en de moeilijkheden, waarmee hij had te kampen. Het boek omvat alle missiegebieden, niet enkel die, welke onder de Propaganda ressorteeren, maar ook de overige. Dat bij zoovele moeizaam-verzamelde en betrouwbare gegevens enkele onnauwkeurigheden zijn binnengeslopen, b.v. staan de Engelsche Apost. Prefecturen Noord-Borneo en Sarawak onder Nederlandsch-Indië vermeld, — ligt voor de hand ; zij doen aan de bruikbaarheid van het welkome werk geen afbreuk.

Ieder, die deze dorre cijfers met aandacht beschouwt, ziet de Katholieke Kerk leven ; als men b.v. leest, dat Pius XI in tien jaar tijds 128 nieuwe missiegebieden oprichtte of afsplitste ; dat het getal missionarissen, met

inbegrip van de inlandsche geestelijkheid, tot 15000 steeg ; dat de instellingen van onderwijs en van de christelijke charitas vermenigvuldigd werden, bewondert de bovennatuurlijke levenskracht der Kerk, zoodat de lezing van dit aanbevelenswaardig boek niet slechts leering, maar ook stichting biedt. A. M.

Verhaar. Prof. J. P. — *De moderne theosophische Beweging.* — 374 blz. — Paul Brand, Hilversum, 1931.

De zeer verlate aankondiging van dit uit-Schild-artikelen-gegroeide werk — de Sch. weet trouwens uit ondervinding, hoeveel moeite het een redactie kost om alle boeken tijdig te bespreken — biedt misschien dit voordeel, dat nogmaals de volle aandacht ervoor kan worden gevraagd. Overigens is het overbodig, opnieuw een warme aanbeveling te schrijven van dit, in den goeden zin van het woord, populair-wetenschappelijk boek : de beschrijving van de theosophische leerstellingen en van de daarmee samenhangende strevingen : Krishnamurtibeweging, Vrije Katholieke Kerk, vrijmetselarij, anthroposophie is helder ; de beoordeeling van de leidende figuren en heerschende stelsels geschiedde kalm en zakelijk, terwijl een uitvoerige literatuuropgave werd toegevoegd ; in verband met den aard van ons tijdschrift trof het me, onder de literatuur niet vermeld te vinden : Oltramare, L'Histoire des idées théosophiques dans l'Inde. La théosophie bouddhique, Paris, 1923. — Wie zich betrouwbaar en systematisch wil oriënteeren omtrent een beweging, die zooveel vat heeft op den modernen mensch, leze en bestudeere dit kostbare boek. A. M.

Beckmann, Dr. Joh. — S. M. B. — *Heilungkiang.* Land, Leute, Mission. —8°, 96 S. — Verlag des Missionshause Bethlehem, Immensee (Schweiz), 1932. — Fr. 1.50.

Alleen reeds het feit, dat men vaak over Mandsjoerije in de dagbladen leest, zou het verschijnen van deze brochure, aan de missie in het noordelijkste gedeelte ervan gewijd, volop kunnen motiveeren. De geschoolde schrijver geeft ons een leerrijk hoofdstuk over land en volk en een beknopte geschiedenis van het christendom in Heilungkiang, zoowel door katholieken als door protestanten en Russische orthodoxen er gebracht. Naast de uitwendige ontwikkeling van de missie beschrijft hij ook de veelsoortige moeilijkheden voor het missiewerk ter plaatse en de middelen, die de missionarissen gebruiken om de geloofsverbreiding te doen slagen.

Deze model-monografie doet den wensch hernieuwen : mochten alle missioneerende Orden en Congregaties aan enkele hunner leden een missiewetenschappelijke scholing gunnen, om hen nog beter in staat te stellen, behoorlijke monographieën over hun missiegebieden te vervaardigen. Aan de jeugdige Zwitsersche Missiecongregatie van Bethlehem hulde en heil! A. M.

IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 29 Julii 1933. F. N. J. HENDRIKX, Vic. Gen.



Z. H. EXC. MGR. MATTHIAS L. T. BRANS, O.M.CAP.
APOSTOLISCH VICARIS VAN PADANG



Z.H. EXC. MGR. MATTHIAS L. T. BRANS, O.M.CAP. APOSTOLISCH VICARIS VAN PADANG

„Evangelizare.... sanare” (Luc. IV 18) ziedaar program en wapenspreuk van den Apostolischen Vicaris die den 5den Februari j.l. in de hoofdplaats van zijn Vicariaat, Padang (Sumatra N.O.I.) de bisschopswijding ontving.

Het Lucas-Evangelie maakt er in het 4de Hoofdstuk melding van, hoe Jesus in de synagoge van Nazareth de woorden van Isaias (Hfdst. LXI vs. 1) als van Hem gezegd aanwijst: „De Geest des Heeren rust op Mij; Hij heeft Mij gezalfd en zond Mij om aan de armen de blijde boodschap te brengen en de bedroefden te troosten.”

Gaarne paste Mgr. Brans deze woorden toe op elk priesterleven en zag zijn eigen priesterwerk in 't bijzonder in 't licht van dit woord zooals blijken moge uit 't gedachtenisplaatje zijner H. Priesterwijding. En nu geroepen tot het Bisschopsambt in 't Missieland kan hij niet duidelijker zijn gedachten en program uitdrukken dan door diezelfde woorden in 't wapenschild te doen opnemen: „Evangelizare.... sanare” — „Om armen het Evangelie te prediken en bedroefden te troosten heeft Hij mij gezalfd en gezonden.”

Na zijn priesterwijding werd aan Pater Matthias al zeer spoedig het Lectoraat in de H. Schrift toevertrouwd. Na 12 jaren belastte het Provinciaal Kapittel hem met het Overheidsambt om na wederom 3 jaren hem nog daarbij als Definitor op te nemen in het bestuur der Nederlandsche Capucijnen-Provincie. In Juni 1920 naar de Missie van Sumatra gezonden zag P. Matthias zich reeds een jaar later na den tragischen dood van den H.E. Apost. Prefect Liberatus Cluts met de geheele leiding van het Missiewerk belast als Superior

Regularis en Apostolisch Prefect van de Prefectuur Sumatra.

Het was in menig opzicht een gunstige tijd. De groeiende Missie-actie in het vaderland deden de baten ruimer vloeien, de economische hoogconjunctuur maakte het Indische Gouvernement gemakkelijker tot subsidie-maatregelen bereid, de bloei der religieuze instellingen die het missiewerk in hun arbeidsplan hadden opgenomen bracht uitbreiding van werkkrachten, de stuwing uitgaande van het Vaticaan en het Paleis der Propaganda leidde alom in de missies tot vernieuwing van methode en verjongd enthousiasme.

Mgr. Brans vond bij zijn optreden een Missie, 8 jaar eerder door de Nederlandsche Capucijnen van de Paters Jezuiten overgenomen. De vaste posten waren alle bezet. Maar zeer veel zorg en tijd moesten nog door de betrekkelijk weinige missionarissen worden gewijd aan de geestelijke bediening der afgelegen plaatsen, waar talrijke katholieken in cultures, militaire nederzettingen en ambtelijke posities werkzaam waren. De apostolische Prefectuur omvatte toen nog geheel Sumatra met omliggende eilanden, Bangka en Billiton, Riouw-, en Lingga-archipel.

Bij 't tijdroovende werk van deze geestelijke zorg in de diaspora hadden ze als eigenlijke heidenmissie de Statie Tandjong Sakti in den vollen strijd met den Islam van de Paters Jezuiten overgenomen, de reeds tal van jaren wegens personeeltekort verlaten Chineezenmissie op Bangka hersteld, een Tamil-missie geopend te Medan, een begin gemaakt met de missioneering onder de Chineezen te Padang.

Er was groei en ontwikkeling. Maar Mgr. Brans begreep dat 't arbeidsveld toch te groot was en de gebiedsdeelen te heterogeen voor een doelmatige bewerking. Een practische verdeeling en de hulp van meerdere missie-congregaties zouden uitkomst brengen. Met kracht zette Mgr. Brans dan ook de pogingen van zijn voorganger voort, totdat Rome het verlossende woord sprak door Zuid-Sumatra en de eilanden-groepen ten Oosten van Sumatra ter missioneering over te dragen aan de Priesters van het H. Hart en de Paters der H.H. Harten. De Noordelijke helft van Sumatra bleef als Apostolische Prefectuur Padang aan de Capucijnen toevertrouwd onder het bestuur van Mgr. Matthias Brans. En deze Prefectuur werd in Juli '32 verheven tot den rang van Vica-

riaat met Mgr. Brans als eerste Apostolische Vicaris met Bisschoppelijke waardigheid.

De missioneering der voor de prediking ontvankelijke Chineezen reeds eerder ingezet, werd voortdurend uitgebreid. Talrijke pogingen werden gedaan om den Mohamedaanschen Minangkabauer te winnen. Onophoudelijk zag de Apostolische Prefect uit naar middelen en wegen om 't Batakvolk te naderen, wat zoo moeilijk werd gemaakt door 't bekende Art. 177. In de laatste jaren bereikte zijn vasthoudende actie een gedeeltelijk afbrokkelen van dezen muur.

De weg van het onderwijs, in de leiding-gevende encyclieken der laatste Pausen aangewezen, was ook de weg dien Mgr. Brans gaarne ging. Om dat te bereiken wist hij in zijn werk te betrekken één Congregatie van mannelijke religieuzen en zes congregaties van vrouwelijke religieuzen. 25 Fraters van Tilburg en 124 Zusters van diverse Congregaties (waarvan Tilburg alleen er 52 afstond) wijden zich aan 't onderwijs. Daarbij staat er nog een groep van 35 leeken-krachten die als onderwijzer en catechist in de missiearbeid onmiddellijk betrokken zijn.

Op een grondslag van 34 scholen (bijna alle tijdens zijn bestuur opgericht) met 4844 leerlingen zijn missie-arbeid bouwende, mag Mgr. Brans wel verzekerd zijn zijn taak te hebben opgevat naar Rome's woord.

Nog wist Mgr. in de loop van zijn bestuur een goed begin te maken met aan de ziekenzorg door een Congregatie van Ziekenzusters (die reeds 14 Zusters voor dit werk zond) in zijn missie-gebied te roepen en de leiding te geven van een moderne ziekeninrichting te Medan. Op meerdere plaatsen wijden ook andere Zusters zich op kleinere schaal aan de ziekenzorg.

Vond Mgr. Brans bij zijn optreden het veld van het organisatiewezen nog practisch onbetreden ; het groot belang ook hiervan begrijpend wist hij ook op dit terrein sterke uitbreiding te brengen. Thans kennen tenminste de hoofdstaties krachtige vereenigingen, zoowel godsdienstige als sociale en politieke en jeugdbonden ; wel voornamelijk voor de Europeesche katholieken, maar Padang en Medan zien toch reeds tot ontwikkeling komen bonden onder niet-Europeanen, georganiseerd en geleid naar hun speciale aard en opvatting.

De pers vond al evenzoo een warmen propagandist in Mgr. Brans, wat blijken moge uit de uitgave van het Maandblad „Veritas", dat in hoofdzaak godsdienstig, door bijbladen ook politiek en sociaal de weg zoekt te wijzen. Een Maleische brochuren-reeks „Remah-remah" (kruimeltjes) beoogt godsdienstpropaganda en -kennis onder de Maleisch-sprekende bevolkingsgroepen.

En hoewel nog in den aanvang beginnen toch reeds priester- en kloosterroepingen te ontluiken. Verschillende jongelieden zijn in voorbereiding zoowel in Nederland als in Indië.

Vanuit 13 kernstaties, waar 21 Paters Capucijnen en 5 Broeders derzelfde Orde werkzaam zijn, wordt het wachtwoord van den Leider doorgegeven en zijn program ontwikkeld.

Het „Evangelizare.... sanare" was den priester Matthias geen ijdele leus. Den Bisschop wiens wapenschild nu openlijk die woorden voert, zullen ze bezielen en voortstuwen om het grootsche werk van zijn Apostolische Zending door te zetten.

Eenvoudig in den omgang en toegankelijk voor een ieder, — groot vriend van de jeugd, — altijd gelijkmoedig, energiek doorzettend na rijp beraad, scherp en helder in zijn oordeel en betoog, vereerd door zijn medewerkers en geloovigen, hoog gerespecteerd door allen die met hem in aanraking komen in 't ambtelijke, sociale en maatschappelijke leven, — is Z.Hoogw. Exc. Mgr. Matthias L. T. Brans de aangewezen man voor dit, zich sterk ontwikkelende land en deze veelbelovende missie. En waardig mag hij treden in de illustere rangen der Nederlandsche Missie-bisschoppen.

Tilburg. P. Fr. VALENTINUS. O.M. Cap.

WIE ZIJN GEMAKKELIJKER TE BEKEEREN: VRIJZINNIGE OF ORTHODOXE MUZELMANNEN?

Alvorens deze netelige quaestie nader te belichten, moeten we de vraag beantwoorden: wat verstaan we onder orthodoxe, wat onder vrijzinnige muzelmannen? Vervolgens is ook een juist inzicht in den status quaestionis vereischt.

Orthodox kunnen de Islamieten zijn in officiëelen zin: en dan wil men daarmee zeggen, dat ze deel uitmaken van de 220.000.000 Sonnieten, de grootste Islamsecte. De benaming is zeer onjuist;

omdat ze zich Sonnieten noemen, zijn ze orthodox ! Intusschen is een groot gedeelte der zoogenaamde Sonnieten kemalist (dus laïcist), communist of modernist.

Wanneer we hier over orthodoxen spreken, dan bedoelen we dat woord in waren en *algemeenen* zin. *In welke Islam-secte dan ook* vinden we menschen, die zich cantonneeren willen in hun godsdienst, in den geest van den koran, in de oude juridische en politieke begrippen van den eens zoo ongeveer hermetisch gesloten Islam. Terstond — om illusie's te voorkomen — laat ik hierop volgen, dat de groote massa daartoe nog behoort. Die massa zou ik willen verdeelen in twee groepen : een kleine en een groote. De kleine wordt gevormd door de volkeren, die van huis uit Islamiet zijn, en de groote door de in latere tijden geïslamiseerden. Dit onderscheid is van zeer groot belang voor de quaestie.

Buiten de dusdanige orthodoxen, vinden we in den hedendaagschen Islam twee groepen vrijzinnigen, zooals ik in een vorig artikel reeds aanduidde. De eerste is vrijzinnig in kwaden zin, d.w.z. na alle religie over boord geworpen te hebben, zijn de betreffenden geworden : practische atheïsten of laïcisten of communisten (zoo niet bolsjewisten) ; rationalisten of positivisten of modernisten (in den zin van geciviliseerde materialisten). Deze eerste groep is jammer genoeg grooter dan de tweede, die vrijzinnig is in goeden zin. Het zijn de menschen met gezond en helder verstand, dikwijls ernstige zoekers, die zonder met de koran-religie te breken en zonder in bovengenoemde dwaalsystemen verzeild te raken, buiten de verstijving, de cristallisatie, de inertie van hun orthodoxe broeders zijn gaan leven. Hun meer open blik zag heil in vooruitgang en in Westersche ideeën. Natuurlijk kwamen ze terstond in conflict. De Westersche idee en de Islamitisch-Oostersche verhouden zich tot elkaar als Christendom en Islam, als Koran en Evangelie, als Christus en Mohammed. Wat stond hun te doen ? Islam-praktijk en Koran-uitleg moesten dan maar aangepast worden aan de nieuwe ideeën. Ze wilden immers hun godsdienst behouden, maar tevens de vrijheid van geest en de voordeelen der civilisatie. Een voorbeeld hiervan zijn de Salafiya (maandelijksch orgaan : El-Manât, verschijnend te Caïro. Het verdedigt o.a. de hervormings-politiek van Ibn Sa'oed, koning van Nedjd.) De Salafiya, wijl Sonnieten, worden officieel voor orthodox

verklaard. In werkelijkheid zijn ze vrijzinnig : ze bepleiten immers een modernen Islam. De woorden Sonniet en orthodox zijn dus met het oog op onze quaestie geenszins identiek.

Anderen, alvorens met de aanpassingsmethode te beginnen, wenschen eerst wat meer eenheid te brengen in den, vooral in onze dagen, op Protestantsche wijze tegen zichzelf verdeelden Islam. Hiervan is een voorbeeld de Sociëteit „Ar-Râbitat ach-charafiyat" van Caïro.

Deze twee pogingen hebben natuurlijk weinig kans van slagen. Wat tegen zichzelf verdeeld is.... ! — De partij der aanpassing wil tegelijkertijd behouden en hervormen. Maar conservatief en hervormingsgezind sluiten elkaar vrijwel uit evenals stilstand en beweging. De pacificatie-plannen van genoemde Egyptische Sociëteit leiden tot geen resultaat, aangezien de extremisten haar te reactionnair vinden en de conservatieven te vooruitstrevend.

De beste Muzelmansche intellecten zien die mislukkingen ook wel. Sommigen hiervan blijven besluiteloos en anderen gaan op zoek. Over deze laatste groep sprak ik vooral in mijn vorig artikel. Ze moet gecultiveerd worden : men moet die menschen aan het twijfelen brengen en tegelijkertijd het weggeworpene door iets beters vervangen.

* * *

Uit het voorgaande blijkt, dat, om een goed antwoord te kunnen geven op de gestelde vraag, we vier groepen te bespreken en te vergelijken hebben :

1. De orthodoxen : van huisuit Islamiet ;
2. De orthodoxen : in latere tijden geïslamiseerd ;
3. De vrijzinnigen in slechten zin ;
4. De vrijzinnigen in goeden zin : conservatieve reformisten, pacifisten, zoekers en twijfelaars.

We moeten voor elke groep zien, welke bekeeringsmogelijkheden ze aanbiedt, welke speciale moeilijkheden ieder oplevert in dat opzicht ; om daaruit eenige practische conclusie's te trekken.

* * *

Beginnen we bij de 3e groep.

Een bijna even groote dwaling als de onbekeerbaarverklaring van den Muzelman is de opinie van sommige extremisten, als zou

de Muzelman, om tot de waarheid van het Christendom te komen, noodzakelijkerwijze door het rationalisme of dergelijke moeten passeeren. Dat is onzin. Een Islamiet, die in zoodanige dwaling verzeild is geraakt, biedt evenveel bekeeringshoop als een Christen, die er even erg aan toe is, of welke moderne Europeesche heiden dan ook.

Nemen we de atheïsten. Op de eerste plaats moet het bestaan van theoretische atheïsten worden ontkend. Atheïsten bestaan slechts in practischen zin en de ware definitie ervan is : menschen, die leven *alsof* er geen God bestond. Voor iedereen zal het duidelijk zijn, dat een oostersch God-vergeten mensch er even miserabel aan toe is als een Dageraads-man. De bekeering van beide staat op gelijken verwezelijkings-afstand. We hebben hier met kwaadwilligheid te doen, een zielstoestand, die lijnrecht ingaat tegen de Engelen-boodschap in den Kerstnacht : Vrede op aarde aan de menschen, die van goeden wille zijn. De meeste menschen zijn in zekeren zin nog van goeden wille, maar de practische atheïsten niet. Het staat natuurlijk niet beter met de laïcisten, de communisten en Bolsjewiki, vooral te vinden in de Zuid-Russische Staten en in Indië.

De Islamiet, die rationalist, positivist of modernistisch materialist wordt, heeft evenveel schrik van het Christendom en andere geopenbaarde godsdiensten als zijn hooggeleerde geestverwanten en voorgangers in Westersche streken. Vooral van dogma's, mysterie's, wonderen, etc. moeten ze niets hebben. Al die menschen lijden aan het zelfde euvel : de vergoding der rede, van het gevoel of van de stof. Over pantheïsme spreek ik maar niet.

Het is dus duidelijk, dat deze groep van kwaadwilligen, hoogmoedigen en bijna hopeloos verdwaalden het ongunstigste terrein bieden.

Thans zult u terstond daaruit willen afleiden, dat de vrijzinnigen in goeden zin dan wel het beste terrein moeten bieden. In vergelijking met de orthodoxen van ouden stam is dit beslist zeker. Ten opzichte van de orthodoxe geïslamiseerden echter moet die opinie met minder stelligheid doorgevoerd worden.

Uit mijn vorig artikel en uit den aanhef van deze verhandeling is u waarschijnlijk gebleken, dat een vrijzinnig Muzelman in goeden zin, vooral wanneer hij zoeker en twijfelaar is, veel dichter bij

ons staat dan de orthodoxe rasechte Islamiet. De bewuste of onbewuste trots van den laatste bestaat niet meer in den eerste. Ze houden ervan van gedachten te wisselen over de Broederschap der Menschheid, die afkomstig is uit één Scheppershand en de nakomelingschap van één Adam. De idee van één algemeenen godsdienst straalt hun toe als het meest gewenschte licht in de duisternis.

Het eerste nummer van het Studenten-orgaan „Et-Telmidh" (Algiers) zegt in een artikel, waarin het zich aan het publiek aanbiedt, dat de stichters ervan den wensch hebben, natuurlijk in Europa meer bekendheid te geven aan het licht des Islams, maar tegelijkertijd te profiteeren van het betere en het voordeelige, wat de Westersche beschaving heden ten dage bieden kan. In hetzelfde tijdschrift wordt om scholen gevraagd, veel scholen. Vrij en frank erkent men, dat zonder de school de vooruitgang in de Islam-landen onmogelijk is. Ze vragen, die scholen aan Europa. Ze erkennen dus evenzeer, dat de Islam op z'n minst voor den modernen tijd lam geslagen en onvoldoende is tot verwezenlijking van den gewenschten vooruitgang. In zulke omstandigheden is het duidelijk, dat de bekeeringsarbeid ten zeer te verlicht wordt. Men behoeft slechts aan wenschen te voldoen, te geven, met volle handen, doch alleen goede waar natuurlijk. De Fransche leeken-scholen in de Fransche Kolonie's (zonder God of Godsdienst, met alleen humaniteits-princiepen) behooren daar niet toe, noch de „scholen met den Koran." De eerste beletten de orthodoxen de oogen te openen en zich aan de zijde der zich-vrijmakenden te scharen en de tweede zijn de meest geschikte middelen, om diezelfde orthodoxen in Islam-inertie en geblokkeerde verstijving ten eeuwigen dage te conserveeren.

De vrijzinnigen van goede richting vertoonen niet meer het achterdochtige en prikkelbare karakter van den Mohammedaan in doorsnee. Het ongelukkige is echter, dat we bijna in alle milieu's tot nog toe met gemengde groepen te maken hebben. Met de vrijzinnigen — en tête à tête — kan men gewoonlijk vrijuit spreken. De gelegenheden zijn evenwel zeldzaam en het missiewerk moet noodgedwongen zich houden aan een methode, overal en altijd van toepassing, tot nut van de totaliteit. Ten overstaan van een gemengd gehoor b.v. zal een missionaris voorzichtiger moeten zijn dan in gezelschap van enkel vrijzinnige geesten. Ofschoon men

met de laatsten de beste successen zou kunnen bereiken, kan er toch bijna niets speciaals voor hen gedaan worden, juist omdat ze niet in afgescheiden groepen leven. Mgr. Mulla, professor aan het Oostersch Instituut te Rome, geeft voor deze tijden als eenig juiste methode aan hetgeen volgt :

,,Voorzichtigheid, goedheid, aanpassingsvermogen.

Voorzichtigheid in alle relatie's met muzelmannen van welke geestesrichting dan ook.

Goedheid te stellen tegenover achterdocht en prikkelbaarheid.

Aanpassingsvermogen aan iedere geestesrichting.''

Het laatste is dikwijls zeer moeilijk, gezien de omstandigheid, dat men niet altijd met individuen te doen heeft.

Om een dergelijk program ten uitvoer te kunnen brengen, is 't noodzakelijk de daartoe geëigende middelen te gebruiken, processen, die in den grond al heel weinig verschillen van de methode van Jezus Christus zelf en van de Apostelen. Het gaat er om : de taal, de literatuur, de zeden en gewoonten van het te missioneeren volk onder de knie te krijgen en ze practisch te beleven, er voor zorg dragend alleen het goede over te nemen en dat volk de slechte zijden te toonen en af te leeren, terwijl men die vervangt — langzaam maar zeker — door Christelijke leerstellingen. Daar de zusters door een grooter getal scholen en andere publieke inrichtingen van liefdadigheid eigenlijk meer in aanraking komen met het volk dan de mannelijke geestelijkheid, is hier vooral een aangewezen taak voor haar te vinden. Zij moeten de natuurlijke hoedanigheid van het volk opsporen. Hier ontdekt men zin voor gastvrijheid, daar voor broederschap, ginds voor orde en regelmaat. Het gaat er om die geschiktheden en eigenschappen te ontwikkelen, er op voort te bouwen. Zulke eigenschappen behooren evenwel nog slechts tot het uiterlijke wezen van den Mohammedaan. Men moet verder gaan en doordringen in zijn diepste wezen : men heeft dus noodig goede psychologisch-geschoolden.

Zoo zal men ten slotte er achter komen, welke goede eigenschappen b.v.b. de Muzelmansche vader heeft, welke de moeder. We kunnen aan die menschen dan leeren (zonder nog aan een direct bekeeringsprogram te denken), hoe zich te vervolmaken door aanvulling en weglating.

Aanvulling : aankweeken van goede ouderlijke eigenschappen

Weglating: uitroeien van slechte huwelijksgebruiken b.v. Dat in dergelijke zaken de Gouvernementen de missie zeer zeker van groot nut zouden kunnen zijn, is duidelijk. Maar helaas.... !

* * *

Het is niet moeilijk vast te stellen, dat zelfs deze bijna ongedifferentiëerde methode, een grootere uitwerking zal hebben op menschen, die hun geest in goede richting vrij maakten, dan op anderen, die nog als klitten vastgeplakt zitten op den hedendaagschen Islam.

Thans rijst de vraag: wie van de laatsten zijn van dien Islam het gemakkelijkst los te maken. Zooals reeds begrepen is, niet de van huis uit Islamieten, maar wel de geïslamiseerden. De reden hiervan is de volgende:

Sinds den oorsprong van den Islam leefden de eerstgenoemden onder een soort terreur tot aan de meer vaste vestiging der Koranleer. Met het zwaard in de hand bewees Mohammed, dat er niet te argumenteeren viel. De nazaten van die eerste geterroriseerde aanhangers kregen als erfenis mee vaste overtuigingen van de waarheid der Koranteksten en de superioriteit van den Islam boven elken anderen godsdienst. Hun apriorisme en atavistisch gedrag — en we laten hier kwaadwilligheid, blind fanatisme en ongeneeslijken trots zelfs geheel buiten beschouwing — worden tot op heden gehandhaafd en ten machtigste voortgeholpen door de onontkoombare inpalming der geesten, te danken aan een theocratisch georganiseerd milieu. Het valt niet te ontkennen, dat de geesten, eenmaal stevig gecantonneerd in overtuiging en praktijk van Islam en Koran, door genoemd milieu geboeid worden gehouden als zijnde een milieu, waarin godsdienst en sociaal leven ten innigste verbonden zijn, waarin zelfs de besten van de besten slachtoffer worden van een machtige illusie, voortkomend uit de steeds voortdurende beschouwing van de mooie kanten van den Islam, uit het steeds voor oogen houden der brokken waarheid en uit de geëxalteerde meditatie van sommige lichtpunten (b.v. de levens van El Ghazali en El Halladj ; het „martelaarschap" van duizenden, etc.), die oogenschijnlijk den Islam, als met een aureool omgeven. De quaestie of men het wel degelijk bij het rechte eind heeft, of b.v. Mohammed werkelijk met een goddelijke

zending belast werd, heeft zelfs geen schijn van kans om aan de orde te komen.

Deze inpalming en haar cristallisatie zijn bij de later geïslamiseerde volken niet terug te vinden. Wel werden ook zij onder den druk van terreur, tot de aanneming van den Islam gedwongen, maar de Halve Maan heeft hier heel wat meer moeite gehad (de Kabylen van Algerije b.v. keerden tot twintig maal toe tot het Christendom terug). Wat vooral ontbrak, was het meegeven van een aprioristische overtuiging. Daartoe zou noodig geweest zijn een van Satan beze en „Profeet," maar Mohammed bestond niet meer!

De Missie-geschiedenis leert ons dan ook, dat met meer succes gewerkt werd onder de geïslamiseerden dan onder de van huis uit Islamieten. St. Franciscus Xaverius kon grootere resultaten boeken dan St. Franciscus van Assisië. Het voorbeeld is des te frappanter, aangezien we hier met twee heiligen te doen hebben. Aan persoonlijke deugdzaamheid of missieijver lag het verschil niet. Waaraan dan wel: aan de verschillende soorten muzulmannen, waartoe zich die beide groote missionarissen wendden.

Als zeer juiste opwerping zoudt u mij voor kunnen leggen de vraag: Hoe komt het dan, dat buiten den Maleischen Archipel de resultaten onder de geïslamiseerde volkeren (b.v. die van Noord-Afrika) zoo gering zijn?

De groote moeilijkheid komt hier van den kant der Gouvernementen. Om van beschuldiging van partijdigheid vrij te blijven, geef ik u hieronder het getuigenis van een Italiaanschen islamoloog. Ik resumeer:

„Bang voor uitingen van fanatisme behielden de Mogendheden ten opzichte van het missionariswerk onder de Muzelmannen een gereserveerdheid, die in werkelijkheid overdreven is en gedeeltelijk misplaatst."

Ik geef commentaar op de laatste zinsnede: Ten opzichte van alle Islam-adepten was en is die gereserveerdheid overdreven; ten opzichte der geïslamiseerde volken was en is ze misplaatst. Dat mijn commentaar juist is bewijst een zinsnede van denzelfden islamoloog, waarin hij de loftrompet steekt over de Nederlandsche actie in Indië.

Ik citeer:

„De liberale politiek van het Nederlandsche gouvernement heeft

op Sumatra en op Java de bekeering der Muzelmannen tot het Christendom mogelijk gemaakt, bekeeringen, die zich laten tellen bij tienduizenden." (Protestanten en Katholieken tezamen natuurlijk)!

Dat die bekeeringen aan Nederland meer voordeelen bezorgen dan de jaarlijksche bedevaartgang van booten-vol Javanen, die te Mekka een flinke dosis fanatisme en Christenhaat gaan opdoen, is duidelijk.

Nederland doet wel! Inderdaad behoeft Europa van den kant der geïslamiseerden heusch geen fanatisme te vreezen. Voor heilige oorlogen voelen ze niets. Vroeger — onder den dwang der van huis uit Islamitische natie's — moesten ze nolens volens wel meevechten, maar thans, nu de politieke macht van den Islam zoo goed als versnipperd is en sterk gedifferentiëerd volgens de nu bestaande afgescheiden natie's, is zulk onmogelijk. Vrijheid dus aan het Missiewerk; en laten de gouvernementen liever paspoorten weigeren aan Mekka-gangers, die in de „Heilige" stad niets dan ongure inblazingen bekomen, dan aan missionarissen, die o zoo goed weten wat aan God en wat den Keizer toekomt en niet nalaten zullen aan de inlanders dezelfde principepen mee te geven.

* * *

Uit het voorafgaande moeten we dus tot de conslusie komen, dat we op de als titel van dit artikel dienende vraag niet zoo maar kunnen antwoorden: „De vrijzinnigen zijn gemakkelijker te bekeeren!" Uit de belichting immers van het vraagstuk is u gebleken, dat er vrijzinnigen *en* orthodoxen zijn, die gemakkelijker overtuigd worden dan andere vrijzinnigen en andere orthodoxen.

Bijna gelijke vooruitzichten bieden de vrijzinnigen in goeden zin en de orthodoxe geïslamiseerden. Daarna komen de van huis uit islamieten, en de minste kans hebben de vrijzinnigen in kwaden zin, zooals trouwens overal elders.

Ziedaar de som!

Ons rest thans daarop een theologische proef te nemen.

Om veilig de katholieke geloofsact te kunnen stellen, hebben we noodig een geloofsmotief en evenzeer meerdere geloofwaardigheidsmotieven.

Het geloofsmotief is 't gezag God.

De geloofwaardigheidsmotieven zijn uiterlijke bewijsteekenen, speciaal de mirakelen en profetiën, in het Evangelie bijeengebracht.

Ook een zich bekeerend Muzelman heeft dat alles van noode. Zien we, welke Islamieten daartoe het gemakkelijkst geraken.

Niet de rationalisten en andere vrijzinnigen in slechten zin. A priori worden Godsgezag, mirakelen en profetiën verworpen. 't Menschelijk gezag is het eenig goede gezag, en omdat 't verstand alléén mirakelen etc. niet begrijpen kan, is dat alles onmogelijk en onbestaanbaar. H. Taine, rationalist in hart en ziel, teekent volgens eigen bevinding aldus hun geestestoestand : „Van niets houd ik meer dan van mijn verstand, zoodat ik geen ander gezag geloof dan het gezag van dat verstand ; ik wil geen anderen leef- en kenregel aannemen, dan dien, welke door mijn verstand gedicteerd is."

Nog ook de orthodoxe Islamieten, die van huis uit stevig in de Koran-princiepen en de Mohamedaansche traditie vastgeheid zitten. Hun geloofsmotief is ook wel het gezag van God, maar voor de rest is het eenige mirakel de Koran. Dat dit absoluut geen geloofwaardigheidsmotief is, wordt niet begrepen. A priori is Mohammed God's profeet, de Koran de eenig juiste en complete openbaring. Maar de bewijzen daarvoor worden zelfs niet gezocht. Het spreekt dus vanzelf, dat ze naar de bewijzen voor een andere Goddelijke zending en een andere Godsopenbaring héélémaal niet nieuwsgierig zijn. Dit punt aanraken wordt bij een eerste poging al als Godslastering, Profetenschennis en ontheiliging van den Geopenbaarden Tekst beschouwd.

Komen aan de beurt de orthodoxe geïslamiseerden : meer oppervlakkig met een toch genoeg weerstand biedende cementlaag bestreken, moeten de ontelbaren, die tot die soort behooren, onze grootere aandacht trekken. Het apriorisme is minder stug, de ontvankelijkheid grooter, de nieuwsgierigheid naar 't betere en edelere zelfs terstond in 't oogspringend. De meeste bekeeringen zijn momenteel onder die menschen te vinden, wat evenwel niet zeggen wil, dat ze gemakkelijker zouden te bekeeren zijn, dan de groep der vrijzinnigen in goeden zin.

De laatsten bieden n.l. de beste mogelijkheden, omdat ze grootendeels zelf spontaan de geloofsmotieven van Islam en Christendom

gaan vergelijken. De historische realiteit b.v. der Christus-wonderen, zeer talrijk en van een verheven karakter, trekken de aandacht wel iets meer dan de gefingeerde, weinig talrijke en belachelijke wonderdaden van den Grooten Profeet! Dat reeds uit dien hoofde de Christelijke openbaring geloofwaardiger is, ontgaat aan geen enkel weldenkend vrijzinnig Muzelman.

Ze beijveren zich ten sterkste — ze gevoelen zich o zoo zwak — met behulp van Westersche Philosophie-princiepen den Islam nog te verdedigen: 't is hard te moeten laten varen, wat men jarenlang als onomstootbaar gehouden heeft. Ondertusschen zien ze heel goed in, dat de Christelijke geloofsleer zich beter verhoudt tot die princiepen dan de Koran-religie. De twijfel is aan 't wortelen.... de bekeeringen beginnen als bloemen te bloeien aan de stengels, die uit die wortels opschieten. Het zijn de stengels van een nu mogelijk geworden vaste geloofsact: ik geloof in de H. Drievuldigheid, den menschgeworden God, aan Christus zoenlijden voor ons en aan zijn Katholieke Kerk.

Dat dusdanige bekeerlingen niet véél talrijker zijn dan die der voorlaatste groep, vindt eenvoudig zijn verklaring hierin, dat de laatste groep een nog slechts gering aantal adepten telt in vergelijking met de rest van den Islam. Andere moeilijkheden doen zich eveneens voor. Een vrijzinnige van goede richting in een orthodox land, Islamitisch van oudsher, stelt zich door zijn bekeering bloot aan uitstooting uit de gemeenschap, uit het land, uit de familie: en waar de Europeesche macht geen al te vasten voet heeft, zelfs aan een gewelddadig levenseinde. In de geïslamiseerde landen is dat minder te duchten: Ik noem Java, de Philippijnen, Kabylië, de M'zab (Centraal-Sahara).

Bidden we dus voor de ware verlichting van veel Muzulmannen van elken stand, van elk land, van elke secte; van elken graad, leeftijd en geest, van beider geslacht, van elk ras en elke nationaliteit. Een flink getal dusdanige vrijzinnigen zal beter de andere moeilijkheden overwinnen. Er zal dan minder moed vereischt zijn, om de eens verkregen overtuiging daadwerkelijk in te volgen.

* * *

Om niet eenzijdig te blijken in 't antwoord op de behandelde quaestie, is 't noodig hier aan te teekenen de getuigenissen van

Protestantsche zijden. Daaruit zal ons blijken, dat de Protestantsche zending eveneens het meeste succes beleeft aan 't werk onder de twee laatste categoriën.

Het zou kunnen gebeuren, dat de Protestanten liever met Orthodoxen te doen hebben. 't Is n.l. een feit, dat de meeste Vrijzinnigen, eenmaal op den goeden weg, 't logischer vinden de Christus-Kerk van Petrus en diens opvolgers binnen te gaan, dan 't te laten bij de Christelijkheid van hervormde genootschappen als die van Luther of Calvijn, en zoodoende half werk te leveren. Het is dan ook niet te verwonderen, dat de orthodoxe Alaoeïtische broederschap, die in Algerije, Marokko, Egypte en Arabië haar grootste getal aanhangers telt, van Protestantsche zijde steun ondervindt, al is ze er zich zelf niet van bewust. Haar tegenstanders, b.v. de Muzelmansche clubleden van „De Vooruitgang" te Algiers, weten het zooveel te beter, en verzuimen niet zulke feiten, sterk aangedikt, naar voren te brengen.

Wat er ook van zij, practisch en feitelijk bewijzen de cijfers, dat ook de Protestanten hun grootste aantal adepten krijgen van de geïslamiseerde volken en van de vrijzinnigen in goeden zin. Enkele voorbeelden:

In het Noorden van Britsch-Indië hebben ze onder de inlanders meer dan 200 dominee's; in 't begin dezer eeuw al hadden ze op Sumatra 6500 bekeerlingen en 1150 katechumenen; op Java hebben ze 18.000 bekeerlingen en elk jaar komen er gemiddeld 350 bij. Als sterke tegenstelling neem ik Perzië, waar ze slechts eenige honderdtallen adepten ingeschreven hebben. Toch hebben ze daar de handen zelfs geheel vrij. Geen enkel Europeesch gouvernement kan er beletselen stellen aan het bekeeringswerk. Maar Perzië herbergt Islamieten van ouden stam, die op vrijdenkers spuwen als op verraders; en daar zit 'm de knoop.

De Protestanten maken eveneens flinke vorderingen in Algerije en Marokko. De Berbers zijn een geïslamiseerd volk, zooals bekend. Waarom hebben de Katholieke Missie's er minder succes ? ? Boven gaf ik reeds aan, dat 't gouvernement daarvan — vooral vroeger — hoofdschuldige is. Ook nu nog! Een René Vaulande brandmerkte een dergelijke handelwijze in zijn boek „Trois Stations chez les Pères Blancs", vooral tenoverstaan van 't goedkeuren en zelfs 't begunstigen der Protestantsche Missie's. Op zijn minst

moest Frankrijk de Katholieke actie wat meer behulpzaam zijn: de Katholieke Missie is arm en kan op materieel gebied niet leveren, wat b.v. de Amerikaansche Methodisten tot stand brengen. Tot eigen verderf steekt het al zijn finantiën in de scholen zonder God of gebod, en vergeet, dat een bloot menschelijke moraal, opgebouwd door de naakte menschelijke rede, als factor van ware volksverheffing zoo ongeveer van nul en geener waarde is.

In 't moederland zelf ondervinden de Protestantsche zendelingen van den kant der overheden bij hun zendingwerk onder de Noord-Afrikaansche immigranten meer steun dan de Katholieke. Ik noem slechts de magnifieke organisatie's te Lyon ten bate der Kabylen en Marokkanen, waarvan Ds. Brès de levensverwekker is, en de armoede van het werk der Witte Paters te Parijs onder de aldaar verblijvende Kabylen, die nog niet eens een voldoend vereenigingslocaal hadden en met z'n allen daarom zijn gaan bedelen bij Mgr. Chaptal, bisschop der vreemdelingen in de Fransche hoofdstad. Waarom doet de Parijsche gemeenteraad niets voor de Witte Paters, van wat die van Lyon tot stand brengt ten gunste van Ds. Brès? Reeds uit eigenbelang moest de overheid....

Doch genoeg daarvan: onze quaestie is een andere. En ik wilde slechts aantoonen, dat én Katholieke én Protestantsche Missie hetzelfde ondervindt van de verschillende hedendaagsche Muzelmansche strevingen met betrekking tot de al of niet grootere bekeeringsmogelijkheid van die of die afdeeling van 't Islamblok.

Ik meende er goed aan te doen voor de Nederlandsche vrienden der Katholieke Missie-actie dit probleem te belichten. De zaak is daarmee evenwel niet opgelost. Meer dan ooit zijn er thans missionarissen noodig voor de Islam-landen. Hun aantal behoeft niet meer begrensd te blijven zooals vroeger, toen de Islamieten als binnen drie-dubbele muren en onder een stalen koepeldak hun gevangenisbestaan uitleefden. De poorten staan open: en duizenden verlangen voor hoogere idealen te leven dan voor die, waarmee hun voorzaten zich tevreden stelden. Maar 't gaat er nu om: Wie biedt zich aan, flink van deugd en rijke wetenschap voorzien, om aan die hongerigen die nieuwe, grootere idealen bekend te gaan maken?

't Rondbrengen der Christus-boodschap heeft Apostelen noodig:

werkende en biddende, mannelijke en vrouwelijke, geestelijken en leeken.

Mogen velen zich geroepen gevoelen!

Dat bewerke Jezus, gestorven op het kruis óók voor de Islamieten!

PAUL FRITSCHY.

Algiers.

DE GEESTEN OP HET EILAND SAN-CHRISTOVAL

Langzamerhand, stukje voor stukje, kan men nog iets te weten komen over het geloof der inboorlingen omtrent de ,,geesten" te San-Christoval. Doch het wordt met den dag moeilijker. Bij den dood van iederen ouden heiden verdwijnt een stuk wetenschap over de ,,dingen" van vroeger. De jongere generatie heeft nog een zekere angst voor de vroegere ,,geesten," doch het is meer een angst voor dingen die ,,vroeger" gevaarlijk waren, doch nu niet meer te vreezen zijn. Vele interessante dingen worden in den vergetelhoek begraven, om er nooit meer uit te komen.

Laat nog eenige grijsaards verdwijnen, en de ,,Ataros" geesten, zullen gerangschikt worden onder de ,,fantomen" of ,,hekserijen" van onze streken. Langen tijd nog zal een zekere vrees blijven voortbestaan bij het beklimmen van dien of dien berg, bij het oversteken van die of die rivier, doch dat is slechts een gevoel dat voortkomt uit de verbeelding, en waaraan het verstand geen deel heeft. Is het niet hetzelfde in onze ,,beschaafde streken" ? Hoeveel katholieken b.v. wagen het 's nachts, alleen langs een kerkhof voorbij te gaan ? Voor hoevelen onder hen is het getal 13 een ongeluksgetal ?

Misschien kan ik hier niet de geheele waarheid vertellen over de ,,geesten" in San-Christoval. Want, zooals ik reeds zeide is het moeilijk de volle waarheid te achterhalen. Men moet eerst de verschillende talen kennen om met de inboorlingen goed vertrouwd te geraken, men moet de sympathie van de ouden zien te winnen, vooral van de oude heidenen, wat niet steeds gemakkelijk is. Indien zij onder hen gaarne over de dingen van vroeger vertellen, zijn zij gewoonlijk zwijgzaam als er een blanke tegenwoordig is, of zijn zij

tenminste op hun hoede en vertellen niet alles. Men vertelt gewoonlijk 's avonds in de hut rond het vuur, zooals bij ons in winteravonden. Alle werk is gedaan. De inboorling heeft zijn maag goed gevuld, misschien de eenige volle maaltijd van den dag. Als hij na den maaltijd een goed pijpje kan stoppen en reeds een beetje aangespoord is door het kauwen van den ,,betel'', komt de tong gemakkelijker los. Men vertelt over de geesten waarvoor de ouderen beefden, om den jongeren diezelfde vrees in te prenten, geesten die bijl en mes hanteerden (alles van steen), geesten die de vrouwen achtervolgden en hen aanvielen, hen beten, geesten die met hunne klauwen den eenzamen reiziger verscheurden. En de kleinen trillen nog bij het hooren van die verhalen, en nijgen zich dichter aan bij hun moeder als om bescherming te zoeken tegen dat gevaar. Doch ondervraagt nu de jongeren, b.v. op de missiestatie, en zij antwoorden eenparig : ,,wij weten dat niet meer, ge moet de ouderen ondervragen. Dikwijls inderdaad weten zij het niet, vooral diegene die sinds een tijdje op de school zijn ; een andere maal weten zij hier een brokje en daar wat ; soms ook weten zij het heel goed, doch een zekere schaamte weerhoudt hen. Dan kan men alleen iets te weten komen als men ze hoort vertellen zonder bemerkt te worden. Als men b.v. op bezoek is in hunne dorpen. Allen, of velen van het dorp zijn tezamen in de hut. Eerst neemt ge wat aan het gesprek deel, maar de missionaris is moe, dat weten ze. Het is dus heel natuurlijk dat hij zich op zijn mat uitstrekt en weldra in slaap valt. Wel te verstaan een ,,schijnslaap''. Het is tamelijk donker in de hut, zoodat ze je niet geheel kunnen zien. Dan moet ge niets verloren laten gaan, want precies dan komt dikwijls veel los, vergelijken ze den tijd van vroeger met nu, hun manier van denken met hetgeen de missionaris hun nu voorhoudt. Den volgenden morgen, als ge kans hebt, teekent ge alles op, hetzij slechts in enkele woorden, en van het weinige dat ge opgedaan hebt kunt ge je een anderen keer bedienen om er ook een woordje bij te voegen. Wanneer men zoo eenige brokjes bij elkaar heeft, probeert men den een of anderen dag met een ,,oudje'' in gesprek te komen. Doch vraag hem niet direct : ,,hoe is dit of dat'', ge zoudt niets los krijgen. Het beste is dan zoo langzamerhand het gesprek te brengen op de dingen van ,,vroeger'', en zonder argwaan vervolgt de oude de geheele geschiedenis. En hoe meer ge

zelf al weet, des te meer zal hij je ook vertellen, vooral als ge eerst zijn „pijpje" eens goed gevuld hebt.

Vooraleer verder te gaan is het nuttig te bemerken tot hoever onze gegevens zich uitstrekken. Want zij betreffen niet het geheele eiland van San-Christoval, nog veel minder geheel de Salomon-groep. Wat hier verteld wordt heeft alleen betrekking op het gebied tusschen de „Ravo"-rivier tot aan de baai van „Io"; of liever nog voor het gebied tusschen de „Varehito"-rivier en de „Pehuru"-rivier, zooals men op de kaart kan zien. Het geldt voor het strand en eenige uren in de binnenlanden. In andere deelen van het eiland kan het n.m. veel verschillen.

Een oud-missionaris, die sinds 24 jaar in Guadalcanar gewerkt heeft (een ander eiland van de Salomon-groep) verzekerde ons, op zijn eiland twee soorten van „geesten" gevonden te hebben, nl. de geesten der afgestorvenen en de reine geesten. Waarschijnlijk zoo meende hij, zult ge ook hetzelfde vinden op San-Christoval. Ik ging dus op zoek. Het was niet moeilijk de „geesten der afgestorvenen" te vinden, en ten laatste vond ik dan ook de „reeds lang bestaande geesten" zooals ze die op San-Christoval noemen, of de „geesten van vroeger."

De geesten der afgestorvenen worden onderscheiden in twee soorten: de geesten van het land (boschgeesten) — ataro ni mu en de geesten van de zee — ataro ni matava. [1])

Als boschgeesten kent men de volgende:

„O Mampe", nabij de Ravorivier;

„O Vuarea", in het binnenland;

„Ka Bisugu". Deze overvalt vooral zwangere vrouwen. Natuurlijk volgt de dood van de vrouw ofwel bij de geboorte van het kind, ofwel een beetje later. Niet lang geleden heb ik een der slachtoffers van Ka Bisugu gezien. Het is een jonggehuwde vrouw die bij haar eerste bevalling niet de noodige medische hulp heeft en tengevolge daarvan sterft. Iets wat in San-Christoval vaak voorkomt. Hoeveel inboorlingen zou een Dokter of Doktores kunnen redden als ze ter plaatse waren? Doch de Dokter is op 350 K.M. afstand.

---

[1]) Ataro — geest.
Mu — bosch.
Matava — gezichtseinder — horizon — diepte der zee.

„Ka Susuetage" even gevreesd als Ka Bisugu en om dezelfde reden.

„O Tata" die zich in de nabijheid van een rivier schuilhoudt. Verleden jaar moest ik de rivier doorwaden. Tot mijn groote verbazing vond ik een slingerplant gespannen van den eenen oever naar den anderen. Ik meende dat het gedaan was om de rivier gemakkelijker te kunnen oversteken, na groote regens. Doch dat was het echter niet. Het is een z.g. „heilige slingerplant". Op de plaats waar de slingerplant gespannen is, werd O Tata door een lans getroffen en gedood.

Onder vele grootere en kleinere geesten vinden we nog „O Hagabiasi." Deze is tegelijkertijd „bosch- en zeegeest." Wanneer deze zich op zijn „Tibias" slaat geven deze een geluid als dat van hun „gogos" of inlandsche klokken (waarover we later eenige woorden willen zeggen).

Al deze geesten zijn de „geesten" van inboorlingen die een *gewelddadigen* dood gestorven zijn, en daarom zijn zij zoo gevaarlijk. Zij moeten zich n.l. wreken op de een of andere manier, en dat doen ze op de levenden. Wee den eenzamen in het bosch. Hij is bijna zeker aangevallen te zullen worden. Het herinnert ons het „Vae soli" uit de H. Schrift doch met een andere bedoeling. Zelfs de geesten der vermoorde blanken wreken zich, volgens hun denken. Daarom weigerden de Pias een begraafplaats aan P. Grey na zijn dood.

Deze geweldadige dood is de oorsprong van twee „geesten"; dien van de gestorvenen en dien van het bloed. De aarde, die het bloed van het slachtoffer gedronken heeft, hoopt zich tezamen en verandert in een kind. Zoolang het kind klein is behoeft men niet te vreezen. Doch op drie- of vierjarigen leeftijd begint de wraak. Deze geesten noemt men *Tatoa*, men kan ze in een steen doen komen welke dan den naam „gapuna" draagt. Ze wordt dan als een „heilige steen" beschouwd. Men hangt ze op aan een der posten van het „feesthuis" en brengt haar offers. (Gapuna beteekent „bloed"). Niet goed wetende wat het beteekende, hebben eenige missionarissen gemeend dat de inboorlingen het bloed van hun voorouders bewaarden en hun offeranden brachten.

De *zeegeesten* zijn even gevreesd als de „boschgeesten," en zelfs

de heldhaftigste onder de inboorlingen vreezen voor de wraak der zeegeesten. Zij schijnen minder talrijk te zijn dan de boschgeesten. In ieder geval heb ik tot hiertoe slechts twee zeegeesten kunnen vinden :

„O Wapa", nabij onze missiestatie en

„O Vetata", nabij de monding van Pehuru-rivier. [1])

Deze zeegeesten verlaten ook somtijds het water, komen dan op het strand, waar zij allerlei figuren teekenen. Deze figuren gelijken veel op het tatoeage dat onze inboorlingen op hun lichaam dragen. Ook schijnen deze teekenen een teeken des doods te zijn voor bestemde personen. Want de zwarten verstaan de beteekenis van de figuren.

Nog zou men de „heilige haaien" kunnen noemen. Deze overvallen vooral de prauwen op zee, en het is onmogelijk aan hun woede te ontsnappen. Gevreesd is vooral „O Takanasi." Deze heeft het vooral op varkensdieven gemunt. Indien iemand een varken gestolen heeft, dat hij zich niet in zee wage, want O Takanasi zal hem niet laten ontsnappen. En inderdaad herinner ik me een geval nauwelijks twee jaar geleden. Eenige inboorlingen hadden een varken gestolen. Tezamen met anderen begaven zij zich in een prauw. Nauwelijks waren ze te zee of een groote golf slaat hun prauw geheel om. Allen vluchtten en kwamen weer behouden te land aan. Alleen de twee dieven kwamen in de golven om. Natuurlijk had Takanasi zijn werk gedaan.

De geesten van vroeger. Zij schijnen minder talrijk te zijn dan de geesten der afgestorvenen, en leven sinds onheuglijke tijden in de bosschen. Een goede bekende is „*Ka Akoka.*" Hij geleek op een man, maar een man als een reus. Zijn tanden waren zoo groot als die van den grootsten mensch. Een of twee happen en het slachtoffer was verslonden.

Andere geesten zijn de „*Ataro Masi* [2]) die overal rondloopen. Sommige gelijken op honden, andere op varkens. Beide kan men voor zich winnen tegen betaling. Wilt ge een van je vijanden kwaad

[1]) Te bemerken is dat in de omgeving van onze missiestatie de namen Wapa en Vetata veelvuldig voorkomen. Het is misschien om zich onder de bescherming der geesten te stellen.

[2]) Volgens enkele zouden de „Masi" de eerste bewoners van San-Christoval geweest zijn. Nu nog toont men de plaats waar hun chef begraven is. Volgens de grootte van het graf moet Masi een reus geweest zijn.

doen ? Ge behoeft slechts wat inlandsch geld naar Ka Akoka of naar de Masi te brengen, en ge bent zeker dat ze je wil uit zullen voeren, zelfs een heel dorp kan men laten overvallen door de Masi.

,,*Onverschillige geesten.*'' Tot hiertoe hebben we alleen de ,,slechtgezinde geesten'' leeren kennen. Doch buiten deze zijn er ook ,,onverschillige geesten,'' die noch goed noch kwaad doen, nl. ,,Ka kangora en Ku.'' Het eerste beteekent tegenwoordig ,,aap,'' ofschoon er in het geheel geen apen in San-Christoval zijn. Spreek het woord uit voor de inboorlingen, groot of klein en ge bent zeker aller lachlust op te wekken. Wat de reden hiervan is, zou ik nog niet kunnen zeggen ; waarschijnlijk hebben we de echte beteekenis van het woord nog niet gevonden. De tweede ,,Ku'' is wat kleiner dan de Ka kangora. Beide leefden vroeger in grotten, doch zijn sinds lang verdwenen.

Bemerkenswaard is, dat men op San-Christoval geen enkele ,,goeden geest'' aantreft. Men ontmoet er ,,liefdadige vogels,'' maar dat is alles. Men kan de geesten alleen gunstig stemmen door offers en geld. Hierin bestaat de *vereering der geesten.*

Langen tijd meende ik dat iedereen offers kon opdragen [1])

---

[1]) De term ,,vogasi'', wat offeren beteekent, zou men misschien voor de H. Mis kunnen gebruiken, doch bij den katholieken heeft het nog een slechte, een heidensche beteekenis. Doch zou men die misschien langzaam kunnen doen verdwijnen voor een goede, katholieke beteekenis, temeer daar met de beteekenis ,,offer'' ook tegelijkertijd de ,,deelneming aan het offer'' verbonden is. Het zou dus een prachtuitdrukking kunnen worden voor de H. Mis en tevens de H. Communie.

Nog op andere wijzen uit zich de vereering der geesten, b.v. door Marisia, die hierin bestaat, dat men een offer brengt op het graf van een overledene, opdat deze zich op een levende zou wreken.

Wat houdt men er ten slotte van het *leven na den dood* ?

Op een kleinen afstand van San-Christoval, 15 mijlen ongeveer, liggen drie kleine eilanden, de Drie Zusters genaamd, die voor de bewoners van Makira een groote rol spelen in het leven hiernamaals. Iemand is b.v. aangevallen door een geest en sterft. Onmiddellijk neemt de geest de ziel van den afgestorvene en brengt haar in een van de drie eilanden. Zij die door eenvoudige ,,ziekte'' gestorven zijn, worden verplaatst naar het ,,*mare macha,*'' eiland der *zieken.* Zij die gestorven zijn, als gevolg van een ongeluk, b.v. door val van cocosboom of ieder anderen boom, worden verplaatst naar het ,,mare ka keruga'' eiland van ,,*ka keruga,*'' zij die gestorven zijn door ,,zelfmoord,'' worden verplaatst naar het ,,*mare taga-taga.*''

Daar zijn dus de zielen der inboorlingen na hun dood en wat meer is, zij zijn er gelukkig. Niets ontbreekt hen. Zij hebben slechts een wensch te uiten en oogenblikkelijk is hun wensch vervuld : ignamen, taros en varkens niet te vergeten. Mannen en vrouwen wachten er op elkander en zijn weer volkomen gelukkig. Zelfs kunnen deze zielen hun eiland verlaten en weer naar hun oude dorpen terug keeren, waar zij dan ook goed gebruik van maken. Zij keeren terug in den vorm

aan de geesten. Doch bij nader onderzoek bleek dat niet zoo te zijn. Alleen het ,,hoofd'' kan offers opdragen aan de geesten. En natuurlijk doet hij dat niet voor niets. Het is dus een winstgevend baantje. Vandaar kan men hun tegenstand verklaren tegen den katholieken godsdienst. En inderdaad, weinige ,,offeraars'' nemen den godsdienst aan, of als zij zich bekeeren hebben zij veel moeite hun baantje geheel op te geven. Dikwijls hervatten zij na min of meer langen tijd hun afgoderij.

Doch laat ons even van verre of van nabij indien het mogelijk is aan zoo'n offer deelnemen. In de hut van den offeraar wordt het ,,offer'' voorbereid. Men kookt ignamen of taros ; men stampt ze fijn, men kraakt de ,,noten of amandelen'' die met de taris vermengd worden, alles wordt als een pudding, ,,susugu of bagora'' genaamd, al naar het hoofdbestanddeel ignamen ofwel taros zijn. Als alles goed door elkaar gemengd is en glinstert van de olie, die er over loopt, worden ze in grootere of kleinere bollen verdeeld, zooals bij ons oliebollen, alleen met dat verschil, dat ze niet gebakken behoeven te worden. Men neemt een ,,apira'' of inlandschen schotel, men legt er een der bollen in, liefst een tamelijk grooten. Indien het mogelijk is legt men boven op het voorbereide nog een stuk vleesch van het varken. Het offer zal des te aangenamer er om zijn en de geesten des te beter gezind. De offeraar neemt den schotel in de linkerhand, legt de rechterhand boven op de eetschotel, terwijl hij zegt : ,,N.N. (hier noemt hij den naam van den geest aan wien hij wil offeren) waak over mijne velden, over mijne varkens en geeft dat ik steeds eene goede gezondheid behoude.''

---

van kleine beestjes die overal rondvliegen 's avonds, vooral op regenachtige dagen.

Toch moet ik er bijzeggen dat deze gegevens niet de volle waarheid bevatten. Het is slechts een deel van hun ,,geloof'' aan het leven hiernamaals. Op een 60 mijlen n.l. van Makira ligt een klein eiland ,,Malapa'' genaamd, en volgens de inboorlingen gaan daar de zielen heen dergenen die goed geleefd hebben, en zijn er natuurlijk overgelukkig ; terwijl zij die slecht geleefd hebben naar ,,Ka Keruga'' overgebracht worden, waar zij slecht behandeld worden. Deze slechte behandelingen zijn geheel in den geest der heidenen. Doch de groote moeilijkheid is te weten welke de ,,goede'' zijn en welke de ,,slechte''. Gewoonlijk veronderstelt men dat zij die ,,echtbreuk'' gepleegd hebben en zij die ,,varkens'' of iets anders ,,gestolen'' hebben, tot de ,,slechte'' behooren, daar in Makira alleen deze twee dingen als ,,ongeoorloofd'' beschouwd worden en ook reeds vroeger gestraft werden, terwijl van geen enkel andere misdaad notitie genomen werd. Buiten deze twee zouden dus alle andere naar Malapa verhuizen. Misschien zal het ons gelukken later nog meer licht te werpen op ,,het leven der Makiras hiernamaals.'' Op het oogenblik is dit al wat wij ervan weten. Dus moeten we ons ook bij deze gegevens bepalen, en niet phantaseeren.

Daarna blaast de offeraar over een vuur dat reeds smeult op de aangegeven plaats, en stort daarin een deel van het geofferde; dit wordt geheel verbrand. De rest eet hij zelf op, en zij die het verkiezen kunnen mee eten. Indien in het huis waar men offert zich de schedel bevindt van den doode, wiens geest men wil vereeren, dan wordt het offer verbrand onder diens schedel. [1])

Indien iemand zich de gunst van een of anderen geest wil verzekeren moet hij zich tot den offeraar wenden. In dat geval moet hij ignamen, taros of eenig ander voedsel brengen dat hij wil offeren. De offeraar zal het offer brengen, doch tegen betaling. Zooals ik reeds zeide kan men steeds van het geofferde eten, als teeken van instemming. Langen tijd waren onze kristenen bang en waagden het niet van het geofferde te eten, daar zij meenden dat het eene zonde was, een soort „deelneming aan de afgoderij." Ook nu nog zijn velen er bang van, en beschouwen het als eene zonde. Als regel evenwel geldt dat zij van het geofferde mogen eten indien het hun voorgezet wordt zonder dat iets gezegd wordt. Het is alleen dan verboden als het zou voorgezet worden met de bedoeling aan de afgoderij deel te nemen en als teeken van instemming, wat zelden voorkomt. Voor onze katholieken was dat natuurlijk een uitkomst daar alle feesten met offeranden gepaard gaan. Indien men hen vraagt of zij van het geofferde gegeten hebben, zullen zij moeite hebben te bekennen, zij hebben nog een zekere schaamte.

Vroeger en ook nu nog op zekere plaatsen gebruikt men een steen om te offeren, daarop legt men dan de offerande. Doch nu verdwijnt langzamerhand deze steen. Vroeger zou het offer zonder den steen niet geldig geweest zijn, doch de „geesten" schijnen het nu niet meer zoo nauw te nemen.

AL. BRUGMANS, S.M.

San Christoval (Zuid-Salomon-eil.)

---

[1]) De schedel van opperhoofden wordt gewoonlijk bewaard en geplaatst in den bek van een haai.

MATERIAAL, VERZAMELD VOOR EEN HANDLEIDING VAN MISSIONARISSEN ONDER DE INDIANEN, UIT DE 18e EEUW

Onder handschriften en afschriften uit de nalatenschap van P. Marcellino da Civezza, geschiedschrijver van de Franciskaansche missies, is een band van P. Diego Ximenez O.F.M., een missionaris in Mexico uit de 18e eeuw. 't Is een bonte verzameling van excerpten en notities, aangelegd met het doel daaruit een handboek saam te stellen voor de missionarissen van het College te Querétaro. Bij nader onderzoek leek ze me voor de missiewetenschap niet zonder waarde. Temeer omdat in de 18e eeuw het aantal missietheoretici niet bijzonder groot is geweest.

P. Diego Ximenez noemt zijn verzameling: ,,Miscellaneo de varios assumptos mysticos, morales, y historiales, util para los Missioneros, especialmente de Infieles Indios. Coadunados por el P. Fr. Diego Ximenez hijo de la S. Pro(vinci)a de Burgos, incorporado en el Apostolico Colegio de Sta. Cruz de Querétaro. Año de 1742." En hij vervolgt: ,,Estos papeles son los borradores, para ponerlos en buena disposición, si ubiere tempo; y si yo no lo tuviere, ruego a otro misionero q(ue) componga una obra su titulo: Missionero de Indios instruido; pues esse es mi animo, Deo dante." [1])

Het geheel, geschreven op vellen van 160×215 m.M., is gebonden in perkamenten band. Op den rug staat: ,,Miscellanea inhaerente." Behalve het titelblad telt de band 4 niet genummerde, 290 genummerde, en wederom 3 niet genummerde bladen. De fols. 16, 108, 126, 127, 189, 192, 198, 216, 217, 268 en 290 zijn niet beschreven. Tusschen fol. 183 en 184, en eveneens tusschen fol. 289 en 290 is een blad ingeschoven, dat niet is meegeteld. Het schrift, hoewel klein, is zeer duidelijk. Enkele notities zijn, zooal niet door andere hand, dan toch met andere inkt geschreven. De vellen, met aanteekeningen aan ascetische, historische, dogmatische, moraaltheologische en juridische werken ontleend, zijn de fiches, die P. Ximenez tot een geheel zou hebben verwerkt, indien hij er den tijd toe zou hebben gehad. Voor het geval echter, dat hij er den tijd niet toe zou kunnen vinden, wenscht en verzoekt hij,

[1]) Titelblad.

dat een andere missionaris daaruit 'n handboek zal samen stellen, getiteld „Missionero de Indios instruido." [2])

Om een beter begrip te geven van de verzameling, laten we Ximenez' inhoudsopgave in zijn geheel volgen.

1. De hoedanigheden, die een goed missionaris moet bezitten. 2. Verschillende nuttige wenken. 3. Eenige geestelijke raadgevingen van den H. Franciscus van Assisie. 4. Verschillende hoofdstukken uit het werk van P. Acosta. 5. Nuttige wenken voor vertalers. 6. Het werk „De catechizandis rudibus" van den H. Augustinus. 7. Een goede leer van den H. Joannes Chrysostomus. 8. Voorschriften van het Concilie van Lima. 9. Bepalingen van het Concilie van Mexico. 10. Verschillende koninklijke besluiten omtrent de indianen. 11. Diversa uit verschillende schrijvers. 12. Teekening en verklaring van een afgodsbeeld van de Pampas. 13. Praktische wenken uit de moraal. 14. Aanteekeningen ter verklaring van de fakulteiten. 15. Aanteekeningen ter verklaring van de fakulteiten der regulieren. 16. Pauselijke bullen over de privilegies van de regulieren. 17. Eenige punten uit de bullen voor de missionarissen. 18. Bemerkingen over de kracht van de decreten van de Congregatie de Propaganda Fide. 19. De verschillende soorten van missies en de Apostolische Prefekturen. 20. De fakulteiten van de missionarissen in het algemeen. 21. Twijfels van P. Ortega. 22. De fakulteiten van den Apostolischen Prefekt. 23. Verschillende kwesties uit het gebied der moraal. 24. Wijding van water, kruisen. 25. Oplossing van kwesties aangaande het doopsel. 26. Wonderen bij toediening van het H. Doopsel en van het H. Vormsel geschied. 27. Is een kind, dat aan een afgod wordt geofferd, een martelaar? 28. Casus moralis over het doopsel. 29. Eenige vragen omtrent de regulieren. 30. Dekreten van de H. Congregatie van de Riten, waarin besluiten over de missen voor overledenen. 31. Allerlei over de notarissen. 33. Verschillende dwalingen in de leer van de Sacramenten. 34. Heidenbekeeringen, gemaakt door een eerbiedwaardige vrouw. 35. Altaarwijding. 36. Een goede leer van den H. Chrysostomus. [3])

Titel en inhoudsopgave wettigden een nadere bestudeering van

---

[2]) l. c.
[3]) fol. lr.

Ximenez' verzameling. De verwachtingen zijn niet teleurgesteld, zooals uit het vervolg blijkt.

P. Ximenez was goed belezen in de H. Schrift. Alle teksten, die den missionaris bij zijn arbeid licht kunnen verschaffen, zijn door hem afgeschreven of tenminste geregistreerd. Hij gebruikte daarbij de uitgave van Cornelis a Lapide. Zoo komt het, dat ook de Vaderteksten gewoonlijk aan deze uitgave zijn ontleend. Toch moeten hem volledige werken van H. H. Vaders ten dienste hebben gestaan. Zoo o.a. „De catechizandis rudibus" van den H. Augustinus en werken van den H. Chrysostomus en den H. Hieronymus. Ascetische vermaningen en raadgevingen heeft Ximenez, behalve in de H. Schrift en bij de H.H. Vaders, vooral gezocht in de werkjes van den H. Franciscus, uitgegeven door Wadding. [4]) Doch ook andere geestelijke schrijvers zijn geraadpleegd, zooals de brieven van den H. Franciscus Xaverius in de levensbeschrijvingen van Garcia en Lucena, [5]) „De ratione concionandi," van den H. Franciscus Borja, de geschriften van den H. Vincentius Ferrerius, „Fragea Amoris" van P. Isidro, [6]) een werkje, getiteld „Thesaurus Sacerdotum," [7]) en de mystieke of pseudo-mystieke werken van Maria Agreda.

Behandeling van dogmatische en moraaltheologische kwesties geschiedt aan de hand van bekende auteurs. Deze afzonderlijk te noemen is overbodig. Van meer belang is het te weten, welke juridische en pastoraal-theologische werken door Ximenez zijn ingezien.

Grondlage voor het geldend recht zijn hem op de allereerste plaats de officieele bronnen, de pauselijke bullen en decreten, de decisies der Romeinsche Congregaties, de besluiten en bepalingen der Concilies, vooral die van Mexico en Lima, en tenslotte ook de koninklijke besluiten en verordeningen. Alles, wat uit de bronnen voor den missionaris van belang is, wordt in extenso of verkort weergegeven.

De verklaringen van het algemeen kerkelijk recht zijn ontleend

---

[4]) passim.

[5]) Over P. Francisco Garcia vgl. Streit, Rob., Bibliotheca Missionum V Aachen 1929 p. 907; over Lucena: Schurhammer, G., Xaveriusforschung im 16. Jahrhundert in: Z.M. 12, 1922 S. 160, 161.

[6]) fol. 34 v. Onderzoek naar werk en auteur is tot nu toe tevergeefs geweest.

[7]) Thesaurus Sacerdotum van P. Antonius Arbiol vgl. en nota 23.

aan de volgende auteurs en werken : Ferraris, Prompta bibliotheca Canonica ; [8]) Reiffenstuhl, Jus Canonicum ; [9]) Holzmann, Jus canonico-practicum ; [10]) Petrus Govaerts, De Censuris ecclesiasticis, en Motivum juris de placito regis ; [11]) Martinus de Torrecillas, Encyclopedia canonica ; [12]) Jacobus Pignatelli, Consultationes canonicae en Consultationes novissimae canonicae volgens het compendium van Pascucci ; [13]) Ludovicus Miranda, Librum ordinis judiciarii ; [14]) Joannes de Turrecremata, Commentarii in decretum Gratiani ; [15]) Joannes de Dicastilla, De justitia et jure ; De Sacramentis, De juramento en de Censuris et Poenis ecclesiasticis. [16])

Voor het ordesrecht zijn Ximenez' voornaamste zegsmannen : Emmanuel Rodriguez, Questionum regularium ; [17]) Benito Rem ; [18]) Franciscus Pellizarius, Manuale Regularium ; [19]) en Martinus de Torrecillas. [20])

Uitleg en verklaring van het 12e. hoofdstuk van den regel van den H. Franciscus, dat speciaal op de missies betrekking heeft, hebben hem de regelverklaringen van Dernoy, [21]) Marchant, [22]) Arbiol, [23]) Van den Kerckhove, [24]) en ook de werken van Quaresimus [25]) en De Gubernatis [26]) verstrekt.

[8]) vgl. Hürter, H. Nomenclator Literarius, T. IV Oeniponte 1910, 1620—1621.
[9]) l. c. 929 ss.
[10]) l. c. 1604.
[11]) l. c. 1283.
[12]) l. c. 966.
[13]) l. c. 264.
[14]) l. c. III Oeniponte 1907 581.
[15]) l. c. II Oeniponte 1906 880.
[16]) l. c. III 1189.
[17]) l. c. 582.
[18]) Over dezen auteur hebben we niets kunnen vinden.
[19]) Hürter l. c.
[20]) l. c. IV 966.
[21]) Dernoye, Bonaventura, Medulla Sancti Evangelii, Antverpiae 1657 Cap. XII p. 674—701.
[22]) Marchant, Petrus, Fundamenta duodecim ordinis Fratrum Minorum Si. Francisci. Antverpiae 1658 Titulus V Fundamentum V § III C. XII p. 106—107.
[23]) Arbiol is een bekende ascetische en mystieke schrijver uit de 18e eeuw. Een lijst van zijn werken vindt men bij : Joannes a S. Antonio. Bibliotheca universa Franciscana.... I Matriti 1732 p. 92—93. Vgl. ook A. I. A. passim.
[24]) Kerckhove, Gaudentius, Commentarii in Generalia Statuta Ordinis S. Francisci.... Coloniae Agrippinae 1709.
[25]) Quaresimus, Historica Theologica et moralis Terrae Sanctae elucidatio. T. I Antverpiae 1664 L. III C. XXV pp. 816—819 ; Venetiis 1880 pp. 632—634.
[26]) Gubernatis, Dominicus de, Orbis Seraphicus T. V.... De missionibus inter infideles T. I, Romae 1689 C. IV pp. 9—16 ; C. VIII pp. 36—42.

Bij het zoeken naar een oplossing voor de kwesties van juridischen en pastoreelen aard, die zich in de missies, en speciaal in de missies van Amerika, konden voordoen, blijkt de keuze van Ximenez al zeer ruim te zijn geweest. Hij heeft materiaal ontleend aan : José de Acosta, De Procuranda Salute Indorum Libri sex ; [27]) Didacus de Avendaño, Theaurus Indicus ; [28]) Alonso de la Peña Montenegro, Itinerario para Parochos ; [29]) Alphonsus de Veracruz, Speculum Conjugiorum ; [30]) Joannes de Solorzano Pereira,.... De Indiarum iure.... ; [31]) P. Juan Baptista, Advertencias para los Confesores de los naturales ; [32]) Juan Baptista de Jesus, Instructión para predicar el Evangelio a los gentiles ; [33]) Franciscus Sanchez, Ritual para la recta administración de los sanctos Sacramentos ; [34]) Joseph de Carrabantes, Practica de misiones, remedio de pecadores.... ; [35]) Antonio Arbiol, Selectae Quaestiones de promulgatione fidei ; [36]) Matias Ruiz Blanco, Conversión en Pirítú de Indios Cumanagotos y Palenques con la práctica que se observa en la enseñanza de los naturales en lengua cumanagota ; [37]) Ortigas, Summa mission. (um of missionariorum ?) [38])

Voor de vermelding van feiten uit de geschiedenis benut P. Diego Ximenez, wanneer geen archiefstukken voorliggen, het werk van P. Torquemada. [39])

---

[27]) Streit, Robert, Bibliotheca Missionum I, Münster 1916 pp. 72, 78, 275, 637.
[28]) Streit B.M. I 268 vgl. 307.
[29]) Streit B.M. III Aachen 1927 p. 149.
[30]) Streit B.M. I 30, 39, 49 ; vgl. 105, 107.
[31]) Streit l. c. 191, 202.
[32]) Streit l. c. 118.
[33]) Ximenez schijnt een afschrift van het nu onvindbare ms. te Querétaro te hebben gehad. Vgl. Streit l. c. 107.
[34]) Streit B. M. II Aachen 1924, 629, 639 ; III 25, 171, 175, 577.
[35]) Carrabantes, Joseph, Practica de Misiones, remedio de pecadores.... León 1674 L. I c. 11—14. Afgedrukt in : Analecta Ordinis Minorum Capucinorum Vol. XLIII Romae 1927 pp. 205—216. Streit e.a. schijnen deze handleiding voor volksmissionarissen niet te hebben nagezien. De auteur, een beroemd missionaris van de Minderbroeders-Capucijnen in Venezuela, heeft tusschen de wenken voor volksmissionarissen ook heele passages aan de missionarissen onder de heidenen gewijd. Deze worden in de aangehaalde A.O.M.C. bekend gemaakt.
[36]) Vgl. aanm. 23. Nergens heb ik iets over het bovenvermelde werk kunnen vinden.
[37]) Streit B.M. II 642—644 ; III 3.
[38]) Ortigas, Summa mission : Emanuel Ortigas S. J., Summarium Missionum, seu de modis in illis agendi. Caesaraugustae 1671. 3 vol.
[39]) Torquemada.... Los Veinte Un libros rituales I Monarchia Indiana.... Madrid 1615 vgl. Streit B.M. II 406 ; III 58.

Reeds uit deze opsomming blijkt, dat P. Ximenez met wetenschappelijken ernst en zin zijn verzameling heeft aangelegd. We kunnen daarom zijn vrees, dat de bibliotheek, die hem ter beschikking stond, niet ruim genoeg voorzien zou zijn geweest om het voorgenomen werk ten einde te voeren, maar moeilijk deelen. Hij heeft zijn eischen wat al te hoog gesteld. Dat is jammer. Daardoor missen we een goede handleiding voor missionarissen, waaraan we zeker geen teveel bezitten. 't Spijt ons nog meer, nu we het ,,Tractatus primus de facultatibus Missionariorum de Propaganda Fide in Indiis Americanis,'' dat door Ximenez voor een groot gedeelte is uitgewerkt, hebben bestudeerd. [40]) Zoo hij zijn geheele werk op dezelfde wijze zou hebben voortgezet en voltooid, zou Ximenez zeker onder de beste missietheoretici met eere genoemd kunnen worden.

In de inleiding op het bovengenoemde tractaat weer de klacht, dat zijn bibliotheek niet ruim genoeg voorzien is, en weer het verzoek, dat anderen zijn werk mogen voortzetten en verbeteren. Het werkje wordt in 2 deelen verdeeld. Het eerste deel handelt over de faculteiten in 't algemeen. Het tweede deel zou de faculteiten ,,in particulari'' behandelen ; is echter onvoltooid gebleven. Volgende kwesties worden in het eerste deel uitvoerig besproken : 1. De waarde en kracht van de decreten van de H. Congregatie de Propaganda Fide. 2. De wijze van publicatie, die voor de rechtsgeldigheid noodzakelijk en ook voldoende is. 3. Welke waarde moet men hechten aan autentieke copieën. 4. Welke waarde hebben uitlatingen van geloofwaardige personen, die autentieke documenten hebben ingezien. 5. Welke waarde bezitten de ,,vivae vocis oracula'' van de Congregatio de Propaganda Fide. 6. Hoeveel soorten missionarissen zijn er. 7. Op welke wijze maakt de Propaganda hen tot haar missionarissen. 8. Waartoe zijn de missionarissen verplicht. 9. Ex justitia of ex charitate ? 10. Welke eigenschappen dient een missionaris te hebben. 11. Wat verstaat men onder een prefektuur en hoeveel soorten prefekturen zijn er. 12. Door wie en aan welke missionarissen wordt een prefektuur gegeven. 13. Welke plichten zijn aan het ambt van prefekt verbonden, vooral in de missies van Amerika. 14. Welke plaats komt den prefekt toe in een communiteit. 15. Wie waren de prefekten

[40]) fol. 129r—184v.

van Querétaro tot 1750. 16. Welke fakulteiten hebben de prefekten. 17. Eenige corrolaria.

Uit het tweede, onvoltooide deel vermelden we nog de volgende bijzonderheden :

,,Vivae vocis oraculae'' van Kardinaal Cibo aan P. Linaz ; dubia door P. Ildephonsus de Ortega aan de Propaganda voorgelegd.

Ieder, die belang stelt in de missiewetenschap, zal betreuren, dat Diego Ximenez tenminste dit traktaat niet volledig heeft uitgewerkt. Of later nog tot een uitgave ervan kan worden besloten, valt moeilijk te zeggen. Bij ons oordeel over de waarde van Ximenez' aanteekeningen, laten we het ,,Tractatus de facultatibus'' buiten beschouwing.

Uit hetgeen is meegedeeld, blijkt, dat Diego Ximenez zijn werk methodisch wilde opbouwen ; n.l. eerst het materiaal verzamelen, dan ordenen, en tenslotte kritisch verwerken. Een nadere beschouwing van zijn verzameling leert ons meer. Ze geeft vooreerst een goeden kijk op den rijkdom van de bibliotheek in het College te Querétaro. Die is ruim voorzien geweest, zoowel van theologische werken in het algemeen als ook van die, waarin in het bijzonder de missievraagstukken behandeld worden. Wanneer we nu weten, dat volgens voorschrift, waaraan ook de hand werd gehouden, ieder missionaris, voordat hij in de praktijk kwam, minstens een vol jaar in het missiecollege moest doorbrengen, weten we tevens, dat aan ieder de gelegenheid werd geboden, zich op zijn taak ook wetenschappelijk voor te bereiden.

Terloops leeren we ook enkele auteurs kennen, die tot nu toe nog niet of nog niet algemeen, als missietheoretici bekend waren. Zoo o.a. Antonio Arbiol met zijn ,,Questiones selectae de propagatione fidei'', [41]) en Joseph Carrabantes in zijn ,,Remedio dos pecadores''. [42])

Over verschillende detailpunten van het missievraagstuk, deelt ons de auteur zijn gevoelen mede. In een passus, ontleend aan het reeds genoemde werk van Arbiol, vereischt deze van den missionaris parate kennis van de geloofsleer en de mogelijkheid om die werken te kunnen raadplegen, die speciaal over de heidensche godsdiensten

---

[41]) vgl. aanm. 23.
[42]) fol. 5v.—fol. 8v. : vgl. aanm. 35.

handelen. Elk missionaris moet tenminste in bezit zijn van handboeken voor kerkelijk recht, voor dogmatiek, voor moraaltheologie, voor pastoraal, katechese en liturgie. Met dezen eisch van P. Arbiol is Ximenez echter niet tevreden. Voor den missionaris, zegt hij, zijn bovendien zooal niet noodzakelijk, dan toch van het grootste nut de theoretische werken van Montenegro, Acosta, Focher, Veracruz, Solorzano, fr. Joannes Baptista, Thomas a Jesu, Verricelli, en Rodriguez ; vooral ook de conciliebesluiten van Mexico en Lima. Ook moet hij enkele geschiedwerken van de missie kunnen raadplegen, vooral die welke speciaal zijn missiegebied behandelen. Voor de missionarissen van Querétaro b.v. Alozza, Avendaño en vooral Torquemada. Want al die werken geven een inzicht in de wijze, waarop men den indianen het geloof moet prediken. Daarenboven leeren ze den missionaris de godsdienstige opvattingen en gebruiken van de indianen kennen. Ze wijzen hem ook den weg om het maatschappelijk leven van de indianen te verbeteren. Tenslotte geven ze den missionaris een inzicht in verschillende andere dingen, die hij noodzakelijk moet weten. Meer modern uitgedrukt, kunnen we zeggen, dat Diego Ximenez van den missionaris, behalve goede theologische voorbereiding, kennis van de missiegeschiedenis, het missierecht, de missiepastoraal en van de ethnographie eischt. [43])

Op een andere plaats komt hij nog eens op de kwestie terug en meent hij, dat iedere missionaris in het bezit moet zijn van het werk ,,De procuranda Indorum Salute'' van Acosta, om het voortdurend te kunnen bestudeeren en raadplegen. Ook raadt hij met bijzonderen nadruk aan de lezing van Montenegro en van de koninklijke wetten en besluiten voor de indianen. [44])

Ximenez eischt ook van den missionaris een grondige kennis van de taal der inlanders. Hij is zelfs van meening, dat een missionaris, die zich te weinig toelegt op studie van de taal in zijn missiegebied, grootelijks zondigt, omdat hij dan onmogelijk in staat zal zijn zijn bediening naar behooren waar te nemen. [45])

Eenige bladzijden uit de verzameling van Ximenez zijn van bijzonder belang voor de missiegeschiedenis. Zoo het compendium

---

[43]) fol. 3r.-fol. 3v. ; vgl. aanm. 23.
[44]) fol. 8v.
[45]) fol. 132r.

van wetenswaardigheden, dat hij uit het archiefmateriaal van het missiecollege van Querétaro heeft saamgesteld; [46]) de notities, die hij tusschen de excerpten heeft ingelascht, en de feiten, die hij ons uit zijn eigen leven mededeelt. [47])

We meenen hiermee de waarde van een schijnbaar beteekenisloos manuscript voldoende te hebben geillustreerd.

Niet zonder voldoening hebben we deze poging van een missionaris uit de achttiende eeuw, om zijn medebroeders in het apostolaat een wetenschappelijke handleiding te schenken, voorgelegd. Te betreuren blijft, dat hij zijn voornemen niet ten uitvoer heeft kunnen brengen. Meer nog uit het voltooide gedeelte van zijn „Tractatus" dan uit het overige verzamelde materiaal blijkt, dat hij daartoe de noodige wetenschappelijke bekwaamheid bezat.

Bronnen, die ons iets mededeelen over het leven en werken van P. Diego Ximenez zijn schaarsch. Daarin deelt hij het lot van zoovele missionarissen van Pimeria, Sonora en Texas uit de 18e eeuw. Wel staan me een aantal documenten ter beschikking, die nog niet zijn gepubliceerd. Maar ook daaruit viel betrekkelijk weinig op te diepen. Het weinige, dat we over Ximenez hebben kunnen verzamelen, willen we echter niet voor ons houden.

P. Diego Ximenez trad in de orde der Minderbroeders in de Provincie van Burgos (Spanje). Al spoedig echter liet hij zich incorporeeren in het missiecollege van Querétaro (Mexico), dat de zorg had voor de missies van Pimeria, Sonora en Texas. [48]) Uit een aanteekening bleek ons, dat hij lector van de philosophie in 't College is geweest. [49]) In het begin van 1756 werd Ximenez aangewezen voor een expeditie naar Texas, om onder de Apachen missies te stichten. [50]) 17 Sept. 1756 begaf hij zich met fr. Andreas op weg naar S. Saba, terwijl fr. Francisco Laza den 20 Sept. volgde. In Rio Grande kreeg P. Joachim Baños bevel zich bij hen aan te sluiten. Vanaf half Dec. 1756 tot begin Maart 1757 bleven de missionarissen in de missie van S. Antonio. [51]) Toen vertrokken ze

---

[46]) fol. 76r.—76 v.; fol. 94v.—95r.; fol. 133r.—134v.
[47]) laatste blad.
[48]) titelblad.
[49]) fol. 181v. en fol. 184r.
[50]) Brief van den missieprocurator fr. Acisclos Valverde aan den onderkoning. Ms.
[51]) Laatste blad; vgl. Shea, John Gilmary, the Catholic Church in Colonial days.... New York 1886 p. 502.

naar S. Marco en vandaar in het begin van April naar S. Saba. In S. Antonio hadden zich P. Domingo Zelango en P. Benito Barelas bij hen aangesloten. Van het plan om nieuwe missies te stichten kwam toen echter niets, omdat de Apachen zich niet geneigd toonden in een vaste nederzetting te komen wonen. 11 Jan. 1762 vertrokken Diego Ximenez en P. Joachim Baños naar de vallei en de rivier van S. Joseph. Ze troffen daar D. Philippe Rabago met vele Indianen. Het gelukte nu 2 missiestaties te stichten n.l. Candaleria en S. Lorenzo de la S. Cruz. [52]) Door ziekte gedwongen moest P. Baños reeds half Maart van hetzelfde jaar naar Querétaro terug keeren. P. Ximenez bleef alleen achter. Einde Oct. kreeg hij een medewerker in P. Cuevas. De missie van Candelaria, bestond slechts 2 jaar ; die van Santa Cruz 6½ jaar n.l. tot Juni 1768. [53]) Wel hadden de missionarissen het vertrouwen van de Apachen weten te winnen en konden ze ± 3400 personen ertoe bewegen zich in de missie blijvend te vestigen. Doch het bleek bijna onmogelijk hen landbouw en handel te leeren. In 1763 berichtte P. Ximenez als President van de Texasmissie vanuit S. Lorenzo de la S. Cruz, dat de Indianen naar de geloofsprediking begonnen te luisteren, hun kinderen lieten doopen en den missionaris waarschuwden, wanneer volwassenen ernstig ziek waren. Gingen ze op jacht dan lieten ze vrouwen en kinderen onder de bescherming van den missionaris achter. Doch weldra bleek, dat het missiewerk onvruchtbaar bleef. Vooral door de voortdurende krijgstochten van de Apachen tegen hun doodsvijanden de Comanchen. En daardoor werd ook het leven van de missionarissen voortdurend in gevaar gebracht. De oversten van het College te Querétaro oordeelden het dan ook beter de missie maar op te geven. Gedurende hun meer dan 6-jarig verblijf hadden de missionarissen slechts 80 volwassenen kunnen doopen, en dan nog alleen in stervensgevaar. [54]) P. Diego Ximenez is niet tot het einde in S. Lorenzo gebleven. 28 Juni 1765 ging hij naar de missie van S. Bernardo om er de Indianen tot vrede en rust te brengen. Vandaar vertrok

---

[52]) Autos de la fundación de las dos misiones de Apaches K.. Febrero de 1762. Ms. Shea l. c. p. 504 geeft als stichtingsjaar 1561 aan ; vgl. eveneens p. 508.
[53]) Laatste blad. Shea l. c. p. 508 beweert, dat de missie 8 jaar bestaan heeft.
[54]) Arricivita, Juan Domingo, Crónica Serafica y Apostôlica del Colegio de Propaganda Fide de la S. Cruz de Querétaro.... 2a. Parte. Mexico 1792 pp. 386—389 ; 390—393.

hij naar Cañon, waar hij 3 jaar verbleef, om er P. Rivera, die ziek was, in de zielzorg bij te staan. Beiden verlieten Cañon, toen Don Philippe Rabago, die reeds de missie van S. Saba door zijn tegenwerking ontvolkt had, erheen kwam, onder het voorwendsel een rustkuur te willen maken. [55]) Uit een schrijven van 3 Apr. 1773 weten we, dat Ximenez toen in het college van S. Fernando verbleef en procurator van de missies was. [56]) Maar reeds in Mei van hetzelfde jaar is hij Guardiaan van het College te Querétaro. [57]) In 1783 onderteekent hij nog een officieel stuk als notarius. [58]) Waar en wanneer hij gestorven is, hebben we niet kunnen achterhalen.

FR. PANCRATIUS MAARSCHALKERWEERD, O.F.M.

Rome.

---

[55]) Laatste blad.
[56]) Dictamen del Sr. Fiscal Galvez 3 Apr. 1773. Ms.
[57]) Brief van Diego Ximenez 8 Mei 1773. Ms.
[58]) Instructie van Galvez. Ms.





DE BETEEKENIS DER STUDENTEN-MISSIE-ACTIE

De pauselijke Missie-encycliek ,,Rerum Ecclesiae'' laat aan duidelijkheid betreffende de missieplicht van ieder Katholiek niets te wenschen over. Uit 't feit van ons katholiek student zijn volgt derhalve ook voor ons die plicht, die ik dan ook niet behoef te bewijzen.

Hiervan doordrongen droegen onze voorgangers de konsekwenties van dien missieplicht, toen ze 15 jaar geleden de vereeniging Amsterdamsche R.K.-Studenten-Missie-Actie oprichtten.

Thans maakt de A.R.K.S.M.A. zich op, om van 25—27 Nov. a.s. haar derde lustrum waardig te herdenken met een internationaal missie-studie-congres, waarvan als onderwerp ,,Rerum Ecclesiae'' werd gekozen. 't Is de bedoeling van dit congres om 't pauselijke woord over de missie dieper in ons te doen inwerken, opdat voor meerderen dan thans nog, missieplicht vanzelfsprekend zal worden en het logische gevolg daarvan, missie-actie onder studenten steeds hooger zal opbloeien.

Moge op dat congres de beteekenis der missie-actie in 't algemeen duidelijk naar voren komen, hier zij 't mij vergund korte beschouwingen te wijden aan de *werkelijke en feitelijke beteekenis der studenten-missie-actie.*

Een vaak door goedwillende studenten en anderen gestelde vraag luidt : Wat kunnen wij nu eigenlijk als leeken hier in Nederland voor de missie doen ? En men verwacht dan zoo half en half reeds 't antwoord : capsules en postzegels verzamelen, wat geld bijeenbrengen, af en toe wat bidden, enz. En toch is dit antwoord in zich eigenlijk onjuist. Want 't doel van missie-actie is zeker voor ons niet in de eerste plaats al deze détails te verzorgen, al zijn het ook middelen om 't doel te bereiken.

't Doel van iedere missie-actie immers is de verbreiding van het Godsrijk. Dus ook van studenten-missie-actie. Aan verbreiding werkt ieder katholiek op zijn meest geeigende wijze mede. De missionnaris door zijn directe hulp, de leden der H. Kindsheid op hun kindermanier en de student op studenticose wijze. Vóór 15 jaar werd dan ook reeds als doel der studenten-missie-actie gedefinieerd : Het verkrijgen van missie-liefde en sympathie door missie-arbeid en missiestudie bij zichzelf en bij anderen.

En mijns inziens moeten we hieraan vasthouden, willen we steeds en allen een goed inzicht houden in, en goed doorvoelen de eigenlijke beteekenis der S.M.A.

Voor hen, die zich geroepen gevoelen hun werkzaamheid op katholiek gebied, op 't terrein der missie-actie te ontplooien, staat een groote arbeidsmogelijkheid open en een massa werk te wachten. Zij zijn het, die de missiegedachte steeds moeten uitdragen onder hun medestudenten, die de eigenlijke en feitelijke beteekenis der studenten-missieactie werkelijk diep zullen begrijpen en doorvoelen en zoo leiding eraan zullen kunnen geven. Zij zullen het ook zijn, die door dieper gaande studie het wezen der missieactie beter zullen begrijpen en beleven om zóó collega's en toekomstige collega's de hoogst noodige bezieling voor dezen tak van katholiek werken te geven. Voor hen vooral staat onze missiebibliotheek steeds open, en 't bestuur der A.R.K.S.M.A. is steeds bereid hen op dien weg vooruit te helpen. Doch de massa der studenten zal zich niet zóó bizonder interesseeren voor 't missiewerk. Toch dienen ook zij te begrijpen, dat zij als konsekwent mensch ook de konsekwenties van haar op hun katholiek zijn hebben te aanvaarden en derhalve aan missieactie en missiewerk een plaats voor belangstelling hiervoor hebben in te ruimen. En vanzelfsprekend is 't juist deze categorie, die steeds weer komt vragen, wat kunnen zij voor de missie doen, en dan zonder afdoende antwoord vaak verslappen in hun belangstelling.

Wat kunnen wij doen voor de missie ? Wat we doen, komt er weinig op aan, als we maar wat doen. Voor O.L. Heer blijft het hetzelfde, of we een postzegel uitknippen, bij wijze van spreken, dan of we een missionaris 5000 harde guldens zenden. Voor O.L. Heer is 't 't zelfde of we een neger bekeeren, dan of we één weesgegroetje in allen eenvoud bidden. Want tenslotte is 't Zijn genade, die, door der menschen werken en bidden afgesmeekt de wereld zal bekeeren, en heelemaal niet het zwoegen van zoo'n klein menschje op deze mieserige planeet.

Wat we doen, komt er niet opaan, als we maar wat doen, hierin schuilt de eigenlijke beteekenis van alle missieactie. Wij moeten immers missiesympathie en missieliefde verkrijgen bij ons zelf en bij anderen.

En elke liefde veronderstelt immers 't offer, is eigenlijk 't offer. L'amour c'est l'offre quand-même, zegt Claudel ergens. En 't is juist dit offeren, wat in ons missieactie doet leven.

Als iemand missiologie studeert, een weesgegroetje bidt, een artikel schrijft, met een missionaris correspondeert of een tientje geeft voor de missie, dan is 't niet die wetenschap, dat gebed, dat artikel, die correspondentie en die tien gulden, die voornamelijk ons liefde voor de missie geven, doch dan is 't juist de moeite die 't ons kost, de vrije tijd die 't ons in beslag neemt, de bioscoop die ze er voor moeten verzuimen, kortom 't offer, dat die daad van ons vraagt, dat de liefde voor de missie met zich meebrengt. Immers dan pas hechten wij aan iets, wanneer 't ons moeite en offers heeft gekost, dat iets te bereiken. Dat is dus 't principe van het ,,wat kunnen wij voor de missie doen : de zelfheiliging door 't offer voor de Missie. Deze zélfheiliging is het, die de genade in breede banen over de aarde doet neerstroomen, die, en dat *is* onze missieactie, missieliefde bij ons wekt.

Nog te veel wordt onder katholieken missieactie als iets buitenissigs beschouwd en velen onzer is 't en zal 't overkomen, dat onze beste kennissen plotseling verwonderd zich tot ons richten met de vraag: „Doe jij aan missie ?" alsof het zooiets was als een hobby tot verzamelen van lucifersdoosjes-merken. En toch is en blijft het inhaerent met ons katholiek zijn.

In de toekomst moet een dergelijke mentaliteit onder katholieken niet meer mogelijk zijn, en 't is juist dàt, wat we bereiken willen, door hier in ons studentenleven ons missieliefde eigen te maken, die we als afgestudeerden en leiders van ons volk zullen beleven en uitdragen over ons volk in al zijn lagen. Dàt is onze missieactie. En dan moge zeer spoedig de achterstand zijn ingehaald, omdat wij nu eenmaal ruimer bedeeld zijnde met verstandelijke gaven, ook deze meerdere talenten hebben aan te wenden tot uitbreiding van het Godsrijk.

Dàt is onze missie-actie, dat we katholiek Nederland in zijn geheel maken tot missionneerend Nederland en dit niet overlaten aan ambachts- en handwerklieden, terwijl onze ontwikkelden er chauvinistisch op neer zien als op eenig minderwaardig liefhebberijtje.

Dàt is onze missieactie : 't offertje dat we brengen en dat is als 't zaadje, dat wij zaaien en waaraan God den wasdom geeft.

Hoe kunnen we nu op een practische wijze ons offer voor de missie brengen ? Nogmaals wat we doen, komt er niet op aan als we het maar doen ! Dus hier staat een wereld van initiatief en werkgelegenheid open.

In de A.R.K.S.M.A. bestaat echter een ruime gelegenheid practisch te werken, aan reeds jaren bestaande werkprogramma's.

Op de eerste plaats, waar we ons gebed voor de missie niet mogen vergeten, bestond hier altijd 't mooie gebruik om op een bepaald uur te bidden. Jarenlang kwamen vele studenten iederen Donderdagmiddag tusschen 4 en 6 u. tezamen op 't Begijnhof, om er tien minuten te bidden voor de missie, al naar gelang van de pauselijke intentie van 't apostolaat des gebeds. Op weinige getrouwen na verdween deze goede gewoonte in de laatste jaren. Aan ons weer de taak, dit mooie gebruik van echt Roomsche missieactie, te doen herleven in nieuwen gloed. Laten we deze traditie vasthouden, zonder welk biduur immers een gebedje voor de missie al te vaak wordt vergeten. 't Is immers weer ònze Missieactie, want : 't vraagt een offertje.

Ten tweede kan een ieder zich op onze missiebibliotheek in allerlei missieproblemen inwerken en er de noodige gegevens vinden om zich ook maar een beetje op de hoogte te stellen van de missioneering. Wederom vraagt 't een offertje van ons.

Ten derde is 't geregeld bezoeken der A.R.K.S.M.A. vergaderingen, telkens weer een herinnering aan een nieuwe bezieling van onzen missieplicht.

Dan organiseert de Missie-Inter-Academiale ieder jaar in Tilburg bij father Ahaus thuis, een missiecursus. 't Daarheen gaan vraagt een offertje, doch men doet er door 't contact met missionarissen en missiologen, weer enthousiasme voor onze taak voor een geheel jaar op.

Ten vijfde is 't voor ieder student een klein offertje, om naar een of meer missionarissen tijdschriften te zenden, b.v. om de veertien dagen; klein eenvoudig werk, maar juist om zijn intentie zoo mooi en grootsch; inlichtingen hieromtrent geeft 't A.R.K.S.M.A.-bestuur volgaarne.

Een voortdurend contact met missionarissen, die we kennen, van toen ze nog hier waren b.v. onderhoudt den band tusschen missiewerk en onszelf. Dat zelfs is al voldoende om onze missieliefde te onderhouden en in ons te doen leven.

Ten zevende: begon de A.R.K.S.M.A. vorig jaar onder auspiciën van 't Nederl. Med. Missie Comité ook een medisch missiewerk, dat voorloopig weer in twee afdeelingen is verdeeld.

Eén groep gaat op bepaalde tijden alle medici hier ter stede of elders af en haalt hun monstercollectie van geneesmiddelen op, die worden opgeslagen en geinventariseerd om op aanvraag naar ziekenhuizen in de missielanden te worden verzonden.

Nog onlangs verleenden wij dergelijke hulp aan de zusters van Lu-an-fu in China.

Een andere groep houdt zich bezig met de bestudeering van medische toestanden in de missielanden, geeft adviezen en biedt hulp voor zoover dat noodig en mogelijk is. Hiermede werd reeds mooi resultaat bereikt.

Door celvorming in de A.R.K.S.M.A. zal in de naaste toekomst verder worden gearbeid aan „intensification through interiorisation."

Voor iedereen staat 't verder open om na voorafgaande studie in missietijdschriften en in couranten artikelen te publiceeren, lezingen en causerieën te houden om de missie-idee te verspreiden.

Dan boden Arksma-leden steeds hulp bij organisatie van en uitleg op tentoonstellingen, of fancy-fairs en elk ander werk, dat hun het doel der studenten-missie-actie maar eenigszins naderbij kon doen komen. Dus keuze genoeg om aan onze goede daad een vorm te geven. En nieuw initiatief staat eenieder vrij. Doch 't voornaamste is en blijft: Wat ge doet, komt er eigenlijk niet opaan, als ge maar wat doet. Offeren geeft liefde voor missie. De missieactie naar buiten moge voor ons belangrijk zijn: de missieactie naar binnen is 't nog veel en veel meer.

Mogen deze korte beschouwingen er toe bijdragen velen lezers weer eens opnieuw de beteekenis van hun missieplicht en de konsekwenties daarvan, voor oogen te stellen.

Na haar 15den verjaardag gaat de A.R.K.S.M.A. voort in stilte te arbeiden. Pretentieloos wordt er gewerkt, wordt liefde en sympathie voor de missie in vele jeugdige menschen gebracht. Een liefde en sympathie die den afgestudeerden van later bijblijft en van hen uit langzaam en zeker naar hun omgeving doordringt en daarop overgaat. En deze verspreiding van de missie-idee moet met Gods genade vele roepingen geven voor 't directe missionarisschap.

Geve God die genade!

Amsterdam. FRANS VAN SPAANDONK.



UIT DE WIJDE WERELDMISSIE

DE PROTESTANTSCHE ZENDING IN NEDERLANDSCH-INDIË

Bij wijze van uitzondering, die gewettigd wordt door het behandelde gebied, willen we dezen keer deze rubriek uitsluitend wijden aan een kort overzicht van de geschiedenis en van den tegenwoordigen toestand der *protestantsche zending in onze Oost.* [1])

De in den strijd der geloofstwisten dieper geworden geloofszin van de Protestanten van Nederland, al was hij er niet verdraagzamer op geworden, kwam tot het besef, dat een Christelijke natie niet alleen den plicht heeft te zorgen voor de uitbreiding van het geloof onder het eigen volk, maar ook onder ongeloovigen en heidenen. In 1618 deed Justus Henricus, predikant te Kalslagen, Classis Woerden, een boekje verschijnen : De legatione evangelica ad Indos capessenda admonitio (Opwekking tot de Evangelische zending onder de Indiërs), waarin wordt uiteengezet, dat er een zending moet zijn en hoe. Sympathiek klinkt het ons daaruit tegen, ,,dat God voor ons vaderland de schatten van Indië geopend heeft, niet zoozeer om daardoor dit kleine hoekje der aarde te schragen, als wel om langs dien weg het rijk van Christus uit te breiden in de onmetelijke landen van het Oosten.... Daartoe moet de overheid onder zeelieden en soldaten de christelijke ingetogenheid bevorderen, scholen oprichten voor de Indische jeugd,

[1]) Van Troostenburg de Bruyn, *De Hervormde Kerk in Nederl. Indië onder de Oost-Indische Compagnie,* 1884.
Kruyf, *Geschiedenis van het Nederl. Zendelinggenootschap,* 1894.
Dijkstra, *Het Evangelie in onze Oost,* 2 dln. 1900.
Coolsma, *De zendingseeuw voor Nederl. Oost-Indië,* 1901.
Galm, *Das Erwachen des Missionsgedankens im Protestantismus der Niederlande,* 1915.
Gunning, *Hedendaagsche Zending in onze Oost,* 1914.
Fischer, *Zending en Volksleven in Nederlandsch-Indië,* 1932.
Richter, *Die Evangelische Mission in Niederl.-Indien,* 1931.

de pogingen steunen van hen die een overzetting van den Bijbel in de taal der vreemde volkeren willen maken." Het boekje, dat opgedragen was aan H.H. Hoogmogenden, schijnt zijn uitwerking niet gemist te hebben. Want terwijl in het eerste Octrooi van de Oost-Indische Compagnie (1602) haar werkkring wordt beperkt tot „welstand der Geuniëerde Provinciën, conservatie en augmentatie der neering, mitsgaders tot profijt der Compagnie," lezen we in het tweede Octrooi (1623) de toevoeging: „en bovendien nog om te conserveeren het publijk geloof." [1])

Intusschen wordt de oud-hollandsche *zending in het tijdperk der Compagnie* (1602—1798) door de Protestanten zelf verschillend beoordeeld: men is niet blind voor de gebreken, die haar aankleven; maar desondanks, of beter misschien, juist daarom is men over de eindresultaten nog al gemakkelijk tevreden. [2]) Insgelijks wordt de Compagnie zelf nu eens heftig aangevallen, dan weer om haar verdiensten voor de zending hoog geprezen. En de lof, haar toegezwaaid wint het ten slotte, want men begrijpt zeer goed, dat zonder haar de hervormde religie zich nooit in Indië had kunnen handhaven. Wij kunnen echter zelfs geen matige bewondering hebben, noch voor de Compagnie, noch voor de zending, omdat beider werk zoo goed als negatief is geweest. Van zending in de eigenlijke beteekenis, d.w.z. evangelisatie der heidenen is in dit tijdvak weinig sprake. De actie der Protestanten bepaalde er zich meestal toe, de eigen landgenooten in Indië in hun religie te steunen en de vroegere katholieke streken voor de hervorming te winnen. Doch zelfs in dit opzicht heeft hun arbeid niet die vruchten gedragen, welke men er redelijkerwijze van had mogen verwachten. Met handen en voeten aan de Oost-Indische Compagnie gebonden, kon de oud-hollandsche zending zich niet vrij bewegen, doch was geheel afhankelijk van dit politiek handelsinstituut, dat op de eerste plaats stoffelijke voordeelen nastreefde en de zending als bijzaak beschouwde. De classes of kerken van Amsterdam, Middelburg, Rotterdam, Delft, Hoorn en Enkhuizen, waar de zes „kamers" van de Compagnie zetelden, hadden welis-

[1]) Aangehaald bij Thewissen, *Jan Pieterszoon Coen en de Zending in Indië*. Stud. 96, blz. 260 vlgd.

[2]) Tillemans, *Zendingsactie der Protestanten in moederland en koloniën*. H. M. 1, blz. 198, 263 vlgd.

waar eenige medezeggingsschap in de zending, maar zij verzetten zich meestal tevergeefs tegen het eigenmachtig optreden der bewindhebbers of Heeren Zeventien. Veel heeft bovendien de zending geleden van de onverkwikkelijke twisten tusschen de kerken in Nederland, die ook haar invloed wilden doen gelden, terwijl ten slotte de Indische kerk tegen alle inmenging van vaderlandsche kerken in haar aangelegenheden zich krachtig verzette. Wanneer men leest, dat er gedurende heel de 17e en 18e eeuw ongeveer 250 predikanten naar Indië werden uitgezonden, begrijpt men, dat hieraan doorloopend groot gebrek was, of dat men zich moest tevreden stellen met proponenten, vermaners en ziekenbezoekers in plaats van predikanten, terwijl ook onderwijzers kerkelijke diensten waarnamen. Erger was, dat menigeen van niet onbesproken levensgedrag, die in het vaderland geen toekomst meer had, zich voor Indië aanbood en dan nog wel voor geestelijken arbeid.

Een oogenblik scheen het, of de oprichting van een Seminarium Indicum te Leiden, onder prof. Walaeus, (1623) een gunstige verandering in dezen toestand zou brengen, doch reeds na 10 jaar werd het gesloten, omdat er naar het oordeel der Compagnie toen predikanten genoeg waren.

Een eeuw later werd opnieuw een poging gedaan om in het gebrek aan predikanten te voorzien. Gouverneur-Generaal van Imhoff, die zelf Luthersch was en onder wien de Lutherschen te Batavia vergunning kregen zich als gemeente te constitueeren, heeft in 1745 te Batavia een seminarie gesticht, waar gedurende een achtjarigen cursus begaafde jongelui klaar gemaakt zouden worden voor theologische studie van een Nederlandsche universiteit. Een der eerste kweekelingen, Nic. Graay, is werkelijk predikant in Indië geworden, doch toen er meerderen gereed stonden naar de universiteit in Nederland te reizen, kwam de tijding, dat de Bewindhebbers ook dit seminarie hadden opgeheven.

Nooit heeft de zending in Indië zich durven of kunnen bevrijden uit den greep der voor politieken invloed beduchte Compagnie. Bekrompenheid en lauwheid hebben als mot en worm het tergendgeheim slooperswerk verricht. Als bij de Amsterdamsche Classis klachten binnenkomen over het allesbehalve onbesproken gedrag van wegens dronkenschap in het vaderland afgezette predikanten, antwoordt men kregel, dat zij zuiver in de leer zijn en dat de

zegen van boven moet komen. Ook de methode der evangelisatie is de zending niet ten voordeel geweest ; van „sneldoop" en „massadoop" vinden we nog al eens melding gemaakt. In ééne zaak helaas zijn de predikanten ijverig geweest en gebleven, nl. in het vernielen der door de Portugeezen opgerichte katholieke missieposten, in het uitroeien van het katholicisme, overal waar de Compagnie nieuwe veroveringen maakte, in het bij de Indische regeering indienen van requesten, telkens wanneer de ijver van een katholieken missionaris hem naar den Archipel voerde.

Terecht mogen we besluiten, dat tijdens de Oost-Indische Compagnie positieve zendingsarbeid vrijwel heeft ontbroken. Niet zonder reden erkennen de Protestanten, dat de „roomsche voorzending" den weg heeft gebaand „voor de latere christianiseering dezer eilanden," terwijl het ook niemand ontgaan kan, dat de zending juist daar de meeste winst heeft weten te behalen, waar het katholiek geloof eens heerlijk bloeide, met name op Ambon en de Oeliassers, waar tegelijkertijd de Compagnie het sterkst was vertegenwoordigd. Toen na twee eeuwen het regiem der Heeren Bewindhebbers ophield te bestaan, schijnt het Protestantisme onder de inlanders 70000 aanhangers te hebben geteld, een getal, waarvan men gerust mag betwijfelen, of het dat van de vroegere katholiek-gedoopten in deze gewesten wel overtreft.

Ten tijde der Fransche revolutie, toen Rousseau, de cultuur onderschattend, in ruimen kring had leeren dweepen met den natuurstaat, ontstond in geloovige kringen een belangstelling voor de natuurvolken, die een krachtigen zendingsgeest wekte en buiten de kerkgenootschappen om, verschillende zendingscorporaties deed ontstaan. Duitschland ging voor, Engeland volgde en toen bleef Nederland niet lang achter ; in 1797 werd te Rotterdam het *Nederlandsch Zendelinggenootschap* gesticht, dat zich allereerst de zorg voor de bestaande inlandsche gemeenten in het Oostelijk deel van den Archipel aantrok en aldus den arbeid van de Compagnie voortzette. In den gedachtengang, dat de Staat in de plaats van de Compagnie was getreden, werden alle kosten der zending door den Staat betaald. Later zijn gaandeweg deze gevestigde gemeenten, met uitzondering van die op de Sangi- en Talaud-eilanden, bij de Indische Kerk ingelijfd.

Een enkel woord over de *Indische Staatskerk* is hier op zijn plaats.

In 1820 richtte Koning Willem I haar in als volledige Staatskerk buiten alle rechtstreeksch verband met de Ned. Herv. Kerk. Zij strekt zich uit tot alle Protestanten in Indië, onverschillig van welke belijdenis, en omvat zoowel de Europeesche Christelijke gemeenten, waarover predikanten zijn aangesteld, als ook de gevestigde inlandsche christengemeenten, waar hulppredikers de bediening waarnemen. Het toezicht in Nederland wordt uitgeoefend door een Staatscommissie, nl. de Commissie tot de Zaken der Protestantsche Kerken in Nederlandsch Oost- en West-Indië. Het bestuur over de protestantsche kerken in Nederl. Oost-Indië berust bij het kerkbestuur te Batavia, terwijl de G.G. de eenige is, die werkelijke macht over haar uitoefent. Er bestaat kans, dat in dezen toestand, waartegen vooral de Gereformeerden zich gekant hebben, verandering komt naar aanleiding van een rapport, uitgebracht door een Commissie van advies, over de wenschelijkheid en mogelijkheid van een verdere doorvoering van het beginsel van scheiding van Kerk en Staat.

Men dient derhalve de gemeenten der Indische Staatskerk goed te onderscheiden van het werk der zendelingen in de nog heidensche of Mohammedaansche gebieden, dat voor eigen rekening der zendingsgenootschappen wordt ondernomen. Zoodra echter ook hier het geloof voldoende verkondigd en het aantal gemeenteleden groot genoeg wordt geacht, kan de gemeente „gevestigd" worden verklaard en volgt daardoor de aansluiting bij de Indische Kerk alsmede de bezoldiging door den Staat.

De zending nu — en hier hervatten we den draad der geschiedenis — kreeg aanzienlijke uitbreiding, toen in het midden der 19e eeuw nieuwe zendingsgenootschappen ontstonden. Bij zooveel verscheidenheid van sekten en gezindten kon nl. het Nederl. Zendelinggenootschap alleen op den duur niet aan de meest uiteenloopende aspiraties voldoen. En zoo ontstonden in den loop der jaren o.a. de volgende organisaties of zendende corporaties: de Doopsgezinde Zending (1847), de Luthersche Zending (1852), de Nederl. Zendingsvereeniging (1858), de Utrechtsche Zendingsvereeniging (1859), het Java-comité (1855), de Salatiga-Zending (1855), het Sangi- en Talaud-comité (1887), de zending der Gerefor-

meerde kerken, de gereformeerde zendingsbond, de zending der Christelijk-gereformeerde kerk, de zending der gereformeerde kerken in hersteld verband, terwijl in het buitenland nog gevestigd zijn : het Rijnsche Zendingsgenootschap, de Evangelische Missionsgesellschaft te Bazel, de Board of foreign missions of the Methodist Episcopal Church, de Seventhday Adventist Church enz. ; en naast deze zendende corporaties ontstonden nog verschillende evangelisatie-, philanthropische- en onderwijs-vereenigingen in verband met de zending.

Gedurende de eerste eeuw van het bestaan der nieuwere zending in ons land dachten de voorstanders der zending meestal minder aan de kerstening van de volken in Indië dan aan de belangen der zendingscorporaties. In het licht van deze bekentenis van Zendingsdirector Dr. J. W. Gunning [1]) begrijpen we ook beter, dat de verschillende schakeeringen der Protestanten hier te lande niet tevreden waren, voordat elk haar eigen zendingsvereeniging had. Tot op het einde der 19e eeuw stonden al deze lichamen weliswaar niet onvriendschappelijk tegenover, maar vrijwel naast elkaar. Sindsdien werd de zendingsactie in Nederland eenigszins georganiseerd. We hebben thans vooreerst „vereenigingen ter behartiging van algemeene zendingsbelangen," waartoe men rekent : het zendingsconsulaat, gevestigd te Batavia, en ontstaan uit de gevoelde behoefte aan iemand, die bij de regeering in Nederl. Oost-Indië als vertegenwoordiger der zending kan optreden ; de Nederl. Zendingsschool te Oegstgeest, opgericht in 1905 ; het comité voor Nederl. zendingsconferenties, dat ieder jaar de Algemeene Nederl. Zendingsconferentie organiseert, waarheen de zendende corporaties haar vertegenwoordigers afvaardigen om verslag uit te brengen, besprekingen te houden, het zendingsvraagstuk te hooren belichten door zendingstheoretici en vooral mannen van de praktijk ; de zendingsstudieraad, opgericht in 1909, die o.a. het Nederl. Zendingsjaarboek [2]) uitgeeft ; de Nederl. Zendingsraad, gesticht in 1929, waarin 14 zendende corporaties zijn vertegenwoordigd. Daarenboven is in de Nederl. Zendingsschool te Oegstgeest het Zendings-

---

[1]) *Gedenkboek* 1898—1923, blz. 316.

[2]) In de nieuwste uitgave ervan wordt op blz. 182 abusievelijk Mgr. Kierkels Apost. Delegaat van Nederl.-Indië genoemd; feitelijk ressorteert Ned.-Indië onder de Apost. Delegatuur van Australasië.

bureau van 8 samenwerkende zendingscorporaties gevestigd; dit bureau geeft ook uit het maandelijksch orgaan dezer corporaties en een driemaandelijksch tijdschrift voor zendingswetenschap, de z.g. Mededeelingen.

Evenals de katholieke missie beschouwt ook de protestantsche zending het onderwijs als een der beste *propaganda-middelen.* Van ouds is dan ook in de protestantsche gebieden het anak-piara-systeem bekend geweest. Onder anak-piara of moerids verstaat men inheemsche kinderen, die bij de zendelingen aan huis wonen, en min of meer hun gezinsleven meemaken. Het voordeel van dit systeem is ongetwijfeld, dat opvoeding en onderwijs hier nauw verbonden zijn; een nadeel, dat slechts weinigen op die manier worden bereikt; het wordt trouwens in den laatsten tijd minder toegepast. Er werd een andere methode gevonden om aan de groote massa der kinderen een christelijke opvoeding te geven, nl. in z.g. volksscholen. Over het algemeen voldoet echter het zendingsonderwijs niet aan de eischen, die men aan echte volksscholen mag stellen. Overal, zegt Fischer in zijn aangehaald werk, [1]) treft men in plaats van zendingsscholen, gouvernementsscholen aan, onder beheer van de zending. Dit is geen spelen met woorden, het onderscheid is hemelsbreed. Langzamerhand is de toestand zoo gegroeid. De subsidies waren eerst gering en lieten de zendelingen vrij in hun onderwijsopvattingen. Telkens echter werden zij grooter en werd de contrôle, die het gouvernement uitoefende, scherper. Bovendien werd bepaald, dat alleen de diploma's van gesubsidiëerde, d.i. gecontroleerde scholen aan de leerlingen toelating verschaften tot een school van hooger type.

Toen omstreeks 1924 de algemeene subsidieregeling werd ingevoerd, was het niet meer mogelijk plotseling van alle subsidie af te zien en had men zich te onderwerpen. Naast deze volksscholen heeft de zending in Indië nog Hollandsch-Indische scholen, vervolgscholen, standaardscholen, kweekscholen voor de opleiding van onderwijzers en godsdienstleeraars, ambachtsscholen enz.

In meer dan één opzicht is ook de medische zending als propaganda-middel van belang. Intusschen schijnt onder de Neder-

---

[1]) *Zending en Volksleven in Nederlandsch-Indië,* 1932; men leze hierover de besprekingen van Bouma in H. M. 14, blz. 254—261 en van Artati in Stud. 119, blz. 354—356.

landsche jonge medici slechts geringe belangstelling voor het zendingswerk te bestaan; en zij, die er zich toe geroepen voelen, gaan nog bijna allen naar Java.

Een derde middel is de beoefening van taal- en volkenkunde, niet alleen voor de uitgave van den Bijbel en godsdienstige lectuur in de volkstalen, maar ook om nieuwe zendingsterreinen te verkennen; twee zendelingen vooral, n.l. Dr. Adriani, als taalgeleerde uitgezonden door het Nederl. Bijbelgenootschap, en Dr. Kruyt, zendeling-ethnoloog van het Nederl. Zendelinggenootschap, hebben op dit gebied een goeden naam verworven.

Als de *voornaamste arbeidsvelden* der Protestantsche zending in Ned.-Indië zijn te beschouwen: de Bataklanden, waar de Rijnsche zending met veel succes heeft gewerkt; deze werkt ook op de eilanden Nias, Mentawai en Enggano. De Utrechtsche zendingsvereeniging werkt hoofdzakelijk op Halmahera en Nieuw-Guinea, terwijl op de Molukken reeds verschillende gemeenten tot de Indische Kerk behooren. De Sangi- en Talaudeilanden worden bewerkt door het gelijknamige comité. Het eiland Soemba is het geprivilegiëerd terrein van de Gereformeerde kerken. De Minahassa is het arbeidsterrein van het Ned. Zendelinggenootschap. Op Java zijn verschillende corporaties werkzaam: op West-Java de Ned. Zendingsvereeniging; op Midden-Java ten N. de Salatiga-zending en de Doopsgezinde zendingsvereeniging; op Midden-Java ten Z. de Gereformeerde kerken; op Oost-Java het Nederl. Zendelinggenootschap en in het meest Oostelijk gedeelte het Java-Comité.

De *resultaten* van de zending in Ned. Oost-Indië blijven voorzeker niet beperkt tot hetgeen de statistieken in zendingsjaarboeken en almanakken vermelden: hierin vinden we o.a. aangegeven, dat er 162 Europeesche en 209 inlandsche zelfstandige voorgangers werkzaam zijn; dat de zendingsgemeenten, afgezien van de Indische Kerk, ruim 330.000 lidmaten tellen enz. Overigens is het echter zeer moeilijk zich een oordeel te vormen omtrent den invloed, dien de verkondiging van het protestantsche christendom op de geloofsbegrippen en het leven der Indonesiërs gehad heeft.

Hoeven. ALPH. MULDERS.



MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND

EEN OFFICIEELE MEDEDEELING AANGAANDE DE FACULTEITEN VAN DEN P. M. B. EN VAN DE PAUSELIJKE MISSIEGENOOTSCHAPPEN

Dato 23 Aug. 1933 ontving ons Nationaal Secretariaat onder No. 1969-33 de volgende officieele mededeeling :

,,Consilium Superius Generale Pont. Operis a Propagatione Fidei in coetibus plenariis diebus 26, 27, 28 mensis aprilis 1933 habitis, Praesidem rogavit ut omnibus Directoribus Nationalibus, suo tempore, litteras mitteret ad illustrandum S. Paenitentiariae decretum ,,Consilium suum persequens".

Huic desiderio Praeses libenter adnuens, decreto studiose perspecto et S. Paenitentiaria consulta, haec exponere opportune decernit :

1⁰. Decretum ,,Consilium suum persequens" tantummodo a die prima mensis aprilis 1933 pro lege valet.

Nulla ergo facultas abrogatur, nullumque indultum, a quacumque nostra associatione ante decreti evulgationem legitime concessum. Aliis verbis, sacerdotes qui nostris associationibus (scilicet : Unio Cleri pro Missionibus, et Opera a Propagatione Fidei, a S. Petro Apostolo et S. Infantiae) nomen dederunt ante diem primam mensis aprilis 1933, adhuc uti possunt omnibus facultatibus et indultis in decreto recensitis, dummodo onera ab associationibus imposita fideliter adimpleant.

2⁰. Non omnes facultates vel indulta abrogantur a decreto, sed tantummodo quae sequuntur, nempe facultates : *a.* benedicendi devotionis obiecta eisque Indulgentias Apostolicas aut Sanctae Birgittae, ut aiunt, adnectendi ; — *b.* benedicendi coronas easque (quamque pro suo modo) Indulgentiis ditandi — *c.* benedicendi crucifixos ad lucrandas Indulgentias pio Viae Crucis exercitio pro legitime impeditis adnexas necnon ad plenariam Indulgentiam acquirendam — *d.* impartiendi benedictionem papalem in fine concionum — *e.* concedendi indultum, quod dicunt, altaris privilegiati personalis.

3⁰. A die prima mensis aprilis 1933 sacerdotes qui hac vel illa ex supra recensitis facultatibus aut hoc vel illo ex supra memoratis indultis augeri cupiunt, desideratam gratiam nonnisi *directe atque immediate* a S. Paenitentiaria obtinere possunt, oblatis toties quoties peculiaribus proprii Ordinarii ad rem litteris commendatitiis.

Sacerdotes tamen qui associationibus nostris posthac nomen dabunt,

petitiones S. Paenitentiariae deferre possunt per Nationalem Directionem respectivae associationis, oblatis peculiaribus proprii Ordinarii litteris commendatitiis.

4⁰. *Responsa ad proposita dubia*:

a. D. An clericus Seminarista, qui nomen dedit Unioni Cleri pro Missionibus ante decreti evulgationem, frui possit facultatibus in decreto recensitis vix dum Ordinis sacramentum suscipiat et ad sacramentales confessiones audiendas adprobetur.

R. *Negative*. Urget desideratam gratiam a S. Paenitentiaria vel directe, vel per Directionem Nationalem Piae Unionis obtinere, oblatis peculiaribus proprii Ordinarii litteris commendatitiis.

b. D. An sacerdos qui, adprobatione ad sacramentales confessiones audiendas carens. Piae Unioni Cleri pro Missionibus nomen dedit ante diem primam mensis aprilis, uti possit facultatibus in decreto numeratis statim ac, decreto evulgato, adprobationem obtineat.

R. *Affirmative*.

Deus copiose benedicat laboribus operibusque tuis, ita ut magis ac magis Opus a Propagatione Fidei incrementum capiat.

Omnia fausta a Deo O.M. adprecans, me profiteor

D. T. Rev.mae
addictissimum in Christo
† CAROLUM SALOTTI
Arch. tit. Philipp. Praes.

Uit dit schrijven blijkt welke de uitslag is geweest van het „overleg'', dat wij aangekondigd hebben in de Bijlage van het Augustus-nummer. De daar gegeven toelichting wordt er door bevestigd, uitgezonderd de meening, dat ook de Seminaristen vóór 1 April 1933 ingeschreven, na hun priesterwijding en aanstelling van de oude faculteiten gebruik kunnen maken. Dit geldt alleen voor hen, die vóór 1 April 1933 priester gewijd zijn, maar eerst na dien datum jurisdictie bekomen hebben.

Aan dit officieel schrijven kunnen wij aanstonds de volgende mededeeling toevoegen:

1. Het Nationaal Secretariaat van den P.M.B. te Voorschoten heeft voor alle Nederlandsche priesters, die als Seminarist waren ingeschreven, en na of op 1 April 1933 priester zijn gewijd, en voor alle missionarissen, wier vertrek aan het Secretariaat werd opgegeven, de oude faculteiten reeds aangevraagd.
2. In het vervolg worden ook voor alle Seminaristen-leden aanstonds na hun wijding en voor alle priesters, saeculieren zoowel als regulieren, die zich laten inschrijven als lid, aanstonds na hun opname, de oude faculteiten aangevraagd.
3. Voor de wijdingen, die ter goeder trouw verricht mochten zijn door hen, die meenden de faculteiten nog te bezitten (o.a. pas-gewijde priesters, die als seminarist waren ingeschreven), is *sanatio in radice* aangevraagd.

NEDERLAND

Het voorgenomen bezoek van Z. Em. Kardinaal Fumasoni Biondi. — Zooals men weet heeft de nieuwe Prefect der Propaganda een bezoek aan Nederland aangekondigd in de laatste dagen van Augustus, uit waardeering èn voor zijn vromen voorganger èn voor hetgeen Nederland voor de Missie doet.

De Nederlandsche Priestermissiebond had Z.E. bij diens hoog gewaardeerd bezoek aan Nederland willen ontvangen te 's-Hertogenbosch in een feestelijke bijeenkomst van de nationale en diocesane besturen van den Priestermissiebond en van de Pauselijke Missiegenootschappen, van vertegenwoordigers van alle missioneerende orden van priesters, zusters en broeders en van alle vereenigingen die in ons land op de een of andere wijze aan de missiebeweging deelnemen. Juist zouden de uitnoodigingen worden verzonden, toen de Kardinaal seinde, dat hij op medisch advies van Zijn bezoek aan Nederland moest afzien. Hij heeft echter toch een bewijs willen geven van zijn waardeering voor Nederlands deelname aan het Missiewerk, en dit neergelegd in het volgend eigenhandig schrijven, gericht aan den Aartsbisschop van Utrecht en gedateerd uit Immensee (Zwitserland) 25 Aug. 1933 :

Hoogwaardige Excellentie,

Gaarne zou ik naar Nederland gekomen zijn om op den verjaardag van diens sterven een bewijs te geven van hoogachting en vereering voor mijn voorganger Kardinaal Willem van Rossum, en ook om de Nederlandsche priesters, die onder de leiding van Uwe Excellentie een dezer dagen zouden bijeenkomen, aan te vuren. Nu dit wegens de staat mijner gezondheid mij niet geoorloofd is, verzoek ik U aan de leden van den Priestermissiebond den dank over te brengen van mij en van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs, voor den ijver waardoor zij uitblinken in het aankweeken van liefde voor de missies onder hun goede volk. Daardoor toch spreken èn geestelijkheid èn volk niet alleen met de lippen het gebed na, dat Jezus zelf ons leerde : ,,Uw Koninkrijk kome'', maar zij voegen daarbij ook hun medewerking door gebed en aalmoes, opdat dit werkelijkheid worde.

Aan mijn dank voeg ik mijn gelukwensch, omdat de Nederlandsche missionarissen overal ter wereld den grootsten dank der Kerk verdienen en het Katholieke volk van Nederland overal ten voorbeeld kan worden gesteld.

Geve God, dat alle priesters in den Priestermissiebond hun ijver blijven voeden, opdat de Geloovigen Christi, door hen deugdelijk aangevuurd, nimmer ophouden door gebed en werk mede te arbeiden aan de moeilijke maar gestadige vooruitgang van het leger der missionarissen van Christus.

Aan U, Hoogwaardige Excellentie, die voor de zaak der missiën zooveel verdiensten hebt verworven, schenke God alle goeds, en Hij behoude U vele jaren in geluk en voorspoed. Uw toegenegene in den Heer

PETRUS Card. FUMASONI-BIONDI
Prefect van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs.

Wij durven vertrouwen, dat Z. E. later gelegenheid en kracht zal vinden het voorgenomen bezoek toch te brengen.

Het Aantal leden van den P. M. B. in Nederland bedroeg op 1 Aug. 1933 6305 of 251 meer dan op 1 Aug. 1933 en 2251 meer dan op 1 Aug. 1927. Een gespecificeerd overzicht moest wegens plaatsgebrek blijven liggen tot het Februari-nummer.

Missiologische leerstoel te Nijmegen. — Daartoe in staat gesteld door het Ariëns-Missiefonds had de Senaat der R.K. Universiteit te Nijmegen in den loop van 1932 twee prijsvragen uitgeschreven. Op de prijsvraag der theologische faculteit, waarin een theologische uiteenzetting werd verlangd, in verband met de noodzakelijkheid van het missiewerk, langs welke wegen de heidenen de eeuwige zaligheid kunnen bereiken, zijn vier antwoorden binnengekomen, waarvan er twee een eervolle vermelding werden waardig gekeurd ; zij bleken geschreven te zijn door fr. L. Cornelissen O.P. en fr. M. Vergeer O.S.Cr. De laatstgenoemde heeft, van uit het klooster der Kruisheeren te St. Agatha, gedurende drie jaar de *missiologische colleges aan de R.K. Universiteit* gevolgd. Het officieele rapport zegt, dat zijn antwoord op de prijsvraag uitmunt door methodischen opzet, logische indeeling, rustigen betoogtrant, naarstige uitwerking en vrij-volledige literatuuropgave. Ongetwijfeld eert dit succes van den jeugdigen schrijver ook den missiologischen leerstoel, welks belang de Kruisheerenorde van den beginne af heeft getoond te begrijpen.

Missieacties en -tentoonstellingen. — De verschillende groote missieacties, welke wij in ons vorig nummer (blz. 51) hebben aangekondigd zijn in het afgeloopen trimester met luister en succes gehouden.

EINDHOVEN. Van 10—15 Aug. zag Eindhoven voor de tweede maal een Missietentoonstelling. Tien Congregaties deden er aan mede : 15000 bezoekers werden geregistreerd. En het batig saldo bedroeg ruim f 13000.—. Verschillende Bisschoppen namen er deel aan : H.H. Hoogw. Exc. Mgrs. Smets, van Gylswijk en Brans. En bij de plechtige sluiting op 15 Aug. pontificeerde de Ordinarius van het Diocees, Z. H. Exc. Mgr. Diepen.

De Missieweek werd ook benut om de uitbreiding der Pausel.-Genootschappen te bevorderen. In het verleden hadden krachtige acties, vooral onder leiding van Kapelaan v. d. Wee het ledental der Voortplanting in Eindhoven tot bij de 10.000 opgevoerd, dat der Kindsheid met 2300 vermeerderd en ook S. P. L. gestimuleerd. Thans werd onder leiding van Mgr. Prinsen een vergadering gehouden der plaatselijke directeuren, zelateurs en zelatricen uit de dekenaten Eindhoven, Valkenswaard, Geldrop, Bladel, St. Oedenrode en Oirschot. Mgr. Hermus zette met tal van cijfers uiteen, hoe geweldig het missiewerk in de laatste jaren gegroeid is, en deed een dringend beroep op de volharding en op den vernieuwden ijver van het zelatricenkorps. Daardoor vooral moeten de successen der Missieweek bewaard blijven.

AARDENBURG. De negen parochies in het land van Cadzand zijn van 11—16 gemobiliseerd ten bate der missie : godsdienstoefeningen in elke

parochie; drukbezochte tentoonstellingen en lezingen in Aardenburg, Oostburg en IJzendijke; zelatricendag 16 Aug. te IJzendijke onder leiding van Mgr. van Oers. Daar de plaatselijke geestelijkheid de actie goed had voorbereid, mocht zij in alle parochies een uitstekend succes boeken.

DELFT. Het dekenaat Delft is, terwijl dit nummer wordt afgedrukt, van Woensdag 18 tot en met Zondag 29 October, terrein eener prachtig georganiseerde missieactie. Ook in Delft is dit de tweede Missieweek. Op 18, 19 en 20 October werden in de groote Doelenzaal bijeenkomsten georganiseerd door het Nederl. Medisch Missiecomité en de Indische Missievereeniging, terwijl elken avond in 4 verschillende lokalen lezingen met lichtbeelden werden gehouden. Op den Missie-Zondag celebreerde Mgr. Aengenent een pontificale Hoogmis, en opende hij de Missietentoonstelling, die tot 29 Oct. geopend blijft. Het programma vermeldde nog: de uitvoering (2 maal) van het oratorium van Perosi „Natale del Redentore", de opvoering van het leekenspel van Wim Snitker „De vier gebroeders", en spreekavonden met Rector Colsen, Ant. v. Duinkerken, Past. Willenborg en Jan Nieuwenhuis. Dagelijks zijn er Godsdienstoefeningen en op de 2 Zondagen Algemeene H. Communiën.

Bij deze gelegenheid hield de Priestermissiebond van het Haarlemsche diocees ook zijn tweejaarlijksch congres, voorgezeten door Regent Wijtenburg van Heemstede. Op deze bijeenkomst, die goed bezocht was, heeft prof. dr. Alph. Mulders een met-aandacht-gevolgde rede gehouden over den toestand van de katholieke Kerk in Japan en, bij ontstentenis van Mgr. Ross van Hiroshima, ook de perspectieven ervan geschetst. Daarna deelde Mgr. Kleman, apostolisch vicaris van Groot-Namagualand in Z.-W. Afrika, die de vergadering bijwoonde, nog een en ander mede over zijn moeilijk missiegebied.

Zondag 29 Oct. Jeugddemonstratie, huldiging der Missionarissen, voetbal. Aan de tentoonstelling in Stadsdoelen nemen 8 Congregaties deel, en er is een prachtige eerezaal ingericht, versierd met schilderwerk van Lode Sengers, dat in verschillende tafereelen uit de geschiedenis der Openbaring de groote gang van het „Missiewerk" teekent: „per orationem ad gratiam et per gratiam ad Deum". Deze reeks van schilderingen, uitmuntend door klare eenvoud, gevoelige kleurwerking, en sterke teekening, culmineert in het tafereel van Paus Pius XI vóór St. Pieter, allen uitnoodigend tot een geregeld dagelijksch gebed en offer in de Pausel. Missiegenootschappen.

Deze dorre opsomming toont genoeg welk een werk voor deze actie gemaakt is. Over de resultaten kunnen wij eerst in Februari berichten. Maar wel mag worden gezegd, dat deze deugdelijk zijn voorbereid, door een geweldige persactie, door een dagelijksch kindergebed op de scholen een maand lang, door een extra actie der zelatricen van de Pausl. Genootschappen reeds opgezet op 24 September l.l.

Zelatricendagen in het Aartsbisdom zijn gehouden op 17 Sept. te Klazienaveen, 5 Oct. te Zutphen, 18 Oct. te Zwolle, 22 Oct. te Arnhem, alle voor de dekenaten van dien naam.

Bisschopswijdingen. Z. H. Exc. Brandsma (Mill-Hill), vic. ap. van Kisumu zal op 7 Nov. St. Willibrordsdag te Leeuwarden in de kerk van St. Bonifacius de Bisschopswijding ontvangen uit de handen van Z. H. Exc. Mgr. J. H. G. Jansen, Aartsb. van Utrecht.

Z. H. Exc. Mgr. H. Leven, S.V.D. vic. ap. der kleine Soenda-Eilanden zal op Zondag 12 Nov. in de parochiekerk van St. Petrus' Stoel te Uden de Bisschopswijding ontvangen uit de handen van Z. H. Exc. Mgr. A. Diepen, Bissch. van 's-Hertogenbosch. Medeconsecratoren zullen zijn H.H. Hoogw. Exc. Mgr. Hopmans en Lemmens. Aan de nieuwe Bisschoppen onze eerbiedige hulde.

BUITENLAND

Missiemuseum in Aken. — In de centrale van de St. Franciscus-Xaveriusvereeniging te Aken is Dr. Karl Breuer erin geslaagd een missiemuseum in te richten, dat een blik gunt in de cultureele verhoudingen van de gemissioneerde volken. In den loop van dit jaar werd het door Wijbisschop Mgr. Dr. Sträter plechtig geopend.

Missiestudie in Carthago. — Op het scolasticaat der Witte Paters te Carthago heeft men de programmatische rede over missiewetenschap, die prof. Mulders in eenige Groot-Seminariën van ons land heeft gehouden, in het Fransch vertaald en zijn de studenten aan de hand daarvan de systematische beoefening der missiestudie begonnen. Zooals van zelf spreekt, tracht men er ook langzamerhand een missiewetenschappelijke bibliotheek in te richten.

Priestercongres in Straatsburg. — Het tweede nationaal congres van den Priestermissiebond in Frankrijk, dat van 4—8 Sept. 1933 werd gehouden te Straatsburg, is in alle opzichten geslaagd. Meer dan 400 deelnemers beluisterden de theologische uiteenzettingen van deskundige conferenciers over de noodzakelijkheid der missies, van verschillende zijden beschouwd.



MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

MISSIEPERSONEEL

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Vertrokken :			
Z. H. Ex. Mgr. J. Gijlswijk, Tit. Aartsb. van Euchaite. Apost. Delegaat (3e keer)	O. P.	3 Oct. '33	Zuid Afrika
P. P. ter Maat (2e keer) Secr.	O. P.	3 Oct. '33	Zuid Afrika
Z. H. Ex. Mgr. A. Smets. Tit. Aartsb. v. Gangara (4e keer)	Saeculier	4 Oct. '33	Jeruzalem
Z. D. H. Mgr. Cl. van der Pas Apostolisch Prefect (2e keer) . .	O. Carm.	8 Sept. '33	Malang
Pr. Method. Hendricks (1e keer)	O. Carm.	8 Sept. '33	Malang
Mgr. H. Snoeys (6e keer)......	Saec.	Aug. '33	Noorwegen
Pr. A. van Dommelen (1e keer)	C. S. Sp.	15 Sept. '33	Loeanda
Pr. H. de Bruin (1e keer)	C. S. Sp.	15 Sept. '33	Koebango
Pr. J. van der Heyden (2e keer)	C. S. Sp.	22 Sept. '33	Nrd. Katanga
Brs. Is. Verstappen en Chrys. Smeenen (1e keer)..........	C. S. Sp.	22 Sept. '33	Nrd. Katanga
Br. Hermes van Ekert (1e keer)	C. S. Sp.	22 Sept. '33	Loango
Prs. P. v. d. Bol en D. Hagenaars (1e keer) en C. Laurent (2e keer)	C. S. Sp.	29 Oct. '33	Bagamoyo
Brs. Wilh. Eickholt en Henr. Martens (1e keer)	C. S. Sp.	29 Oct. '33	Bagamoyo
Brs. Bavo Willemsen en Johs. Peeters (2e keer)............	C. S. Sp.	8 Nov. '33	Conakry
Prs. Simeon v. d. Akker (3e keer) en Florianus Verhagen (2e keer) en *Frs.* Coelest. Peregr. Loerakker, Eugen. Kupka, Leob. Kraakman en *Br.* Christ. Uylenbroek......................	O. F. M.	Sept. '33	Brazilië
Pr. Aemil. van Heel (1e keer) en *Br.* Agrullus v. d. Heyde (1e keer)..................	O. F. M.		Luanfu
Pr. Hadelinus Ariaens (1e keer)	O. F. M.		Batavia
Prs. Dionysius Boers en Fr. Nooteboom (1e keer)........	O. F. M.		Oslo
Br. Joseph G. van Schaik, (2e keer)	C. P.	3 Juli '33	Nicopolis
Prs. Marcellinus v. Soest (2e keer) Dyonisius van Gorp en Ladislaus van Gelder (1e keer), *Br.* Gerard Jeanson (2e keer)....	Picpus	20 Sept. '33	Banka en Billiton

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Prs. Willibr. Meeder (2e keer), Dominicus Vermeulen en Theodulf van der Sterren (1e keer)	Picpus	27 Sept. '33	Brazilië
Prs. Jos. Hamers en Bern. Hamers (2e keer).............	Montfortaan	20 Oct. '33	Shiré
Prs. Jos Meels (1e keer) en Jos. Jeannée (2e keer)	Montfortaan	20 Oct. '33	Mozambique
Prs. P. Hoedemakers, H. Bemelmans, en *Brs.* Theophane en Bernardinus (1e keer)........	„	20 Oct. '33	Nw. Antwerpen
Pr. Fr. Ubaghs (2e keer)......	„	25 Aug. '33	IJsland
Pr. J. v. d. Hoek (1e keer)....	„	1 Sept. '33	Denemarken
Pr. M. Berntzen (3e keer)	O. P.	27 Juli '33	Curaçao
Pr. Humb. Smit (3e keer)	„	8 Sept. '33	Curaçao
Prs. Bertr. Kranwinkel (uit Curaçao) en Barth. Rogmans (1e k.)	„	22 Sept. '33	Curaçao
Prs. P. Snoeks en J. v. d. Eerenbeemt (1e keer)	Scheut.	25 Aug. '33	Siwantze
Pr. P. Franken (2e keer)......	„	6 Oct. '33	Ningsia
Pr. Th. van Erp (2e keer)....	„	25 Aug. '33	Kasai
Pr. Ireneus Otsen en *Br.* Petrus Coolen (1e keer) [1]..........	O. E. S. A.	16 Aug. '33	Bolivia
Pr. R. Hoos (1e keer)........	M. S. C.	8 Sept. '33	Poerwokerto
Prs. P. Dingenouts en B. Ditters (1e keer)	„	27 Sept. '33	Brazilië
Pr. S. Schuur (1e keer) en *Br.* A. Lipman (2e keer)	„	29 Sept. '33	Ned. Nw. Guinea
Prs. J. van Meijel en J. Rosmuller (1e keer)	„	29 Sept. '33	Celebes
Prs. B. Drenth en F. van der Borght (1e keer)............	„	7 Oct. '33	Surigao
Prs. L. Kuipers (3e keer), A. Hoogeboom en E. van Will (1e keer)	S. C. J.	16 Aug. '33	Brazilië
Prs. Fr. Hovers en P. van Gisbergen en *Brs.* Wilfridus v. d. Werf en Odulphus v. Gisbergen (1e keer)	„	17 Aug. '33	Benkoelen
Prs. W. v. d. Borne en H. Schimmel (1e keer) en *Brs.* Just. v. d. Sman en Godefr. Poulisse (1e keer)	„	25 Aug. '33	Stanley-Falls

[1]) Met hen vertrok ter visitatie de Hoogeerw. Pater Provinciaal Dr. S. Makaay, O.E.S.A.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. Werenfridus Benne (1e keer)	Assump.	25 Aug. '33	Jeruzalem
Prs. J. Koemeester (Novicenmeester), Nic. Ammers, Nic. Geldens, Nic. Vissers, J. Wolters (1e keer)	S. V. D.	18 Aug. '33	Kl. Soenda Eil
Pr. Jos. Wicherink (1e keer) ..	,,	8 Sept. '33	Brazilië
Pr. Ant. Cruysbergh (1e keer)..	,,	Oct. '33	Austr. Nw. Guinea
Pr. Bern. Tromp (1e keer)	,,	Oct. '33	Kansu
Pr. Joh. Buys (1e keer)	,,	Oct. '33	Nrd. Amerika (Negermissie)
H. van Vree (bestemd voor de Universiteit te Peiping.)......	,,	23 Oct. '33	Yenchowfu
Eerw. Hr. H. Baljon	Saeculier	Oct. '33	Gariep
Eerw. Hr. Franc. Willemen (3e keer), Ant. Herrygers (1e keer) en Fr. Verhoeven (1e keer)..	C. M.	25 Aug. '33	Yungpingfu
Eerw. Hr. Joh. Schilder en Andr. Weda (1e keer)	,,	18 Aug. '33	Soerabaya
Prs. Leo Wevers (1e keer) en Alb. Soegyapranata (2e keer)	S. J.	4 Aug. '33	Batavia
Prs. Th. Teppema (2e keer) en *Frs.* C. Hageman, J. Hommels, G. Kester, A. Smetsers. (Novicen)	,,	18 Aug. '33	Batavia
Fr. G. Aarts (1e keer) en *Brs.* Aloysius en Egbertus 1e keer.	Mill-Hill	30 Sept. '33	Nw. Zeeland
Frs. W. Arnolds, J. de Reeper, A. Hermus, P. Vergeer, J. Verbiesen en Fr. Bervoets (1e keer)	Mill-Hill	12 Oct. '33	Kisumu
Frs. C. v. Graven (2e keer), J. Hilders, B. Saraber en *Br.* Felix (allen 1e keer)........	,,	12 Oct. '33	Boven-Nijl
Fr. A. Kerkvliet (1e keer)	,,	16 Oct. '33	Buea
Fr. N. Hettinga (1e keer)......	,,	26 Oct. '33	Kashmir
Fr. F. Gitmans (1e keer)......	,,	28 Oct. '33	Nellore
Pr. Leo Aarden 1e (keer)......	W. P.	30 Aug. '33	Tanganyika
Pr. Jac. Alfred Berlage (1e keer) Lambert Mestrom	,,	30 Aug. '33	Bangwéolo
Br. Avit (G. Keunen) (2e keer)	,,	10 Sept. '33	West-Afrika
Pr. Adrianus Willekens (1e keer)	,,	2 Sept. '33	Nyassa
Prs. Michel Lans (2e keer), A. v. Aken (3e keer), *Br.* Silas (D. Ligthart) (2e keer)..........	,,	13 Sept. '33	Tabora

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. W. v. d. Heijden (1e keer)	W. P.	13 Sept. '33	Mwanza
Pr. A. Oomen (1e keer)	„	13 Sept. '33	Boekoba
Br. Bonaventura (J. Jansen) (2e keer), Cyprianus (G. v. Griensven) (3e keer)	„	13 Sept. '33	Oeganda
Pr. Max Klep (1e keer) en *Br.* Franciscus (J. v. Eggelen) 1e k..	„	27 Sept. '33	Roeanda
Br. Evrard (J. Tijssen) (1e keer)	„	27 Sept. '33	Oeroendi
Prs. J. van de Looy en J. Geling (1e keer)	„	27 Sept. '33	Albertmeer
Br. Nicaise (1e keer) (H. Bouwmans) (2e keer)	„	27 Sept. '33	Congo
Prs. J. Waterreus (1e keer) en L. Kengen (3e keer) en *Br.* Fr. Verhaegen (2e keer)	S. M. A.	Aug. Sept. 3'	Egypte
Prs. C. Bodenes, H. Sevriens, P. Meeuwenoord, J. de Kooy, A. de Kok (1e keer) en *Br.* H. Nadorp (2e keer)	„	29 Sept. '33	Goudkust
Pr. J. Doeswijk (1e keer)......	„	29 Sept. '33	Beneden-Valta
Prs. J. Bastiaans, G. Reymert en J. Mulders...............	„	29 Sept. '33	Rumasi
Br. Damascenus de la Tasse (1e keer)	Brs.v.Oudenb.	18 Aug. '33	Batavia
Brs. Laurentius W. H. v. d. Velden, (2e keer), Ambrosio J. H. Soons, Otto A. F. Bruins, Gentilis H. M. Piets, en Canisio P. J. Jansen (allen 1e keer)....	Br. v. Maastr.	18 Aug. '33	Batavia
Frs. M. Justinianus G. Uppelschoten en M. Loyola H. J. Brecheron (1e keer)	Frs. H. Hart	22 Sept. '33	Malang
Br. Symphronius M. J. C. van der Horst (1e keer)	Brs. v. Dongen	22 Sept. '33	Batana
Zr. M. Seraphica Schunselaar (1e keer)	Dom. v. Neerbosch	18 Aug. '33	Poerwokerto
Zrs. Elma, Ludov. Büning, Heleria, Anna Lingk, Regelinde, Elisabeth Görtz, Lidwinia, Mar. Commandeur, Relinde, Helena Bols, (1e keer).............	Dien. v. d. H. Geest	18 Aug. '33	Kl.Soenda Eil.

[1]) Behalve deze Zusters zijn er door de Congr. der Dien. v. d. H. Geest (Steyl) nog 26 Zusters uitgezonden naar de Missiën van Argentinië, Langchowfu, Philippijnen, Yenchowfu, Britsch-Indië en Centr. Nw. Guinea.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Zrs. Orontia, Gertrud Weckob Bertholdia, Elisabeth Hülsmann, Geretrudis, Han. v. Laarhoven, Ligourina, Anna Adolph	Dien. v. d. H. Geest	18 Aug. '33	Soerabaya
Zrs. Dionora, Maria Uhlenbrock, Deotilla Chr. Gouverneur, Basiela Maria Kammerer	Dien. v. d. H. Geest	4 Oct. '33	Oost Nw. Guinea
Zrs. Louisa C. M. Kuylaars, Addalorata M. E. Verdurmen en Ceciliana P. Vergouwen (1e keer) [1])	Franc. v. Etten	22 Sept. '33	Ned. Borneo
Zrs. Helena M. v. Egmond, Tereso van Bree en Alphonse Cramer (1e keer)	Franc. v. Bennebroek	22 Sept. '33	Padang
Zr. M. Xaverina de Leeuw (1e k.)	Drs.v.h.H.Hart	28 Juli '33	Ned. Nw. Guinea
Zrs. M. Philomena Vernooy en M. Regina Rutten (1e keer) ..	,,	8 Sept. '33	Celebes
Zrs. Eulalia H. Thijssen (2e keer), Eleuthère J. M. Ossenblok (2e keer), Bernard M. A. C. Aerts	Franc. v. Roosendaal	8 Sept. '33	Curaçao
Zr. Gerarda Mayella Tromp (geb. uit Curaçao)	Dom. v. Voorschoten	8 Sept. '33	Curaçao
Zrs. Agnes v. Hooydonk en Ernestine Bosman (1e keer)	Gasth. Zrs. Breda	8 Sept. '33	Curaçao
Srs. Aloysuis C. Lasance en Truda M. Appelboom	Witte Zrs.	13 Sept. '33	Boekoba
Sr. St. Jacob. A. v. d. Heuvel	,,	23 Sept. '33	Tanganyika
Zrs. Huberta S. v. d. Zee (1e keer)	O. L. Vr. der Apostelen	Sept. '33	W. Afrika
Zrs. M. Rhenilda J. Schmitz en M. Donatilla K. Altmeyer (1e keer)	Zrs. Kostb. Bloed Aarle Rixtel	20 Oct. '33	Oost-Afrika
Zrs. Maria Montfort, Fr. Theunissen, Josepha Cornelia E. M. Keulen en Chrysostoma M. Hermans (1e keer)	Zrs. v. h. Arme Kind Jezus	21 Sept. '33	Malang
Zrs. Jacobina Rolff, Martino Smits, Leonardo Smits, Patrice Baartmans, Libuini Debets (1e keer) [2])	J. H. J.	19 Oct. '33	Batavia

[1]) Met haar vertrok de Algemeene Overste Mère Josephine en haar Socia Zr. Willframa naar Ned. Borneo ter visitatie te Sambas en Penangkat. [1]) Deze Zusters beginnen de eerste vestiging der Zrs. van J. H. J. in het vicariaat Batavia, te Soekaboemi. De Congregatie is reeds werkzaam in de Ap. Pref. van Celebes en in het bisdom Nellox.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Zr. Cornelini Schoondermark (1e keer)	J. H. J.	19 Oct. '33	Celebes
Teruggekeerd :			
Z. H. Ecx. Mgr. L. Kierkels, Apost. Delegaat	C. P.	30 Aug. '33 8 Sept. '33	Britsch-Indië
Z. Hoogw. Exc. Mgr. Gorg. Brandsma, Apost. Vic.	Mill-Hill	14 Oct. '33	Kisumu
Z. Hoogw. Exc. Mgr. H. Leven, Apost. Vic.	S. V. D.	24 Oct. '33	Kl.Soenda Eil.
Z. D. H. Mgr. Dr. Theoph. de Backere, Ap. Prefect	C. M.	30 Aug. '33	Soerabaya
Z. D. H. Mgr. A. Goumans, Ap. Prefect	O. S. Cr.	Sept. '33	Bandoeng
Eerw. Hr. Henri Alers	C. M.	Juli '33	Chentingfu
Pr. van de Meere, *Br.* Clem. Verheul	C. ss. R.	17 Sept. '33	Brazilië
Pr. J. Bazelmans	,,	17 Sept. '33	Brazilië
Pr. F. Bazelmans	,,	10 Sept. '33	Suriname
Pr. Const. Bazelmans	P. O. Praem.	Juli '33	Jubbulpore
Pr. J. Schutjes	O. Carm.	Sept. '33	Brazilië
Fr. J. Aelen	Mill-Hill	12 Juli '33	Nellore
Frs. Joh. Stouten en J. Schipper	,,	Juli '33	Nellore
Fr. W. v. 't Westeinde	,,	15 Juni '33	Nw. Zeeland
Br. Willem Elberse	,,	10 Juli '33	Boven-Nijl
Pr. F. Hendricks	O. P.	Mei '33	Curaçao
Pr. A. Loogman	C. S. Spr.	9 Aug. '33	Zanzibar
Pr. Cassianus Reynen en *Brs.* Sergius de Windt en Ivo van Schijndel	O. M. Cap.	3 Aug. '33	Ned. Borneo
Prs. H. Croonen, H. Kappell, J. Spelz	M. S. C.	15 Juli- 1 Aug. '33	Celebes
Pr. W. Perriens	O. M. I.	Aug. '33	Basuto-land
Pr. J. Verheugd	S. M. A.	1 Juli '33	Goud-Kust
Brs. Andreas de Beer en Amatus Bottelier	Brs. v. Oudenbosch	18 Juli '33	Soerabaya
Fr. M. Fidelis A. Mous	Frs. v. h. H. Hart	24 Aug. '33	Malang
Brs. Victorinus J. H. v. Beugen, Clementinus J. G. M. Vugts, Matheo P. Bots, Nazarius H. J. A. Maas en Bertinus P. J. Lambers	Brs. v. Maastr	Oct. '33	Batavia
Zr. Aldegonda H. A. M. Everts	Dien. v. d. H. Geest	Oct. '33	Soerabaya
Zr. Gerhilde E. Westkamp	,,	Oct. '33	Kl.Soenda Eil.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Mej. M. Meertens en *Mej.* C. Sauterel	Vr. v. Naz. [1])	Aug. '33	Batavia
Mère M. Gerardine A. Emonds, Alg. Overste	Zrs. v. Weltevreden	3 Aug. '33	Batavia
Zrs. M. Augustina C. M. Persoon en M. Vincentia C. Louter	Franc. v. Asten	14 Juli '33	Noorwegen
Zrs. Gertrudis de Nijs en Juliana van Kessel	St. Franc. Xav.	24 Juli '33	Noorwegen
Zr. M. Lidwina G. Mulders	Zrs. Franc. v. Mill-Hill	Aug. '33	Sarawak
Overleden :			
Pr. J. Peeters, geb. 1907, Pr. 1933, benoemd voor Tabora, † te Amersfoort	W. P.	14 Aug. '33	
Pr. A. Wolters, geb. 1873, Pr. 1899. Missie 1900	,,	12 Sept. '33	Oeganda
Pr. A. Smetsers	S. M. A.	19 Aug. '33	Goudkust
Pr. Bertrandus Krugers, geb. 1876, Pr. 1903, Missie 1904	O. P.	7 Oct. '33	Curaçao
Pr. H. van der Veer, geb. 1889, pr. 1914, Scheutist 1920, Missie 1921, terug 1927, Missieprocuur	Scheutist	9 Oct. '33	Jehol
Br. Godefridus Jeanson	M. S. C.	21 Oct. '33	Celebes
Br. Aurelianus Vinken, geb. 1873, Missie 1920—1930 ongev., overl. te Tilburg	Frs. v. Tilb.	25 Oct. '33	Curaçao Suriname
Br. Godefridus J. G. v. d. Kerkhof, geb. 1870, Missie 1903	Brs. v. Oudenbosch	3 Aug. '33	Soerabaya
Zr. M. Clara Th. C. van Rhee. Missie 1928—1930	Franc. v. Asten	30 Juli '33	Simba (Belg. Congo)
Mère Bertha. E. Terstappen, Miss Midden-Afrika 1915—'33, overleden te Utrecht	Witte Zusters	19 Juli '33	Roeanda
Sr. M. Gertruda W. J. C. Nolet geb. 1867	Franc. v. Roosendaal	9 Sept. '33	Suriname
Zr. Judoca F. J. Bijsterveld, geb. 1882, prof. 1902, Missie 1921	Zrs. Choorstr. Den Bosch	9 Aug. '33	Jeholl
Mère M. Ant. M. v. Schuylenburg	Urs.v.Weltevr.	11 Aug. '33	Batavia
Zr. M. Jucunda R. Kientsbosch	Franc. v. Heythuysen	12 Juni '33	Batavia
Zr. Canisia M. Stolters	Zrs. H. Car. Borr. Maastr.	30 Juni '33	Bandoeng

[1]) Het werk der Vrouwen van Nazareth in Indië is geëindigd ; de Stichting „Jeugdzorg" te Buitenzorg is overgedragen aan de Franciscanessen Missionarissen van Maria.



BOEKBESPREKING

Leden der Missievereeniging St. Franciscus Xaverius, Sem. Hoeven. *De Katholieke Missie.* — I. *Missieleer* — 8°, blz. 156. — 1933. St. Franciscus Xaverius. Seminarie Hoeven (N.-Br.).

Het verschijnen van dit boek mag worden begroet als een heugelijk en veelbelovend feit. En dit zoowel om de schrijvers als om den inhoud.

Het getuigt van een ernstige en juiste opvatting van de priesterlijke taak, waarop zij zich voorbereiden, dat de theologanten van Hoeven hun vrije uren besteden aan een deugdelijke bestudeering der missionaire taak van de H. Kerk. Deze is immers een taak aan de geheele H. Kerk opgelegd, en uit te voeren door *de* katholieke priesterschap. Het deel van die taak aan de afzonderlijke priesters opgelegd verschilt naar personen en omstandigheden ; maar ieder heeft zijn deel in de algemeene zending der H. Kerk. En daarom is het gelukkig dat toekomstige priesters van meet af die taak groot zien, en de samenhang van hun toekomstige arbeid met de algemeene zending der Kerk leeren begrijpen. Dat behoedt hen voor de al te menschelijke zucht om zijn persoonlijke zorgen te beperken binnen den engen kring van zijn oogenblikkelijk arbeidsveld, en dat geeft ook moed bij het dragen van zorgen, dat prikkelt de volharding bij niet te ontkomen tegenslag, dat verhoogt de toewijding bij het vele kleine werk dat het leven van alle dag van iederen priester vraagt. Het is zoo gelukkig als men dit alles in groot verband kan zien !

En dàt zal zeker voor de schrijvers van dit boek bevorderd worden door de inspanning die zij in hun vrijen tijd aan dit werk besteed hebben.

Hier komt bij, dat deze arbeid, besteed aan een object, dat die arbeid waard is, bekroond werd met het succes, dat ook buiten den Seminariekring de inhoud van dit boek veel nut zal stichten.

Dit boek is een vernieuwde uitgave van ,,De Katholieke Missie in wezen en ontwikkeling'' door ,,dezelfde'' schrijvers uitgegeven in 1924.

Van ,,nieuwe uitgave'' en ,,dezelfde'' schrijvers kan echter maar in schijn gesproken worden. De personen die dit boek samenstelden zijn bijna van een andere generatie dan de schrijvers van het eerste boek, en de ,,nieuwe uitgave'' verschilt zóó veel van de vorige dat het een nieuw werk geworden is : niet alleen in omvang (de 76 blz. van 1924 zijn er nu 156) maar vooral in uitwerking. Wèl is dezelfde indeeling gevolgd : grondslagen der missie-

missieplicht — voorwerp — doel — missiemiddelen heetten de hoofdstukken van het 1e gedeelte van 1924; men vindt dezelfde hoofdstukken terug in deze editie van 1933. Als men de vergelijking wat verder doorzet treft men bij de verschillende hoofdstukken van 1933 ook wel een zelfde aanzet als in 1924; maar dan houdt in den regel de gelijkheid op: de uitwerking is eerstens veel uitvoeriger en vervolgens gaat zij veel dieper; daarenboven ligt er een 10-jarige ontwikkeling der fel-levende missiebeweging tusschen de beide uitgaven, en de schrijvers toonen, dat zij deze geheel hebben bijgehouden. Op die wijze is gegroeid een populair-wetenschappelijke behandeling van alle kwesties, die bij het missiewerk der Katholieke Kerk zich voordoen.

Wij gelooven niet te veel te zeggen, wanneer wij de meening uitspreken, dat in onze taal geen enkel werk bestaat, dat zóó juist en volledig samenvat, wat iemand, die een deugdelijke kijk wil hebben op den aard en de organisatie van het missiewerk, dient te weten.

Het boek critisch behandelen lijkt ons overbodig. Natuurlijk zou men hier of daar iets meer of iets minder kunnen wenschen: maar dat hangt te veel af van de persoonlijke geaardheid of verlangens van een bepaalden lezer, dan dat wij daarop in zouden gaan.

Ook kan hier en daar wel eens iets juister worden gezegd. Om iets te noemen: de beteekenis van de verplaatsing der hoofdzetels van de Voortplanting en van S.P.L. naar Rome heeft voor de organisatie en de ontwikkeling dezer Missiegenootschappen en voor het gebruik, dat de H. Stoel ervan maakt, meer gebracht, dan de blz. 68—77 doen vermoeden. Doch dergelijke onvolmaaktheden doen aan de waarde van het boek niets af. Als geheel is het volledig en duidelijk.

Eén verlangen heb ik echter: en al veronderstel ik dat dit bij het verschijnen van het tweede deel van zelf zal worden vervuld, ik schrijf het toch neer: ik zou gaarne een alphabetisch register der behandelde zaken er bijgevoegd zien. De onderwerpen, die worden aangeraakt, zijn vele en dikwijls onmiddelijk verbonden met de praktijk: de systematische inhoudsopgave geeft daarbij wel eenige richting, maar naar een bepaald onderdeel wijst deze toch dikwijls niet zoo aanstonds den weg!

Ten slotte een oprechte wensch: mogen vele van dit boek ernstig kennis nemen, vooral meer ontwikkelden, en in het bijzonder onze seminaristen en priesters. Wij zijn overtuigd dat niet alleen hun inzicht in missie-zaken daardoor verhelderd en verdiept zal worden; maar dat ook hun inzicht in het leven zich verbreeden zal in verhouding tot de groote zaak, die de sympathieke inleider van dit mooie werk in dit tijdschrift geregeld noemt de *wijde-wereld*-missie. TH. M. P. BEKKERS, pr.

Wessels, C. — S. J. — *Eenige Aanteekeningen betreffende het bisdom en de bisschoppen van Malaka*, 1558—1838. — *De katholieke missie in Noord-Celebes en op de Sangi-eilanden.* 1563—1605.

Gaarne geven we een eervolle vermelding aan deze beide artikelen van onzen verdienstelijken missiehistoricus. Het eerste, een overdruk uit het

Historisch Tijdschrift, 12/1933/203—217, stelt enkele gegevens samen omtrent het in 1558 opgerichte bisdom, dat van groote beteekenis geweest is voor de vroegere missiegebieden in Nederlandsch Oost-Indië, en omtrent deszelfs bisschoppen. Het andere, een overdruk uit Studiën 119/1933/ 365—396, geeft een vrij volledig geschiedkundig overzicht van de geloofsverkondiging op de genoemde eilanden, ten tijde van de Portugeesche macht in dit gedeelte van den Indischen archipel; zooals we van den accuraten Sch. gewoon zijn, is de behandeling streng chronologisch en de documentatie uitvoerig. Met belangstelling zien we uit naar de geschiedenis van de daarbij aansluitende periode van 1606—1677, dus gedurende het Spaansche bestuur en dat van de Oost-Indische Compagnie, dat in vooruitzicht wordt gesteld.

A. M.

Janssens, Al. — *Anglicaansche en Protestantsche Bekeerlingen.* N.V. Standaard-Boekhandel te Brussel en Museum Lessianum te Leuven, 1933. — 161 blz. — f 1.30.

Na een inleiding over de heerlijke en vruchtdragende katholieke actie, die door onze Engelsche geloofsbroeders wordt gevoerd, verhaalt de alleszinsdeskundige Sch. ons in vier treffende bekeeringsgeschiedenissen: van Stanton, die zich in 1921 bekeerde en in 1930 zijn leerzame „Impressions of a Pilgrim" te boek stelde; van den geweldigen volksredenaar father Vernon, wiens bekeeringsverhaal tot titel draagt: „One Lord one Faith" (1929); van den Amerikaan Delany, die in 1930, het jaar van zijn bekeering, „Why Rome" schreef en thans te Rome theologie studeert; van Orchard, die in 1932 in het weekblad The Universe een uiteenzetting van zijn levensgang gaf: Why I joined the Catholic Church. Een laatste hoofdstuk constateert, dat onder de Engelsche bekeerlingen vooral Anglicaansche geestelijken en letterkundigen vertegenwoordigd zijn. Zoo ontdekt de een na den ander de waarheid van den katholieken godsdienst en de stevigheid der rots, waarop Christus zijn Kerk heeft gebouwd.

De Sch., die niet slechts ten koste van gezette studie, maar ook door persoonlijke relaties in Anglicaansch Engeland een der eerst-geroepenen is om over „Anglicaansche bekeerlingen" (1928). „Het hedendaagsche Anglicanisme" (1930), „De Beweging van Oxford" (1930) te schrijven, moge ons nog meerdere bekeeringsverhalen schenken. We heeten ze bij voorbaat van harte welkom, omdat wij ervan overtuigd zijn, dat zij veel goed zullen doen ook aan de huisgenooten des geloofs.

A. M.

L'Action Catholique aux missions. — Editions du Muséum Lessianum. 11 Rue des Recollets. Louvain 1932. — 8° p. 248. — frs. bg. 25.00.

Het is onnoodig deze „Compte-rendu de la dixième semaine de missiologie de Louvain" gehouden in Augustus 1932 aan te bevelen. De Missiologische week van Leuven heeft haar naam verdiend, en het onderwerp „de katholieke actie in de missiën", trekt vanzelf de aandacht, omdat deze katholieke

actie een der hulpmiddelen is om de katholieke levensbeginselen te doen doordringen in de praktijk der gemissioneerde volken.

De Missiologische Week is geen systematische leergang ; daarvoor komen èn de inleiders èn de toehoorders te wisselvallig bijeen. Naast enkele oude getrouwen, die in Europa verblijven, is immers het bureau der Week afhankelijk van de missionarissen, die toevalligerwijze in Europa zijn, en het is niet mogelijk hun inleidingen en nog veel minder de discussies in een systematische plan te organiseeren. Het is echter reeds veel dat één bepaald onderwerp door verschillende sprekers uit allerlei missies belicht wordt. En onder dit opzicht bieden ook de referaten van deze Week veel wetenswaardigs. Als wij ons niet vergissen geeft deze ,,Week'' zelfs een veel grooter eenheid, dan verschillende van haar voorgangsters.

In ieder geval : elkeen die over dit groote werk der volksopvoeding iets meer wil weten, zal daarover met vrucht zich geinformeerd zien door sprekers uit alle werelddeelen, die de Leuvensche bijeenkomst ondanks de sterke Fransch-Belgische inslag een werkelijk mondiaal karakter geven.

Th. B.

Butavand, Docteur Arlette. — *Les Femmes Médecins-Missionnaires*. 148 p. A. U. C. A. M., Louvain, 1933. — 10 frcs.

De auteur beschrijft in haar werkje vooreerst het terrein, waarop de vrouwelijke artsen met vrucht werkzaam kunnen zijn in verschillende Missiegebieden ; vervolgens geeft zij een kort overzicht van hetgeen zoowel van protestantsche als van katholieke zijde op dit gebied tot dusver gedaan werd. Dat hier en daar een appreciatie minder gelukkig is uitgevallen en de aangegeven literatuur niet altijd van den meest recenten datum is, doet aan de bruikbaarheid van deze brochure weinig af ; allen, die een oogenblik nadenken over den betreurenswaardigen toestand, zoowel in stoffelijke als zedelijk opzicht, van de heidensche vrouw, zullen graag vernemen, wat er door vrouwelijke artsen gedaan kan worden om, naar best vermogen, hierin verbetering te brengen.

A. M.



IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 29 Oct. 1933. F. N. J. HENDRIKX, Vic. Gen.



MGR. J. H. GOUMANS, O. S. Cr.
EERSTE APOSTOLISCHE PREFECT VAN BANDOENG



DE PREFECTUUR BANDOENG

De Redactie van „Het Missiewerk" gaf haar verlangen te kennen om bij gelegenheid van het bezoek aan het vaderland van Mgr. J. H. Goumans O.S.C., den eersten Apostolischen Prefect van Bandoeng, diens portret in deze aflevering te plaatsen. Tevens verzocht de Redactie daarbij een artikel, waarin dan het een en ander over de genoemde Prefectuur kon verhaald worden. Zeer gaarne werd aan dit vereerend verzoek voldaan en ik acht het voor mij een voorrecht bij de afbeelding van Mgr. Goumans te mogen schrijven over het missiegebied, dat aan de zorgen der Kruisheeren is toevertrouwd en over hetgeen door hen onder Gods zegen in de bijna zeven jaren dat zij hier nu arbeiden, mocht bereikt worden.

De Apostolische Prefectuur van Bandoeng omvat de residenties Krawang, Midden- en Oost-Preanger, Indramajoe en Cheribon. Zij draagt haar naam naar de hoofdplaats Bandoeng, tegenwoordig een der belangrijkste steden van Java. Bandoeng heeft n.l. op de meeste andere groote plaatsen van Java voor, dat het hoog gelegen is, en daardoor een veel frisscher en gezonder klimaat heeft. Zoo kwam het bij de Europeanen en dientengevolge ook weer bij de Inlandsche bevolking zeer in trek. In korte jaren heeft deze stad zich buitengewoon snel ontwikkeld en is ongetwijfeld een van de mooiste steden geworden van heel onzen archipel. Verschillende departementen der Indische Regeering zijn hierheen overgebracht en belangrijke scholen werden er gevestigd. Hier kwam ook het radiostation en het eindpunt van de luchtlijn Nederland-Indië.

Volgens de volkstelling van 1930 bedraagt heel de bevolking der Prefectuur ruim zes en een half millioen, waarvan ongeveer een en dertig duizend Europeanen, en wel hoofdzakelijk in Bandoeng zelf.

Al is Bandoeng nu het middelpunt van de katholieke werk-

zaamheid der Prefectuur en voordien ook voor deze streken, toch is deze stad niet de eerste statie geweest. Voor Bandoeng eenige beteekenis had, was Cheribon al lang een vaste statie. Reeds in 1878 kwam zich hier blijvend een pastoor vestigen, nadat van te voren van tijd tot tijd een priester vanuit Batavia in Cheribon dienst kwam doen. In 1880 werd er een fraaie kerk gebouwd, de eerste dus van de Prefectuur. Sinds ongeveer 1892 werd van Cheribon uit Bandoeng bezocht, waar ook een kerk en pastorie gebouwd werd. Het duurde evenwel tot 1907 vooraleer Bandoeng zich zoover ontwikkeld had, dat het geheel op zich zelf kwam te staan en eigen priesters kreeg. In 1922 werd de prachtige St. Petruskerk gebouwd, een sieraad van heel Bandoeng. Ongeveer zoo lang als Bandoeng op zich is gekomen, zoo lang zijn in Bandoeng ook de Ursulinen gevestigd. Zij openden een lagere en een fröbelschool, en later een H.B.S. voor meisjes.

In 1921 namen de Zusters van den H. Carolus Borromeus van Maastricht de zorg van de zieken op zich en bouwden enkele paviljoenen van het thans zoo zeer geroemde katholieke ziekenhuis van Bandoeng.

Ook werd een katholieke jongensschool geopend, terwijl verschillende katholieke vereenigingen op sociaal en charitatief terrein werden opgericht.

Buiten Bandoeng werden nog kerkjes gebouwd te Tjimahi en te Garoet, waarin van tijd tot tijd de H. Diensten verricht werden.

Ziehier in 't kort wat reeds tot stand was gekomen voor de Kruisheeren zich in dit gebied kwamen vestigen. Was aanvankelijk heel Indië aan de zorgen der Paters Jezuïeten toevertrouwd, steeds weer opnieuw werden groote deelen afgescheiden van deze reusachtige missie, tot tenslotte enkel Java nog door de Jezuïeten gemissioneerd werd. En ook hier zijn nog telkens weer gebieden van het Vicariaat van Batavia worden afgescheiden : de Prefectuur Soerabaja, die van Malang, van Poerwokerto en Bandoeng. De Paters Jezuïeten hebben zich door hun pioniersarbeid voor Indië in 't algemeen en voor Java in 't bijzonder onschatbare verdiensten verworven. Met liefde hebben zij telkens weer opnieuw belangrijke gebieden afgestaan aan nieuwe medehelpers, overtuigd als zij waren dat zoo intenser en met meer vrucht kon gearbeid worden voor de bevolking van tropisch Nederland.

In 1926 werden ook de Kruisheeren door Zijne Eminentie Kardinaal van Rossum, den Protector der Orde, uitgenoodigd om op Java een missie te beginnen. De Orde van het H. Kruis, welke sinds de overname van de Congomissie in 1920, zich sterk begon te ontwikkelen, verklaarde zich — daarbij vertrouwende op Gods onmisbaren zegen — bereid deze missie te aanvaarden. Het gebied van Bandoeng werd aan haar zorgen toevertrouwd en wel voorloopig nog als deel van het Vicariaat van Batavia. In die dagen heeft men zich wel eens bezorgd afgevraagd of dit belangrijke gebied niet te zwaar zou zijn voor de Orde, die nog betrekkelijk klein was en nog zoo kort weer missiearbeid op zich genomen had. Doch meer vertrouwend op Gods hulp dan op menschelijke berekeningen, daarbij gesteund door de vaderlijke aanmoediging en voorlichting van den onvergetelijken Beschermer der Orde, werden in 1927 de eerste missionarissen uitgezonden. Op den 9 Februari kwamen zij te Bandoeng aan. Als eerste Superior trad op de tegenwoordige Apostolische Prefect Mgr. Goumans. Dat het vertrouwen op Gods hulp niet beschaamd werd, moge thans blijken uit hetgeen sinds de vestiging der Kruisheeren op Java, tot stand kwam.

Allereerst moesten de Kruisheeren er op bedacht zijn het werk door de Jezuïeten onder de Europeanen begonnen, verder uit te breiden. Het gebrek aan arbeidskrachten was oorzaak geweest, dat dit werk nog aanzienlijk moest worden uitgebouwd. Vervolgens wachtte de arbeid onder de eigenlijke inlandsche bevolking die nog van onderaf aan moest beginnen.

Wat kwam er zoo al tot stand voor de Europeesche bevolking?

Met begrijpelijken trots zullen de Kruisheeren van Bandoeng allereerst wijzen op de nieuw gestichte parochie van het H. Kruis in Bandoeng zelf. Een fraaie kerk werd hier gebouwd, wier slanke toren hoog in de lucht rijst, waarop het kruis zoo schoon te stralen staat. In den beginne werd de Kerk bediend vanuit de St. Petruskerk, maar weldra werd een pastorie naast de Kruiskerk opgetrokken, alsook een vereenigingslokaal. Reeds van te voren waren ook de Ursulinen aan dezen kant van Bandoeng haar Mariaschool komen openen, omvattend het fröbel- en lageronderwijs. Ook voor de jongens werd hier een lagere school geopend : de St. Augustinusschool, zoodat in alle opzichten de parochie volledig tot stand kwam.

In korte jaren hebben de Kruisheeren prachtige resultaten in deze parochie mogen bereiken en er heerscht hier een opgewekt en frisch katholiek leven. Nog een derde parochie zou in Bandoeng noodig zijn. Moge de malaise den bouw hiervan niet te lang tegenhouden.

Werd bij de komst der Kruisheeren in 1927 Tjimahi elke week éénmaal bezocht, in 1930 werd deze plaats tot afzonderlijke parochie verheven en kwam een Kruisheer er zich blijvend vestigen. Deze bouwde in 1931 een pastorie naast zijn kerk en al spoedig daarop een vergaderlokaal. De werkzaamheden in deze soldatenparochie breidden zich zoo uit, dat er in 1933 een tweede Kruisheer is bijgekomen, terwijl ondertusschen ook de kerk te klein werd. Men is nu ook tot verbouwing en vergrooting der kerk overgegaan en men hoopt er met Paschen 1934 mee klaar te komen. Met verlangen wordt hier uitgezien naar de komst van Zusters, die het onderwijs onder de Katholieke jeugd op zich zullen nemen. Rond Kerstmis 1930 kreeg Tasikmalaja een kerkbestuur en dit verwierf zich een ruim eigendom, waarop in Februari 1931 een noodkerk werd ingericht.

Zooals hiervoor al werd vermeld had Garoet reeds een klein kerkje. Ook deze kerk verwierf haar eigen kerkbestuur en heeft een groot eigendom naast de kerk aangekocht, waarop zeer geschikt scholen kunnen worden gesticht. Tjitjalengka kreeg een zeer fraai kerkje, toegewijd aan den H. Antonius van Padua, hetwelk op diens feestdag in 1931 werd ingewijd. Deze drie plaatsen hebben nog geen eigen pastoor, doch bij verdere uitbreiding en als weer nieuwe missionarissen het tegenwoordig aantal zijn komen versterken, staan ook deze plaatsen op het programma om een eigen pastoor te krijgen.

In Tjitjalengka heeft de Kruisheerenmissie tegenover de kerk nog een huis aangekocht, waar in Juli van dat jaar de jongens van de St. Camillus-stichting werden ondergebracht. De St. Camillusstichting werd in 1929 door Mgr. Goumans opgericht voor de opname en verzorging van arme kinderen. Deze stichting nam weldra zoo in bloei toe, dat men tot splitsing overging. De meisjes werden aan de goede zorgen der Ursulinen toevertrouwd, terwijl de jongens zooals gezegd, in Tjitjalengka werden opgenomen. De Ursulinen bouwden op haar terrein bij de Mariaschool, waarover we reeds

schreven, een tehuis „De Voorzienigheid", waar de meisjes thans een prachtig verblijf hebben gevonden. Het prachtige ziekenhuis der Zusters van St. Carolus Borromeus is sinds 1927 steeds verder uitgebreid. Telkens werden er nieuwe gebouwen bij opgetrokken, van welke vooral opvalt het prachtige St. Jozefpaviljoen.

We hebben reeds hier en daar iets over 't onderwijs gezegd. Zoo wezen we op de tweede katholieke meisjesschool en de tweede katholieke jongensschool in Bandoeng. Er zijn echter nog verschillende andere scholen voor Europeesche kinderen geopend. Zoo begonnen in 1927 de Ursulinen de St. Ursula-kweekschool voor onderwijzeressen. Een prachtige katholieke Mulo voor jongens werd door de Broeders van Oudenbosch in Bandoeng gebouwd en in 1931 geopend. In 1930 waren zij alvast in een huurhuis begonnen.

Ook Cheribon heeft thans katholiek onderwijs van jongens en meisjes. Hier werd in 1930 een fröbelschool geopend, terwijl men in afwachting van Zusters in 1932 ook met lager onderwijs begon. Met groote vreugde mochten in Juni 1933 de Kruisheeren van Cheribon de lang verwachte Zusters verwelkomen. De Ursulinen van Weltevreden kwamen zich toen in Cheribon vestigen en namen het onderwijs der gestichte fröbel- en lagere school over. Op 28 Juni werd door Mgr. Goumans klooster en scholen plechtig ingewijd. Nu het onderwijs op katholieken grondslag gegeven wordt zal ongetwijfeld het katholieke leven er de rijke vruchten van dragen.

Eindelijk mogen we dan nog wijzen op de volgende katholieke scholen. In 1931 werd een fröbelschool geopend te Garoet, in 1933 een Hollandsche school te Tjitjalengka en een fröbelschool te Tjimahi.

De Katholieke Actie werd in de verschillende parochies verder uitgebouwd. In Bandoeng kreeg de Katholieke Sociale Bond een flink eigen gebouw, waar een mooie schouwburgzaal aan verbonden is. De eerste steen hiervan werd in 1931 gelegd door den Hoogwaardigsten Heer W. A. v. Dinter bij gelegenheid van zijn visitatiereis naar Java. We vermeldden reeds, dat ook de parochie van het H. Kruis en die van Tjimahi, haar eigen vergaderzalen kregen. Ook werd een R. K. Vakcentrale opgericht, waarbij verschillende katholieke vereenigingen zich aansloten, en waarvan het aantal leden reeds gestegen is tot over de tweehonderd. Een R. K. Zieken-

fonds werd opgericht. de ,,Erkazed". Voor de jeugd werden in de verschillende parochies naar Hollandsch model de katholieke Padvinders Bond opgericht, de K. J. O, de K. M. G. en de K. J. V., terwijl als overgang naar de K. S. B. ook een jongerenafdeeling voor dezen Bond tot stand kwam. De opsomming van het tot stand gebrachte stemt tot groote voldoening al zijn de Kruisheeren ten volle overtuigd, dat ook nu nog niet volledig bereikt is, wat nuttig en wenschelijk is voor de katholieke Europeesche bevolking. Vertrouwend evenwel op Gods bijstand hopen ze, vooral wanneer nieuwe Zuster- en Broedercongregaties zich zullen hebben beschikbaar gesteld, nog verdere scholen en instellingen te openen. Waren de eerste jaren sinds de komst der Kruisheeren vooral benut om de zoo noodzakelijke uitbreiding te geven aan het katholieke leven onder de katholieke Europeesche bevolking van het missiegebied, toch werden ook de belangen der inheemsche bevolking niet uit het oog verloren. In 1929 werden reeds door Mgr. Goumans te Bandoeng drie Inlandsche scholen voor jongens opgericht en wel één schakelschool, waarvoor reeds in 1930 een nieuwbouw met vijf lokalen werd opgebouwd en twee standaardscholen. Thans wordt hier aan 600 jongens les gegeven.

Ook de Ursulinen bouwden bij de Mariaschool een Hollandsch-Inlandsche school, welke eveneens in 1930 geopend werd en 150 leerlingen telt. We mogen hier wat de Ursulinen der Romeinsche Unie betreft nog aan toevoegen, dat zij sinds 1933 ook haar Provincialaat en Noviciaat van Java in Bandoeng vestigden. Een groot en ruim klooster werd hiervoor gebouwd op de terreinen, waar behalve Provincialaat en Noviciaat de reeds genoemde Mariaschool en Meisjestehuis ,,De Voorzienigheid" en de H. I. S. zijn gevestigd. Al deze instellingen worden nu vanuit dit klooster bediend. De Rel. Ursulinen hebben daar ook de eerste novicen uit de inlandsche bevolking mogen opnemen. Behalve deze H. I. S. hebben de Ursulinen in Bandoeng ook een weefschool voor Inlandsche meisjes gevestigd.

Sinds de komst der Kruisheeren werd in Bandoeng een afdeeling van het St. Melaniawerk opgericht, welke zich de verheffing van de Inlandsche vrouw ten doel stelt. Dit werk heeft verschillende cursussen opgericht voor Inlandsche meisjes, zoo ook een handwerkcursus, waar katholieke dames geheel belangeloos de fraaie hand-

werken leeren aan de Inlandsche meisjes. Het was een groote voldoening voor deze ijverige afdeeling, dat op 1 Juli 1933 ook de eerste Melaniaschool in de Soenda-landen door den Superior der Missie Dr. A. v. Asseldonk O.S.C. geopend werd. Ook buiten Bandoeng werden nog verschillende scholen voor de inheemsche bevolking geopend of overgenomen.

Allereerst noemen we de Holl. Inl./Chin. Inl. school te Madjalengka (in het Cheribonsche), die in 1930 met een voorklasse geopend werd. De school heeft zich uitstekend ontwikkeld, zoodat de missie hier een terrein aankocht, waarop in 1933 een school gebouwd werd, welke behalve de voorklasse de drie laagste klassen omvat en honderd leerlingen telt.

In 1931 werd een Volksschool bij Poerwakarta geopend met twintig leerlingen, in 1932 een schakelschool van twee klassen en voorklas H. I. S. te Palimanan met acht en twintig leerlingen en eindelijk in 1933 werden twee Holl. Chin. scholen te Pamanoekan en te Soebang overgenomen, elk met een voorklas en de klassen één tot en met vijf en zes en tezamen vijf en tachtig leerlingen. Voor de inheemsche bevolking werd te Tjitlalengka nog een polikliniek geopend, terwijl in de gebouwen der St. Camillusstichting aldaar ook een Tehuis werd geopend in Augustus 1931 voor inheemsche studeerenden.

Mgr. Goumans, die vooral ook naar Nederland kwam om nieuwe Zuster- en Broedercongregaties voor de Prefectuur aan te werven, vond de Congregatie der Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid te Steyl bij Tegelen bereid naar Bandoeng te gaan om zich te wijden aan het onderwijs onder de talrijke Chineesche bevolking. In April 1934 hopen de eerste Zusters daarheen te vertrekken.

Ziehier nu in korte trekken hetgeen door de Kruisheeren sinds hun komst zoowel voor de Europeesche als Inlandsche bevolking reeds is tot stand gebracht. Dank zij Gods zegen, de niet genoeg te roemen medewerking van Zusters en Broeders, alsook van de katholieke Europeesche bevolking zijn reeds schoone resultaten bereikt. Alhoewel de arbeid voor het inlandsche volk nog in 't beginstadium is en het aantal inheemsche katholieken nog niet groot is en nog pas vijfhonderd bedraagt, terwijl de Kruisheeren zich ook ten volle bewust zijn van de groote en zware moeilijkheden verbonden aan de missioneering onder de bevolking dezer streken, hopen zij dat

door veel gebed en offers en door steeds inniger contact met deze bevolking tenslotte ook een bloeiende inlandsche missie moge ontstaan.

Kort na de herdenking van het eerste lustrum werd bij Apostolische Breve van 20 April 1932 het missiegebied der Kruisheeren, zooals boven omschreven, losgemaakt en afgescheiden van het Apostolisch Vicariaat van Batavia en verheven tot Apostolische Prefectuur van Bandoeng. Op het einde van Mei volgde toen de aanwijzing van Mgr. J. H. Goumans tot Apostolisch Prefect. Zijn inhuldiging had plaats op 15 Augustus van dat jaar. Mgr. Goumans, [1]) die kort na zijn aankomst in Nederland op 19 September zijn vijftigsten verjaardag vierde, is van het begin der Kruisheerenmissie af op Java werkzaam. Van 1927 tot 1930 was hij de eerste religieuze Overste, terwijl hij tevens hoofdpastoor van Bandoeng was, welke functie Z. D. H. ook nu nog uitoefent.

De heerlijke ontwikkeling der Kruisheerenmissie op Java is voor een niet gering deel te danken aan den ijver en werkkracht van Mgr. Goumans. Onvermoeid en met jeugdige energie is de Apostolisch Prefect de organisatie onzer missies begonnen, en we mogen hopen, dat onder zijn bezielende leiding de Apostolische Prefectuur tot steeds grooter bloei zal komen. Wel zijn aan Monseigneur de kruisen niet onthouden geworden en heeft het zeer lang geduurd eer de Prefect zich geacclimatiseerd had, maar zijn ijzeren volharding heeft hem al de moeilijkheden doen overwinnen. Gods genade voert nu eenmaal door de kruisen en beproevingen heen tot de zegepraal. En in overtuiging hiervan en om 't doel van zijn arbeid aan te geven, koos hij zich het ,,Praedicamus Christum Crucifixum'' tot zijn devies.

Moge het Mgr. Goumans gegeven zijn nog lange jaren Christus' Kruis te prediken en te planten in deze heerlijke gewesten. Moge de Apostolische Prefectuur van Bandoeng worden onder Gods zegen de glorie en de roem van de Orde van het H. Kruis.

fr. J. H. BUSE O.S.C.
Procureur der Missies.

---

[1]) Mgr. Goumans werd te Venray geboren, maakte aldaar zijn lagere studies, trad in de Orde van het H. Kruis te St. Agatha en werd 18 September 1902 geprofest. Op drie-en-twintigjarigen leeftijd ontving hij 22 December 1906 de H. Priesterwijding.

RERUM ECCLESIAE [1])

Bij de viering van haar derde lustrum verwacht de Amsterdamsche Roomsch-Katholieke Studenten-missie-actie (A.R.K.S.M.A.) allerminst een loflied op haar verleden : immers niet om menschelijken lof heeft zij haar werk verricht, en de Vader, die in het verborgen ziet, zal te zijner tijd dit alles overvloedig beloonen.

Toch kan en mag ik niet beginnen zonder een woord van warmen gelukwensch met al datgene, wat zij in die vijftien jaren heeft gedaan tot glorie van God en tot heil van de onsterfelijke zielen. Mocht iemand nog vragen, of haar werk echte munt is, het waardeerend woord van Z. H. Exc. Mgr. J. H. G. Jansen, Aartsbisschop van Utrecht en Voorzitter van den Priestermissiebond in Nederland, in het programboek, de lange lijst van eere-leden van dit congres en de aanwezigheid op deze vergadering van twee missiebisschoppen [2]) : een veteraan, vergrijsd en verzwakt door het afmattend werk en een pasgewijde opvolger der Apostelen, vol vuur en frissche kracht, — zouden antwoorden : wees gerust, 't is van den echten stempel.

En nu we in dankbaarheid het werk van de A.R.K.S.M.A. herdenken, in het verleden verricht, juichen wij bij de gedachte, dat de toekomst nog grootere dingen in haar schoot bergt.

Immers niet om zich te laten gelukwenschen met het verleden, maar wel om zich te laten bezielen voor de toekomst, heeft de A.R.K.S.M.A. met koenen moed en aanstekelijk idealisme dit, haar congres belegd in de hoofdstad van het rijk. Zelf ontstaan uit de apostolaatsgedachte, wil zij zich op die gedachte nader bezinnen en haar uitdragen naar buiten.

En daarom richt zij haar blikken naar Rome. Want te Rome, het middelpunt van de christenheid, staat de apostolische zetel ; de Kerk van Rome, zoo schreef reeds in het begin der 2e eeuw, de martelaar Ignatius van Antiochië, zit vòòr in den liefdebond ; van

---

[1]) In den zevenden jaargang van ons tijdschrift (blz. 197—220) werd de *tekst* van Pius' missie-encycliek in Nederlandsche vertaling afgedrukt en door Mgr. Th. M. P. Bekkers van *toelichtende nota's* voorzien. Thans publiceeren we een *algemeene beschouwing* over deze encycliek, gehouden op het internationaal missiestudie-congres te Amsterdam (25—27 Nov. 1933), ter inleiding op de volgende sprekers, die afzonderlijke onderdeelen der encycliek zouden behandelen. Red. H.M.

[2]) H.H. H.H. Exc. Mgr. G. van Velsen S.J., oud-apost.-vic. van Batavia en Mgr. G. Brandsma, S.S.J., apost.-vic. van Kisumu.

Rome gaat elk apostolaat uit, verklaarde Paus Pius XI bij de wijding der zes eerste Chineesche bisschoppen in 1926: „hinc manat fons totius apostolatus."

De directieven van Rome zouden derhalve — zoo besloot men terecht — de stof uitmaken van de besprekingen op dit missie-studie-congres.

Nu heeft ongetwijfeld paus Benedictus XV in den apostolischen brief „*Maximum illud*" van den 30[en] Nov. 1919 „over de verspreiding van het katholiek geloof over de wereld" een veelomvattend missieprogram ontwikkeld. Maar omdat Pius XI in zijn encycliek *Rerum Ecclesiae* van den 28[en] Febr. 1926, dezelfde missie-ideeën uiteenzet, deze nader preciseert en zelfs enkele nieuwe eraan toevoegt, meende de congresleiding zich tot de bestudeering van laatstgenoemde encycliek te mogen bepalen; ook in deze beperking herkennen we gaarne den meester.

De inleidende voordracht, waarvoor het uitvoerend comité zoo hoffelijk was den eersten titularis van den missiologischen leerstoel aan onze katholieke universiteit te Nijmegen uit te noodigen, zal, zooals voor de hand ligt, slechts een algemeene beschouwing geven over de leerende en leidende encycliek, terwijl zij het aan de volgende sprekers overlaat meer in bijzonderheden te treden over afzonderlijke punten, door deze *Magna Charta van de moderne missiebeweging* geregeld en bepaald.

We stellen ons derhalve voor U achtereenvolgens te spreken:

1. over de publicatie van de encycliek Rerum Ecclesiae en derzelver samenhang met een voorafgaanden zendbrief;

2. over haar indeeling en inhoud;

3. over haar beteekenis en karakter;

4. zullen we haar beschouwen in het licht van 'spausen daden en van onzen tijd.

1. De encycliek, die begint met de woorden *Rerum Ecclesiae gestarum*, „over het bevorderen van de heilige missies", is gedateerd van den 28[en] Febr. 1926 en verscheen in het officiëel orgaan van den H. Stoel, de Acta Apostolicae Sedis, van den 1en Maart d.a.v.

Zij volgt niet slechts in tijdsorde op de encycliek Quas primas van 11 Dec. 1925 over Chris-

tus' Koningschap, maar sluit ook zakelijk hierbij aan. Het koningschap van Christus immers strekt zich over alle menschen uit, zooals reeds Leo XIII in de encycliek Annum sacrum, van den 25en Mei 1899, had geschreven : „Zijn rijk strekt zich niet alleen uit tot de katholieke volken of tot hen, die door het H. Doopsel gereinigd, ofschoon de dwaling hen tot afgewekenen heeft gemaakt of de ketterij hen van de liefde heeft afgescheiden, toch tot de Kerk, in zoover het haar rechtsgebied betreft, behooren ; doch het omvat ook allen, die niet aan het christelijk geloof deelachtig zijn, zoodat het geheele menschelijk geslacht waarachtig in de macht van Jesus Christus is". En Paus Pius XI legt er in zijn encycliek den nadruk op, dat de zegeningen van Christus' Koningschap slechts dan over de heele wereld zullen neerdalen, wanneer werkelijk alle menschen zonder uitzondering als levende lidmaten tot Christus' rijk behooren. „Waarlijk, — zoo zegt de Paus letterlijk — wanneer Christus' rijk niet slechts rechtens, maar ook feitelijk alle menschen als levende leden omvatte, hoe zouden wij dan aan dien vrede twijfelen, dien de Koning des vredes op aarde is komen brengen."

Het Koningschap van Christus omvat derhalve *rechtens* alle menschen ; het is de taak der Kerk te zorgen, dat ook *feitelijk* alle menschen aan de zegeningen ervan deelachtig worden. Aldus ligt de missiegedachte in het algemeen Koningschap van Christus verankerd. Deze missiegedachte komt dan ook tot uitdrukking in de toewijding aan het Allerheiligste Hart, die op het feest van Christus' Koningschap moet gebeden worden : „Wees Gij Koning over allen, die nog ronddolen in de duisternissen van het oude heidensche bijgeloof of van het Islamisme en voer hen tot Uw licht en tot Uw Rijk. Zie met blikken van barmhartigheid neer op de kinderen van het volk, dat weleer het uitverkoren volk was ; moge nu ook over hen, als doopsel van verlossing en leven, neerdalen het Bloed, dat zij eertijds over zichzelven hebben afgeroepen".

Dienovereenkomstig heeft Pius XI ook het Heilig Jaar 1925, dat volgens zijn vooropgezet plan het Koningschap van Christus plechtig aan de wereld zou afkondigen, in dienst van de missie gesteld : want de Vaticaansche missietentoonstelling had niet slechts ten doel aan de menschheid te toonen, hoeveel de Kerk reeds voor de uitbreiding van het Rijk Gods gedaan heeft, maar

zij moest tevens aantoonen, welke onmetelijke landen nog onder de milde heerschappij van Onzen Koning moesten worden gebracht. En met vreugde constateert de Paus in den aanhef van zijn missie-encycliek, dat die Vaticaansche tentoonstelling reeds heerlijke vruchten heeft gedragen en nog zal dragen. ,,Wij vermelden het als iets, dat den goedertieren God aangenaam is, dat — naar Wij gehoord hebben — de zielen van tal van jongelingen bij deze tentoonstelling, bij deze als het ware tastbare voorstelling zoowel van goddelijke genade als van menschelijke grootmoedigheid en geestesadel, de eerste vonken van het katholiek apostolaat hebben opgevangen. En zulk een groote bewondering voor de apostolische arbeiders als zich van de scharen der bezoekers meester maakte, zal niet ijdel, zal niet van vrucht in de toekomst verstoken zijn: dàt zeggen wij reeds nu met gegronde hoop.''

2. Het *doel* der encycliek Rerum Ecclesiae is tweevoudig: vooreerst wil zij den ontvlamden missieijver der geloovigen levendig houden en tot nieuwe daden aansporen; vervolgens wil zij aan de missieoversten heilzame wenken geven voor de leiding der missioneering. Men kan in de encycliek dan ook gemakkelijk *twee deelen* onderscheiden: het eerste deel is gericht aan de bisschoppen van de katholieke wereld en toont hun, hoe zij bij geestelijkheid en volk den missieijver moeten aanwakkeren; het tweede richt zich tot de missie-oversten en missionarissen om hen aan te sporen tot steeds doeltreffender missioneering.

Na in den aanhef eraan herinnerd te hebben, hoe hoog de Pausen ten allen tijde de goddelijke taak hebben opgevat, waarvan zij de opperste leiding en verantwoording dragen, en hoe hij zelf van het begin van zijn pontificaat af vast besloten was, niets onbeproefd te laten om den weg des heils te banen voor de heidensche volken, wijst Pius XI met nadruk op den *missieplicht* van iederen geloovige, een plicht voortvloeiend uit het gebod der naastenliefde en dankbaarheid voor de gave des geloofs; en de gronden voor den bijzonderen plicht van den clerus ten deze aangevend, zegt hij: ,,Wanneer nu niemand uit de gemeenschap der geloovigen zich aan dezen plicht kan onttrekken, zou dan de geestelijkheid het kunnen, die door een bewonderenswaardig welbehagen en gunst van Chris-

tus aan diens priesterschap en apostolaat deel heeft ? Zoudt Gij dat kunnen, Eerwaardige Broeders, die, ieder voor Uw gebied, in de volheid van het priesterschap van Godswege gesteld zijt over de Christelijke priesterschap en het christenvolk ?"

En dezen individueelen missieplicht — zoo betoogt de Paus verder — heeft elk naar vermogen te vervullen vooreerst door zijn *gebed*, vervolgens door het *bevorderen der missionarisroepingen*, eindelijk door het *steunen der pauselijke missiegenootschappen*. In het bewustzijn, dat het bekeeringswerk uiteraard het werk der genade is, roept de H. Vader vooreerst allen tot een blijvenden gebedskruistocht op. Bij het lezen van de treffende bladzijde, waar de H. Vader aan de bisschoppen vraagt het openbare en private gebed voor de missies te organiseeren, hiervan een gewoonte te maken onder het geloovige volk, alle beschikbare krachten der Kerk ervoor te mobiliseeren, zelfs de kinderen eraan te doen deelnemen — want de Kerk is de eenige maatschappij, waarin ook de kinderen dienst doen — en dan nog de weeshuizen, de scholen, de colleges, de vrouwelijke religieuzen afzonderlijk en met name vermeldt, denkt men onwillekeurig aan de vermanende opwekking, die St. Paulus aan zijn leerling, bisschop Timotheus, gaf : „Vóór alles — want het gaat over een eersten plicht — dring ik er op aan, dat er gebeden, smeekingen, voorbeden en dankzeggingen worden opgedragen voor alle menschen.... dit is immers goed en welgevallig aan God onzen Zaligmaker, die wil, dat àlle menschen zalig worden en tot de kennis der waarheid geraken" (1 Tim. 2, 1—3). Inderdaad hoort men denzelfden toon en voelt men denzelfden aandrang in de vermaning van den Paus, dat het vervullen van den gebedsplicht niet aan ieders bijzondere devotie of aan particulier initiatief mag worden overgelaten, maar dat de overheid vaste, openbare gebeden behoort voor te schrijven, opdat de heele katholieke gemeenschap, gedragen door eenzelfde machtige missiebezieling, den zegen over het missiewerk zou afsmeeken.

Een tweede wijze om in de katholieke landen het missiewerk te steunen, vormen de „eendrachtige pogingen van de bisschoppen en van alle katholieken, dat het getal der gewijde zendelingen worde vergroot en vermenigvuldigd". Wel moeten groote bezorgdheid en kommer over den zielennood en het priestergebrek in de heidensche landen onzen tegenwoordigen Paus drukken, dat hij deze dringende

woorden over missionarisroepingen van seminaristen en priesters tot de bisschoppen richt : „Het is u weliswaar geoorloofd de geesten te beproeven, of zij uit God zijn ; maar indien Gij oordeelt, dat hun heerlijk voornemen onder Gods inwerking is opgevat en tot rijpheid gekomen, dan mag geen priesternood of behoefte van uw bisdom U kleinmoedig maken en U van toestemming afhouden."

Eindelijk beveelt de Paus den krachtigen steun der drie centrale missiegenootschappen aan : het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs, het Genootschap der H. Kindsheid en het Liefdewerk van den H. Apostel Petrus tot opleiding der inlandsche geestelijkheid ; en opdat deze genootschappen des te beter zouden functionneeren en tot nog rijkeren bloei komen, moet in alle bisdommen de Priester-missiebond de missieactie leiden. Wat deze actie betreft, geldt voor iederen priester persoonlijke dienstplicht. Uit deze gedachte is de Priester-Missiebond ontstaan, omdat iedere priester behalve door het gebod van liefde tot God en den naaste en dankbaarheid, nog van ambtswege, krachtens zijn wijding, tot missieijver is gehouden. Pius XI heeft den Priester-Missiebond weliswaar niet ingesteld, maar eraan een beslissenden stoot gegeven en diens doel nauwkeurig onschreven: „Alle priesters, die lid zijn van den P. M. B., — en ook, voor zoover het hun past, die zich op het priesterschap voorbereiden — zullen, vooral onder de H. Mis, de gave van het geloof voor de ontelbare menigte der heidenen afsmeeken en tot dit gebed anderen brengen ; zoo vaak en waar het hun mogelijk zal zijn, zullen zij over het apostolaat onder de ongeloovigen òf zelf prediken òf er voor zorgen, dat dit gedurig en met vrucht op bepaalde dagen en bijeenkomsten gedaan wordt ; werkjes met deze strekking uitgegeven zullen zij onder het volk verbreiden ; den zielen, waarin zij het zaad van het apostolaat bespeuren, zullen zij den weg banen tot een passende opleiding en onderricht ; in den kring van hun parochie zullen zij het werk tot Voortplanting des Geloofs, van de H. Kindsheid en van het St. Petrus Liefdewerk op alle mogelijke wijzen bevorderen".

Nadat het eerste deel der encycliek aldus over het ondersteunen van de missies door en in de christelijke landen heeft uitgeweid, handelt het tweede deel — en hier ligt het zwaartepunt van dezen pauselijken zendbrief — over den missiearbeid in de heidensche gewesten.

Men kan in dit deel nog een onderverdeeling onderscheiden: eerst spreekt de Paus over de verschillende soorten van medewerkers der missieoversten, vervolgens over het bestuur en de inrichting der missies zelve.

Op de eerste plaats wilde de Paus nogmaals de missiebisschoppen overtuigen van het vitale missiebelang om *inlanders onder de priesterschap* op te nemen: ,,Indien Gij dat niet met alle krachten bevordert, meenen Wij niet alleen, dat uw apostolaat gebrekkig zal zijn, maar ook dat aan de vestiging en de ordening der Kerk in die streken al te lang een belemmering en uitstel zal worden gesteld.'' En na in het kort de redenen te hebben ontvouwd, waarom een inlandsche geestelijkheid noodzakelijk is, trekt de Paus eenige richtlijnen omtrent hun aantal en vorming. Het aantal inheemsche seminaristen en priesters moet zoo hoog mogelijk worden opgevoerd, geen enkele ware roeping mag worden tegengehouden, overal behooren seminaries te ijverrijzen; en aan de godsdienstige en wetenschappelijke vorming moet de uiterste zorg worden besteed, de inheemsche priester mag niet opzettelijk in lagere bediening worden gehouden als hulpkracht, tusschen de Europeesche en inlandsche missionarissen mag geen enkel onderscheid zijn en geen scheidingslijn worden getrokken, maar beiden moeten in eerbied en liefde met elkaar verbonden zijn. En met een paar simpele feiten en een enkel sprekend argument verwijst de H. Vader terloops de opwerpingen resoluut naar het rijk der legenden.

Tot de voornamere plichten van de missieoversten rekent de H. Vader vervolgens het stichten van *inheemsche congregaties* voor mannelijke en vrouwelijke religieuzen. ,,Daar het nu — zoo richt zich de encycliek tot de apostolische Vicarissen en Prefecten — voor de organisatie der Kerk van Christus onder uw volken noodzakelijk is alle elementen te benutten, waaruit zij volgens Gods plan wordt opgebouwd, volgt hieruit, dat het tot uw voornamere plichten moet worden gerekend, dat gij inlandsche religieuze genootschappen voor beide sexen opricht.... En in deze zaak zorge men, dat de liefde voor het eigen genootschap de dienstdoende missionarissen of de vrouwelijke religieuzen niet meer leide dan billijk is, noch afhoude van een breedere opvatting van zaken''.

Al verder is het noodig het getal der *catechisten*, vooral der inheemsche, te vermeerderen; dezen moeten meer nog door hun

levenswandel dan door hun woord de ongeloovigen tot Christus trekken en zich met opvoedkundigen tact aan het bevattingsvermogen en den aard der inalnders aanpassen ; ook hun opleiding vraagt derhalve bijzondere zorg.

Eindelijk bevordere men het *contemplatieve kloosterleven* in de missies èn om de objectieve waarde ervan èn om den subjectieven aanleg van verschillende heidensche volken, die van nature tot eenzaamheid, gebed en beschouwing geneigd zijn. Reeds de aanwezigheid alleen van beschouwende orden mag in staat worden geacht de soms te-geprononceerd-Europeesche kleur van de missioneering te temperen en aan de Kerk een tint te geven, beter berekend om het oog van die anders-geaarde wereld te bekoren dan tot dusver het geval was.

In het laatste gedeelte der encycliek geeft de Paus eenige *wenken en wenschen voor het bestuur en de inrichting der missies*, waarbij hij met meesterhand de richtlijnen der juiste missiemethodiek schetst. Hij gaat daarbij uit van de eigenlijke taak der missionarissen, die pioniersarbeid is : de uitbreiding der Kerk — beschouwde de volkerenapostel St. Paulus zijn werk niet als een planting ? —, terwijl de uit- en afbouw der Kerk, evenals in de christelijke Oudheid, kan worden overgelaten aan de geestelijkheid, genomen uit de bevolking zelf. Het is derhalve verkeerd alle krachten op één punt te concentreeren met voorloopige verwaarloozing van het overige missiegebied, doch men dient gelijktijdig het heele veld te bezetten. Het Evangelie leert ons, de geloofsprediking door werken van naastenliefde voor te bereiden en ervan te doen vergezeld gaan. Kostbare instellingen en gebouwen dienen echter in het begin achterwege te blijven. Naast inrichtingen van lager onderwijs, die nergens mogen ontbreken, verdienen het hoogere onderwijs, ambachtsscholen en het landbouwbedrijf volle aandacht. Het apostolaat onder de meer ontwikkelden en hoogere standen mag geenszins worden verwaarloosd. Wanneer eigen krachten niet toereiken, mogen de missioneerende orden of congregaties niet aarzelen ook uit andere missiegenootschappen hulpkrachten te ontbieden. Ten slotte kan geen enkele orde of congregatie aanspraak doen gelden op het toegewezen gebied : alle beschikkingsrecht daaromtrent komt uitsluitend aan Rome toe, dat naar goedvinden

de missie aan een andere congregatie overdraagt of aan de inlandsche geestelijkheid toevertrouwt of opnieuw verdeelt.

Met een opwekking om de scherp-omlijnde voorschriften edelmoedig op te volgen, besluit de Paus zijn energieken zendbrief, welks duidelijke taal bijwijlen de weldadige uitwerking heeft van een genezingsproces.

3. De beteekenis der encycliek Rerum Ecclesiae ligt hierin, dat de missietaak en de missieplicht der Kerk uitdrukkelijk en nadrukkelijk worden omschreven.

De H. Vader noemt het aantal ongeloovigen : ongeveer duizend millioen menschen smachten nog in de duisternis van het ongeloof en meermalen gewaagt de zendbrief van de ontzaglijke gebieden, waar het christendom nog niet verkondigd is : ziedaar de *missietaak*, waarvoor de Kerk staat.

En heel bijzonderen nadruk legt de Paus ook op haar *missieplicht*. En deze missieplicht rust niet slechts op de Pausen, die deze goddelijke taak ten allen tijde hebben vervuld ; maar ook op de bisschoppen, aan wie, als opvolgers der Apostelen, het algemeene leer- en doopgebod is gegeven : ,,Gaat heen in de gansche wereld en predikt het Evangelie aan alle schepselen''. (Marc. 16, 15 ; Math. 28, 29—30) ; en ook op de priesters, aan wie weliswaar door de bisschoppen een bepaald gebied voor hun bediening wordt aangegeven, doch die fundamenteel ook het algemeene leer- en doopgebod ontvangen en deelen in Christus' Hoogepriesterschap voor alle menschen ; en zelfs op het geloovige volk, dat uit liefde tot God en den naaste en uit dankbaarheid voor de onverdiende gave van het geloof, verplicht is naar vermogen bij te dragen tot de uitbreiding van het Godsrijk op aarde.

En terwijl we in sommige punten der encyliek slechts een herhaling constateeren van hetgeen reeds Benedictus XV, met name in den apostolischen brief ,,*Maximum illud*'', had uiteengezet en bepaald, schroomt Pius XI niet hier en daar verder te gaan dan zijn voorganger en nieuwe ideeën en plannen te ontwikkelen. Zoo beklemtoont en motiveert hij de principiëele gelijkberechtiging van den Europeeschen en inheemschen clerus ; het gebeds- en offerleven der beschouwende orden wordt voorgesteld als iets, dat ook voor de inlanders bereikbaar en begeerenswaardig is ; het recht en de plicht

van den H. Stoel om de missiekrachten en missiegebieden doeltreffender te verdeelen, wordt op ondubbelzinnige wijze aan de missieoversten voor oogen gehouden, terwijl de bisschoppen der katholieke landen de vermaning ontvangen om, ondanks eigen priesternood, geen enkele missionarisroeping tegen te houden.

Alles klinkt zoo kloek en klaar, dat men geneigd zou zijn de karakteristieke eigenschap van de encycliek te zien in den bijnaonstuimigen aandrang, in de begeestering, die van dezen oproep op het missiewerk uitgaat. Doch al springt deze eigenschap misschien het meest in het oog, het wezenlijke kenmerk van den zendbrief vinden we in diens leerend karakter. Inderdaad liggen aan deze pauselijke directieven dogmatische beschouwingen, met name omtrent de katholiciteit van de Kerk, ten grondslag. Pius XI heeft in zijn zendbrief Rerum Ecclesiae gesproken als leeraar des geloofs. Zeker, Z.H. verlangt niets vuriger dan de uitbreiding van het missiewerk, maar hij tracht zulks te bereiken door op de ware motieven der missioneering te wijzen, door deze te doen begrijpen, door deze in zuiver-bovennatuurlijk licht te plaatsen. En daarom speurt de aandachtige lezer in dit baanbrekend document overal den geest van geloof : geloof in de kracht van offer en gebed, waarop zoo sterke nadruk gelegd wordt ; geloof in de genadewerking Gods, die bij machte is ook te midden van het heidendom een priestergeslacht te doen opgroeien ; geloof in de offervaardigheid van bisschoppen, priesters en geloovigen, die door deze verheven voorschriften geleid en begeesterd, steeds meer en meer van missieijver zullen ontvlammen. En niet zonder ontroering leest men den schijnbaar-eenvoudigen slotzin, waarin de H. Vader zich om bescherming wendt, tot ,,de allerheiligste Koningin der Apostelen, Maria, die, daar zij alle menschen op Calvarië aan haar moederhart aanbevolen weet, niet minder diegenen verzorgt en bemint, die niet weten, dat zij door Jesus Christus zijn verlost, dan hen, die van de vruchten dier Verlossing gelukkig genieten".

4. Aan de verheven missiegedachten, neergelegd in de encycliek Rerum Ecclesiae, beantwoorden heerlijke missiedaden van onzen tegenwoordigen Paus, die men enkel reeds door de gedenkpenningen, geslagen ter herinnering aan markante feiten van Pius' pontificaat, treffend zou kunnen illustreeren.

Sinds het aanschouwelijk onderwijs, dat onze missiepaus aan het katholieke volk door de Vaticaansche missietentoonstelling gaf — toen Z. H. als het ware het vensterluik opende om een doorkijk te gunnen op de wijde wereldmissie — is een nieuwe vloed van missiebegeestering over de katholieke wereld geslagen. Geestelijkheid en volk schepten nieuwe levensvreugde en fierheid des geloofs, frisschen offermoed en verdubbelde veerkracht uit datgene, wat zij van het missiewerk der katholieke Kerk zagen en hoorden. De stijgende lijn, die de inkomsten der verschillende missiegenootschappen vertoonden, legt welsprekend getuigenis af omtrent den opnieuw-gewekten missiesteun. En wat het gebed ten bate der missies betreft, ging de Paus zelf voor, door voor iedere maand een bijzondere missieintentie aan te geven, door de jaarlijksche missiepreek voor te schrijven, door den algemeenen missiezondag in te voeren. En om aan den missieijver den stevigen grondslag te geven liet de H. Vader te Rome in het Paleis der Propaganda een missiebibliotheek en in het paleis van Lateranen een missiemuseum inrichten en begunstigde op velerlei wijzen de beoefening der missiewetenschap. ,,We hebben gewenscht, — zoo sprak Pius XI bij de opening der Vaticaansche missietentoonstelling — dat hierbij de wetenschappelijke belichting van het missiewerk zoo'n gewichtige plaats innam, omdat de richtlijnen op het gebied van het handelen uit het gebied der ideeën stammen ; wij leven trouwens in een tijd, waarin duidelijker dan ooit blijkt, dat alle heldenmoed en offer van het missiewerk goeddeels tevergeefs zijn, als men zich louter door de praktijk laat leiden. Wil men van de moeiten en offers rijpe vruchten oogsten, dan heeft men de wetenschap noodig, die de kortste wegen, de doeltreffendste middelen, de geschiktste methoden aanwijst. Dit constateeren we in handel en industrie en in heel het maatschappelijk leven en de missies mogen zich aan dezen eisch van den tijd niet onttrekken."

En wanneer we van de katholieke landen, waar de Paus aldus de missiebeweging leidde en stuwde, onzen blik wenden naar het missieveld zelf, constateeren we, hoe hij in de eerste elf jaren van zijn Pontificaat niet minder dan 144 nieuwe missiegebieden omlijnde, d.w.z. dat de Kerk aan dezen Paus alleen meer dan een vierde van alle missies dankt. Van deze uitbreiding kreeg China het leeuwenaandeel, waar onder Pius XI de zelfstandige

gebieden van 53 op 115 werden gebracht ; Afrika klom gedurende dienzelfden tijd van 89 op 124. Nederlandsch-Indië van 6 op 12; en dan spreken we nog niet van het aldoor stijgend aantal missiegebieden, dat uitsluitend aan de inlandsche geestelijkheid werd toevertrouwd.

De rustelooze werkzaamheid van onzen H. Vader ten bate der missies mogen we overigens niet enkel en zelfs niet hoofdzakelijk naar getallen afmeten : voor een juiste waardeering moeten we haar beschouwen in het licht van onzen tijd.

Van den eenen kant stond de heidensche wereld nooit meer open voor het apostolaat der katholieke Kerk dan tegenwoordig : het toenemend gemak van verkeer, de groeiende vertakking van onderwijs, de politieke crisis zooals in China, de godsdienstige en maatschappelijke crisis zooals in den Islam, de economische en technische vooruitgang zooals bijna overal in Afrika, beteekenen even zoovele schoone kansen voor de verspreiding der christelijke leer. Daartegenover moeten we echter het nuchtere feit vaststellen, dat in ontzaglijke gebieden het katholicisme nog slechts een bedroevend kleine minderheid vormt, geen noemenswaardigen invloed uitoefent, niet over een eigenlijke maatschappelijke positie beschikt.

Begeesterd door den aanblik van deze reusachtige taak en in het volle bewustzijn van hun apostolischen plicht wekken dan ook de laatste pausen allen : bisschoppen, priesters en volk, bij iedere gelegenheid op tot de vreedzame verovering van die duizend millioen zielen. „Weg, zoo riepen zij ons bij herhaling toe, met iedere aarzeling en schroom ; vooruit met fieren moed en in geloovig vertrouwen ; niet blijven talmen op dezelfde plaats, maar uitzetten van de grenzen van het Godsrijk op aarde.” En daarom is ongetwijfeld meer dan één bang gemoed, dat de ernstige teekenen van den tijd verstond en niet onbekend bleef met de moeilijkheden van buiten en de innerlijke verwikkelingen in sommige missiegebieden, verruimd door een zucht van verlichting, toen de encycliek Rerum Ecclesiae een keer te meer bewees, hoe goed de Wachter weet, wat er is van den nacht, en hoe moedig hij het katholiek signaal laat hooren. Want dit is wel het meest karakteristieke van heel de huidige missieperiode, dat de pausen zelf feitelijk de leiding nemen in dezen modernen kruistocht ter verovering van de wereld. Beantwoorden wij hun oproep „*Voor Christus onzen Koning*”, met den kreet van de kruisvaarders : „*God wil het* !”

Hoeven. N.B. ALPH. MULDERS.

PAULUS SIU-KOANG-K'I
(GEST. 9 NOVEMBER 1633)

BIJ EEN EEUWFEEST

Den 9en November 1933 werd in China een eeuwfeest gevierd. Toen was het nl. 300 jaar geleden, dat de christen 'ko-lao,' Paulus Siu-Koang-k'i te Peking overleed. In verschillende Chineesche tijdschriften werd reeds gewezen op dit feit, en op de beteekenis ervan voor de Chineesche missie, o.a. door den bekenden Benedictijn Dom P. Coelestinus Lou-Tchen-siang, oud minister president van China.

Maar de invloed van een figuur als Paulus Siu reikt ver over de grenzen van een bepaalde nationaliteit : 't is een hoogst merkwaardige verschijning in de katholieke wereldmissie en het schitterend bewijs, hoe de genade de natuur niet vernietigt maar veredelt. De persoon en de tijd van Paulus Siu doen ons denken aan de eerste christeneeuwen in het oude Rome, toen de jonge levenskrachtige loot van het christendom geënt werd op de oeroude edele stam der Romeinsche beschaving. Zoo vond de genade de door Gods Voorzienigheid uitverkoren materie, om heiligenfiguren te scheppen, waarin de sierlijke, statige vormen van een verfijnde beschaving op de meest gelukkige wijze harmonieeren met de verheven ernst en indrukwekkende waardigheid van een diep-doorleefd christendom.

Zoo vinden we in het oude Rome Nereus en Achilles, Fabianus en Sebastianus, en zoovele anderen, Romeinsche aristocraten-in-hart-en-nieren maar tevens christenen, aanvaardend de uiterste consequenties van de dwaasheid des kruises. Zoo treden in het Peking der oude Keizers-Hemelzonen, in het begin der christianiseering van China, eenige mannen op de voorgrond, in al de statie der Chineesche hofkringen, maar met al de geestdrift en eenvoud van overtuigde pas-bekeerde christenen. De bekendste onder hen zijn de drie doctoren Leo Li-Ngo-tsen, Michael Yand-K'i-yuen, en Paulus Siu-Koang-k'i, alle drie pijlers der jonge Chineesche kerk, maar onder deze drie, zegt de geschiedschrijver Colombel, staat Paulus Siu in verdiensten zeker vooraan.

Pater Mattheus Ricci S.J. was wel heel bijzonder de door de Voorzienigheid uitverkoren man om het plan de campagne der

Jezuïeten in te zetten: China bekeeren van boven af aan: beginnen in het brandpunt van macht en beschaving: het keizerlijk hof te Peking. Een protestantsch schrijver getuigt van hem: ,,hij bezat in de hoogste graad de vereischte eigenschappen als leider van zulk een delicate zending: fijne manieren, buitengewone talenten, bewonderenswaardige tact en een onvermoeibaar doorzettingsvermogen." Een katholiek noemt hem: ,,Zonder tegenspraak een der grootste mannen, die de S.J. aan de Kerk heeft geschonken. Men kan 't betwijfelen of er wel ooit iemand is geweest, die in zulk een graad als hij een zoo rijke schat van gaven en talenten heeft bezeten: als theoloog, wiskundige, astronoom, natuurkundige en vooral als beroemd linguist" [1]).

Na tallooze avonturen, vruchtelooze pogingen en teleurstellingen, wist Ricci met voorzichtige onderhandelingen en onoverwinbaar vertrouwen het eindelijk zoover te brengen, dat hij in gezelschap van een zijner voorname vrienden de reis naar Peking mocht aanvaarden. 't Was 18 Mei 1600. Maar nog op het laatste oogenblik scheen heel het plan te mislukken en wel door een echt Chineesche manoevre. Bij het douanekantoor te Lints'ing in Shantung, hield de commandant van die post, de overal gehate eunuuch Mat'ang de reizigers aan, confiskeerde hun bagage, nam hen mee naar Tientsin, waar zijn ambt hem riep, stopte hen daar in een klooster onder bewaking der bonzen en ging zelf in eigen naam met een uitgestreken gezicht de kostbare geschenken, die de Paters voor den keizer hadden meegebracht, aan Z.M. aanbieden. Eerst einde 1600 lekte de zaak uit, doordat eenige der vijanden van Mat'ang lucht hadden gekregen van zijn bedrog, en hem bij keizer Wan-Li beschuldigden. Deze stuurde aanstonds een eeregeleide naar Tientsin, om de gevangenen te verlossen en naar Peking te brengen. Eindelijk dan 24 Januari 1601 konden de missionarissen hun intrede doen in de keizerlijke hoofdstad.

De zwakke keizer, een slaaf der etikette en een gevangene van zijn eigen eunuchen, mocht echter geen vreemdelingen in zijn tegenwoordigheid toelaten. Toch toonde hij zich zeer ingenomen met de aangeboden geschenken en verhandelingen over de godsdienst. Als tegenprestatie gaf hij hun verlof een huis te koopen

[1]) Geciteerd bij L. Pfister, Notices Biographiques et Bibliographiques sur les Jésuites de l'ancienne mission de Chine, Changhai 1932, p. 33, n. 1.

en stond hun een maandelijksche toelage toe van 6 gouddollars in rijst en geld.

Ricci van zijn kant verbond zich, de instrumenten en klokken, die hij den keizer had aangeboden te onderhouden, en schreef op verzoek des keizers verschillende geografische werken, voorzien van kaarten. Maar bij al zijn wetenschappelijke arbeid verloor Ricci het hoofddoel van zijn zending niet uit het oog : de verbreiding van het geloof. Een zeer werkzaam apostolaat werd er uitgeoefend ; voortdurend was er een pater in de spreekkamer, om de hooge gasten te woord te staan, die van alle kanten kwamen toegestroomd en kennis wilden maken met de Westersche geleerden en de wonderen der Europeesche techniek. Met veel takt werd dan den bezoekers aan het verstand gebracht, dat het doel van hun komst veel hooger lag dan een instrumentenhandel te openen in de Chineesche hoofdstad. De eerste bekeerling uit die dagen was doctor Fong Ing-king, die echter reeds stierf voor het doopsel; de meest bekende: de doctoren Michael Tchang Keng uit Tche Kiang en Paulus Siu Koang-k'i uit Changhai, beiden geleerden van naam.

Paulus Siu was in 1562 te Changhai geboren. Met schitterend succes had hij de lange zware studies afgemaakt voor de Chineesche magistratuur. In 1597 verscheen hij als primus in de uitslag van het licentiaatsexamen van de keizerlijke hoogeschool te Peking. In 1604 behaalde hij de doktorstitel, en werd aanstonds opgenomen in het college der Hanlings, een keizerlijke wetenschappelijke academie ; een eer, slechts verleend aan de eerstgeplaatsten uit de examens voor de hoogste graad.

Een onvermoeid zoeker naar waarheid, zeer helder van verstand, hartstochtelijk vorscher, rechtschapen geest, die zich door niets liet weerhouden de conclusies te trekken uit zijn bevindingen, gaf hij zich spoedig aan Ricci gewonnen. En van 't begin af aan toonde hij zich, zooals hij heel zijn leven is gebleven : een radicaal christen, die overal en bij alle gelegenheden openlijk voor zijn overtuiging uitkwam, en bovendien een vurig leekenapostel, die al zijn groote talenten, zijn diepe kennis en machtige invloed in dienst stelde van de verbreiding van het christendom in China en de verdediging der missionarissen.

Een man als P. Ricci had al spoedig in deze hoogbegaafde litte-

rator en fijn stylist een onschatbaren medewerker ontdekt voor zijn wetenschappelijke arbeid. Verschillende van Ricci's apologetische en dogmatische werken hebben hun fijne charme en heldere formuleering der theologische begrippen in Chineesche vorm te danken aan zijn kundigen medewerker. De meeste van Ricci's 29 nu nog bekende Chineesche geschriften droegen als kostbare aanbeveling een inleiding van een der 3 bekende doctoren, zijn doopkinderen ; zijn nu nog door heel China bekend meesterwerk „T'ien Tchou Che I". De Deo vera ratio, werd door de 3 doctoren, Li, Fong en Siu ingeleid. Zijn princiepen der geometrie is geheel door Siu Koang-k'i geschreven, volgens aanwijzingen van Ricci.

In zulk een gelukkige gesteltenis en onder leiding van zulk een meester kon Doctor Siu al heel spoedig vorderingen maken in de kennis en beleving der christen godsdienst. Op een zijner reizen naar zijn geboortestad kwam hij in Nanking. De missionaris van die stad P. Rocha, bemerkte met vreugde den ijver van den voornamen neophiet. Als voorbereiding voor het Doopsel verklaarde hij hem de catechismus van Ricci, en diende hem vervolgens na een retraite van 8 dagen het Sacrament der Wedergeboorte toe. Zijn doopnaam, karakteristiek voor zijn plannen, was Paulus. Sindsdien achtte en vereerde Paulus Siu Pater Rocha als zijn grootsten weldoener. Toen hij in Maart 1623 het doodsbericht van den missionaris vernam, nam hij en heel zijn familie rouw aan, alsof hij zijn eigen vader had verloren.

Na zijn doopsel begaf hij zich weer naar Peking, waar hem een schitterende loopbaan wachtte. Met nieuwe ijver zette hij zich aan het apostolaat onder zijn ambtgenooten. Verschillende uit de hoogste standen sloten zich bij de bekeerlingen aan ; tallooze anderen stonden zeer sympathiek tegenover den godsdienst, maar hadden de moed niet het offer te brengen van een bekeering, een offer dat in die dagen zeker niet licht was.

De groep bekeerlingen breidde zich zoo voorspoedig uit, dat P. Ricci 8 December 1609 een Congregatie van O.L.V. kon oprichten ; de leden van deze Congregatie bekeerden in een jaar tijd te Peking, 100 heidenen, waaronder velen van zeer voorname afkomst.

't Was een gelukkige gedachte van Ricci, om de van oudsher

in iederen Chinees ingeboren zucht naar vereeniging aan te wenden voor het werk der geloofsverspreiding. In de uiteenzetting van zijn missiemethode heeft hij ook deze praktijk aan zijn confraters overgeleverd, en hieraan was voorzeker voor een groot deel hun succes te danken. [1])

11 Mei 1610 trof de Pekingsche missie een zware slag, door het overlijden van haar stichter en pionier, P. Mattheus Ricci. Eenige dagen voor zijn afsterven schreef hij aan een zijner confraters: „Mes Pères, quand je pense souvent par quels moyens je pourroi principalement avancer la foy chrestienne parmi les Chinois, je ne trouve rien de meilleur sinon que je meure'' (Pfister o.c. 33).

Zijn begrafenis werd een ware triomftocht van het christendom door de straten der hoofdstad. Een zijner voornaamste bekeerlingen Dr. Leo Li Ngo-tsen droeg alle onkosten der plechtigheden. Hij had een verzoekschrift ingediend bij den keizer, om een terrein te verkrijgen als waardige begraafplaats voor den grooten missionaris. De keizer beschikte daarop goedgunstig, en stond aan de missie een pagode en een stuk land af, Chala genaamd, dat tot op den dag van heden nog dient als kerkhof der Pekingsche missie. „De schenking van deze plaats, zegt Huc, door den keizer zelf, goedgekeurd door de 6 keizerlijke tribunaals, door alle ministers en hooge magistraten, was zeker in de oogen van heel China een heerlijk getuigenis ten gunste van het christendom.''

Op Allerheiligen 1611, waren de onderhandelingen beeindigd, de pagode gekerstend en de voorbereidselen voldoende gevorderd, om de plechtige overbrenging te doen plaats hebben. Hoe Paulus Siu onder de indruk was van het verlies van zijn beminden leermeester, blijkt wel uit het verslag der plechtigheden door P. Trigault: „Toen de kist op de begraafplaats was aangekomen en werd neergelaten in de groeve, toonden allen een ontroering, alsof zij het verlies huns vaders beweenden. Onder hen viel vooral Paulus Siu Koang-k'i op; hij stortte overvloedige tranen en toonde zonder

[1]) Zoo vermeldt b.v. de geschiedenis van de tegenwoordige residentie van schrijver dezes, de stad Kiangchow in Zuid Chansi, die nu een 300 gedoopte christenen telt, hoe Pater Vagnoni in 1630 hier een Congregatie oprichtte onder bescherming van de „Koningin der Engelen''. De prefect was de stadsmandarijn Petrus Toan, de leden, 60 geletterden, legden zich toe op alle liefdewerken, zooals de zorg voor ouden van dagen, de opvoeding van verwaarloosde kinderen enz., tot stichting van heel de stad.

eenig opzicht voor zijn hooge waardigheid een diepe droefheid, hij klemde zich krampachtig vast aan de touwen, die dienden om de kist neer te laten, om uiting te geven aan zijn smart en gehechtheid...." [1])

De gedachtenis aan P. Ricci bleef steeds in eere door heel China, ook onder de heidenen. Nooit heeft een Europeaan zulk een populariteit genoten in het Hemelsch Rijk, steeds zoo afkeerig van alle vreemde invloeden. In verschillende streken van China wordt zijn beeltenis nu nog vereerd, gekleed in het costuum der oude geletterden onder de Ming-dynastie, met den titel Li Ma-teou p'ou-sa, als patroon der klokkemakers en herbergiers.

Na Ricci's dood bewees Dr. Paulus Siu, dat zijn geloofsijver niet louter voortkwam uit persoonlijke sympathie. Toen P. Longobardi, even ijverig missionaris als geniaal geleerde, als waardig opvolger van Ricci, het ambt van Superior der Pekingsche missie had aanvaard, bleven de doctor en zijn vrienden den missionarissen steeds met de meeste welwillendheid ter zijde staan. Zij werden leermeesters van een geslacht schitterende Sinologen, zooals China nadien misschien nooit heeft gekend.

Aan hem heeft Longobardi de sierlijke en toch duidelijke stijl te danken in zijn vertaling der gebeden, waaronder juweeltjes van ascetische poëzie, die op verschillende plaatsen door oude christenen nog met geestdrift worden gebruikt.

Onder hun leiding slaagden de PP. de Ursis, de Pantoja, Aleni en Sambasio erin, het uiterst moeilijk probleem op te lossen de klassieke taal aan te passen aan de theologische, apologetische terminologie en de Europeesche exacte wetenschappen. [2])

Behalve hun kennis trachtten de vurige bekeerlingen ook hun invloed aan te wenden, om de positie der missionarissen te Peking te versterken. Hun doel was, de paters in steeds nauwer contact en in officieele verhouding te brengen tot de hofkringen, om zoo

[1]) Zie J. M. Planchet, Le Cimetière de Chala, 1928 Pekin.

[2]) Vooral in onze dagen blijkt weer de waarde van hun arbeid, nu in de Chineesche missie een nieuwe beweging zich baanbreekt, om weer de geleerde wereld te bereiken. Nu worden deze oude apologetische werken weer opgedolven uit het eeuwenoude stof der bibliotheken, worden uitgegeven in een frisch modern kleedje, waarvoor de Commissio Synodalis te Peking en het Bureau Sinologique van Changhai zich bijzonder verdienstelijk maken. En zoo komt ook de figuur van Paulus Siu-Koang-k'i weer te staan in de praktische belangstelling der moderne Chineesche missie.

de toekomst der missie te verzekeren tegen alle komende gebeurtenissen. Eerst na veel moeite en tegenslagen en lange jaren zullen zij in hun opzet slagen.

De ijver van Dr. Paulus Siu kon zich niet beperken tot de keizerlijke hoofdstad : zijn geboorteplaats Changhai had ook recht om te deelen in de rijkdom, die hij in het christendom had gevonden. In 1607 stierf te Peking zijn oude vader, na het H. Doopsel te hebben ontvangen.

Dr. Paulus moest het stoffelijk overschot naar Changhai begeleiden, om daar in het familiegraf te worden bijgezet. Volgens de gewoonte des lands moest hij zich gedurende drie jaar geheel aan rouw wijden, zich terugtrekken uit 't openbaar leven en zich onthouden van iedere uitoefening van een publiek ambt. De ijverige apostel begroette deze tijd als een door God geschonken gelegenheid, zich geheel te wijden aan zijn geliefkoosde bezigheid de uitbreiding van het Godsrijk, speciaal onder de inwoners van zijn vaderstad. 't Is wel teekenend voor het juist inzicht, dat de nieuwbekeerde toen al had in de leer der Kerk omtrent de goddelijke genadeuitdeeling, dat hij begon bij zich zelf. Eerst maakte hij een reis naar Macao, toen het centrum, van waaruit de missioneering van China was begonnen en werd voortgezet. In deze Portugeesche kolonie kon de katholieke eeredienst in alle luister worden gevierd, en de leer in volle omvang worden beleefd. Hier besteedde Paulus, onder leiding der Jezuieten al zijn tijd aan het heil van zijn eigen ziel en de ernstige studie van de geloofsleer. Tot slot volgde hij er de oefeningen van den H. Ignatius. Zoo voorbereid keerde hij naar Changhai terug en toog aan het werk. In 1609 waren zijn pogingen reeds in zoo ver geslaagd, dat hij den missionaris van Nanking, P. Cattaneo verzocht, zich in Changhai te vestigen. Toen bleek pas, hoe ernstig Dr. Paulus zijn taak had opgevat. De pater trof bij zijn aankomst in Changhai 50 catechumenen, die aanstonds gedoopt konden worden : Paulus had hen persoonlijk tot in de kleinste bijzonderheden volmaakt voorbereid.

Het vorstelijk paleis van de familie Siu te Changhai werd een centrum van actie en de wieg van het christendom voor heel den omtrek der stad. Een sierlijke kapel binnen het woningcomplex

der familie Siu was weldra een aantrekkingspunt voor de elite der stad. Na 2 jaar telde de christianiteit van Changhai al 200 gedoopten. De hooge rang en wetenschappelijke naam, maar meer nog het voorbeeldig leven van den leider der christenen oefenden een onweerstaanbare aantrekkingskracht uit vooral op de hoogere standen. Volgens Ricci's methode werd een Congregatie van O.L.V. opgericht, van welke de meeste leden jaarlijksch een achtdaagsche retraite hielden.

Ook later bleef de familie Siu, hoewel Paulus het grootste deel van zijn leven door zijn ambt te Peking werd gehouden, de groote steun van de kerk van Changhai. In 1627 liet Paulus op eigen kosten de kapel vergrooten ; in 1640 kon P. Brancati, die gedurende 20 jaar de zielzorg in Changhai waarnam, een nieuwe kerk bouwen, van de aalmoezen zijner christenen. In het midden der 17de eeuw hadden de missionarissen van Changhai en Tchang chou de zorg over 30.000 gedoopte christenen, terwijl zij ieder een aanwinst van 2 à 3.000 nieuwbekeerden konden boeken.

Pater Trigault verhaalt in zijn Relation de 1621, een treffend staaltje, hoe ernstig in die dagen vele nieuw bekeerden uit de voorname kringen hun bekeering namen. 't Gaat over een zekere Doctor Martinus (zijn familienaam wordt niet genoemd), vurig christen, uit Hangtcheou, zeer bevriend met den missionaris van die stad P. Aleni.

Op zekeren dag op weg naar een zijner vrienden vond hij op straat een man geheel naakt, die, om zichzelf te beschermen tegen de kou en zijn schaamte te verbergen, zich had opgerold als een bal. Martinus informeeerde, wie die ongelukkige was, en hoorde, dat het een kapitein was, die door roovers was uitgeschud. Toen herinnerde hij zich het schoone voorbeeld van zijn grooten Patroon, den H. Martinus. Daarop steeg hij uit zijn draagstoel, ontdeed zich op de publieke straat van een pels, die hij onder zijn kleed droeg, en schonk die den armen drommel. De soldaten van zijn gevolg stonden sprakeloos van verwondering over zulk een ongewoon schouwspel. Als hij uitging nam hij steeds rijke aalmoezen mee, die hij onderweg aan de armen uitdeelddde.

Weldra kreeg Paulus Siu c.s. nog beter gelegenheid, zijn liefde voor de Kerk en trouw aan de missionarissen te toonen. In moeilijke

dagen bleef hij met zijn vrienden de steun der missionarissen en de redder der Chineesche missie.

Een hooge ambtenaar, Chen K'io, die als Vice president van het hof der Riten te Nanking veel invloed had, kon, als vurig vereerder van Confucius de snelle verbreiding van het christendom niet verkroppen. Daarom diende hij in Mei 1616 bij het hof een aanklacht in tegen de missionarissen, als predikers van een nieuwe, vreemde godsdienst, die de vereering der voorouders verbood en in tegenspraak was met de philosophie der oude Wijzen. De eerste poging had geen succes, maar een herhaalde beschuldiging van 15 Augustus van hetzelfde jaar werd den 20en door den president van het tribunaal beantwoord met het bevel tot inhechtenisneming en verbanning der vreemde missionarissen.

Met bezorgdheid vroegen de Paters zich af, hoe hun nieuwbekeerden op dezen tegenslag zouden reageeren. Zij waren allen nog kinderen in het geloof. Er was voor vooruitstrevende edeldenkende mannen nu juist geen bovenmenschelijke moed noodig zich aan te sluiten bij vreemde geloofspredikers, die zij hadden leeren kennen, als geleerden van wonderbare wetenschap, als hoogstaande, belangelooze karakters, terwijl zij bovendien in hooge gunst stonden bij den Keizer. Maar toen het getij keerde, toen er een storm van verdachtmakingen en beschuldigingen tegen de vreemdelingen losbrak, toen de openbare meening tegen hen werd bewerkt, toen zij als staatsgevaarlijk uit het land werden gezet, zou hun geloof bestand zijn tegen zulk een beproeving ? Zouden zij den moed hebben, partij te kiezen voor een handjevol vreemdelingen met hun nieuwe leer tegenover de eeuwenoude traditie van hun honderden millioenen landgenooten ? Zij wisten, wat hun dreigde : hun ambt, hun waardigheid, de glorie van iederen Chinees, waaraan zij heel hun jeugd in inspannende studie hadden opgeofferd, zetten zij op het spel. Meer nog hun goede naam, hun eer als Vaderlander, onderdaan van den Zoon des Hemels, zou voor goed geschandvlekt zijn, als zij heulden met menschen, die als vijanden van staat en godsdienst waren gebrandmerkt. Maar toch bleven zij bijna allen trouw en kozen ridderlijk de partij der missionarissen.

Verschillende missionarissen hadden pijnlijke vernederingen en kwellingen te verduren, eenige werden als wilde dieren in ver-

zegelde houten kooien door heel China gevoerd op weg naar Macao. De missie te Nanking werd geheel verwoest ; hier lag het brandpunt der vervolging. Maar Peking werd gespaard, dank aan Paulus Siu. Wel moesten de paters vertrekken, maar de begraafplaats van Ricci was als keizerlijk geschenk onschendbaar, en door bemiddeling van Paulus werd de zorg en bewaking der residentie aan een vertrouwd christen toegewezen, zoodat de paters, toen zij in 1622 terugkeerden, hun bezittingen in ongeschonden staat konden overnemen.

Om de beschuldigingen te weerleggen bood Siu Koang-k'i den keizer twee apologieën aan, waarin hij op meesterlijke wijze de universaliteit der Kerk, de vruchten der christenbeschaving en de nobele bedoelingen der vreemde godsdienstleeraars uiteenzette. Zijn vrienden de doctors Leo Li en Michel Tchang sloten zich bij hem aan met geschriften ter verdediging der missionarissen. Onverschrokken stelden zij hun woningen ter beschikking der verbannen paters, die hier een veilige schuilplaats vonden, want het aanzien en de invloed van hun beschermers was nog groot genoeg, om de vervolgers op een eerbiedige afstand te houden.

In 1617 viel de vervolger Chen K'io, wiens hebzucht en hoogmoed de voornaamste mandarijnen afstiet, voor eenigen tijd in ongenade, en trok zich terug in Hangtcheou. Hier trof hij als buurman Dr. Michel Yang K'i-yuen. Deze kon niet weerstaan aan de bekoring van een kleine wraakneming, in zuiver Chineesche stijl. Hij ging Chen K'io bezoeken, om hem zijn deelneming te betuigen, en stelde hem voor, of hij ter afwisseling misschien kennis wilde komen maken met zijn gasten. Dr. Michel herbergde nota bene niet minder dan 7 missionarissen, die door Chen K'io waren verbannen. Niet alleen vonden de vervolgde missionarissen bij dezen edelen christen een veilige schuilplaats, maar dank zij de vorstelijke edelmoedigheid van hun gastheer, werd zijn woning een centrum van levendige actie. Op eigen kosten liet hij een volledige drukkerij inrichten, waar twee drukkers voortdurend werk hadden aan de uitgave van werken, ter verdediging en uiteenzetting van den godsdienst. Paulus Siu bleef zoolang hij kon in Peking, en hield in een zijner landhuizen, in de buurt der stad P. Sambasio verborgen, die vandaaruit in het geheim de christianiteit van Peking kon bedienen. Zijn zoon Jacobus ontving de ver-

volgde missionarissen in zijn huis te Changhai, en toen in 1622 ook Paulus zelf de wijk moest nemen naar zijn vaderstad, organiseerde hij vandaaruit de missioneering der omliggende christianiteiten.

Toen na een korte tusschenpooze van ongenade de wreede Chen K'io weer in genade werd opgenomen en met nieuwe eereambten begunstigd, brak de vervolging weer met nieuwe woede uit. De overal verbreide geheime secte de „Witte Lotus" verwekte voortdurend opstanden. Deze werden aan de wraak der christenen toegeschreven, die ook tot deze vereeniging zouden behooren. Daarop werden verschillende christenen gevangen genomen en op de pijnbank gefolterd, een van hen bezweek onder de kwellingen en stierf de marteldood. Ofschoon de christen doctors alle pogingen in het werk stelden het lot der gevangenen te verzachten, konden zij niets bereiken.

Toch kon de vervolging de geloofsverspreiding niet belangrijk schaden ; daarvoor had de godsdienst te veel invloed en aanzien onder de hoogere standen. Ja zelfs, de noodzakelijke verspreiding der missionarissen in het meer veilige binnenland, kwam de missioneering ten goede. En bovendien de moed en volharding van zooveel algemeen geachte en bekende staatsambtenaren, die alles op het spel zetten, om hun godsdienst te verdedigen, wekte de nieuwsgierigheid, trok de aandacht en bewondering van vele edele geesten op een godsdienst, die zulk een offerzin kweekte. Zoo wist Paulus Siu juist in die jaren vele van zijn voorname heidensche vrienden voor de beweging te winnen, en konden verschillende nieuwe centra worden gesticht.

Pater Aleni, die om zijn fijne omgangsvormen en buitengewone kennis der taal, onder de geletterden de eerenaam had van „Europeesche Confucius" doopte een vriend van Paulus Siu, die hem persoonlijk had overreed en voorbereid. Deze Doctor, Petrus genaamd, uit Yang-Tcheou steeg tot de hoogste eereposten. Eerst mandarijn in Kiangchow, vervolgens tao-tai, ondergouverneur van de provincie Chensi, en ten slotte onderkoning van Foukien, nam hij op al zijn tochten zijn geestelijken vader P. Aleni mee, bij wijze van hofkapelaan. Zoo kon weer in verschillende provincies het geloof worden verkondigd.

In 1621 noodigde een ander vriend en leerling van Paulus Siu,

Dr. Ignatius, de Paters Catanao en Semedo uit om in zijn vaderstad Kiating een missie te vestigen. Hij bood hun een zeer gerieflijke residentie aan met prachtige kapel. Deze plaats werd bestemd als studiehuis voor de nieuw aangekomen missionarissen.

De mandarijn van Ou-Hou, eveneens een vriend van Dr. Paulus, riep P. Sambasio bij zich, om daar een nieuwe christengemeente te stichten. Zoo prikkelde de tegenspoed de ijver en strijdvaardigheid der bekeerlingen, en had zelfs onverhoopt gunstige gevolgen.

Intusschen hadden de Jezuieten een hunner meest competente confraters P. Trigault, bekend als schrijver en redenaar, naar Europa gezonden, om nieuwe missionarissen aan te werven en belangstelling te wekken voor de Chineesche missie. Hij had een schitterend succes.

Van Paus Paulus V wist hij een breve te verkrijgen (die echter nooit werd gepubliceerd), waarbij werd toegestaan de Chineesche taal te gebruiken voor de liturgische plechtigheden en het bidden der brevier, alle gewijde boeken mochten in de landstaal worden vertaald ; bovendien schonk de Paus een rijke bibliotheek ten dienste van de jonge missie. Ook wist P. Trigault verschillende Europeesche vorsten voor zijn zaak te begeesteren. Van alle kanten ontving hij geschenken voor den keizer en de voorname bekeerlingen. Cosmas de Medici schonk hem ,,une horloge incomparable en forme de satyre, qui se pourmenoit sur la table et décochoit une flesche, quand la touche estoit sur l'heure'' (Pfister p. 113). Koningin Moeder van Frankrijk Maria de Medicis zond kostbare Vlaamsche tapijten. De hertogen van Beieren stonden uit hun rijke collectie schilderijen en curiositeiten af, en beloofden een jaarlijksche toelage van 500 gulden. Koning Philippus III van Portugal schonk een som gelds voldoende, om 15 nieuwe residenties te stichten.

Een der meest welkome geschenken was echter een eigenhandig schrijven van den Heiligen Robertus Bellarminus aan Doctor Paulus Siu. De geleerde dankte den Kardinaal in een brief, die treft door den geest van vurig geloof en kinderlijke liefde jegens de H. Kerk, die eruit spreekt.

Eindelijk in 1623 viel Chen K'io voor goed in ongenade, hij moest al zijn ambten neerleggen, en zich terugtrekken naar Hangtcheou, waar hij een jaar later stierf. De paters wilden nog trachten hem op zijn sterfbed tot inkeer te brengen, maar Dr. Paulus raadde

het hun af, daar er zijns inziens geen hoop was. Na den dood van den vervolger keerde de rust langzaam-aan terug. In 1624 kon Paulus Siu eraan denken weer naar Peking terug te keeren, maar de anti-christelijke partij was nog te sterk, en de nieuwe keizer, een jongen van 16 jaar had nog niets in te brengen. Door alle mogelijke intriges wisten de eunuchen hem te dwingen in 1627 weer naar Changhai uit te wijken.

Intusschen lieten de aanzienlijke vrienden der missie niet na de lessen te trekken uit de vervolging. Zij zagen heel goed in, hoe onzeker de toestand voor de missie zou blijven, wanneer zij geheel afhankelijk zou zijn van de wisselvallige gunst van den keizer. De missionarissen moesten zich in zekeren zin onmisbaar weten te maken, zoodat het lands-belang hun verblijf en arbeid in China eischte. Hun invloed en aanzien was dan gevestigd, en zou vanzelf een krachtige waarborg zijn voor de ongestoorde geloofsprediking van hun confraters in de binnenlanden. Dit plan was zeker uitstekend en werd door de beste bedoelingen ingegeven, ofschoon we niet alle middelen, die de Doctors gebruikten, om het doel te bereiken, volgens onze hedendaagsche opvattingen der geloofsuitbreiding aanbevelenswaardig zouden achten.

Het eerste punt van hun program was, de Portugeesche troepen te hulp te roepen als steun van de keizerlijke dynastie, die reeds met ondergang werd bedreigd door de steeds driester invallen der Mandchou's. Het prestige der Europeanen zou geweldig stijgen als de Zoon des Hemels zijn redding aan hen te danken zou hebben.

Deze poging had heel weinig succes, en bracht de missionarissen later in een zeer netelige positie door hen te mengen in militaire aangelegenheden. Reeds in 1620 had Paulus Siu eenige Portugeesche kanonniers in Macao aangevraagd met 4 stukken geschut, maar de sluwe Chen K'io had hem doorzien en wist de Portugeezen spoedig te verwijderen. De Chineezen wisten met de vuurmonden geen raad, in een minimum van tijd waren zij grondig verknoeid en onbruikbaar gemaakt.

In 1630 deed Paulus een nieuwe poging : op zijn verzoek zond de gouverneur van Macao een Portugeesch kapitein Gonzalès Texeira Correa naar Peking, om het Chineesche leger te reorganiseeren en den keizer te helpen tegen de indringers.

400 man Portugeesche troepen met 10 stukken geschut zouden hem volgen. Maar de kooplui van Canton, die het monopolie hadden van den handel met de Europeanen, zagen met leede oogen zooveel vreemdelingen naar Peking vertrekken, zij vreesden concurrentie. Daarom kochten zij de raadsheeren van den keizer om, die den keizer wegens het gevaar van inmenging der vreemde volkeren in de politieke aangelegenheden van China van het plan afbrachten. Daarop kregen de reeds op weg zijnde troepen bevel naar Macao terug te keeren. Texeira wist niet beter te doen dan te sneuvelen bij een opstand van muitende Chineesche troepen. En hiermede was het lot der Ming-dynastie beslist. Had de keizer de door Paulus Siu aangeboden vreemde hulp aanvaard, dan was wellicht de loop der geschiedenis geheel anders geloopen, misschien was de dynastie nog gered, en niet zoo smadelijk verdreven door vreemde barbaren, om plaats te maken voor het vreemde keizerhuis der Mandchou's die China ten slotte geheel ten gronde hebben gericht.

Ook de missionarissen werden persoonlijk en wel op zeer onaangename wijze in deze zaak betrokken.

Het lag voor de hand, dat de heidensche Chineesche politici al heel slecht het onderscheid begrepen tusschen geestelijken en leeken; missionarissen waren ook Europeanen, hadden dus ook verstand van oorlogvoeren, vooral omdat zij de missionarissen officieel slechts kenden als instrumentmakers en mathematici: een kanon is in zekere zin ook een instrument, en tusschen mathesis en strategie: il n'y a qu'un pas, tenminste in hun oogen. Ook de nieuwbekeerde christenen schenen nog niet genoeg inzicht te hebben in het wezen en de waardigheid van het priesterschap; of waagden zij het misschien er maar op, in de hoop, dat de schrandere Paters zich wel uit de situatie zouden weten te redden? Wat er ook van zij, het was Paulus Siu, die het verlof tot terugkeer der missionarissen naar Peking wist door te zetten, onder voorwendsel, dat zij als legerhervormers onwaardeerbare diensten aan het land zouden kunnen bewijzen. Men kan zich gemakkelijk de verbazing en ontsteltenis voorstellen van de Paters Longobardi en Diaz, toen zij bij hun terugkeer in Peking in 1627 werden verwezen naar het ministerie van oorlog, om daar het ambt te aanvaarden van instructeurs der troepen en grondleggers der artillerie. Zij weigerden beslist en verklaarden ronduit, dat zij naar China

waren gekomen uitsluitend om het evangelie te prediken. Alleen door de verwachting, dat binnenkort bekwame Portugeesche artilleristen uit Macao op komst waren, werd de zaak voor het oogenblik gesust en mochten de missionarissen ondanks hun weigering voorloopig in Peking blijven.

Maar niettemin werd het plan niet vergeten: want een tiental jaren later kon Pater Schall zich niet aan den eisch onttrekken. Het hof dat de prachtige astronomische instrumenten, door hem gebouwd, ten hoogste bewonderde, eischte, ondanks zijn herhaalde weigering, dat hij zijn kennis en bedrevenheid in dienst zou stellen van het leger. In 1636 werd dus de kanonnengieterij geopend, en de missionaris deelt mede, dat hij er in slaagde, 20 loopen te gieten, van voldoende kaliber, om kogels van 40 pond te schieten.

Van veel grooter belang en verstrekkende gevolgen was het tweede plan om de invloed der missionarissen aan het hof te versterken en te bestendigen, nl. de sterrenkunde in dienst te stellen van den Staat.

Deze wetenschap werd van oudsher in China buitengewoon hooggeschat, omdat de berekening van de loop der hemellichamen noodzakelijk was voor de vaststelling van de officieele kalender, een taak opgedragen aan het tribunaal der Riten.

Toen bij de troonsbestijging van keizer Tch'ong-tchen, de laatste sporen der vervolging waren verdwenen, en alle in ongenade gevallen mandarijnen, weer in hun ambt werden hersteld, steeg ook Paulus Siu tot de hoogste eer. In 1628 werd hij benoemd tot vice-president van het tribunaal der Riten: in 1631 tot president, vervolgens tot „Ko Lao" of staatsraad (onder deze titel wordt hij tot nu toe gewoonlijk genoemd Siu „Ko lao," ook wel de christen „Ko lao") en ten slotte tot „Tai Pao" of gouverneur van den jongen keizer. Een ander voorbeeldig christen Dr. Li Ngo-tsen werd benoemd tot commandant van het garnizoen van Peking en van de legerintendance. Aanstonds maakten de christen doctors van hun groote invloed gebruik ten gunste van de missie. Vooral Paulus Siu was als president der Riten het best in staat het contact te vormen tusschen deze staatsinstelling en de missionarissen-sterrekundigen. Tot zijn groote ergernis had de keizer gemerkt, dat de door de mandarijnen berekende zon- en maansverduisteringen

totaal niet klopten met de natuurverschijnselen. Daarom ontbood hij den president der Riten bij zich, om over deze ernstige tekortkomingen te beraadslagen. Dat was de gelegenheid, waarop Dr. Paulus al zoo lang had gewacht. Hij wees den keizer er op, dat alle fouten in de berekeningen voortkwamen uit de onkunde der mathematici, die totaal verouderde methoden gebruikten ; daarom stelde hij den keizer voor, om in het vervolg zulke ergerlijke mistoestanden te voorkomen, de wetenschap der buitenlandsche geleerden te hulp te roepen, die in de sterrenkunde zeer bedreven waren. Met geestdrift ging de keizer op dit voorstel in en benoemde bij decreet van 27 September 1629 een commissie tot hervorming van de kalender. Pater Terrenz werd als president benoemd met als leden Paulus Siu en twee andere christen doctoren. Tevens beval de keizer, dat aanstonds de noodige instrumenten zouden worden gebouwd, volgens modellen van Pater Terrenz en Dr. Paulus.

Na den dood van P. Terrenz in 1630 werden de Paters Schall en Rho benoemd. Hier had de Voorzienigheid weer bijzonder de rechte man beschikt voor de rechte plaats. Pater Adam Schall von Bell uit Keulen, door zijn biograaf genoemd „un des plus grands hommes, que la Compagnie de Jesus et l'Europe aient donnés à la Chine" was zoowel door zijn deugd als zijn wetenschap een der schitterendste leerlingen van het Germanicum te Rome. Reeds een jaar na zijn aankomst in China (in 1621) had hij de aandacht op zich gevestigd door de berekening van eenige eclipsen, die door de officieele sterrenkundigen niet waren voorzien.

Toen hij in 1630 te Peking aankwam als opvolger van P. Terrenz, te samen met zijn confrater, P. Rho, (die reeds in 1638 stierf), werd hij daar allesbehalve vriendelijk ontvangen. De vroegere beambten, vernederd en jaloersch door hun achterstelling bij die „Europeesche barbaren," zonnen op wraak en lieten geen middelen onbeproefd, zich weer in te dringen in hun vroegere post. Het regende pamfletten met verdachtmakingen tegen de Europeesche beambten en hun methoden. Er ontstond een zoo sterke partij tegen de Europeanen, dat er gevaar was voor herhaling van het geval Chen K'io. Maar Paulus Siu stond op de bres en wist de situatie te redden door een zeer origineel plan.

(*Wordt vervolgd*).

FR. PACIANUS TEEPE, O.F.M.
Miss. Ap. te Kiangchow.



TIEN JAREN MISSIE-ARBEID

Een terugblik op den verrichten arbeid kan zijn nut hebben voor den arbeider, opdat hij zien moge, dat zijn moeiten en inspanning niet te vergeefsch zijn geweest, opdat hij gedrongen worde tot dankbaarheid om het bereikte resultaat, en door vreugde en dankbaarheid worde aangespoord tot nog grooter energie en arbeidslust.

Zoo zien de Carmelieten-missionarissen van Oost-Java met vreugde en dankbaarheid terug op het eerste decennium, dat zij in dit missiegebied mochten arbeiden, en danken zij den algoeden God voor de vruchten, die zij mochten oogsten. Helaas is dit decennium afgesloten door den dood van hem, die van dezen arbeid de ziel is geweest, den Hoogw. Apost. Prefect. Mgr. v. d. Pas. Moge dit overzicht tevens zijn een eerbiedige hulde aan zijn levenswerk.

In Augustus 1923 werd het nieuwe missiegebied, door de Congregatie de Propaganda Fide aan de Nederlandsche Carmelieten toevertrouwd, bevattende de residenties Malang, Bezoeki en het eiland Madoera, door de eerste drie missionarissen van de P.P. Jezuïeten, de pioniers der Indische missie, overgenomen.

In dit uitgestrekt arbeidsveld, met een bevolking van eenige duizenden europeanen en zes millioen inheemschen, was nog slechts één vaste statie nl. de hoofdplaats Malang. Wel hadden ook Pasoeroean en Lawang een eigen kerkje, doch geen vasten pastoor ; zij werden op geregelde tijden bediend door een der priesters van Malang, die ook het verdere gebied bereisde. Welk een uitbreiding de missie onder de bezielende leiding van Mgr. van der Pas in de volgende tien jaren kreeg, zal het onderstaande kort overzicht leeren.

Zielzorg onder de Europeanen.

De eerste zorg van de nieuwe missionarissen gold natuurlijk de Europeesche katholieken van Malang zelf.

Om de eenheid onder de katholieken en een gunstig samenwerken zooveel mogelijk te bevorderen, begon de H. Eerw. Superior p. Cl. van der Pas, met de stichting van een eigen katholiek bondsgebouw. Hier werden gezellige avonden georganiseerd met tooneel en zang tot ontspanning en ontwikkeling.

Als vanzelf ontstonden nu geleidelijk verschillende vereenigingen, o.a.

de Katholieke Sociale Bond en de Indische Katholieke Partij, die in dit gebouw hun vergaderingen hielden en plannen smeedden voor de katholieke zaak. Voor de armenzorg in de parochie werd de St. Elisabethsvereeniging opgericht, die de veelzijdige vruchtbaarheid der christelijke charitas ten toon spreidde en daarom steeds de grootste belangstelling van de katholieken en zelfs van andersdenkenden mocht ondervinden.

Aan het godsdienstig leven werd natuurlijk bijzondere aandacht geschonken.

Omdat het kerkbezoek der kinderen veel te wenschen overliet, werd al heel spoedig een aparte Zondagsche kindermis ingevoerd, die bij ouders en kinderen zeer in den smaak viel en veel heeft bijgedragen voor de godsdienstige opvoeding der jeugd. Waren er eerst slechts weinige kinderen, die naar de kerk kwamen, na een goed jaar waren er slechts weinige, die de Zondagsche H. Mis verzuimden.

De kerkelijke plechtigheden werden steeds hooger opgevoerd, o.a. door de Nachtmis op Kerstmis, de nachtelijke aanbidding op Witten Donderdag, het Sacraments-Triduum en -Processie voor het Feest van O.L. Vrouw van den Berg Carmel, de plechtige viering der Eerste Vrijdagen. Veel droeg hiertoe ook bij de oprichting van een kerkelijk mannenkoor onder leiding van een der pastoors.

De vooruitgang van het godsdienstig leven was vooral merkbaar door de groote toename van het aantal Heilige Communies en het drukkere kerkbezoek. De kerk werd in een paar jaren te klein. Doch hier kwamen de Zusters Ursulinen te hulp door den bouw van een eigen ruime kerk, die niet alleen plaats biedt aan de Zusters en pensionairen, maar ook aan vele leeken uit de omgeving.

Was er reeds vroeger een Maria-Congregatie opgericht voor Jongedames, nu werd ook begonnen met een Congregatie voor Jongelingen.

De Derde Orde van O.L. Vrouw van den Berg Carmel telde spoedig een groot aantal leden, zoowel mannen als vrouwen.

Naast den K.S.B. kwam ook tot stand de katholieke Jongelingenbond, waaruit later de R.K. Padvindersclub groeide, die thans een afzonderlijke afdeeling telt voor jongens en voor meisjes met een eigen clubhuis.

Ook de zielzorg onder de katholieke militairen nam een voorname plaats in. Reeds in begin '24 werd een afdeeling opgericht van de R.K. O.O. Vereeniging ,,St. Ignatius'', die vruchtbaar werk deed bij de soldaten, zoowel inheemsche als europeesche. Met hulp van den aalmoezenier voor Oost-Java werd een R.K. Militair Tehuis gesticht, waarvan de noodzakelijkheid reeds lang gevoeld was. Door dit alles nam het kerkbezoek der militairen zichtbaar toe en werd vrij algemeen deelgenomen aan de gezamenlijke H. Communie op den eersten Zondag der maand.

Voor de niet-hollandsch sprekende soldaten werden afzonderlijke kerkdiensten met maleische preek ingesteld.

Een schitterende vooruitgang voor katholiek Malang was het, toen in Dec. '29 de Eerw. Zusters van Barmhartigheid (Moederhuis Boxmeer)

een katholiek ziekenhuis stichtten door de overname van de bekende kliniek van Prof. Leber. De behoefte aan deze katholieke inrichting bleek al spoedig zoodat wegens de overtalrijke verzoeken om opname van patienten, zoowel andersdenkende als katholieke, de bestaande gebouwen moesten worden uitgebreid en vergroot.

Nog dit jaar zullen deze Zusters ook te Baleardjosari een hulpkliniek voor Javanen beginnen.

Had Malang vanzelfsprekend de eerste geestelijke zorgen onzer missionarissen, de verdere Oosthoek werd toch ook niet verwaarloosd.

Reeds in April '24 werd te Probolinggo, een belangrijke plaats door zijn suiker- en afscheephaven, een vaste statie gesticht met twee pastoors, een voor de zielzorg in de stad zelf, een ander voor de dienstreizen in de omgeving en het eiland Madoera.

Voorloopig werd een huurwoning tot kerk en pastorie ingericht, doch terstond werd een begin gemaakt met den bouw van een bescheiden godshuis, dat reeds in Dec. van hetzelfde jaar door den Superior der Missie kon worden ingewijd.

Ook Djember wachtte reeds lang op een kerk en pastoor. In Juli '27 werd Pater Henckens hier geplaatst, die aanstonds begon met den bouw van een mooi kerkje, welks afbouw hij echter wegens zijn overplaatsing naar Malang aan zijn opvolger moest overlaten. 11 Maart '28 werd deze kerk door den H. Eerw. Pater Clemens van der Pas, die in Nov. van het vorig jaar tot Apostolisch Prefect was gepromoveerd, aan den H. Joseph toegewijd.

In 1930 kreeg Lawang zijn vasten pastoor in den persoon van Pater Dillmann, die reeds te voren van Malang uit zijn herderlijke zorgen aan deze plaats gewijd had. Ook Pasoeroean, dat reeds meer dan twintig jaren een eigen kerkje had, werd in April 1932 tot zelfstandige parochie verheven onder de bekwame leiding van Pater Jongmans uit Leiden.

In Bondowoso, de hoofdplaats van Besoeki, en in Pamekasan, de hoofdplaats van het groote eiland Madoera, is reeds grond aangekocht voor het bouwen van een kerk. Ook deze plaatsen zullen over eenigen tijd hun vasten pastoor hebben.

Bijzondere aandacht werd door den Malangschen Missie-Overste gewijd aan het onderwijs. Bij de komst der Carmelieten bestonden slechts de Lagere en de Muloschool der Eerw. Zusters Ursulinen te Malang. In 1925 openden deze Zusters een tweede school voor europeesche meisjes, waar ook chineesche en inlandsche meisjes van netten stand werden aangenomen.

Bovendien openden zij dit jaar een Tehuis voor arme meisjes, waardoor vooral aan de hulpbehoevendheid en den dringenden nood van vele werklooze europeanen tegemoet gekomen werd.

Voor de katholieke meisjes was nu voldoende gezorgd ; doch de katholieke jongens moesten nog steeds de neutrale scholen bezoeken, met alle gevaren voor hun geloof daaraan verbonden.

Eindelijk werden de Fraters van het St. Gregoriushuis te Utrecht bereid gevonden, te Malang een katholieke Jongensschool te stichten.

Begin Maart '28 arriveerden de eerste Fraters, en 2 Juli openden zij de school met vier klassen. Tegelijk begonnen zij met een internaat (in een huurhuis) voor jongens van buiten Malang.

De Fraters van Utrecht hebben thans een bloeiende lagere school, en begonnen dit jaar ook met een R.K. Mulo. In het nieuwgebouwde Internaat hebben ruim negentig jongens, wier ouders in de cultures of in de buiten Java gelegen eilanden werkzaam zijn, een keurig, ècht hollandsch Tehuis, dat hun het gemis van het ouderlijk huis zooveel mogelijk vergoedt.

De stichting van een tweede Fratersschool in de toekomstige nieuwe parochie van Malang wordt reeds voorbereid.

Bovendien beginnen de Fraters dit jaar te Probolinggo met een Jongensweeshuis en daaraan verbonden lagere school.

Probolinggo heeft ook reeds bijna zeven jaren zijn Zusterscholen.

De ijverige bemoeiingen van Pastoor Wouters, die den H.Eerw. Pater Provinciaal in Holland door menigvuldige en dringend smeekende brieven om Zusters had gevraagd, werden eindelijk beloond, toen de Eerw. Zusters van O.L. Vrouw (Amersfoort) bereid gevonden werden, in Oost-Java de missie te komen steunen door het geven van onderwijs.

11 October '26 kwamen de eerste Zusters in Probolinggo, waar zij reeds met Kerstmis een zevenklassige lagere meisjesschool openden, die van het begin af door de europeesche bevolking zeer gewaardeerd en gesteund werd. Het volgend jaar begonnen zij ook met een holl.-chin.-school, die thans ook reeds volledig en door de regeering erkend is. Door haar met succes begonnen werk aangemoedigd, besloten de Zusters ook in Djember een eur. school te beginnen, hetgeen in Juli '29 werkelijkheid werd. Ook hier werden de Zusters enthousiast ontvangen ; zelfs zeer vele niet-katholieken vertrouwden hun kinderen aan de Zusters toe. Jammer dat tot nu toe de zoo noodzakelijke regeeringssubsidie door de moeilijke tijdsomstandigheden onthouden werd, waardoor deze school zware finantieele offers van de Zusters van Amersfoort vraagt. Toch hebben deze Zusters, vertrouwend op de goddelijke Voorzienigheid in '31 een derde europeesche school durven openen in Lawang, en bovendien zelfs dit jaar nog een holl-chin-school in Malang. Eindelijk in Juni '32 kreeg Pasoeroean zijn katholieke school, nadat een maand tevoren zes Zusters van het Arme Kindje Jezus (Simpelveld) op Java gearriveerd waren als nieuwe helpsters aan het missiefront.

Deze Zusters hebben ook reeds plannen tot vestiging te Bondowoso.

Inlandsche Missie.

Was men een vijftig jaren terug nog van meening, dat de bekeering van den Javaan om zijn vasthouden aan den mohammedaanschen godsdienst, menschelijker wijze gesproken, onmogelijk was, en brachten de eerste pogingen op dit gebied ook weinig succes, ook hier gold als overal : de aanhouder overwint. Het is te danken aan den brandenden zielenijver en de vasthoudende wilskracht van Pastoor van Lith. S.J, dat de missie onder de Javanen niet alleen krachtig is ter hand genomen, maar ook met ijver is doorgezet ondanks de vele moeilijkheden.

Deze missionaris naar Gods hart mocht dan ook in zijn laatste levensjaren nog een begin van den oogst zien van het door hem met kwistige hand uitgestrooide zaad. Zelfs mocht hij het nog beleven, dat kinderen van zijn eerste doopelingen het religieuze leven in de Societeit van Jezus omhelsden. Wat was hij gelukkig met die eerste kern van Javaansche katholieken, die hij in tranen en harden arbeid, en veel meer nog in gebed, tot het leven der genade had gebracht!

Maar wat moet het hem dan pijn gedaan hebben, toen een groep van die eerste katholieken bij hem kwam, om te vertellen, dat zij weg wilden gaan, ver weg naar Oost-Java, omdat zij hoopten, dat zij daar in nog vrij onbewoonde streken beter hun levensonderhoud zouden kunnen verdienen.

Pastoor van Lith bad en smeekte, dat zij toch aan dit voornemen geen gevolg zouden geven, omdat hij vreesde (en terecht!), dat zij in den vreemde hun pas verworven geloof zouden verliezen.

Maar tevergeefs! Ofschoon zij zelf ook het pijnlijke van het afscheid voelden en het verschrikkelijk vonden hun geestelijken vader te moeten verlaten, de stoffelijke mensch riep luider dan de onstoffelijke; en zij gingen heen.

De Voorzienigheid weet uit elke gebeurtenis het goede te trekken.

Was het vertrek dezer katholieken voor de jonge missie in midden Java een verlies, door Gods leiding zouden zij later een begin vormen voor de inlandsche missie in Oost-Java.

Deze eerste emigranten vestigden zich op eenige uren afstand van Djember, en begonnen daar de woeste gronden te ontginnen. Daar de bestaansmogelijkheden hier beter bleken te zijn, dan in midden Java, volgden al spoedig anderen.

Twintig jaren lang leefden deze katholieken hier zonder priester en zonder H.H. Sacramenten. Het spreekt vanzelf, dat in al die jaren zonder geestelijke hulp veel van hun katholieke opvoeding verloren ging; dat er zelfs onder hen waren, die op mohammedaansche wijze in de moskee waren gehuwd en met meerder vrouwen leefden; maar toch bleven zij diep in hun hart bewaren den schat des geloofs en dachten zij met dankbaarheid terug aan de vaderlijke goedheid en zorgen van Pastoor van Lith.

Heimwee naar hun voormalig geluk dreef hen op weg, om een priester te zoeken. Einde 1924 kwamen enkelen in Malang aan, waar zij bij den missieoverste een gunstig onthaal vonden.

Deze schreef aanstonds naar Mendoet met het verzoek, een Javaansch sprekenden pater naar den Oosthoek te zenden, om de verloren schapen op te zoeken. Zoo gebeurde.

Pater Prenthaler S.J. kwam en ging met den H. Eerw. Pater van der Pas op onderzoek uit. Zij troffen in de desa Soekarena een dertigtal katholieke Javanen, die met groote blijdschap de missionarissen ontvingen. Zij bekenden aanstonds, dat zij heel erg aan hun verplichtingen waren te kort gekomen, maar zij beloofden, een heel nieuw leven te zullen beginnen, indien zij maar nu en dan bezocht werden door een priester, en den steun en troost van de H.H. Sacramenten mochten ontvangen.

Terstond werd nu een catechist aangesteld, en ook een begin gemaakt met den bouw van een desaschool, die tevens als kerkje dienst zou doen.

Tot betere missioneering en vooruitgang van katholiek leven was het echter gewenscht, dat dit groepje van inheemsche katholieken een eigen pastoor zou hebben. In October 1926 kon hieraan gevolg worden gegeven, toen drie nieuwe missionarissen uit Holland aankwamen. Pater Stultiens werd tot vasten pastoor van Soekarena benoemd, met dien verstande dat hij in de pastorie te Probolinggo zou wonen en elke maand eenige dagen in S. zou blijven. De toekomst liet zich gunstig aanzien. Er kwamen veel kinderen voor de school ; verschillende catechumenen vroegen om onderricht in den godsdienst ; in een jaar tijd groeide het aantal katholieken tot 150.

Door de nieuwe suikerfabrieken van de H.V.A. breidde de bevolking zich steeds meer uit, zoodat Soekarena een der grootste desa's werd van die omgeving. Door dien snellen aanwas der bevolking werd echter het levensonderhoud voor velen moeilijker.

En op zekeren dag kwamen eenige katholieken bij den pastoor met de mededeeling, dat zij wilden verhuizen naar Banjoewangi, in den uitersten oosthoek, waar zij van het gouvernement gronden konden krijgen ter ontginning. Het was een teleurstelling voor den pastoor, een tegenslag voor de jeugdige missiestatie.

Maar wat een beproeving scheen, werd een zegen voor de missie.

Voor deze kleine groep katholieken kon in de omgeving van Banjoewangi, in de desa Glagah Agoeng, een schooltje opgericht en een nieuwe missiestatie begonnen worden, die zelfs in korten tijd de moederstichting Soekarena overvleugelde. Dit jaar 7 Mei mocht Pater Vloet als opvolger van P. Stultiens, hier een keurig nieuw gebouwd desakerkje inzegenen.

Terwijl in de afdeeling Djember aldus met succes aan de inlandsche missie gewerkt werd, was ook in het Malangsche de arbeid onder de Javanen met gunstigen uitslag bekroond, vooral dank de persoonlijke medewerking van den Hr. B. Adm. van de Rubberonderneming Baleardjosari.

Deze vurige leekenapostel was begonnen met het geven van godsdienstonderricht aan zijn huisbedienden, nadat deze er zelf om verzocht hadden. Op hun voorbeeld kwamen anderen en steeds meerderen om den nieuwen godsdienst vragen, vooral uit genegenheid voor hun beminden werkgever.

Toen de eerstelingen na degelijke voorbereiding en grondig onderricht door den H. Eerw. Apostolisch Prefect tot het H. Doopsel waren toegelaten en steeds meer nieuwelingen zich voor het godsdienstonderricht aanmeldden, liet de Hr. B. met goedkeuring van den H. Eerw. Prefect uit eigen middelen een eenvoudig steenen kerkje en desaschooltje bouwen, waardoor deze statie voor goed gevestigd werd. Thans telt zij reeds meer dan 800 katholieken. In Toempang was het eveneens een leekenapostel, de Hr. M. die door missioneering van zijn personeel den weg bereidde voor deze latere bloeiende statie, waar naast inlandsche scholen ook kortgeleden een internaat gesticht is voor Javaansche en Madoereesche jongens tot opleiding in het landbouwbedrijf.

Ook in verschillende andere desa's in de omgeving van Malang werden schooltjes gebouwd en nam het aantal inlandsche bekeerlingen geregeld toe. In Malang zelf verrees voor de katholieke Javanen een eigen kerkgebouw, dat reeds te klein werd en aanmerkelijk moest worden uitgebreid.

Ook de katholieke hollandsche inlandsch-school aldaar, reeds in 1924 begonnen, waaraan later een internaat werd verbonden, nam steeds in bloei toe, zoodat parallelklassen moesten worden gevormd. Eenige jongens van deze school bereidden zich aan het seminarie te Djokja voor op het priesterschap.

Het vorig jaar werd eveneens te Malang een Normaalschool begonnen voor de opleiding van katholieke javaansche onderwijzers.

In Probolinggo hebben de Zusters van O.L. Vrouw een internaat voor Javaansche meisjes met H.I.S. en 2de klasse school, waaraan zij over een paar jaren een opleidingschool voor Javaansche onderwijzeressen hopen te verbinden. Ook op andere plaatsen hebben deze Zusters naast de europeesche ook inlandsche scholen gesticht, evenals de Zrs. Ursulinen te Malang.

Verder zijn door de Missie scholen gesticht te Djember, Probolinggo, Rambipoedji, Kradenan, Pajoman, Pegalaran, Pidek, Soemberkondo, Ngebroek, Kepandjen, Baleardjoasri, Karangsari, Goenoeng Gebang.

Nog dient vermeld, dat onder de ontwikkelde katholieke Javanen van Malang een Redemptus-Vereeniging is opgericht. Deze vereeniging, die tot patroon heeft den in Indië gemartelden carmeliet, den Z. Redemptus, heeft tot doel het catechistenwerk te bevorderen en door persoonlijke medewerking het missiewerk te steunen.

Het kleine groepje inlandsche katholieken steeg in tien jaren tot bijna tweeduizend, terwijl ook het aantal europeesche katholieken meer dan verdubbeld werd, nl. van ruim 2000 opklom tot ruim 5000.

Ziehier een kort overzicht van tien jaren missiearbeid.

Het was mijn bedoeling niet, een volledig beeld van onze missie te geven; ik trachtte slechts in een beknopte beschrijving, heel in het algemeen, te laten zien, wat er in tien jaren in samenwerking van priesters, broeders, zusters en leekenapostelen tot stand kwam.

Bij een terugblik op het afgeloopen decennium kunnen de Lieve-Vrouw-Broeders in Oost-Java slechts hun dank stamelen tegenover den Almachtige, Die Zijn zegen zoo ruimschoots over dit missieveld deed neerkomen, en moeten zij hulde brengen aan hun lieve Moeder, de Madonna van Carmel, die dezen zegen voor haar Broeders verwierf door haar machtige vòòrbede.

Moge de grondlegger van dit alles zijn loon voor zijn toewijding en vruchtbaren arbeid genieten in de aanschouwing Gods, wiens woord hij gepredikt en wiens eer hij gediend heeft met zooveel zelfverloochenende trouw.

Djember (Oost-Java). LUCAS VAN DER LINDEN, O. Carm.



UIT DE WIJDE WERELDMISSIE

OCEANIË

O c e a n i ë is in menig opzicht een merkwaardig missieveld. Dit merkwaardige is ten deele een noodzakelijk gevolg van de *geographische ligging* van het gebied. Het geheele geographische complex, dat zich uitstrekt van 125 O.L. tot 125 W.L. en van 30 N.B. tot 30 Z.B., bestaat uit ongeveer 1500 kleinere en grootere eilanden, waarvan men een eeuw geleden nog niet veel meer kende dan het bestaan; daartoe behoorde ook Nieuw-Guinea, boven de punt van Australië, het grootste eiland ter wereld. Op de oude landkaarten van de galerijen in het Vaticaan stond een groot gedeelte van die eilanden aangeduid met de veelzeggende benaming: „Isole di male gente", wat zooveel beteekent als: moordenaarseilanden.

Naar de ligging kan men een dubbele reeks onderscheiden, nl. een binnengordel, die zich in een wijden boog van Nieuw-Guinea, dus naar het Oosten en Zuid-Oosten, uitstrekt, en een buitengordel, waartoe alle overige eilanden behooren. De eilanden van de eerstgenoemde groep zijn bewoond door Papoea's en worden meestal M e l a n e s i ë (=donkere eilanden, naar de bevolking) genoemd; de overige zijn bewoond door Maleiers en worden doorgaans nog verdeeld in M i c r o n e s i ë (= kleine eilanden), waartoe de groepen ten N. van den evenaar behooren, met uitzondering van de Hawaï-eilanden, die tezamen met al de overige, meer naar het Oosten gelegen, als P o l y n e s i ë (= veel eilanden) worden aangeduid.

Wat de *bodemvorming* betreft, kunnen al deze eilanden in twee hoofdgroepen, nl. vulkanische eilanden en koraaleilanden, worden verdeeld. Over het algemeen zijn de eilanden van Melanesië vul-

kanisch, meest hoog, die van Micronesië en Polynesië daarentegen bestaan overwegend uit koraal, en zijn dus grootendeels lage eilanden ; een uitzondering hierop vormen b.v. de Hawaï-eilanden. Bijna alle eilanden liggen tusschen de tropen ; de invloed der zee matigt overal de hitte. De koraaleilanden hebben veel van droogte te lijden, de hooge, vulkanische echter zijn rijk aan regen.

Staatkundig zijn al deze eilanden door verschillende staten in bezit genomen. Het leeuwenaandeel bezit Engeland, dat in den Grooten Oceaan ongeveer een millioen onderdanen telt ; 800.000 van hen zijn nog heidenen. De bezittingen van Amerika tellen tezamen een half millioen inwoners ; de meesten wonen op de Hawaï-eilanden, van wier bewoners (365000) nog de helft heidensch is ; daarentegen is het Amerikaansche eiland Goeam met zijn 16000 bewoners bijna geheel katholiek. Ongeveer 130.000 Zuidzee-bewoners zijn onderdanen van Frankrijk ; ruim 100.000 van hen zijn christenen, deels katholiek en deels protestant. Japan heeft in den Grooten Oceaan de hand gelegd op de vroegere Duitsche bezittingen, de Marianen, Carolinen en Marshall-eilanden, en telt daar ongeveer 60.000 onderdanen, van wie nog meer dan de helft heidenen zijn. De Samoa- of Schipperseilanden staan onder mandaat van Nieuw-Zeeland en zijn met hun 40.000 Protestanten en 10.000 katholieken bijna geheel bekeerd. De Nieuw-Hebriden met hun 70.000 bewoners, grootendeels (55.000) nog heidenen, staan onder gemeenschappelijk Engelsch-Fransch protectoraat. Het Westelijk gedeelte van Nieuw-Guinea behoort met zijn 600.000 bewoners aan Nederland : 130.000 van hen zijn protestant, amper 25.000 katholiek.

Uit handelsoogpunt beschouwd zijn vooral twee eilanden-groepen van bijzonder belang : in het Noord-Oosten de Hawaï-eilanden en in het Zuiden de Fidsji-eilanden ; zij zijn nl. zeer gunstig gelegen aan de scheepvaartroutes tusschen Australië eenerzijds en Amerika, Azië en Europa anderzijds.

Over al die 1500 eilanden verspreid wonen ternauwernood 2½ millioen menschen, zoodat zij wel zeer *dun bevolkt* zijn ; sommige kerkelijke gebieden tellen dan ook niet meer dan 10.000, het Ap. vicariaat der Markiezen-eilanden amper 2300 zielen. Deze wijd-verspreide bewoners zijn daarenboven in *ontelbare stammen* verdeeld, die elkaar wederkeerig bestrijden.

De eilanden-verbrokkeling en verscheidenheid van stammen veroorzaken, zooals van zelf spreekt, een groote *veeltaligheid*: de 170.000 inwoners van het ap. vic. van Rabaul spreken niet minder dan 70 verschillende talen, die van Nieuw-Ierland 14, die van Nieuw-Brittannië 12, enz. Het taalvraagstuk wordt de laatste jaren nog ingewikkelder door de massa-immigratie van Indiërs, Chineezen, Japanneezen enz. Men tracht de moeilijkheid eenigszins te ondervangen door de invoering van het z.g. Pidgin-Engelsch, een dialect samengesteld uit Engelsche woorden volgens inlandsche spraakkunst, waarvan zich de werknemers onderling en met hun werkgevers bedienen, om zich althans eenigszins verstaanbaar te maken.

De bevolking dezer eilanden is *weinig beschaafd* en bestaat ten deel nog uit kannibalen. Hun *karakter* is weinig betrouwbaar, zooals de bloedige geschiedenis der missie ten overvloede bewijst. Hun *zedelijk peil* staat laag en zij zijn zeer bijgeloovig. Zeer verbreid is de eeredienst van voorvaderen en geesten, die van den eenen kant alles met vrees en schrik vervult, van den anderen kant de wetten van leven en dood lichtzinnig met voeten treedt. Toch treft men bij deze natuurvolken ook de idee van één Opperwezen aan.

De uitgestrekte Zuidzee met haar onafzienbare eilandengroepen werd eerst laat in het missiewerk betrokken. Weliswaar waren met de Spaansche en Portugeesche zeevaarders der 16e en 17e eeuw ook missionarissen uitgetrokken om het nieuw-gevonden land niet alleen voor de kroon, maar ook voor de Kerk te bezetten, doch van langen duur was de missie nergens geweest: het bleef altijd bij een tijdelijke nederzetting van missionarissen. *De eigenlijke missioneering van Oceanië begon pas in de eerste helft der 19e eeuw.*

Wat de *kerkelijke ontwikkeling* van dit missiegebied betreft: tot 1834 vormde Oceanië geen afzonderlijk kerkelijk gebied, maar ressorteerde onder het vicariaat Mauritius. Als eerste zelfstandige kerkelijke gebieden werden achtereenvolgens opgericht: het vic. West-Oceanië (1834), het vic. Oost-Oceanië (1839), het vic. Centraal-Oceanië (1842). Van deze drie vicariaten werden in den loop der 19e eeuw de volgende gebieden afgescheiden: van Oost-Oceanië de vicariaten van de Sandwich-eilanden (1844), Markiezen-

eilanden (1848) en Tahiti (1848) ; van Centraal-Oceanië de vicariaten Tonga (1845), Nieuw-Caledonië (1847), Samoa (1851) en de Fidji-eilanden (1863). West-Oceanië werd vooreerst in 1844 in Micronesië en Melanesië verdeeld ; en uit deze beide gebieden ontstonden dan in 1889 de beide vicariaten Nieuw-Guinea en Nieuw-Pommeren (sinds 1922 Rabaul geheeten) ; in 1896 Keizer Wilhelmsland (tegenwoordig Papouasië), in 1897 de Gilberts-eilanden en de Britsche Salomon-eilanden en in 1898 de Duitsche Salomon-eilanden. In de 20e eeuw kwamen bij deze gebieden door splitsing nog de volgende : de vicariaten Nieuw-Hebriden (1904), Goeam (1911), Marianen, Carolinen- en Marshall-eilanden (1911), Nederlandsch Nieuw-Guinea (1922) en Centraal-N.-Guinea (1913, resp. 1932), de Schippers-eilanden en de ap. prefectuur Cook-eilanden, zoodat Oceanië tegenwoordig 17 ap. vicariaten en 2 ap. prefecturen telt.

De geschiedenis van de moeilijke missie in Oceanië verklaart, waarom nog tegenwoordig het *missiepersoneel* hoofdzakelijk uit leden van jongere Congregaties, n.l. Paters van de H. H. Harten, Maristen en Missionarissen van het H. Hart bestaat. De Paters van de H. H. Harten bedienen in het Oosten (Polynesië) de ap. vicariaten Hawaï-, Tahiti- en Markiezen-eilanden en de ap. prefectuur Cook-eilanden ; de Maristen werken meer in het midden van Oceanië in de vicariaten van de Zuid-Salomon-eilanden, de Noord-Salomon-eilanden, Nieuw-Hebriden, Nieuw-Caledonië, Fidji-eilanden, Centraal-Oceanië, Schippers-eilanden ; de vicariaten in het Westen, nl. Nederl. Nieuw-Guinea, Papoeasië, Rabaul en de Gilberts-eilanden vormen het missieveld van de missionarissen van het H. Hart, terwijl het Gezelschap van het Goddelijk Woord de vicariaten Oost- en Centraal Nieuw-Guinea bezet.

Heel het missiepersoneel tezamen, priesters, broeders en zusters, beloopt 1540. Zij behooren tot 23 verschillende nationaliteiten ; ongeveer 1/3 zijn Franschen. Van de 434 priestermissionarissen zijn slechts 15 inheemsche ; inlandsche broeders zijn er bijna geen, wel daarentegen inlandsche zusters, nl. 246 tegenover 153 vreemde. Het aantal katechisten en onderwijzers is zeer groot : 2363 mannen en 788 vrouwen. Ofschoon dit missiegebied, vergeleken met andere gebieden, derhalve tamelijk goed bezet is — op iederen missionaris komen ongeveer 500 katholieken en 3000 niet-katholieken — bestaat

er toch gebrek aan missionarissen, wegens de uitgestrektheid en versnippering van het land en de veeltaligheid van de bevolking.

Om eenige *resultaten in cijfers* te noemen: van de 2½ millioen bewoners van Oceanië zijn er ruim 350.000 katholiek (onder wie 325.000 inlanders) en 33.000 catechumenen; alles tezamen dus ongeveer 1/6 van de bewoners. De verschillende protestantsche sekten tellen ongeveer 478.000 aanhangers in Oceanië, waar nog 1.339.000 heidenen en 163.500 Mohammedanen zijn.

Het getal doopsels beloopt jaarlijks 27.000, van wie meer dan 17.000 kinderen; slechts ruim 7000 volwassenen buiten levensgevaar. Dat is, in vergelijking met de getallen in andere missiegebieden, b.v. Afrika, niet veel, maar als men de moeilijkheden van de missioneering in Oceanië verrekent, toch bevredigend.

De katholieken zijn ongelijkmatig over de verschillende eilandengroepen verdeeld. Ongeveer heelemaal katholiek zijn de Markiezeneilanden in het Oosten en het kleine eiland Goeam in het Westen; voor de helft katholiek zijn de Gilberts-eilanden en Nieuw-Caledonië; voor ruim een derde de Marianen, Carolinen- en Marshalleilanden; voor nauwelijks een derde: Hawaï, Tahiti- en Centraal-Oceanië, terwijl het percentage in de overige gedeelten nog geringer is, het allergeringste op Nieuw-Guinea, waar van de 900.000 bewomers ongeveer 30.000 katholiek en 150.000 protestant zijn.

Behalve met moeilijkheden van land en volk: groote afstanden, onveilig verkeer, natuurrampen, ongezond klimaat, woeste zeden der ver-uiteen-wonende bevolking, veeltaligheid, — heeft de missie in Oceanië tegenwoordig nog met name met de volgende *moeilijkheden* te kampen.

Vooreerst drukt de economische crisis zeer zwaar op dit missiegebied, waar zoowel de missionarissen als de eilandbewoners van den verkoop van kopra (gedroogd klappervrucht-vleesch, voor oliewinning) leefden; de prijzen van dit artikel zijn de laatste jaren aanmerkelijk gedaald en verschillende kolonisten en handelshuizen zijn al gefailleerd.

Vervolgens scheen de laatste decenniën het bevolkingsaantal onrustbarend terug te loopen. Een en ander meende men te moeten wijten aan de aanraking met het blanke ras. Op sommige katholieke eilanden constateert men echter de laatste jaren weer een toename der bevolking.

En verder beletten op sommige punten nationalistische onafhankelijkheidspogingen de volledige ontplooiing van het missiewerk.

Ten slotte is er de concurrentie van de protestantsche zending. Het protestantisme drong er met de eerste kolonisten binnen en trachtte van den beginne af de katholieke missionarissen te weren, waarbij het kon rekenen op den steun van de grootste koloniseerende mogendheden. Reeds in de vijftiger jaren der vorige eeuw moeten er Amerikaansche zendelingen werkzaam geweest zijn op verschillende eilandengroepen van Polynesië en in enkele tientallen jaren wisten zij bijna alle eilandengroepen van Melanesië en Micronesië te bezetten door de uitzending van heele karavanen inlandsche onderwijzers uit de reeds gewonnen eilanden. De latere taktiek der protestantsche zending bestond hierin, dat men de katholieke missie van bepaalde gebieden trachtte uit te sluiten. Dit gelukte haar b.v. op Nieuw-Pommeren, waar indertijd de Duitsche regeering de katholieke missioneering voor een bepaald gedeelte verbood ; een dergelijke bepaling bestaat nog in Nederlandsch Nieuw-Guinea. Daarbij deden de protestantsche Bijbelgenootschappen druk aan propaganda. Op hun beurt beijveren zich nu de katholieke missionarissen de H. Schrift in de taal der inlanders uit te geven en zij geven, naar Amerikaansch model, bijbellessen, die goed bezocht worden.

Ondanks deze moeilijkheden wekt de missie in Oceanië *hoopvolle verwachtingen*. Meer wellicht dan elders heeft de katholieke Kerk in Oceanië haar herscheppingskracht getoond : de ruwe afgodendienaars en menscheneters zijn in korten tijd vrome, vaak voorbeeldige christenen geworden. Men ontvangt er dikwijls de H. H. Sacramenten en getroost er zich groote offers en lange, gevaarlijke reizen om 's Zondags de godsdienstoefeningen te kunnen bijwonen ; ook het lidmaatschap van het Werk tot Voortplanting des Geloofs legt een heerlijk getuigenis af voor hun katholieke gezindheid. Ongetwijfeld zal in de toekomst ook de inlandsche clerus sneller in aantal toenemen ; reeds bereiden zich een honderdtal studenten en een tiental Groot-Seminaristen op het H. Priesterschap voor.

Voor verschillende eilanden van den Grooten Oceaan schijnt het uur der genade geslagen : *lactentur insulae multae*.

Hoeven. ALPH. MULDERS.

MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND

NEDERLAND

HET AANTAL LEDEN VAN DEN NEDERLANDSCHEN PRIESTER-MISSIEBOND OP 1 AUG. 1933.

De cijfers tusschen haakjes zijn die van 1 Aug. 1932.

	gewone leden	theol. stud.	eere-leden	leden mission.	Totaal.
Seculieren :					
Aartsbisd. Utrecht	630 (627)	140 (141)	1 (1)		771 (769)
Bisdom Breda	331 (328)	91 (94)	1 (1)		423 (423)
„ Haarlem	702 (669)	127 (125)	1 (1)		830 (795)
„ 's-Hertogenb.	650 (636)	96 (95)	1 (1)		747 (732)
„ Roermond	580 (555)	92 (98)	1 (1)		673 (654)
Regulieren	1484 (1408)	109 (80)	38 (36)	1230 (1159)	2861 (2683)
Totaal	4377 (4223)	655 (633)	43 (41)	1230 (1159)	6305 (6056

Reguliere leden.	gew. leden	leden mission.	Totaal.
Assumptionisten.	2	3	5 (2)
Augustijnen.	54	—	54 (54)
Benedictijnen.	10	4	14 (11)
Capucijnen	41	59	100 (105)
Carmelieten	87	17	104 (100)
„ ongesch.	1	2	3 (3)
Cisterciënsers.	9	—	9 (8)
Conventueelen.	9	3	12 (14)
Dominicanen.	176	75	251 (224)
Franciscanen	258	74	332 (331)
Gez. Godd. Woord.	13	66	79 (73)
Jezuieten	159	87	246 (246)
Kruisheeren	50	26	76 (61)
Lazaristen	63	70	133 (130)
Maristen	4	3	7 (9)
Mill-Hill	149 [1])	208	357 (297)
Mission. Afrik. Miss. (Cadier en Keer)	29 [2])	67	96 (102)
Mission. H. Fam.	46	15	61 (53)
Transporteeren......	1160	779	1939(1823)

[1]) Hieronder zijn begrepen 100 theologanten. [2]) Hieronder begrepen 7 theologanten.

Reguliere leden.	gew. leden	leden mission.	Totaal.
Per transport......	1160	779	1939 (1823)
Mission. H. Hart	20	81	101 (94)
Montfortanen	43	60	103 (94)
Noorsche Mission	—	10	10 (10)
Norbertijnen	39	16	55 (54)
Oblaten H. Franc. v. Sales	1	2	3 (3)
Oblaten Onbevl. Maagd Maria	1	—	1 (1)
Passionisten	25	11	36 (35)
Paters v. d. H. Geest	17	22	39 (35)
„ der H. H. Harten	69	21	90 (83)
„ v. h. Allerh. Sacr.	3	—	3 (3)
Priesters v. h. H. Hart	99	45	144 (131)
Redemptoristen	22	39	61 (60)
Salesianen	3	14	17 (13)
Scheut	7	52	59 (56)
Trappisten	59	—	59 (59)
Varia	9 [1]	19	28 (22)
Witte Paters	16 [2]	97	113 (107)
Totaal......	1593	1268	2861 (2683)

OVERZICHT VAN DE TOENAME DER LEDEN VAN DEN NEDERLANDSCHEN PRIESTER-MISSIEBOND IN DE JAREN 1927—1933.

1 Augustus.	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933
Gewone leden	3794	4089	4158	4235	4115 [3]	4223	4377
Theologische studenten	427	447	508	558	577	633	655
Eereleden	35	35	39	40	39	41	43
Leden-missionarissen	—	673	707	761	1062 [3]	1159	1230
Totaal	4256	5244	5412	5594	5793	6056	6305

[1]) Hieronder begrepen 1 theologant. [2]) Hieronder begrepen 1 theologant. [3]) De vermindering van het aantal gewone leden en de buitengewone vermeerdering van het aantal leden-missionarissen is veroorzaakt door een wijziging in de groepeering. In de voorgaande jaren zijn de leden-missionarissen, die contributie betaalden, medegeteld met de gewone leden, in 1931 met de leden-missionarissen.

Utrechtsch Diocesaan Missie-Comité. — Z. H. Exc. de Aartsbisschop van Utrecht heeft aan den hoogeerw. heer R. J. G. Jansen, eerekanunnik en pastoor van St. Joseph te Utrecht, op de meest eervolle wijze ontslag verleend als Voorzitter van het Diocesaan Missiecomité en Diocesaan Directeur van de Voortplanting des Geloofs, en hem tevens benoemd tot Eere-Voorzitter van het Comité. In zijn plaats is met de leiding van het Diocesaan-Missiecomité en van de Diocesane Afdeeling der Voortplanting belast de Zeereerw. Heer G. Voskuilen, pastoor te Arnhem, (Hoflaan).

Diocesaan Missiecomité voor 's-Hertogenbosch. — Z.H. Exc. de Bisschop van 's-Hertogenbosch heeft benoemd tot lid van 't Diocesaan Missiecomité in het Bisdom 's-Hertogenbosch den Zeereerw. Heer L. C. van Ierland, thans pastoor te Hoogeloon.

Internationaal Missie-studie-congres te Amsterdam. — Van 25—27 Nov. 1933 hield de Amsterdamsche R.K. Studenten-missie-actie (A.R.K.S.M.A.), bij gelegenheid van haar derde lustrum een internationaal missie-studie-congres te Amsterdam en richtte daarbij ook de medische missie-tentoonstelling in van het medisch missie-comité te Rotterdam. Het congres was vrij goed bezocht door Nederl. studenten ; ook waren er afgevaardigden van den Vlaamschen studenten-missiebond, van de A.U.C.A.M. en van den Akademischen Missionsbund in Duitschland (nl. de algem. secretaris, Hochw. H. Büscher).

Als algemeen onderwerp ter bespreking had men de encycliek ,,*Rerum Ecclesiae*'' gekozen. De volgende referaten werden gehouden : Prof. Dr. Alph. Mulders, De encycliek Rerum Ecclesiae. Een algemeene beschouwing ; Dr. H. Ahaus S.S.J., De Missiesteun ; Dr. Jos. Drehmanns, C.ss.R., De opbouw der inlandsche kerken ; Prof. Dr. Titus Brandsma, O. Carm., Het beschouwende kloosterleven in de missies ; Dr. Gregorius van Breda, O. Cap., De organisatie der missies.

Het ligt in de bedoeling de voordrachten in een verslagboek te bundelen, dat als commentaar kan dienen op de encycliek, wier mondiale beteekenis niet licht zal worden overschat.

Missiedag te Tilburg. — In Nov. 1933 hielden de *studenten van de R. K. Handelshoogeschool* te Tilburg, onder leiding van Pater Dr. Gregorius van Breda, gezamenlijk een missiedag, die begonnen werd met een H. Mis en besloten met lezing van p. Dr. J. van Heugten, S.J., moderator van de Unie der R.K. Studenten in Nederland.

Missievergadering te Breda. — Op den tweeden Kerstdag 1933 hield de Priester-missie-bond van het bisdom Breda, onder leiding van den Vicaris-Generaal, Mgr. J. M. van Oers, zijn tweejaarlijksche vergadering te Breda, waarin de Apost. Prefect van Soerabaja, Mgr. Dr. Th. de Backere, C.M. het woord voerde en de Z.E. Heer J. Klamer, C.M. een lezing met lichtbeelden hield over Java, waarna aan de dames zelatricen, uit erkentelijkheid, nog een filmvoorstelling werd aangeboden.

Missie en Onderwijs in het bisdom Breda. — In „De Katholieke School" verzoekt de Weled. Heer van den Berg, voorzitter van den K.O.B. in het bisdom Breda, geregeld om „missiesteun" voor de dessascholen van Ned.-Indië.

In de katholieke Jongenskweekscholen te Breda en te Oudenbosch bestaat een ijverige missieclub.

Op den katholieken onderwijzersdag van 16 Nov. 1933 te Breda was Mgr. Dr. Th. de Backere genoodigd, die sprak over het onderwijs op Java,

Bij de K.R.O. Phohi-uitzending van 31 Dec. 1933 hield *Z. H. Exc. Mgr. J. H. G. Jansen*, Aartsb. van Utrecht en Voorzitter van den Priester-Missiebond in Nederland een indrukwekkende toespraak, waarna in het Engelsch en het Nederlandsch een boodschap van *Z. Em. Kard. Fumasoni-Biondi*, Prefect van de Propaganda, werd voorgelezen, gericht tot alle missionarissen der wereld.

Het Liefdewerk van Missen en Gebeden voor de bekeering van China, Japan en omliggende gewesten tracht deze schoone gebedsactie beter bekend te maken door het verspreiden van een zestal missiekaarten, geïllustreerd met afbeeldingen, die aan het doel van dit werk herinneren. In luxe omslag is de prijs van een serie van zes 25 cts., voor een serie van drie 12 cts., beide franco per post. Adres: Achelsche Kluis, Borkel, N.-Br. De deelname aan deze gebedsactie kan niet genoeg worden verspreid; mogen de Paters Trappisten door hun mooie werk ook door dit propagandamiddel, grootere verspreiding vinden.

Een Missiekaart van Nederl. Oost-Indië zal bij genoegzame deelname worden uitgegeven. Men zie de mededeeling op de 3e blz. van het omslag.

BUITENLAND.

Van 25 Nov.—6 Dec. is aan de **Katholieke Universiteit van Milaan** een serie academische voorlezingen gehouden over missiologische onderwerpen, welke bedoeld is als een eerste stap naar de vestiging van een missiologischen leerstoel aan die Universiteit.

De **maandintenties** van het Apostolaat des Gebeds **voor de missies,** voor 1934 goedgekeurd door Z.H. den Paus, zijn de volgende: Januari, De bekeering der Joden; Februari, De bekeering van Griekenland; Maart, De missies onder de Kopten en andere Egyptenaren; April, De bekeering van Palestina, Syrië en Klein-Azië; Mei, De beveiliging van West-Afrika tegen den Islam; Juni, De missioneering van Mesopotamië, Perzië en Midden-Azië; Juli, De bekeering van de inboorlingen en van de ongenaakbaren van Indië; Augustus, De missie onder de Boeddhisten van Birma en Siam; September, De bekeering van de Hindoeïsten en Boeddhisten op het eiland Ceylon; October, De uitbreiding der missies bij de Indische stammen van Zuid-Amerika, vrucht van het Euch. Congres van Buenos Aires; November, De vooruitgang der missies en de vrede in het Verre Oosten; December, De bekeering der volken van Insulinde.

MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

MISSIEPERSONEEL

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Vertrokken :			
Pr. Johannes Voet............	Scheut.	23 Dec. '33	Kassai(Congo)
Pr. J. van Emstede en *Br.* Donatus Bruyninkx	C. ss. R.	2 Jan. '34	Suriname
Pr. M. Moonen...............	C. ss. R.	23 Jan. '34	Brazilië
Pr. L. Rijkers................	S. C. J.	17 Nov. '33	Stanley Falls
Pr. Judocus Spruit............	O. F. M.	27 Sept. '33	Luanfu
Pr. H. Croonen	M. S. C.	Nov. '33	Celebes
Prs. Will. Meeder (2e keer), Venantius Hulselmans (1e keer) en *Brs.* Hubertus van Ruiten (2e keer) en Wendelinus Röder (1e keer) [1])	Picpus.	29 Nov. '33	Brazilië
Prs. Justinus van Schayk (3e keer) en Pancratius Winters (1e keer)	„	3 Nov. '33	Hawaï-eil.
Pr. B. v. d. Walle (1e keer) en *Br.* Gerardus Pot (1e keer)..	Maristen.	24 Nov. '33	Zd. Salomon-eil.
Prs. O. W. Paymans en G. P. van Dorst..................	O. Praem.	5 Dec. '33	Jubbulpore
Pr. Serv. Willekens (v. d. Abdij van Averbode)..............	„	5 Dec. '33	Brazilië
Pr. J. Berndsen (3e keer)......	S. J.	1 Dec. '33	Batavia
Prs. H. Daniels en L. Notten beiden 2e keer..............	Montfortanen	1 Dec. '33	Columbia (Z.-Amerika)
Prs. Walterus B. Derksen, Odilo A. Wap en Elpidius F. van Duynhoven.................	O. M. Cap.	26 Jan. '34	Padang
Pr. A. H. Cruysberg..........	S. V. D.	23 Dec. '33	Austr. Nw. Guinea
Pr. J. Rothoff (3e keer)......	S. M. A.	29 Nov. '33	Goudkust
Pr. Cornelis Leunissen (2e keer)	O. Carm. Disc.	23 Jan. '34	Wisconsin U.S.A.
Prs. Ildeph. Schutjes en Patr. v. Helvoirt (3e keer)........	O. Carm.	23 Jan. '34	Brazilië
Pr. Hub. Cobben (2e keer)......	S. C. J.	18 Oct. '33	Brazilië
Pr. G. Cobben [3])..............	S. C. J.	27 Oct. '33	Finland
Prs. J. Wijgergangs (2e keer) en H. Daniels..................	W. P.	25 Oct. '33	Bukoba

[1]) Met hen vertrok ter visitatie de Hoogeerw. Pater Provinciaal Dr. Norb. Poelman, C. ss. C. C.

[2]) De Hoogeerw. Pater Bas. Schaab O.P. vertrok 3 Nov. '33 eveneens ter visitatie van Porto-Rico, Curaçao en Trinidad.

[3]) In Dec. 1933 benoemd tot Apost. Vicaris van Finland.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. Fr. van Mechelen (2e keer)	W. P.	25 Oct. '33	Tanganyika
Pr. H. Hartman.............	„	25 Oct. '33	Mwanza
Br. Hilaire H. van Aalst......	„	25 Oct. '33	Kivoe
Fr. G. Spierings	Mill-Hill.	24 Jan. '34	Boven-Nijl
Fraters Corn. Hemelrijck en Eug. Deckers..................	Salesianen.	11 Nov. '33	Belg. Congo
Fraters Theo Schaadt, W. Bakker en H. Scholte..............	„	11 Nov. '33	Brazilië
Frater Rein van Ewijk........	„	11 Nov. '33	Patagonië (Argentinië)
Frs. Severinus, Hermenigildus, Avitus, Reginus, Eustachius en David Fleerakkers	Fraters van Tilburg.	3 Nov. '33	Padang
Frs. Candidus, Ethelbertus en Ignatius	„	1 Dec. '33	Curaçao
Br. Amatus Bottelier (2e keer) [1]	Brs.v.Oudenb	26 Jan. '34	Soerabaia
Br. Gabriel Mokveld (3e keer)..	O. S. B.	12 Jan. '34	Trinidad
Zrs. Meletia Derksen en Desideria Thijsen (geb. uit Curaçao)....	Dom. van Voorschoten.	17 Nov. '33	Curaçao
Zrs. Ceciliana A. Sins en Sophia I. Hjerpe (geb. uit Finland.	Zrs. H. Hart Moerdijk	14 Dec. '33	Finland
Zrs. M. Candida, M. Mäner, M. Josefis, E. Ruth, M. Wilburg, O. Prokesch, M. Rosa A. Schrewe en M. Assisi A. Blumberg	Zrs. Kostb. Bloed Aarle Rixtel.	22 Nov. '33	Mariannhill
Zrs. Madeleine Pooyer en Majella Savelkoul	Drs. d. Liefde Tilburg.	Nov. '33	Soerabaia
Zrs. Mère Carola de Roy v. Zuidewijn en Mère Herm. Neumeyer	Ursulinen Rom. Unie	1 Dec. '33	Bandoeng
Zr. Martina Rooyakkers	„	1 Dec. '33	Batavia
Zrs. Olaf en Auxentia [2]........	Zrs. H. Car. Borr. Maastr.	12 Jan. '34	Bandoeng
Zrs. M. Marina den Bieman (2e keer) ; M. Ewaldes Beentjes M. Michaëla Buis en M. Leocadie van der Goes [3]	Zrs. v. Tilburg	2 Jan. '34	Suriname
Zrs. Maria Odulpha Sanders....	Franc.v.Asten	15 Jan. '34	Oslo
Teruggekeerd :			
Fr. Em. v. d. Werf...........	Mill-Hill.	Dec. '33	Madras

[1]) De Eerw. Vader Tarcisius de Leeuw, Algem. Overste der Brs. van Oudenbosch, vertrok 1 Dec. 1933 op visitatiereis naar Java.

[2]) De Eerw. Alg. Ov. der Zrs. v. d. H. Carolus Borr., Zr. Fulgentia Verriet vertrok 25 Jan. ter visitatie naar Noorwegen.

[3]) Met haar vertrokken de Algemeene Overste Zr. M. Leonie en haar Assistente ter visitatie naar Suriname.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Fr. L. v. d. Berg..............	Mill-Hill	Jan. '34	Sarawak
Pr. Wilfridus van Dijk........	O. F. M.	24 Oct. '33	Luanfu
Pr. Jos. Kraanen en *Brs.* S. v. d. Meer en G. Jeanson........	M.S.C.	17 Nov. '33	Ned. Nw. Guinea
Pr. Isfridus Meyer en *Br.* Antonius Bruins..............	Picpus	Dec. '33	Banka en Billiton
H. E. Pr. Dr. A. van Kalken (Sup. Miss.) en *Br.* J. van Zon	S. J.	12 Dec. '33	Batavia
Pr. P. Sarneel................	C. M.	Nov. '33	Brazilië
Pr. Hub. Zoetmulder..........	O. P.	13 Nov. '33	Curaçao
Pr. A. van Waesberghe........	W. P.	10 Dec. '33	Tanganyika
Pr. H. v. d. Eerde..........	,,	10 Dec. '33	Tabora
Frs. Paulus Jacobs, Claudius Kok en Theodatus van Oers......	Fraters v. Tilburg.	27 Dec. '33	Padang
Fr. Rufinus Chambon..........	,,	27 Dec. '33	Celebes
Frs. Licinius van Dijk, Hadrianus Doorakkers, Stanislaus Otten en Arcadius Strackx........	,,	7 Jan. '34	Curaçao
Brs. Bertrandus G. Thijs en Gonzaga P. Vromans............	Brs. van Huybergen.	Dec. '33	Borneo
Br. Rudolphus................	Brs v.Oudenb.	31 Oct. '33	Batavia
Br. Alfred....................	,,	31 Oct. '33	Soerabaia
Zr. M. Rigoberta C. Clemens....	Franc. v. Roosendaal.	17 Oct. '33	Curaçao
Zrs. Mère Prieure Imelda Aarts en Mère Ursula Steffens......	Ursulinen Rom. Unie	18 Dec. '33	Batavia
Zr. Marina Corn. den Bieman..	Zusters v. Tilburg.	Nov. '33	Suriname
Zrs. Moeder Anselma en Donatilla.......................	Zrs. H. Car. Borr. Maastr.	Jan. '34	Batavia
Zr. Devota, Ant. Geertr. M. van Nimwegen [1]................	Franc. v. Bennebroek	24 Jan. '34	Padang
Overleden :			
Z.H. Exc. Mgr. Clemens v. d. Pas, geboren 13-6-1885, priester 1910 missie 1923, Apost. Prefect. Nov. 1926..................	O. Carm.	15 Dec. '33	Malang
Pr. H. Brandouw..............	C. ss. R.	Dec. '33	Brazilië
Pr. Lud. de Zwart, overleden te Wittem....................	,,	2 Jan. '34	Suriname

De Hoogeerw. Pater Dr. S. Makaay O.E.S.A. is 10 Dec. 1933 teruggekeerd van zijn visitatiereis naar Bolivia.

[1]) Met haar keerden van een visitatiereis terug de Zrs. Ma. Imeldine en Eudoxia.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Pr. Walter Boumans, geb. 1902, priester 1926, missie 1926, teruggekeerd Juni 1933, overleden te Londen..................	S. M. A.	2Dec. '33	Goudkust.
Pr. S. Verwilst, geb. 3-9-1881, priester 15-8-1908, missie 1908, teruggekeerd in 1933, overleden te Rotterdam..........	O. P.	28 Oct. '33	Portorico
Br. Godefridus Jeanson........ In het vorig nummer abusievelijk vermeld als M.S.C. van Celebes.	Picpus	21 Oct. '33	Banka en Billiton
Br. Petrus Otten, Missie 1912..	M. S. C.	22 Nov. '33	Cocquilhatville (Congo)
Br. Rufinus A. van Dal, overleden te Breda..............	Brs. van Huybergen.	Dec. '33	Borneo
Zr. M. Louisa v. d. Schrieck....	Zrs. J. M. J.	1 Dec. '33	Nellore
Zr. M. Rosa Jos. Wolters, geboren 22-1-1866.............	Franc. van Heythuysen	19 Sept. '33	Batavia.

VERSCHILLENDE GEGEVENS

Apostolische Delegaat voor Egypte en Palestina. — Tot opvolger van den betreurden Mgr. Bartolori is door den H. Vader benoemd Mgr. *Torquato Dini*, Rector van het College de Propaganda Fide. De nieuwe Titularis, die o.a. deel uitgemaakt heeft van de Pauselijke Missie op het Eucharistisch Congres te Amsterdam, is 6 Januari bisschop gewijd door Z. E. Kard. Sincero, Secr. van de Congregaties voor de Oostersche Kerken.

Apost. Delegaat voor China. — De in 1922 benoemde, eerste Apost. Delegaat voor China, Mgr. Costantini, heeft eervol ontslag gevraagd en gekregen uit zijn ambt en in diens plaats is benoemd *Mgr. Zanin*, de Algemeene Secretaris van het Liefdewerk van den H. Petrus ter opleiding van de inlandsche geestelijkheid. Deze is 7 Jan. 1934 geconsacreerd door Z. E. Kard. Fumasoni Biondi, Prefect der Propaganda.

Apost. Delegaat voor Japan. — *Mgr. Marella* werd in Sept. 1933 benoemd tot Apost. Delegaat voor Japan en geconsacreerd tot titul-aartsb. van Dioclea door Z.Em. Kard. Fumasoni Biondi, Prefect van de Propaganda, die in 1919—1920 de eerste Apost. Delegaat voor Japan geweest is.

Apost. Delegaat voor Belgisch Congo. — De in 1930 benoemde, eerste Apost. Delegaat voor Belgisch Congo, *Mgr. Dellepiane*, is in Oct. 1933 te Rome verslag komen uitbrengen. De twee voornaamste gebeurtenissen tijdens zijn verblijf in Congo zijn geweest : de bijeenkomst van de Ordinarissen van Congo en van Ruanda-Urundi te Leopoldstad in Oct. 1932 en het Euch. Congres te Kisantu in Aug. 1933. Congo telt tegenwoordig een millioen katholieken en de jaarlijksche toename bedraagt 100.000 Christenen.

Apost. Prefect van Malang. — In Dec. 1933 overleed *Mgr. Cl. van der Pas*, O. Carm., Apost. prefect van Malang. Wat er gedurende zijn tienjarig bestuur — in 1923 namen de Carmelieten de missie in Oost-Java en Madoera over en in 1927 werd deze missie verheven tot Apostolische Prefectuur — tot stand kwam, beschrijft een zijner onderhoorige priesters in de rubriek „Kleinere Bijdragen" van deze aflevering.

Zoowel uit Java als uit Nederland ontving de redactie van Het Missiewerk een piëteitvol In Memoriam, die zij echter tot haar spijt niet kon plaatsen, omdat de werkzaamheid van den zoozeer beminden Kerkvoogd in de thans-gepubliceerde en reeds vóór het overlijden van Mgr. Cl. van der Pas geschreven bijdrage voldoende wordt belicht.

Apostolisch-Vicaris van Finland. — Tot Apost.-Vic. van Finland, als opvolger van Z.H. Exc. Mgr. Dr. J. M. Buckx, die om gezondheidsredenen ontslag had gevraagd, is benoemd de *Zeereerw. Pater W. Cobben* van de Congregatie der Priesters van het H. Hart, missionaris te Abo. De nieuwbenoemde, Limburger van geboorte, werd in 1924 priester gewijd.

Missieoverste van Loangwa. — Bij decreet van 26 October 1933 van de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs is het Missiegebied van Loangwa afgescheiden van de aan de Sociëteit der Witte Paters toegewezen Apostolische Vicariaten Banguéolo en Nyasa, en is sui juris (zelfstandig) geworden. Z. Em. de Kardinaal Prefect der Propaganda heeft den Zeereerwaarden pater *Johan van Sambeek*, W.P., geboortig uit Veldhoven, benoemd tot superior van dit nieuwe Missiegebied.

Algemeen Missie-overste van Perzië. — De Zeereerw. *Pater Petrus Franssen* van de Congregatie der Lazaristen is benoemd tot algemeen missie-overste van Perzië. De missie van Perzië, die geheel aan de Lazaristen is toevertrouwd, telt op een bevolking van 8 millioen zielen 5000 katholieken. Er zijn in het land vijf hoofdstaties en 49 kapellen, welke worden bediend door 15 Lazaristen, 13 inlandsche priesters en 30 zusters van de Congregatie der Dochters van Liefde.

Nieuwe Missioneerende Zuster-Congregatie. — De Congregatie der Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid, welker Provinciaal Moederhuis te Steyl gevestigd is, heeft voor haar Nederlandsche Provincie een missiestatie aanvaard te Bandoeng op Java. In den loop van dit voorjaar zullen de eerste Zusters vertrekken. Aan het Provinciaal Moederhuis zal een Missieschool verbonden worden, onder bescherming der H. Theresia v. h. Kindje Jezus, waar jongedochters, die roeping gevoelen voor het Missieleven, als aspiranten kunnen worden opgenomen en voor de Missie worden opgeleid.

Noviciaat der Zrs. v. d. H. Carolus Borromaeus, thans te Batavia, wordt dezen zomer definitief gevestigd te Djocja, waar 8 Dec. j.l. de eerste steen voor den nieuwbouw gelegd is. Het telt thans reeds 7 Javansche novicen en 5 postulanten, terwijl 2 Febr. weer 2 Javaansche postulanten intreden.

Beschouwend kloosterleven in de Missies. — In Mandsjoekwo wordt een klooster van Clarissen voorbereid ; hetzelfde is te Batavia reeds in een ver-gevorderd stadium gekomen ; te Malang wil men komen tot de oprichting van een Carmelitessenklooster.



BOEKBESPREKING

Pastor, Ludwig Freiherr von. — *Geschichte der Päpste* seit dem Ausgang des Mittelalters. XVI Band : Geschichte der Päpste im Zeitalter des fürstlichen Absolutismus von der Wahl Benedikts XIV bis zum Tode Pius VI (1740—1799). 3e Abt.: *Pius VI* (1775—1799). — XXXIX u. 678 S. — Herder, Freiburg i.B., 1933. — 15 R.M. ; Lw. 18.60 R.M.

Met dezen derden band van het zestiende deel is het standaardwerk, waarin de inmiddels (1928) gestorven Ludwig von Pastor de geschiedenis der pausen sedert het einde der Middeleeuwen beschreef, tot op zekere hoogte voltooid.

Door zijn vijf-eeuwen-pausgeschiedenis (1305—1799) heeft de naarstige geschiedvorscher en nauwkeurige geschiedschrijver niet alleen zichzelf een monument van weergaloozen arbeid opgetrokken, maar tevens een onwraakbare getuigenis gesticht voor de breedheid van inzicht der Katholieke Kerk, die voor het oog van ernstige geleerden niets te verbergen heeft en met koninklijke mildheid haar archieven voor het onderzoek openstelde. Door heel het werk van 22 banden, waarvan de eerste in 1886 onder het pontificaat van Leo XIII verscheen, blijft dan ook de figuur stralen van dezen paus, die in zijn schrijven *Saepenumero considerantes* van 1883 schreef, dat „de geschiedenis, onbevooroordeeld beoefend, de heerlijkste apologie van de Kerk en van het pausschap vormt," en een weinig verder aan „de eerste wet van alle geschiedschrijving herinnerde : niets wat onwaar is zeggen, niets wat waar is verzwijgen."

De band, die ter bespreking voor ons ligt, is geheel gewijd aan het pontificaat van *Pius VI* (1775—1799), die weliswaar in de herinnering van het meevoelend nageslacht voornamelijk voortleeft als de in-ballingschap-gestorven dulder, maar die toch ook als regeerder en strijder voor de rechten der Kerk, als beschermer van wetenschap en kunst, als bevorderaar van het missiewerk onsterfelijke verdiensten heeft vergaderd, zooals von Pastor uitvoerig beschrijft.

Het ligt voor de hand, dat het hoofdstuk over *het missiewezen tijdens het pontificaat van Pius VI* onze bijzondere aandacht heeft getrokken. Toen deze den Stoel van den H. Petrus beklom, hadden de slagen der Bourbonsche hoven tegen de Jezuïeten het missieveld van vele van diens beste arbeiders beroofd, wier invloed tevoren door stelselmatige verdachtmaking reeds was

ondermijnd, en die niet aanstonds in voldoende mate konden vervangen worden, waarbij dan nog het probleem kwam om de gevestigde missionarissen in te lijven bij de missiegenootschappen, die de plaats van de Sociëteit kwamen innemen.

In het *nabije Oosten*, waar Pius VI — Clemens XIV was slechts een jaar na de opheffing der Sociëteit gestorven — optrad voor het behoud van den Armeenschen ritus tegen pogingen tot Latiniseering, namen sedert 1782 Lazaristen de plaats der Jezuïeten in, terwijl volgens den wensch der Propaganda, uit wier archief het desbetreffend document wordt aangehaald, in 1793 ook Capucijnen tot het missiewerk werden geroepen.

Voor *Noord-Afrika en Madagascar* hadden de Lazaristen reeds vanaf hun stichting door den H. Vincentius à Paulo daadwerkelijke belangstelling getoond en uit de gedenkschriften der Congregatie van de Missie blijkt, hoe deze missiepogingen tegen het einde der 18e eeuw werden hernieuwd.

De Orde der Franciscanen had zich voor een geweldige taak bereid verklaard door in *Midden- en Zuid-Amerika*, naast haar eigen missies in Mexico, nog de gebieden der Jezuïeten over te nemen. Toen in 1769 de Spanjaarden het nog onbezette Opper-Californië in bezit namen, waren de troepen door meerdere Franciscanen vergezeld en de naam der in 1776 gestichte hoofdstad, San Francisco, houdt de herinnering aan hun werk levendig. Ook in Zuid-Amerika namen de Franciscanen veelal de opengevallen plaatsen der Jezuïeten in.

De beschrijving van den toenmaligen treurigen toestand der missie in *Voor-Indië* ontleent von Pastor hoofdzakelijk aan het werk India Orientalis Christiana van den Carmeliet Paulinus a S. Bartolomaeo, Romae 1797, aangevuld door gegevens uit het Propaganda-archief ; in *Achter-Indië* werd het missiegebied van de Jezuïeten eerst door Dominicanen verzorgd, die echter spoedig een gedeelte ervan aan de Vreemde Missiën van Parijs afstonden.

In *China* stortte de Jezuïetenmissie, waaraan de ongelukkige ritenstrijd reeds zooveel schade had toegebracht, na de afkondiging van de opheffingsbulle der Sociëteit ineen. Een Propaganda-decreet van 1783 droeg de missie van Peking aan de Lazaristen over. Maar ook thans bleek de ritenstrijd nog niet geheel geluwd en het gebrek aan priesters deed zich gevoelen.

In *Noord-Amerika* werd de kerkelijke hiërarchie gevestigd en de eerste bisschopszetel te Baltimore gesticht (1789), waarvan John Carroll, vroeger lid der Sociëteit, de eerste titularis werd. Reeds in 1791 riep hij een synode bijeen en stichtte te Georgetown een seminarie, waarheen hij Sulpicianen als professoren ontbood.

In de laatste jaren van het pontificaat van Pius VI sneed de Fransche revolutie den geregelden toevoer van personen en geldmiddelen voor het missiewerk af : te Parijs werd het moederhuis van de Congregatie der Missie geplunderd en het Seminarie der Vreemde Missiën gesloten, terwijl de Propaganda zelf in Maart 1798 als een „volstrekt nuttelooze instelling" werd opgeheven ; de aktenstukken van het archief konden ternauwernood

gered worden. Pius VI gaf aan den secretaris der Propaganda, Cesare Brancadoro, de noodige volmachten om de loopende zaken af te wikkelen, totdat op het einde van 1800 weer langzamerhand haar gewone werkzaamheden konden worden hervat.

Van al hetgeen deze slotband verder aan wetenswaardigs biedt, spreken we niet, evenmin als van de keurige afwerking, zooals we die van de uitgeversfirma met wereldreputatie gewoon zijn.

A. M.

Gregor von Breda, P. Dr. — O.M. Cap. — *Die Muttersprache.* Eine religionswissenschaftliche Studie über die Sprachenfrage in den Missionsgebieten. — XVI u. 192 S. gr. 8°. — Teulings' Uitg. Mij., 's-Hertogenbosch, 1933. — fl. 3.45.

Terwijl p. Grentrup S.V.D. in 1932 een omvangrijk werk over godsdienst en moedertaal in het algemeen publiceerde, waarin hij beider verhouding van rechtskundig standpunt beschouwde, handelt het werk van een Nederlandschen Capucijn, dat we hier mogen aankondigen en aanbevelen, meer bijzonder over het taalvraagstuk in de missiegebieden.

Een eerste, inleidend hoofdstuk zet de wezenlijke betrekkingen tusschen godsdienst en moedertaal uiteen. Kennis, beoefening en behoud van de moedertaal beteekent kennis en behoud van het volkseigene. Als nu de godsdienst met het volkseigene verbonden is, ligt ook de samenhang tusschen godsdienst en moedertaal voor de hand. Het volk, het volkseigene en de volksbeschaving vormen de verbindingsschakel tusschen godsdienst en moedertaal.

Op dezen principiëelen grondslag zet dan Sch. de beteekenis van de taalkwestie voor de missiemethode van theoretisch, geschiedkundig en normatief standpunt in drie volgende hoofdstukken uiteen.

Wil de missioneering — aldus betoogt het tweede hoofdstuk — werkelijk vat krijgen op de volksziel, dan vordert zij een niet-geringe kennis van het volkseigene ; en omdat de moedertaal een spiegel van de volksziel biedt, is de kennis van de taal der niet-christelijke volken voor den missionaris een onontbeerlijk middel om met die volken vertrouwd te geraken ; alleen de moedertaal is geëigend om voor hen de godsdienstige waarheden te formuleeren en te verklaren.

Het derde hoofdstuk geeft een geschiedkundig overzicht van de feitelijke houding der Katholieke Kerk ten opzichte van de taalkwestie bij de christianiseering der niet-christelijke volken ; uit deze beknopte schets blijkt minstens dit duidelijk, dat de Kerk, in het bewustzijn van haar universeele zending, het recht der volken op hun moedertaal, ondanks groote moeilijkheden, altijd in bescherming heeft genomen.

Het vierde, wel het waardevolste hoofdstuk stelt aan de hand van de jongste instructies der Propaganda, van de nieuwere missiesynoden en van de missiehandboeken verschillende normen ten opzichte van het taalvraagstuk op, zoowel wat de vorming der missionarissen als wat het gebruik der

inlandsche taal bij de toepassing der rechtstreeksche en onrechtstreeksche missiemiddelen betreft.

Sch. zelf zij met den logischen opbouw en de naarstige uitwerking van dezen wetenschappelijken eersteling van harte geluk gewenscht. De oprechte waardeering, die missiologen en missionarissen ervoor hopelijk zullen betoonen, moge hem een spoorslag wezen voor verderen arbeid op dit nog bewerkelijk gebied.

A. M.

Van der Eijden, Th. J., Arts. — *Medische Hulp* op afgelegen plaatsen. Een boek voor leeken vooral in de tropen. — 484 Blz. Teulings' Uitg. Mij., 1933. — fl. 6.90; geb. fl. 7.50.

Het hoofddoel, dat den Sch. van dit boek voor oogen stond was: aan allen die op afgelegen plaatsen en ver van medische hulp, hetzij in de tropen, hetzij elders, hun arbeid verrichten, — een handleiding te geven, hoe zij ziekten kunnen voorkomen, en hoe zij zich zelf kunnen helpen bij vele in het dagelijksch leven voorkomende ziektegevallen. Zulk een handleiding, praktisch ingericht, dus met weglating van wat zelden of nooit voortkomt en van wat door den leek toch niet is te behandelen, blijft een noodhulp in gevallen, dat een dokter niet is te bereiken, maar een noodhulp, waarvoor velen dokter van der Eyden dank zullen weten. Voor de praktische inrichting dezer handleiding getuigen de determinatie-tabellen, die Sch., bouwend op klachten en zichtbare verschijnselen, heeft samengesteld en waarmede hij den leek de gemakkelijke herkenning van de ziekte heeft mogelijk gemaakt.

Dit „vademecum", want het is geen studieboek, bestaat uit drie deelen: 1e. het voorkomen der ziekten, waarbij de hygiëne van het voedsel, van het water, van de ontlasting, van het terrein, van het huis, van den omgang, van de zon ter sprake komen; 2e. het herkennen en behandelen van ziekten, met de onderafdeelingen over koortsige ziekten, hoesten en keelpijn, ontlastingsklachten, zwakte en bloedarmoede, oog-, oor- en mondziekten, huidziekten; 3e. de wondbehandeling, met een aanhangsel over geneesmiddelen.

Deze korte opgave pleit reeds voldoende voor den rijken inhoud en het nut van het boek, dat voor missionarissen, regeeringsambtenaren, kolonisten, enz. die verblijven op plaatsen, waar medische hulp ontbreekt, zijn prijs ruimschoots waard is.

A. M.

Becker, Prof. Dr. C. — S.D.S. — *Katholische Missionsärtzliche Fürsorge. Jahrbuch 1933.* — Selbstverlag des Missionsärztl. Instituts, Würzburg. — 8⁰ — 215 S.

Voor de tiende maal geeft de hoogstverdienstelijke leider van het medisch-missie-instituut te Würzburg zijn jaarboek uit, waarin een terugblik wordt geworpen over de beide eerste lustra. Naast de gewone rubrieken trekken

dezen keer de bijzondere aandacht : de voordracht van prof. Wunderle over de apologetische waarde van de medische missie, die ik den toenmaligen rector-magnificus der universiteit van Würzburg in 1932 te Freiburg i. Zw. hoorde houden ; vervolgens een artikel van prof. Sonnenschein uit Hamburg over de beteekenis van sommige epidemieën en ziekten voor de menschheid ; verder een paar geschiedkundige schetsen over heelkunde en heelmiddelen in de missie van Afrika ; eindelijk een volkenkundige studie omtrent het leven der Zoeloe's. Zoo handhaaft dit telkens-opnieuw-hartelijk-welkome jaarboek zijn gevestigden naam van degelijkheid en verscheidenheid.
A. M.

Geurtjens, H. — M. S. C. — *Onder de Kaja-Kaja's van Zuid-Nieuw Guinea.* — J. J. Romen & Zonen. Roermond-Maeseyck 1933. 8°, 192 blz. — Ingen. f 2.75, Ingeb. f 3.50.

De schrijver van dit kloeke boekdeel is bekend om den wetenschappelijken arbeid, dien hij onder veel ontbering en niettegenstaande den neerdrukkenden invloed van zijn primitieve en gedegenereerde omgeving met een zwaar missionaris leven wist te vereenigen : hij publiceerde reeds in de uitgaven van het Koninklijk Bataviasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, Spraakleer en Woordenboek en Studiën over de Keieesche, Tanimbareesche en Marindineesche talen; bij het Kon. Nederl. Aardrijkskundig Genootschap verscheen een ethnografisch werk over het leven en streven der Keieezen; daarenboven werkte hij aan verschillende wetenschappelijke tijdschriften mede. Blijkbaar was dit alles nog niet genoeg voor de werkkracht van den veelzijdig begaafden mensch ; in de Annalen zijner Congregatie en in andere tijdschriften plaatste hij tal van schetsen over het leven en de zeden van zijn volk.

Een groot aantal dezer schetsen zijn nu gebundeld in het aangekondigde werk. Uit den aard der zaak is dit geen systematische beschrijving van de ethnologische gegevens. Doch het is er niet minder waardevol door en.... des te onderhoudender: de schrijver is niet alleen een scherp opmerker maar ook een smakelijke verteller. En wat nu het meest aangrijpt : ieder schets laat ons voelen welk een edel en zorgvol missionarishart hier spreekt. Het mogen al voorvallen zijn uit het dagelijksch leven van een Kaja-Kaja, die het onderwerp van iedere schets uitmaken : de schrijver ziet ze alle ongezocht en natuurlijk in verband met zijn verheven zending die arme zielen te brengen tot Christus. En daardoor gaat er van deze bladzijden een heerlijke stichting uit.

Ongezocht heeft de schrijver ons hier een bewijs gegeven van zijn nobele persoonlijkheid, van zijn sterke zielkracht, die trots alles wat hem in zijn omgeving toch moet neerdrukken, het hooge missionaris-ideaal vasthoudt en daaraan zijn wetenschap evengoed als zijn zorgen en offers dienstbaar maakt.

Mogen velen in dit uitstekend uitgegeven boek leering en stichting zoeken.
Th. B.

Christus moet heerschen. — Handleiding en gebeden voor de leden van Pro Apostolis. — Uitgave van Pro Apostolis, Minderbroederstraat 11, Leuven 1933. — 112 blz.

Onder de vele prachtige werken, die in België, vooral in het Vlaamsche land, ten bate der missiën bloeien, mogen wij bijzonder een voorbeeld nemen aan de krachtig georganiseerde en uitstekend geleide missie-actie op de middelbare scholen en internaten, die in den Missiebond „Pro Apostolis" haar vruchtdragende eenheid vindt.

Pro Apostolis wil zijn een gebeden- en Communiebond *van studenten.* En hij zorgt ervoor, dat deze gebeden worden voorgelicht door een ernstige missiekennis. Uit deze dubbele bron vloeit vanzelf voort een materieel bescheiden (het zijn nog maar jongens en meisjes beneden de 18 jaar), maar innerlijk veel beteekenende missie-actie, omdat deze geleerd en opgevat wordt als een dierbare plicht. Als de missie-actie, die ook op vele van onze Nederlandsche Middelbare scholen en colleges bloeit, ook eens zulk een leidend en voedend centrum had!

De leiding van Pro Apostolis heeft nu een keurig uitgegeven handboekje gepubliceerd, dat eerstens een duidelijk overzicht geeft van de bedoeling en de inrichting van dezen Missiebond ; dan een reeks aanwijzingen en gebeden voor het dagelijksch leven, dat scherp als een eucharistisch offerleven wordt gedacht, en dus zijn steunpunt zoekt in de H. Mis ; en tot slot een reeks missiegebeden voor verschillende bijzondere intenties.

Aan allen, die met de missieactie op onze onderwijs-inrichtingen gemoeid zijn, kunnen wij de kennismaking met dit handboekje ten zeerste aanbevelen.

Th. B.

Het Onze Vader en Wees Gegroet in de Bohatta-uitgave. — Wed. J. R. van Rossum, Utrecht. — Prijs per honderd gesorteerd f 1.80.

De firma van Rossum te Utrecht heeft een tweetal nieuwe series kinderprentjes doen verschijnen in de collectie van Ida Bohatta Morpurgo. Het zijn de series VI nr. 1553—1541 „Onze Vader" en VII nr. 1542—1549 „Wees Gegroet", in den nieuwen, door het Hoogwaardig Episcopaat voorgeschreven tekst. De teekeningen zijn begrijpelijk, de kleuren gelukkig en de uitvoering keurig. Ook de aardige versjes van To Hölscher zijn er op berekend om de beteekenis van de zinsnede van het Onze Vader en Wees Gegroet, boven het versje afgedrukt, aan de kinderen duidelijk te maken.

A. M.

IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 29 Januarii 1934. F. N. J. HENDRIKX, Vic. Gen.



Z. H. EXC. MGR. H. LEVEN S.V.D.
APOSTOLISCH VICARIS VAN DE KL. SOENDA-EILANDEN



BIJ HET PORTRET VAN Z.H. EXCELLENTIE MGR. H. LEVEN S.V.D.,

APOSTOLISCH VICARIS VAN DE KLEINE SOENDA-EILANDEN

Het Apostolisch Vicariaat van de Kleine Soenda-eilanden, — in 1913 als apostolische prefectuur opgericht en toevertrouwd aan het Gezelschap van het Goddelijk Woord en in 1922 tot apost. vicariaat verheven —, *omvat* de gelijknamige Nederlandsche gewesten in Oost Indië, bestaande uit de twee residenties : Bali en Lombok, Timor en onderhoorigheden, — maar wordt bij lange na niet geheel door de katholieke missie bewerkt. Afgezien van gebrek aan personeel, maken andere *beletselen* dit onmogelijk.

Voor de residentie Bali en Lombok werd tot dusver geen verlof gegeven door de regeering. De inlandsche hoofden verzetten zich tegen de invoering van het christendom in hun land, hetgeen echter voor een groot deel aan propaganda van buitenaf te wijten is. Op grond van het beruchte art. 177 der Indische Staatsregeling worden bovendien geen katholieke missionarissen, doch enkel protestantsche zendelingen toegelaten op Timor in de afdeelingen Koepang, Zuid Midden Timor, vervolgens op Roti, Sawoe en Alor.

Door deze belemmeringen blijft derhalve verreweg het grootste deel der Kleine Soenda-eilanden buiten het bereik der katholieke missie. Voor haar is vrij toegankelijk : heel de afdeeling Flores, behalve het eiland Alor ; en op Timor zijn toegankelijk de onderafdeelingen Beloe en Noord Midden Timor ; bovendien is nog toegankelijk een klein stukje op het eiland Soemba.

Bij de missioneering van de Kl. Soenda-eilanden zat steeds het algemeen plan voor, in iedere afdeeling van het land een centraalgelegen hoofdstatie op te richten, om vandaar uit verdere bijstaties te midden van de volkrijkste punten te vestigen. Een meesterstuk van *methode* was het, dat Mgr. Noyen in 1925 het Endehgebied een

missiepost gaf, om zoo den Islam in zijn hoofdvesting aan te grijpen en hem een verder doordringen naar het christelijk Oost-Flores te beletten. Wegens den verderfelijken invloed van de Europeanen en Mohammedanen op de inlanders, vestigde de missie haar staties meer naar het binnenland, waar nog onbedorven heidensche stammen wonen.

Omdat de bevolking op deze eilanden zeer afhankelijk is van haar hoofden en vorsten, poogde de missie deze gunstig voor het christendom te stemmen. Gelukte het een opperhoofd te winnen voor het geloof, dan volgde het grootste gedeelte van zijn volk heel gemakkelijk. Kon zij er echter niet in slagen hem te bekeeren (veelwijverij vormt gewoonlijk het beletsel), dan zorgde zij ervoor hem tot vriend te houden. De kinderen der opperhoofden trachtte de missie opgenomen te krijgen in haar internaten, om hun met de schoolkennis een degelijke christelijke opvoeding te geven en eenmaal christelijke opperhoofden te bezitten.

Door voorkomendheid en dienstbetoon tracht de missie contact te krijgen met het volk. Door de scholen, door het geven van raad enz. zien de menschen, dat de missie het goed met hen meent en hen niet wil uitbuiten noch hun vrijheid ontnemen. Een zeer geschikt middel ook om de harten dezer natuurkinderen te winnen, is de verpleging van hun zieken, welke meestal aan huis geschiedt.

Sinds jaar en dag hebben de missionarissen getracht zich de *medewerking der inlanders* voor het missiewerk te verzekeren. Vooreerst bracht het uitgebreide schoolwezen (thans meer dan 300 scholen) vanzelf mee de medewerking van inlandsche onderwijzers en onderwijzeressen. Naast hen staan de katechisten, die door de missie bezoldigd worden. Hun taak is de katechumenen te onderrichten, toezicht in de gemeente uit te oefenen, stervenden bij te staan, als geen priester komen kan, de Zondagsche godsdienstoefeningen bij afwezigheid van den missionaris te leiden, een wakend oog te houden op de schoolvrije en aan veel gevaren blootgestelde jeugd enz. In 1926 is men er ook begonnen met de opleiding van een inheemschen clerus; het Klein-Seminarie is gevestigd te Toda Beloe en een Groot-Seminarie is in een vergevorderd stadium van voorbereiding.

Ruim een jaar nadat de eerste Apostolische Vicaris van dit gebied, Mgr. Arn. Verstraelen, op zoo tragische wijze om het leven

was gekomen, werd het officiëele bericht ontvangen, dat diens provicaris, p. H. Leven S.V.D. tot Vicarius Apostolicus van de Kl. Soenda-eilanden was benoemd. Men had gevreesd, dat het feit, dat hij geen geboren Nederlander was, [1]) een beletsel voor de benoeming zou hebben kunnen vormen. Toen p. Leven, gedragen door het vertrouwen en de liefde zijner oversten en medebroeders, ook door het Oppergezag te Rome was aangesteld als herder over de lang verweesde kudde, ondanks dit schijnbare bezwaar, was de vreugde des te grooter.

Met het gouden bisschopskruis van Mgr. Verstraelen, aan dezen door diens geboorteplaats Sevenum geschonken bij zijn wijding, erft Mgr. Leven ook andere kruisen, waarop zijn wapenspreuk schijnt te duiden : ,,Gegroet, o Kruis, onze eenige hoop''. Want is zijn vicariaat de vruchtbaarste missie van onze Oost (230.000 katholieken), zwaar zijn de zorgen voor het onderhoud der priesters (110) en catechisten, zwaar de zorgen voor het onderwijs, zwaar de zorg voor het bestaande Klein-Seminarie (80 studenten) en het op te richten Groot-Seminarie.

Bij de bisschopswijding van Z. H. Exc. Mgr. H. Leven heeft zich de redactie van dit tijdschrift reeds in den geest vereenigd met de zegebede der consacreerende bisschoppen, die den pasgezalfden Herder tot driemaal toe ,,Ad multos annos !'' toezongen.

Bij de publicatie van diens portret veroorlooft zich thans de redactie den eerbiedigen wensch uit te spreken, dat onder de bescherming van Onze Lieve Vrouw Onbevlekt Ontvangen, Patrones van de missie der Kl. Soenda-eilanden, aldoor meer christelijke bloemen mogen ontluiken in zijn en ons missieland : *flores . . . . in terra nostra* !

---

[1]) Z. H. Exc. werd in 1883 geboren in de parochie Lank-Stratum, in het tegenwoordige bisdom Aken, maar sinds zijn benoeming voor de missie van Steyl-Uden, is hij praktisch en wettelijk Nederlander geworden met alle burgerrechten daaraan verbonden.



BETREKKINGEN TUSSCHEN LAMAISME EN CHRISTENDOM [1])

Langs een karavanenweg tusschen Samarkand en Ladakh werden eenige jaren geleden inschriften ontdekt op de rotswanden. Deze zijn geschreven in het Sogdiaansch, [2]) enkele in het Tibetaansch. De kruisen die men in den Sogdiaanschen tekst aantreft, waarboven het woord : „YSAZ" wijzen op nestoriaanschen oorsprong.

De lezing is twijfelachtig en van een Tibetaanschen tekst blijven nog slechts vier regels leesbaar over. Ook kan de tijd waarop de inscriptie werd aangebracht niet met zekerheid bepaald worden. Toch bestaat een sterk vermoeden dat men hier een Sogdiaansch geschrift heeft gevonden, dat overeenkomt met dat van Kara-Balgasoum [3]) uit de jaren 808—821. Daar nu in die tijden het Nestorianisme in Centraal Azië sterk vertegenwoordigd was, wordt de vraag gesteld of deze Christensekte invloed heeft gehad op het Lamaisme en de godsdienstige instellingen van Tibet.

De Tibetaansche godsdienst bestond vóór de invoer van het Buddhisme in een soort Chamanisme dat de Tibetanen [4]) gemeen hadden met de Paleo-Aziatische volkeren, de prae-mongolen en prae-chineezen. De vereering der natuurverschijnselen, de vrees voor de geesten kenmerken de oercultus der Tibetanen, welke Bon of Bön genoemd wordt. Chineesche bronnen gewagen van een overeenkomst tusschen de Bon-cultus en het Taoisme, wat gezien de magische elementen in beide, juist is en beide ook het Chamanisme als basis hebben. Rockhill e.a. nemen aan dat de Bon-cultus gescheiden staat van het Lamaisme ; daarentegen willen Grün-

---

[1]) Volgens een studie van Pater J. van Durme (Scheut) in de „Mélanges Chinois et bouddhiques". Juillet 1932 ; waaraan ik de gegevens heb ontleend.

[2]) Het Sogdiaansch *geschrift* komt evenals het Syrisch van het oud Arameensch voort. Als *taal* is het S. een vertakking van het Iranisch. In Centraal Azië was het S. vele eeuwen de handelstaal tot aan de Chineesche grenzen. Bij de Chineesche historici zijn de S. volkeren bekend als : Sou-Li of K'ang-Kiu.

[3]) Ten Z. van het Baikalmeer.

[4]) De oudste vermelding van den naam Tibet vindt men bij den Arabischen historicus Istakri (± 590) n.l. Tobbat, later : Tibbat en Thabbat. De Tibetanen noemen zich : Bod-pa d.i. volk van Bod. Turksche inschriften geven : Tö-pöt ; Sanskriet : Bhota ; Mongoolsch Töbed; Oud-Chineesch : T'ou-Fan en in Nieuw-Chineesch : Si-Tsang : si = west en tsang komt van het tibetaansch : Gtsân d.i. zuiver, puur. Marco Polo (1295) spreekt van Tebet, dat van dien tijd als zoodanig in Europa bekend werd.

Het Tibetaansch ras wordt onder de Mongoolsche volkeren gerekend en de taal behoort tot de Tibeto-Birmaansche taalgroep.

wedel, Macdonald en Bell bewijzen dat de Bon-cultus „devil worship pure and simple", vele ritueele gebruiken aan het Lamaisme geschonken heeft.

Onmogelijk is 't tot nu toe een datum vast te stellen waarop het Indische Buddhisme in Tibet doordrong. Er bestaan hierover vele legenden, waarvan het historisch bezinksel onmogelijk te bepalen is. Wel wordt aangenomen dat het Buddhisme in Tibet werd ingevoerd onder den vorm van de Yogācāra d.i. een vermenging van de Mahāyāna met de Yoga-gebruiken, waarin de leer van Sakyamuni bedolven werd onder het Hinduïsme. Ook heeft het Chamanisme door de Bon-cultus op dit geimporteerde Buddhisme ingewerkt en ten laatste doet het Tibetaansch Buddhisme zich voor als zeer grof polytheisme.

Over den grondlegger van het Tibetaansch Buddhisme m.a.w. van het Lamaisme [1]) weten we iets meer.

Padmasambhava [2]) moet ± 747 in Tibet zijn doorgedrongen. Zijn geboorteland wordt gezocht ten N.W. van Kachmir. Hij behoorde tot de sekte der Yoga-Tantra. Hij poogde het reeds bekende Buddhisme met de Bon-cultus tot een geheel samen te voegen. De dus gevormde sekte werd later als kettersch beschouwd en de afkeer van zijn persoon nam steeds toe. Het eerste Tibetaansche klooster (z.g. Lamazerie) werd door hem te Samye (Bsamyas) op 35 mijlen van Lhasa gebouwd. In de 10^e^ eeuw werd de cultus van den Adi-Buddha [3]) en die der Buddha-duivelen uit Indië nog in het Lamaisme opgenomen, welke zich later nog meer ontwikkelde onder invloed van Nestoriaansche Christenen. [4])

Dat er eenig contact is geweest blijkt uit de inscripties van Ladakh, waarvan een Sogdiaansch gedeelte zonder twijfel van Nestoriaanschen oorsprong is en het Tibetaansch gedeelte schijnt er geplaatst om de leer uit den vreemde tegen te spreken.

De invloed van Padmasambhava en zijn volgelingen bracht tal

---

[1]) Lamaisme komt van het Tibetaansch : lama (geschreven : Bla-ma) d.i. „the upper one, the higher one".

[2]) Beteekent volgens Ellam : „the religion of Tibet. London 1927" : „the lotusborn".

[3]) Adi-Buddha d.i. „primordial. Buddha". Adi is soms zinverwant aan parama d.i. opperste. Van dezen stammen de 5 Dhyāni-buddhas d.i. beschouwende B. af. Dhyāna beteekent : meditatie, concentratie van gedachten ; in het Chineesch : Tch'an.

[4]) Cf. : Garbe : Indien u.d. Christentum, Tübingen 1914.

van moeilijkheden ook op politiek gebied ; de macht der Lamazeriën werd steeds grooter ; zelfs Lama-Koningen heerschten hier en daar op 't einde der 9e eeuw. Deze waren meestal uit Indië gekomen en begonnen de hervorming van Tibet op staatkundig en godsdienstig gebied.

Deze hervorming begon voor goed met Atisa (1042) uit het klooster Vikrama Sila, een der hoofdzetels van het Buddhisme in Indië. Hij zou onder de Lamas het celibaat hebben ingevoerd. Een ander hervormer Marpa (1080) trachtte een verzoening met de Bon-cultus te bewerken. Een overwegend streven naar Syncretisme ontstaat in de verschillende Lamaistische sekten, die sterk toenamen. Onder de Mongolen werd het Lamaisme ingevoerd in 1261 door Hphags-Pa ; hij gaf aan de Mongolen een eigen schrift naar Tibetaansch model. Maar bij het toenemen der sekten verslapte de tucht in de Lamazerieën, de toovergebruiken der tantras (duivelbezwering), de eeredienst der çaktis (energies feminines) verspreidden zich meer en meer, de schending van het celibaat ging daarmede gepaard.

Dan stond de Lama van Sku-Hbum, *Tson-kha-pa* op, als de groote hervormer [1]).

Waarschijnlijk werd hij in Amdo, het land der Si-Fan (Oost Tibet) rond de jaren 1355—1417 geboren. Volgens Ellam, Waddell en Hastings was in die jaren Amdo een centrum van Nestoriaansche propaganda en zelfs wordt beweerd dat : ,,at that time it is known that a Roman Catholic mission was establishhed in Amdo'' (Ellam pag. 34). Zeer mogelijk is 't dus dat hij daar in zijn jeugd in aanraking kwam met de christenleer en de christelijk religieuze gebruiken. Zijn leven is verder gehuld in fabelen.

Tson-kha-pa stelde zich centralisatie van het Lamaisme ten doel ; tucht in de Lamazerieën : celibaatswet ; levenswijze der Bhiksu

---

[1]) *Sku-Hbum* vermaarde Lamazerie, bekend bij de Europeanen als Kum-bum, gelegen ten O. van het meer : Kukunor (mongoolsch : küge-nayur ; tibetaansch : nitsho-snôn-po ; chineesch : ts'ing-hai d.i. azuren zee) gelegen op de uiterste W. grens van de chineesche provincie Kan-Su ; ten tijde dat wij in deze provincie werkzaam waren werd dit klooster door ons bezocht ; in de Annalen v. Scheut vóór 1920 vindt men gedetailleerde beschrijvingen. Cf. ook Huc en W.W. Rockhill ; over tibetaansche namen cf. : Sarat Chandra Das: A Tibetan-Englisch Dictionary. Calcutta 1902.

Tson-kha-pa d.i. ,,a native of Tson-kha'' ; tson-kha d.i. ,,the onion bank of a district in Amdo''.

als in Indië, gekleed in gele rok en muts en ieder voorzien van de bedelnap, en gemeenschappelijk gebed. Veel van het Tantrisme bleef nog in eeredienst en liturgie bewaard. Ook tal van uitheemsche godheden werden in het pantheon opgenomen onder den titel van „beschermers van den Godsdienst" (sanskriet: dharmapāla; chineesch: hou-fa; tibetaansch: chos-skyon). De twee voornaamste Lamazerieën waren: Galdan (Dgah-Ldan) d.i. plaats der vreugde en Sez-ba; in de eerste trok de hervormer zich terug en worden zijn relequiëen bewaard. Ook voerde hij de Avatāra-leer [1]) in om zijn hierarchisch stelsel te bevestigen. Zoo wordt de Overste van Galdan als de avatāra van Tson-kha-pa beschouwd.

Eerst na twee eeuwen kan de Gelug-pa [2]) beschouwd worden als de echte Lamaistische sekte en is het land voor de hervorming gewonnen.

De eigenaardige kenmerken nu van dit gereformeerde Lamaisme die het van het zuivere Buddhisme al dadelijk onderscheiden zijn: ten eerste: sterk verschil tusschen geestelijken en leeken; ontwikkelde hierarchie verdeeld in wedergeborenen (Dalaï Lama; Pan-chen-Lama e.a.) en niet-wedergeborenen (b.v. leerlingen, postulanten en novicen); ten tweede: treed het monachisme hier veel meer op den voorgrond dan in andere Buddhistische landen; en ten derde: zijn eeredienst en liturgie sterk ontwikkeld met ontelbare afbeeldingen der Buddhas en Bodhisattvas, met koorgebed, wierookoffer, gewijdwater, rozenkrans en de vermaarde gebedenmolens met de bekende lotus-formule [3]). Veel hiervan doet denken aan christelijke ceremoniën.

Indien er *een invloed van het Christendom* op het Tibetaansch Lamaisme is uitgegaan, dan moet deze zich door de Mahāyāna [4])

---

[1]) *Avatara* = wedergeboorte; tib.: Sprul-ba; chin.: hoa-cheng; niet hetzelfde als: Samsara d.i. zielsverhuizing; in de avatara wordt een zelfstandige onstoffelijke essentie aangenomen.

[2]) *Gelug-pa* d.i. gele lamas; tegenover de niet gereformeerde Dkar-ma-pa d.i. roode lamas.

[3]) *Deze formule*: „Om-mani-padme-hum" ter eere van de Dhyanibuddha Avalokitesvara-Padmapani, wordt door de geleerden telkens op een andere wijze verklaard; de eigenlijke beteekenis kan niet wetenschappelijk worden vastgesteld en de oorsprong is nog steeds een vraag gebleven. De gewone en meest algemeene vertaling die men vindt in alle boeken welke over Tibet handelen is: o juweel in de lotus-amen. (???) of deze vertaling juist is kan betwijfeld worden, hoewel ik ze ook gevonden heb bij Grünwedel: Mythologie du Buddhisme pag. 237.

[4]) *Mahayana* d.i. het groote voertuig; een der twee groote Buddhistische sekten: de andere noemt men hinayana d.i. het kleine voertuig. Wat eigenlijk het mahayānabuddhisme geweest is, kan men tot heden, ondanks alle eruditie op dit gebied, nog niet met zekerheid vaststellen.

hebben doen gevoelen. Hiervoor is men het over 't algemeen eens. En wat de vorm van christendom betreft, het Manicheisme en het Nestorianisme komen in deze op de eerste, en misschien wel eenigste, plaats in aanmerking.

Verschillende documenten bevestigen de verbreiding van het Manicheisme in Azië; de voornaamste zijn de vondsten van Von Le Coq. en van Pelliot in chineesch Turkestan. Dit Manicheisme schijnt beinvloed geweest door het Buddhisme; maar van den anderen kant heeft ditzelfde Manicheisme duidelijk sporen nagelaten in de ontwikkeling van het Chineesche Taoisme en zou 't zoo onmogelijk niet zijn dat het ook op het Tibetaansch Lamaisme heeft ingewerkt.

De nestoriaansche [1]) propaganda in Centraal-Azië, door Syrische kooplieden begonnen heeft een tijdperk gekend van groote activiteit. Uit verschillende bronnen weten we dat Buddhistische monikken en Nestoriaansche priesters met elkaar in contact zijn geweest, o.a. uit de inscriptie op de gedenkzuil van Si-Nan-Fou. Ook schijnt 't wel vast te staan dat er Nestoriaansche nederzettingen waren in het geboorteland van den hervormer Tson-Kha-pa, zoodat verschillende auteurs van meening zijn dat de hervorming van het Tibetaansch Lamaisme, aan Nestoriaansche invloeden niet vreemd moet geweest zijn [2]).

Wanneer men nu de uiterlijke vormen van overeenkomst tusschen Christendom en Lamaisme ieder op zich gaat beschouwen kan men een verklaring vinden buiten de ontleeningstheorie om. Men zou ze dan kunnen beschouwen als de natuurlijke ontwikkeling van iets dat reeds in kiem bestond; zoo o.a. zekere vorm van monachisme, van liturgie, van eenige ceremoniën.

Maar deze vormen kunnen ook van een dubbelen oorsprong zijn uitgegaan; ze kunnen autochtoon geweest zijn, en later, versterkt door vreemde toevoegsels, weer zijn ingevoerd.

Al deze overeenkomsten ,,in globo'' genomen vormen een geheel, dat in de geschiedenis der godsdiensten nergens anders gevonden

---

[1]) Over Nestorianisme in C.-Azië cf.: Pelliot in het ,,T'ong-Pao'' uitgave van E. J. Brill te Leiden.

[2]) L. A. Waddell; Bell: the religion of Tibet'' en F. Nau Over Christendom in C. A. consulteeren men: Wieger S.J.; Parker: A thousand years of the Tartars. London 1924; Latourette: A history of Christ: missions in China. New York 1929.

wordt ; terwijl toch het wezen der twee godsdiensten in kwestie een absoluut verschil vertoont.

Hoe grooter nu dit verschil is, des te dringender doet zich de noodzakelijkheid gevoelen een positieve en wetenschappelijke verklaring te geven van het feit der overeenkomst.

De ontleeningstheorie alleen wijst er op, dat overal waar een syncretisme van grooten omvang, gelijk hier, zich voordoet, het bijkomstige stuk naar voren treedt, terwijl het wezen van den ontleenden godsdienst geheel en al buiten beschouwing blijft. De theorie echter van een autochtone evolutie, onafhankelijk van iederen vreemden invloed verklaart hier niets.

De geschiedenis van het Tibetaansch Lamaisme levert dan ook in haar geheel een cumulatief en afdoend bewijs voor de stelling, dat zijn hierarchische constitutie, zijn monarchistische organisatie en het uiterlijk voorkomen van eeredienst en liturgie, niets anders zijn dan vage ontleeningen aan het Nestorianisme uit de tijden der groote hervormingen in Tibet.

A. POPELIER, Scheutist.

HET MISLUKKEN EENER MISSIE JEZUIETEN AAN HET HOF VAN CHANDRAGIRI

Akbar, Keizer (1556—1605) van het groote Mogul (Mohamedaansche) Keizerrijk van Noord-Indië, is een naam welbekend in de geschiedenis. Zijn grondgebied strekte zich uit vanaf Kabul, hoofdstad van het huidige Afghanistan, tot aan de rivier de Godaveri, een land omvattend het grootste gedeelte van Britsch-Indië, een land in uitgestrektheid alleen overtroffen door rijken zooals China en Rusland etc. En Keizer Akbar was de schrik van de naburige Hindu-koningen in het zuidelijk deel van Indië, ook hun grondgebied dreigde hij op te zwelgen.

De Paters Jezuïeten, die zich in 1542 te Goa hadden gevestigd, richtten hun gedachten en verlangens naar het hof van dezen grooten vorst, waar reeds verschillende geleerden en kunstenaars een tehuis hadden gevonden. Want ook zij met hun vermaarde bekwaamheid in wis- en sterrekunde zouden zeker door Keizer Akbar met open armen ontvangen worden. Wat een schoone gelegenheid zou hun dat bieden om het H. Geloof te verspreiden in dat uitgebreide rijk !

Ondertusschen had Akbar gehoord van de Christelijke Wet en verlangde er meer van te weten ; daarom zond hij in 1579 een uitnoodiging aan de Jezuïeten om zich aan zijn hof te komen vestigen. Twee Paters begaven zich, onder de leiding van Rudolf Aquaviva S.J., [1]) op weg naar Fatehpur Sikri, de hoofdstad van Akbar. Aldus begon de Mogul-missie, een poging om het Kruis te planten in streken ver verwijderd van de Indische kustgewesten, ver van de invloedssfeer der Portugeesche kolonisten. Dit Jezuïetengezantschap aan het hof van Akbar en zijn opvolgers (Jehangir, Shah Jahan, Aurangzeb), ofschoon het de bekeering van den Keizer niet heeft kunnen bewerken (wegens zijn veelwijverij), heeft toch veel goeds gedaan voor de Katholieke zaak in Britsch-Indië. Welwillend stond de Keizer hen toe het H. Geloof te preeken in het gansche Rijk ; de Christengodsdienst werd bekend gemaakt en de deugden, erdoor geinspireerd, werden bewonderd ; de schoonheid en voortreffelijkheid van onze Heilige Boeken werden erkend. Het valt niet met zekerheid te zeggen welke precies de bekeeringsresultaten zijn geweest van deze moedige onderneming, doch zeer waarschijnlijk is het, dat een tiental 18de eeuwsche missiestaties de vrucht waren van dit gezantschap aan het Keizerlijke Hof.

Deze episode uit de Indische Kerkgeschiedenis is welbekend, en het is daarom mijn doel meer hierover niet te schrijven. Doch veel minder bekend is het, ongeveer terzelfder tijd plaats hebbende, Jezuietengezantschap aan het hof van een ander groot Vorst, Vencatapa II, koning van het Vijayanagara-rijk, in zijn hoofdstad Chandragiri, een missionaris-onderneming die niet minder onze bewondering verdient.

Vencatapa II, wiens volle naam is Srimat Rajadhirajah Parameswara Sri Vira Pratapa Sri Vira Vencatapatideva Maharajah (de dappere en moedige held, de goddelijke Vencatapa, de beminnelijke koning aller koningen, de opperheer), was een volgeling van den Hindu-godsdienst, en zijn koninkrijk was in tegenstelling met dat van Akbar overwegend Hindoesch.

Chandragiri, zijn hoofdstad, is gelegen op een afstand van een honderd kilometer van Nellore, de Bisschopsstad van onzen landgenoot, Z. H. E. Mgr. W. Bouter, Bisschop van Nellore. Het Bisdom Nellore omvat het zuidelijk gedeelte van het Telugu-land (waar

[1]) In 1583 den marteldood gestorven en zaligverklaard in 1893.

Telugu de moedertaal is) en is toevertrouwd aan de Fathers van de St. Joseph's Congregatie van Mill Hill. Dit Bisdom meet ruim 90.000 vierkante kilometer (bijna drie maal Nederland), heeft een totale bevolking van over de zes millioen, waarvan 400.000 Protestant en 34.000 Katholiek zijn. In het bekeeringswerk van deze streek wordt Mgr. Bouter bijgestaan door 37 Mill Hill Fathers en 13 inlandsche Priesters. Eenmaal heb ik Chandragiri bezocht, en betreden het paleis van Vencatapa, doorloopen de zalen en varandahs waar hij ruim 300 jaar geleden godsdienstige besprekingen hield met de Paters Jezuïeten. Het is een ruim paleis grootendeels uit natuursteen opgetrokken ; hoegenaamd geen hout is gebruikt in de constructie van dit gebouw, opgetrokken in Indo-Saraceenschen stijl, om het aldus beter te beschermen tegen den tand des tijds die muren omverwerpt. De leegte en holheid dier zalen kwam mij voor als een symbool van het mislukken der Jezuietenmissie die zich hier vestigde. Hoe pijnlijk te denken dat in 1599 de Jezuïeten vanuit deze plaats het H. Geloof trachtten te planten in het Telugu land, hoe jammerlijk te weten dat hun werk waarschijnlijk bekroond ware geweest met succes, hadden onze Hollandsche voorvaderen, de stichters van de Oost-Indische Compagnie, hen niet tegengewerkt. De bijgaande photo [1]) toont voldoende aan de pracht van dit voormalig koninklijk verblijf, dat tot op heden door de Engelsche Regeering als een historisch monument wordt onderhouden.

Omdat onze Katholieke landgenooten wellicht belang stellen in een missie, in 1611 mede door Hollanders verhinderd, en door Hollanders in 1875 weer aangevangen (het jaar dat de eerste Mill Hill Fathers zich vestigden in het Telugu-land) zal ik trachten dit Jezuieten-gezantschap in het kort te beschrijven, niet zonder de hoop dat Holland daardoor een grooter belang moge stellen in een Missie, waar 70 (Priesters en Zusters) van zijn kinderen arbeiden om te bereiken wat Holland 300 jaar geleden heeft verhinderd : de grondlegging van Christus' Rijk in het land der Telugus.

Het koninkrijk van Vijayanagara was er een van grooten roem

---

[1]) Deze photo van het paleis te Chandragiri wordt hier afgedrukt met de welwillende toestemming van den Superintendent Archeological Survey of India, Southern Circle, Kotagiri.

en macht, omvattend het eiland Ceylon en het geheele Zuiden van Indië, vanaf Kaap Comorin tot aan de rivieren de Tungabudra en Kistna, een uitgestrektheid van ongeveer 500.000 vierkante kilometer. De hoofdstad van dit rijk was Vijayanagara, een stad van ongeevenaarde schoonheid en weelde. De Portugeezen van Goa en San Thomé (Mylapore) voerden met dit rijk een uitgebreiden handel. De noordelijke Mohamedaansche koninkrijken, o.a. dat van Akbar, waren in hun veroveringspolitiek tegengehouden door dit rijk van Vijayanagara, anders ware nu Zuid-Indië, gelijk Noord-Indië, overwegend Mohamedaansch geweest. De uitbreiding en bevestiging van dit rijk van Vijayanagara was natuurlijk bereikt door wapengeweld. In een van die veldtochten naar het verre Zuiden van Indië, Travancore, stond plotseling de voorste legerafdeeling stokstijf en had den moed niet verder te gaan. De H. Franciscus Xaverius, toen arbeidend in dat gedeelte van Indië, was door den koning van Travancore ter hulp geroepen om uitkomst in den benarden toestand ; plotseling verscheen de Heilige voor het aanrukkend Telugu-leger, vrees maakte zich van de aanvallers meester, en Travancore werd verder met rust gelaten. Het was de eerste en laatste maal dat onze Telugu-natie in aanraking kwam met den Heilige, en zeer te betreuren is het dat Hij geen gelegenheid heeft gehad om zijn prediking voort te zetten tot in het hart van het Vijayanagara-rijk.

Met leede oogen zagen de Mohamedaansche naburen den bloei van dit rijk ; in 1564 vormden zij een verbond om hun vijand te verpletteren, een bloedige strijd volgde, Mohamedaansche krijgslist behaalde de overwinning over den moed en kracht der Telugu soldaten in den slag van Talikota 1565 ; met zware verliezen keerde het Telugu-leger van het slagveld terug, gevolgd door den vijand die er zelfs in slaagde de hoofdstad Vijayanagara te omsingelen en in te nemen. Doch hun plan om verder zuidwaarts door te dringen en het rijk voor goed te fnuiken, vermochten zij niet uit te voeren. Het rijk van Vijayanagara kwam uit den strijd doodelijk gewond, maar niet geheel verslagen ; de koning verplaatste zijn hoofdstad naar Penukonda (in het huidige Nellore diocees) en de oude hoofdstad, nu geheel verlaten, werd weldra een ruïne, die tot op heden getuigt van vervlogen grootheid en macht. Penukonda werd op haar beurt meerdere malen door den Islam vijand aangevallen,

hetwelk er toe bij droeg om de hoofdstad nog meer zuidwaarts te verplaatsen, naar Chandragiri. Doch het rijk verdelgen kon de Mohamedaan niet, en toen in 1585 Vencatapa II het bestuur in handen nam, begon het kwijnend rijk te herleven. In het eerste begin reeds van zijn regeering behaalde hij een schitterende overwinning op zijn vijanden, de grenzen van het koninkrijk in zijn glorietijd werden hersteld, reden waarom Vencatapa II terecht wordt genoemd de grootste van de latere koningen van Vijayanagara. Hij had een sterke legermacht ; in zekeren veldtocht bracht hij een leger tesamen van 700.000 infanterie, 40.000 cavalerie, en 500 olifanten. In zijn standaard liet hij een gouden leeuw en een gouden visch afbeelden ten teeken dat hij de aarde en de zeeën beheerschte. De stad Chandragiri zelf lag aan den voet van een 150 meter hoogen rotsheuvel, op wiens top vestingswerken waren aangebracht, een drie dubbele muur omringde de fortificaties. Hier woonde Vencatapa en zwaaide zijn schepter over geheel Zuid-Indië en Ceylon, en jaarlijks werden zijn koffers gevuld met zuiver goud, de belastingen door zijn onderkoningen en vazallen ingezameld. Niet alleen was hij een bekwaam veldheer, doch ook minnaar van de poëzie en schoone letteren. Zijn Hof werd weldra een toevluchtsoord voor Hindu philosophen en dichters en vele van de groote Telugu gedichten van dit tijdperk zijn geschreven te Chandragiri onder de bescherming en inspiratie van Vencatapa. Geen wonder dan dat de Portugeesche Jezuïeten, die de expedities naar het Oosten waren gevolgd, met verlangen begonnen uit te zien naar een gelegenheid om aan dit roemrijk hof ook den invloed van den Katholieken Godsdienst te doen gevoelen, zooals elders hun medebroeders zulks deden aan het Hof van Akbar. Zij hadden zich in 1542 te Goa gevestigd, arbeidden sinds 1544 aan de Parelkust, en bij het begin van Vencatapa's regeering bezaten zijn in San Thomé, de plek waar de H. Apostel Thomas gemarteld en begraven werd, verscheidene kerken en zelfs een college. Chandragiri was van deze plaats slechts een honderd kilometer verwijderd. In San Thomé leefde een Katholieke handelaar uit Chandragiri afkomstig, en door diens toedoen kregen de Jezuieten een uitnoodiging van Vencatapa om zich naar het Hof van Chandragiri te begeven. 10 October 1598 aanvaardden Paters de Sa en Ricio vol verwachting de reis. Eenige mijlen buiten de hoofdstad Chandragiri werden zij

opgewacht door een bloedverwant des konings, die hen eerbiedig begroette en hun armzalige paardjes met olifanten verwisselde, een mijl van de stad verwijderd stond een groep soldaten op olifanten en Arabische paarden hun komst te verbeiden, en aldus trokken zij luistervol de stad binnen. Voor eenige dagen waren zij te gast bij 's konings' schoonvader, een man van invloed en gezag die zelf hen aan den koning voorstelde. Vencatapa was gezeten op een tapijt leunend tegen kussens, de kroonprins en bloedverwanten zaten naast hem en de adel stond rond hem geschaard. De vorst gaf zijn blijdschap te kennen deze geleerde priesters aan zijn hof te mogen verwelkomen, hij gaf hun verlof in de hoofdstad een kerk te bouwen, beloofde voor hun onderhoud te zullen zorg dragen, en luisterde met aandacht naar hun verklaring van de Katholieke Godsdienstleer, vooral die aangaande het H. Doopsel en de Biecht.

Welvoldaan over het welslagen van hun verkenningstocht keerden de Paters terug naar San Thomé, waar al hun medebroeders zich bereid verklaarden voor goed zich daar, in deze nieuwe missie, te vestigen. In Aug. 1599 vertrokken de twee Paters Manuel de Viega en Franciscus Ricio naar Chandragiri om daar blijvend te wonen. De koning gaf hen een stuk land waar zij een huis en kerkje bouwden groot genoeg voor hun eigen gebruik, hopend deze spoedig door een grootere te kunnen vervangen. *De Missie van Chandragiri*, de eerste missie in het uitgestrekte Telugu-land, de eerste in het bisdom van Nellore, was begonnen.

Pater Viega, de grondlegger van deze missie, werd na korten tijd naar Goa geroepen door den Provinciaal en benoemd tot visitator der Indische missies, Pater Belchior Coutinho nam zijn plaats in te Chandragiri. Daar de koning zijn voorliefde toonde voor de schilderkunst, nog zoo weinig in Indië bekend, werd in 1600 ook de Engelsche Jezuieten-broeder Alexander Frey, bekwaam in het hanteeren van penseel, naar het Hof van Chandragiri gezonden. Deze gaf den koning een schilderij van de H. Maagd met het Goddelijk Kind ten geschenke, hetwelk de koning in dank aanvaardde en in zijn persoonlijk verblijf een eereplaats gaf. Kort daarna sprak de koning in een brief aan de Jezuieten-provinciaal zijn voldoening uit over de Paters, en zeide o.m.: ,,Ik heb hun algeheele vrijheid gegeven om de wet Gods te prediken, zoodat

eenieder die zulks verlangt Christen worden mag zonder daardoor van zijn dienst te worden ontslagen . . . . De Paters zelf zullen schrijven over de eerbetuigingen van mij ontvangen." Zijn woord, hun onderhoud te zullen bekostigen, hield de koning trouw, voor minstens eenige jaren gaf hij hun jaarlijks een duizend goudstukken, een som ruimschoots voldoende voor het onderhoud dier missie. Aldus de bescherming van den koning genietend, namen onze missionarissen alle middelen te baat het succes der missie te verzekeren. Met grooten ijver en volharding legden zij zich toe op de studie van de moeilijke Telugu-taal ; Father Ricio, ofschoon reeds 60 jaren oud, bereikte zulke bekwaamheid daarin, dat hij in een staat was een beknopte uiteenzetting van den waren godsdienst te vertalen in het Telugu ; dit boekje bevatte ook de voornaamste gebeurtenissen van het leven des Zaligmakers. Ook schreef hij een Telugu-grammaire, als handleiding voor missionarissen die hem in deze missie zouden opvolgen. Verder openden zij een school ter opleiding der kinderen van den adel. Onvoorziene omstandigheden noodzaakten het vertrek van den broeder-schilder A. Frey, tot groote teleurstelling des konings, en de Paters rustten niet totdat zij van hun overheid een anderen broeder-schilder hadden bekomen, Bartolomeo Fontebona, die van 1607—1611 aan het hof verbleef. Elke gelegenheid namen zij te baat om aan het Hof en op publieke plaatsen te spreken over den Godsdienst, en deze tegen Hindu priesters te verdedigen. De koning en zijn edelen luisterden vaak met aandacht naar deze toespraken. Velen bezochten hun kerkje en bogen met eerbied hun hoofden ter aarde voor de twee beelden (Christus en Maria) op het Altaar, en de missionarissen waren steeds bereid aan zulke bezoekers de heilige geheimen te verklaren. De Provinciaal die geregeld deze missie bezocht sprak steeds zijn tevredenheid uit over het werk der Paters. Om hun aantal te versterken zond hij nog een missionaris in 1606, Pater Rubino. In hetzelfde jaar stierf te Chandragiri Pater Ricio, de eerste geloofsverkondiger begraven in het bisdom Nellore. Hij was steeds een ijverig Missionaris geweest, op 64 jarigen leeftijd begon hij nog met de studie van het Sanscrit, de heilige taal van Indië, om aldus het bekeeringswerk te bevorderen.

Ongeveer ter zelfder tijd had een gebeurtenis plaats, die de missie met ondergang bedreigde. Een geschil was ontstaan tusschen

de Portugeesche nederzetting van San Thome en Hindus van een naburig dorp, onderdanen van Vencatapa. In plaats van hun klacht in te dienen bij den koning namen de Portugeezen zelf de wapenen op en vielen de Hindus aan. Dit werd hen ten zeerste kwalijk genomen, en Vencatapa, die nu reeds een hoogen leeftijd had bereikt, werd gemakkelijk door zijn gemalin die feitelijk het bestuur in handen had sinds een paar jaren, overgehaald om de Portugeesche missionarissen weg te zenden. Noodgedwongen vertrokken zij, en de missie was gesloten doch gelukkig slechts voor korten tijd ; in 1607 mochten zij weer naar het Hof terugkeeren.

Vellore, op een afstand van 100 kilometer van Chandragiri verwijderd, was een sterke vesting van een van Vencatapa's onderkoningen. Deze weigerde in 1604 belasting te betalen. Vellore werd belegerd en ingenomen en de onderkoning gevangen weggevoerd. In 1606 maakte Vencatapa Vellore zijn hoofdstad. Dit had uitbreiding der missie ten gevolge, Pater Coutinho met den broederschilder vestigden zich te Vellore, en Pater Rubino bleef te Chandragiri. In Vellore mochten zij ook een kerkje bouwen, en Vencatapa's genegenheid voor de Jezuieten was sterk als voorheen.

Een zeer merkwaardige bekeering had plaats in deze missie en werd beschreven in de volgende woorden : ,,De Pater van Chandragiri diende op den feestdag van O. L. Hemelvaart het H. Doopsel toe aan een adellijk heer van gevorderden leeftijd. Hij stond in 's konings dienst en was tachtig jaren oud. Gedurende de laatste 40 jaren had hij geen afgod meer aanbeden, doch slechts den Waren God, schoon hem onbekend. Gelijk de H. Paulus de Atheners, zoo onderrichtte de pater hem om den Waren God te kennen. Zeer gelukkig was hij en zijn levenswijze in het nieuwe geloof was voorbeeldig, zoodat, schoon hij gekomen was op het elfde uur, hij toch ook de laatste penning ontving, daar hij door rijkere verdiensten den verloren tijd als het ware terug won."

Deze bekeering was echter een uitzondering. Niettegenstaande de gunsten des konings en de onvermoeide arbeid der Missionarissen waren er slechts weinige. Na zes jaren hard werken telde de missie nog maar zes Katholieken, en deze waren de dienaars der Paters, zoo dat aan hun bekeering niet de volle waarde kon worden gehecht ; in 1607 was het getal Telugu Katholieken van Chandragiri



HET PALEIS TE CHANDRAGIRI

met vier vermeerderd, en waren er acht catechumenen, terwijl er in Vellore vijf bekeeringen werden gemaakt. Niet zonder teleurstelling en een zekere graad van wanhoop schreef Pater Rubino in 1607 aan den Generalen Overste : „We werken zoo hard we kunnen om ons heilig geloof te verspreiden, maar de deur is gesloten en groote genade is noodig van God om haar te openen''. Het Hinduisme is verdeeld in twee secten, vanwie de eene vooral den god Vishnu, de ander den god Siva aanbidt ; door kenteekenen zijn beide secten gemakkelijk van elkaar te onderscheiden. Vencatapa nu was de secte der Vishnuviten toegedaan, wat er zeer toe bijdroeg om hun getal te versterken. Vishnuviten brengen op het voorhoofd twee witte schuine lijnen aan, waartusschen een verticale van roode kleur, zoodat hun secte-kenteeken veel op een drietand gelijkt. De meeste bewoners van Chandragiri droegen dit kenteeken, daar zij tot de secte des konings wilden behooren. Om in dit punt geen beletsel te stellen voor bekeering, wijzigden de Paters dit kenteeken in Katholieke zin, nl. een rood kruisje tusschen twee witte schuine lijnen, die de nagels voorstelden waarmee de Zaligmaker gekruisigd werd. Dit wijst aan, dat gelijk Pater de Nobili in Madura, zoo ook bijna terzelfder tijd Pater Rubino in Chandragiri de oorzaak van het mislukken der missie vond : het was de Europeesche dracht en levenswijze der missionarissen en het zich niet-bekommeren van hun kant om voorschriften van de caste. Daardoor verachtte de Hindu den priester, ofschoon hij diens deugdzaam leven moest bewonderen. En Pater Rubino was reeds van plan zich te gaan vestigen in een andere stad van het rijk om daar het leven te leiden van een Indische boeteling (Saniassi). Ware het zoover gekomen, dan zou ook deze missie in het Telugu land een groot succes zijn geworden evenals die van de Nobili in het meer zuidelijke Indië. Doch voordat die plannen tot rijpheid konden geraken, kwam als een donderslag het bevel van Philips III, koning van Spanje en Portugal, dat de Paters van Vellore en Chandragiri moesten worden teruggeroepen. Zulks geschiedde op het eind van 1611, *de missie van Chandragiri was gesloten*, de bekeering van het Telugu land uitgesteld voor onbepaalden tijd.

Het is onnoodig om de oorzaak van 's koning's bevel na te gaan, hij had gehoor gegeven aan lasterlijke tongen en zonder verder onderzoek het bevel uitgevaardigd. Maar waarom werd de missie

van Chandragiri niet door andere Paters Jezuïeten voortgezet ; dit toch had Philips III uitdrukkelijk toegestaan.

Zooals reeds gezegd de koningin van Vencatapa had eigenlijk het bestuur in handen ; zij was de Jezuïeten niet zeer genegen en had haar invloed reeds gebruikt om hen tijdelijk te verwijderen. Verder, de regeering van Chandragiri was wel bevriend met de Portugeesche koloniale macht, doch niet op standvastige wijze. Het rijk van Akbar was een bedreiging voor dat van Vijayanagara ; de regeering van Chandragiri verlangde een Europeeschen bondgenoot om hen te voorzien van zwaar geschut, ammunitie en Europeesche officieren in een eventueelen oorlog met Akbar. Het was goed te zien dat de Portugeesche macht aan het kwijnen was, van den anderen kant de Hollandsche macht in Br. Indië was aan het toenemen ; Portugal en Holland waren elkaar meest vijandig gezind, als concurrenten in den handel met het Oosten. In 1595 en 1601 had Holland reeds expedities uitgezonden naar Indië waar tot dan toe Portugal de alleenheerscher was. Holland had zijn verlangen gezet op Masulipatam en Pulicat, twee handelsplaatsen aan de Golf van Bengalen. In 1608 verkregen zij verlof van Vencatapa's onderkoning om zich een fort en magazijnen te bouwen te Devanapatnam (Cuddalore), dat aldus de eerste Hollandsche nederzetting werd in Br. Indië. Doch aan Vencatapa beviel dit eerst niet, en hij beval zijn onderkoning de Hollanders weer te verdrijven. De belastingen die de Hollanders zouden betalen brachten den onderkoning tot ongehoorzaamheid. De Portugeezen vaardigden een Jezuietenpater af naar Vencatapa om hem te verzoeken nogmaals strikt bevel te geven tot verdrijving der Hollanders. Zulks geschiedde, de onderkoning ging gehoorzamen en verzocht denzelfden Jezuïet tegenwoordig te zijn terwijl het fort van Devanapatnam werd verwoest en de Hollandsche driekleur neergehaald, om aldus Vencatapa te kunnen melden dat zijn bevel was opgevolgd. Van dien dag af beschouwden de Hollanders de Jezuïeten als hun aartsvijanden.

Niets is minder mijn bedoeling dan den indruk te willen geven dat de Jezuïeten zich hier schuldig maakten aan minderwenschelijke politieke inmenging. Integendeel, de Hollanders van die dagen waren de vijanden der Kerk, immer bereid haar schade te berokkenen daar waar zij de macht in handen hadden, en de geschiedenis heeft bewezen hoe al te jammerlijk zij daarin zijn geslaagd. Portugal

integendeel was de openlijke vriend en wezenlijke beschermer der Kerk in het Oosten. De Jezuïeten handelden dus niet slechts uit een motief van vaderlandsliefde, maar veel meer uit liefde voor den Katholieken Godsdienst. Het vraagstuk: Portugeesche of wel Hollandsche nederzettingen in Indië, was er een van godsdienstig belang.

Doch Holland rustte niet na deze eerste teleurstelling. In 1609 verkregen zij door den invloed van de anti-jezuietisch gezinde koningin van Vencatapa verlof tot het bouwen van een fort in Pulicat, een plaats die hen veel beter aanstond. In hun contract beloofden de Hollanders aan Vencatapa tegen den gewonen prijs zooveel geschut en ammunitie te leveren als hij mocht wenschen. Dra verhief zich te Pulicat het „Kasteel Geldria". De Hollanders gebruikten hun groeienden invloed en macht om die der Portugeezen te verdelgen. Zij fluisterden Vencatapa in het oor dat het nuttig voor hem zou zijn op Hollandsche hulp te kunnen rekenen, terwijl de door hem gevreesde Keizer Akbar zeker Portugeesche hulp ontvangen zou in een eventueelen oorlog. En Akbar's aggressieve politiek was in die dagen de schrik van Indië. Doch dan moesten toch ook de Portugeesche Jezuieten Chandragiri en Vellore verlaten. Openlijk dorst Vencatapa daartoe geen stappen te nemen ; zijn eens gegeven woord wilde hij getrouw zijn. Doch daar bood zich de gelegenheid aan ; de Jezuieten werden teruggeroepen, en Vencatapa door de Hollanders beinvloed bewerkte dat er geen plaatsvervangers kwamen om zich in de hoofdstad te vestigen. Aldus eindigde in 1611 de missie van Chandragiri, de eerste missie in het Telugu-land, de eerste in het bisdom Nellore. Vencatapa ging zelfs verder ; geldzucht blies hem in om in 1612—13 San Thome, de Portugeesche nederzetting te belegeren, hopend dat zijn aftocht met echt goud zou worden gekocht. De benarde Portugeezen vaardigden twee voorname personen af onder leiding van Pater Rubino — hij immers was een vriend van Vencatapa — om vredesonderhandelingen aan te knoopen. En Rubino, die zooveel jaren in vriendschap met den koning had doorgebracht, die nog pas twee jaar van te voren door hem als gezant was gezonden naar de Portugeesche Gouverneur van Ceylon, zuchtte voor twee lange maanden in Vencatapa's kerker, en zijn invrijheidsstelling moest met een hoogen prijs worden gekocht. Aldus eindigde de vriendschap van Vencatapa

met de Portugeezen en de Jezuïeten. Vencatapa stierf in 1614 en zijn opvolgers waren nog minder gestemd om weer in een verbond te treden met de kwijnende Portugeesche macht. De missie van Chandragiri bleef verloren. Weldra vielen het huis en kerkje der Paters in puin. En Pater Ricio die daar begraven ligt in zijn vergeten graf wacht tot op den huidigen dag op het openen van de missie van Chandragiri. En de hedendaagsche missionaris die Chandragiri bezoekt, waar niet één Katholiek woont, denkt er aan met leedwezen, hoe geheel anders, hoe talrijker en sterker gegrondvest de Katholieke Kerk thans zou zijn in het Telugu-land, ware de missie van Chandragiri tijd gegeven een succes te worden.

Doch God heeft niet met zich laten spotten. Het paleis van Vencatapa die geen Katholieke Missionarissen meer wilde, staat daar leeg en verlaten, en wordt alleen van tijd tot tijd bewoond door campeerende regeeringsambtenaren, voor wie een gedeelte ervan is ingericht. In 1644 viel zijn rijk in stukken en werd later ingelijfd bij de bezittingen van Akbar's opvolgers. In ditzelfde paleis werd in 1640 een vonnis geteekend tegen de Hollandsche koloniale macht, toen koning Ranga III, een van Vencatapa's opvolgers, aan Engeland een strook zeekust afstond om er een fort te bouwen, dat thans Madras heet. Deze nederzetting groeide in handel, dra was het Hollandsche Pulicat overvleugeld, en één voor één vielen de Hollandsche nederzettingen in Britsch Indië in Engelsche handen. Meestal zijn het slechts de Hollandsche grafopschriften in die oude handelscentra, die ons herinneren aan de vervlogen grootheid van de driekleur. Pater Rubino de laatste missionaris van Chandragiri, die zoo gaarne zijn leven zelfs had gegeven voor de bekeering der Telugus, en wien het vergund werd in 1643 den marteldood te sterven in Japan, is met zijn medebroeders van Chandragiri de voorspraak bij God voor de bekeering van het Telugu-land, en laat ons hopen, dat hij weldra de opkomst en bloei van den Katholieken Godsdienst in Chandragiri en omgeving moge verkrijgen. [1])

Nellore (Br. India). B. VLASVELD.

---

[1]) De verschillende bronnen over deze episode vindt men aangehaald in ,,The Aravidu Dynasty of Vijayanagara'' (Madras 1927) door Rev. H. Heras S.J.M.A. Verg. ook ,,The Madura Mission'' door Rev. J. Castets S.J., Dutch Records etc.

PAULUS SIU-KOANG-K'I
(GEST. 9 NOVEMBER 1633)

BIJ EEN EEUWFEEST
(VERVOLG)

Er moest publiek en geheel onpartijdig proef genomen worden. Er was weer een eclips te verwachten en nu moesten de christen- en heidensche astronomen ieder voor zich hun berekeningen maken, dan zou voor heel de wereld blijken, welke methode de voorkeur verdiende. In spanning wachten beide partijen de uitslag af: 't is of we Elias met de Baälpriesters weer voor ons zien in het bekende Godsgericht.

Natuurlijk wonnen de christenen het pleit schitterend: de berekeningen van P. Schall bleken tot in de kleinste bijzonderheden juist, die van zijn tegenstanders over heel de linie foutief. Nu waren de onkunde en ongeschiktheid der oude mandarijnen publiek aan de kaak gesteld: „zij waren voor goed hun gezicht kwijt" zooals de Chineesche uitdrukking luidt, en alleen iemand, die de Chineesche mentaliteit kent, kan beseffen welk een ontzettende ramp dat is voor den betrokkene, vooral als deze een hooggeplaatst persoon is. Zij waren dus gedwongen voorloopig de paters met rust te laten, maar des te feller smeulde de haat in het verborgen voort, zooals P. Schall nog aan den lijve zou voelen.

Met een bewonderenswaardige werklust wierpen zich de nieuwe leiders op hun taak. Hun prestaties zijn waarlijk haast ongelooflijk.

Nacht aan nacht brachten zij door met observaties van de sterrenhemel. Overdag waren zij steeds in de weer met het bouwen der noodzakelijke instrumenten en benoodigdheden: een zeer kunstig planetarium, een sterrenkaart, zonnewijzers, waaronder zeer kostbare voor de keizerlijke tuinen, kijkers, compassen, astrolalia enz.; bovendien werkten zij hun berekeningen uit, en schreven volgens de boeken nieuwste gegevens en methoden der astronomie. Daarbij hadden zij veel last van de echt Chineesche geniepige plagerijen der hooge ambtenaren, die herhaaldelijk onder het mom van belangstelling de paters door hun onbenullige vragen en kinderachtige moeilijkheden van hun werk afhielden.

Reeds in 1634 konden de missionarissen den keizer niet minder dan 137 in het Chineesch gedrukte werken aanbieden handelend

over alle onderdeelen der sterrenkunde en mathesis. De keizer was zoo enthousiast over hun werk, dat hij een plechtig decreet uitvaardigde, waarbij de Europeesche methode definitief verplichtend werd gesteld voor de vaststelling van den kalender.

't Was voor China dan ook iets ongehoords ; iedereen stond er paf van, dat zulke hooggeplaatste ambtenaren zich met zulk een ijver toelegden op de hun opgedragen taak en dat nog wel door persoonlijke toewijding en inspanning.

Het is moeilijk onder woorden te brengen, welk een rijke vruchten het wetenschappelijk werk der paters te Peking, gedurende twee eeuwen voor de missioneering van China heeft opgeleverd. Het is niet vermetel te beweren, dat het ononderbroken, hoewel niet-ongestoord, voortbestaan der katholieke missie in China tot op onze dagen, aan hen te danken is geweest. Er is nog al eens kritiek uitgeoefend op hun optreden : hun ambt aan een geheel heidensch hof was niet in overeenstemming te brengen met de waardigheid en ernst van de priesterlijke en religieuze staat en het doel van het missieleven ; er zijn gevallen aan te wijzen, dat missionarissen zich te veel hebben laten meesleepen door politieke intriges, die onmogelijk goedgekeurd konden worden.

Maar zulke critici vergeten, dat het een zeer hartverheffende sport is, theoretisch over de waarde van verschillende missiemethoden te disputeeren, maar dat het heel wat moeilijker, doch ook verdienstelijker is, de methoden aan de praktijk te toetsen en ten uitvoer te brengen.

In elk geval : vast staat het, dat de prediking van het evangelie allernauwst verbonden was met de beoefening der sterrenkunde door de Jezuieten aan het Pekingsche hof. Al waren de keizers persoonlijk dikwijls nog zoo fel gekant tegen de godsdienst der Europeanen, zij moesten zich toch altijd matigen in hun optreden uit vrees de hoog-verdienstelijke, onmisbare ambtenaren van het Ritenhof van zich te vervreemden. Ook tot in de binnenlanden liet de invloed der Pekingsche missionarissen zich gelden. Vooreerst werd de aandacht van tallooze geleerden en edelen gevestigd op de godsdienst van die buitenlandsche geleerden, die zoo hoog in aanzien stonden bij het hof. Bovendien de naam der presidenten van het hooge Ritenhof boezemde een heilzame vrees in bij gelegen-

heid van plaatselijke vervolgingen. Alleen aan het noemen van de naam van P. Adam Schall had P. Longobardi zijn redding uit de gevangenis te Tsinanfu te danken.

Toen Pater Magalhaens en zijn gezel in de provincie Seu-Tchoan in handen waren gevallen van de Tartaren en als gevangenen voor den hoofdman werden gebracht, vroeg deze hun, op het zien van hun lange baard: ,,Kent ge misschien T'ang Jo-wang ?" (zoo luidde de Chineesche naam van P. Schall). ,,Maar dat is mijn oudere broer," riep P. Magalhaens verheugd uit. Op dit woord werden zij aanstonds met de meeste eerbewijzen door de Tataren behandeld.

In de laatste jaren der 17e eeuw, was de Franciscaner Bisschop Mgr. Bernardinus della Chiesa, later aartsbisschop van Peking, op visitatiereis in Zuid China, in een streek, waar de godsdienst zeer gehaat was. Iemand uit zijn gevolg had de onvoorzichtigheid, hem aan te spreken met de titel Tchou-Kiao (Bisschop, letterlijk: bestuurder van den godsdienst). De Bisschop zou aanstonds door de mandarijnen gevangen genomen zijn, als hij niet de tegenwoordigheid van geest had gehad, op zijn schip de vlag te hijschen van den Vicepresident van het ministerie der openbare werken, toentertijd de bekende Pater Verbiest. Door deze vlag gedekt kon hij ongehinderd vertrekken.

Het meest had echter Pater Schall zelf te danken aan zijn kennis en handigheid. Bij de verovering van Peking door de Mandchou's in 1644 werd heel de stad platgebrand, alleen het huis van P. Schall werd gespaard met al de instrumenten.

Toen keizer Choentse het bevel uitvaardigde, dat alleen Tartaren, als stamgenooten van het nieuwe keizershuis binnen de keizerlijke stad mochten wonen, en dus P. Schall ook gedwongen was, zijn woning te verlaten, diende de Pater een verzoekschrift in, dat buitengewoon gunstig werd ontvangen. Toen men hoorde, dat hij onder de oude dynastie aan het hoofd had gestaan van het tribunaal der kalenderberekening, werd hem toegestaan in de verboden stad te blijven wonen. Onder de nieuwe dynastie werd hij in zijn ambt bevestigd en bovendien vereerd met de titel ,,t'ai tch'ang," een der hoogste ambten uit het rijk.

Pater Adam won steeds meer de gunst van den keizer, hij werd de hoogst gewaardeerde raadgever van den machtigen heerscher,

die hem steeds aansprak met den Mandchou-titel „Mafa," eerbiedwaardige vader.

Eens zeide hij tot zijn ministers: „Alles wat gij lieden mij voorstelt, komt voort uit eerzucht en eigenbelang; maar T'ang Jo-wang is heel anders: uit alle verzoekschriften, die hij indient, spreekt zijn edelmoedig hart: ik kan deze niet lezen zonder tranen te storten."

Na de dood van Choen tse braken er kwade dagen aan voor Pater Schall. De zoolang opgekropte haat brak nu in alle felheid los. Mahomedanen en Boudhisten, geletterden en bonzen sloten zich aaneen met het doel de christengodsdienst van China's bodem weg te vagen. De regenten van den jongen keizer waren den missionarissen al even vijandig gezind en ontvingen de aanklachten met zichtbaar genoegen. Het vonnis was vreeselijk: verschillende christen mandarijnen werden ter dood veroordeeld: aan P. Schall had men de zwaarste straf toegedacht: „in tienduizend reepjes te worden gesneden." Dit vonnis moest echter eerst ter goedkeuring worden aangeboden aan de keizerin-weduwe. Toen de regentenraad haar het vonnis overhandigde, werd mevrouw echter door zulk een aanval van woede aangegrepen, dat zij het stuk op de grond wierp en het onder haar voeten vertrapte. Razend van toorn vroeg zij den regenten, of zij zoo weinig eerbied hadden voor de nagedachtenis van den overleden keizer, dat zij zijn besten vriend als den gemeensten misdadiger behandelden. Aanstonds moest de Pater worden vrijgelaten. Hoewel de vervolging nog eenige jaren vele slachtoffers eischte tot aan de meerderjarigheid van K'ang-hi, durfden de vervolgers na dit echec toch niet meer zoo fel optreden, zoodat het gevaar voor totale ondergang der missie was afgewend. Dit alles gebeurde pas vele jaren na de dood van Paulus Siu, maar duidelijk blijkt hieruit, welke groote verdiensten het initiatief van den machtigen beschermer der godsdienst voor het voortbestaan der missie heeft gehad.



Maar bij al hun wetenschappelijken arbeid verloren de missionarissen het voornaamste doel van hun zending niet uit het oog: de redding der zielen. Zij wilden niet slechts negatief werken door hun invloed aan te wenden ter bescherming van hun confraters, die

zich direct aan de zielzorg wijdden, ook positief trachtten zij de godsdienst in hun omgeving te verspreiden. De roem hunner geleerdheid, het nooit geziene voorbeeld van onkreukbare trouw, strikte rechtvaardigheid, onvermoeide toewijding en verachting van aardsche roem en bezit in ambtenaren van zulk een hooge rang wekten overal bewondering. Bovendien lieten Paulus Siu en de andere christen doctoren geen gelegenheid voorbijgaan, om door woord en geschrift bekeeringen te maken.

Zoo werd het keizerlijk hof, — het brandpunt van het heidendom, het heiligdom van den „zoon des hemels," — een centrum van bloeiend christelijk leven.

Door bemiddeling van Dr. Paulus wist P. Schall een ouden eunuuch voor het geloof te winnen, bij het Doopsel gaf hij hem de naam Joseph. Deze werd een vurig apostel in het vrouwenverblijf van het paleis, waar alleen de eunuchen toegang hadden. In 1631 werden wederom 10 der voornaamste eunuchen gedoopt. Een der meest bekende onder hen is Achilles P'an, die beroemd werd om zijn eenvoudig christelijk leven en zijn roerende trouw aan de laatste keizers bij de ondergang der Mingdynastie. Pater Schall had den keizer een prachtig album aangeboden, rijk gebonden en kunstig versierd met platen, voorstellende het leven van Jezus. 't Was een geschenk van den hertog van Beieren, het fijne penseel van Pater Schall had de Chineesche uitleg erbij geschreven. Bovendien had hij van gekleurde wassen beelden een voorstelling gemaakt van de aanbidding der Wijzen. Deze geschenken vielen zoo in de smaak, dat de keizer in het binnenhof van het paleis er een apart vertrek voor liet inrichten en de hofdames toestond alles te komen bewonderen. De eunuuch Joseph gaf den noodigen uitleg. De dames waren zoo getroffen, dat verschillende het doopsel vroegen. Drie der nieuw gedoopten hadden de titel van Koningin en ontvingen de historische namen : Agatha, Helena en Theodora. In 1632 kon Pater Schall voor het eerst de H. Mis lezen binnen het paleis, waar de eunuchen op eigen kosten een kapel hadden ingericht. Er werd een Mariacongregatie opgericht uitsluitend voor de leden der hofhouding. In 1640 telde de christengemeente aan het keizerlijk paleis : 50 hofdames, meer dan 40 eunuchen en 140 personen van koninklijke bloede, allen gedoopt en praktiseerende christenen.

Vooral de keizerlijke prinsessen leidden een zeer ingetogen leven en brachten haar tijd door met het vervaardigen van paramenten voor de eeredienst en kleeren voor de armen en de missionarissen.

Algemeen zeide men, dat de keizer zelf in zijn hart christen was. Hij had alle bijgeloovige gebruiken in zijn paleis verboden, meermalen had men hem hooren uitroepen: „De wet van den Heer des Hemel is waar en heilig, maar ik ben veel te gering om die te begrijpen." (Pfister, o.c.p. 165).

Wat er van zij: zeker is, dat keizer Tcheng Tchong, zoo hij ook al de waarheid erkende, nooit de moed heeft gehad volgens die kennis te leven, en er nooit is toe gekomen, de beslissende stap te zetten.

De christen Ko-Lao, Paulus Siu Koang-k'i, de grondlegger en steunpilaar van de Chineesche missie, mocht geen getuige meer zijn van het volledig succes van zijn onvermoeid streven. Hij stierf, 9 November 1633, op 72-jarigen leeftijd, in de armen van P. Schall, aan wie hij gehecht was met de eenvoudige aanhankelijkheid van een kind. Zijn laatste zorg was, dat zijn werk zou blijven voortbestaan.

Toen hij zijn einde voelde naderen, diende hij bij den keizer twee verzoekschriften in: een om te vragen, dat de Paters definitief aan het Bureau der Astronomie zouden verbonden blijven, het ander, om te verzoeken, dat tot zijn opvolger als President der Riten zou worden benoemd een bekend christen doctor Li Tien-king. Beide verzoeken werden ingewilligd. Nog op zijn sterfbed had hij de missionarissen en hun belangen aanbevolen aan een zijner vrienden, een der ijverigste christenen en zeer invloedrijk ambtenaar.

Zijn begrafenis had plaats op staatskosten: persoonlijk benoemde de keizer de hooge mandarijnen, die het stoffelijk overschot naar Shanghai moesten overbrengen. Hier werd het met groote statie voorloopig bijgezet. Eerst in 1641 waren de voorbereidselen voltooid voor de definitieve begrafenis. Met al de pracht en eerbewijzen aan zijn hooge waardigheid verbonden werd hij begraven op het landgoed der familie te Zi Ka wei. Het ceremonieel der plechtigheden duurde 3 dagen. De missionaris van Changhai P. Brancati had het volgende grafschrift ontworpen:

Magno Sinarum regni Doctori Siu Paulo, Imperatoriae ejusdem regni Majestatis a secretis consiliis, viro omnium Regni primatum

Illustrissimo, et ob susceptam christianam fidem, quam coluit, amavit, ampliavit, ultra saeculares annos celeberrimo, Societas universa Jesu grati animi amorisque monumentum posuit.

Zijn familie zette trouw de christen-traditie voort, door Paulus zoo schitterend begonnen. Reeds tijdens de vervolging van Chen K'io had zijn eenige zoon Jacobus, terwijl zijn vader in Peking de belangen der missie verdedigde, bescherming verleend aan verschillende missionarissen van Changhai.

In 1636 riep een kleinzoon van Paulus, Pater Longobardi naar Tsinanfu, hoofdstad van Chantong, om daar zijn biecht te hooren. Sindsdien bracht deze missionaris ieder jaar eenige weken of maanden daar door en kon er verschillende christengemeenten stichten.

Onder de nakomelingen van Paulus is vooral beroemd geworden de dochter van Jacobus, Candida, echtgenoote van een mandarijn van Song-kiang, genaamd Hiu. Zij was de grootste weldoenster en trouwe medewerkster van de missionarissen. Met zulk een wijsheid wist zij haar uitgestrekte bezittingen te beheeren, dat zij, zonder te kort te doen aan het erfdeel van haar kinderen, jaarlijks 200 goudducaten kon schenken aan ieder der 25 missionarissen, die toentertijd in Zuid China werkten. Toen haar zoon de talentvolle doctor Basilius in 1657 tot de waardigheden van tao-t'ai (ondergouverneur) en opperrechter werd verheven, volgde zij hem op al zijn tochten. Werd hij weer naar een andere standplaats geroepen, aanstonds stichtte en organiseerde zij daar een christengemeente en riep een missionaris. Tallooze stichtingen danken aan haar onvermoeibaren ijver en wijzen tact haar ontstaan en bloei. Bij haar afsterven werd zij vereerd als de stichteres van 30 kerken, 2 weeshuizen en tal van instellingen van liefdadigheid. Zij stierf in geur van heiligheid in 1680, en werd door priesters en geloovigen diep betreurd als de meest edelmoedige weldoenster der Chineesche missie. De figuur van Candida Hiu is des te opvallender in de Chineesche missiegeschiedenis, als men in aanmerking neemt, in welk een staat van slaafsche dienstbaarheid en schromelijke onwetendheid de heidensche vrouw, ook onder de hoogere standen moest leven.

Hoe de gedachte aan haar beroemden grootvader haar steeds voor oogen stond en inspireerde blijkt wel uit de vermaning, welke

zij haar zoon naliet. Zij bezwoer hem, dat „als hij haar liefhad en haar later eens wilde weerzien bij God, hij toch steeds getrouw zou blijven aan zijn gevoelens van ijver en godsvrucht, de christenen steeds zou verdedigen en hun een voorbeeld zou zijn als vader en beschermer, zooals zijn overgrootvader ko lao Paulus Siu."

Basilius toonde zich zoo'n moeder waardig. Tijdens een ernstige vervolging, toen heel de heidensche geleerde wereld zich tegen de missionarissen stelde en het bestaan der kerk in China op het spel stond bereidde hij met een ander christen Doctor de uitgave voor van een apologie ter verdediging van de missionarissen.

De naam van Paulus Siu leeft nog voort in den naam Zi ka wei (in de officieele taal Siu kia wan), de oude bezittingen van de familie Siu, bij Changhai, tegenwoordig het voornaamste en omvangrijkste centrum van katholieke werken in centraal China. Ook het door de Paters Jezuieten opgerichte Bureau Sinologique te Changhai is naar hem gedoopt : Siu-Koang-k'i che.

De laatste maanden is in verschillende Chineesche tijdschriften het plan geuit, om in dit jubeljaar een gebedsactie te beginnen, om te komen tot de Zaligverklaring van den Christen Ko Lao. Een beroemd Chineesch geleerde en waardigheidsbekleeder als hemelsche Beschermer der Chineesche Missie : men zal moeilijk een idee kunnen opvatten, meer overeenkomstig den tijdgeest : China aan de Chineezen.

Kiangchow. FR. PACIANUS TEEPE, O.F.M.
MISS. AP.





ONTWIKKELING VAN HET CATECHISTEN-SYSTEEM GEDURENDE DE EERSTE TWINTIG JAAR DER NAGONGERA-MISSIE (1913-1933)

In het eerste begin namen we maar elken katholieken jongen, die catechist wilde zijn, gedwongen als we waren, gelijk iedere pionier in een missie, om te roeien met de riemen die ons ten dienste stonden. Het gevolg was, dat sommigen wel met veel ijver, doch anderen ook met minder energie, zich gaven aan hun taak om vriendschap aan te knoopen met de inlandsche hoofden en ,,lezers'' d.w.z. catechumenen aan te werven, en hun dan de voornaamste waarheden en gebeden te leeren. Toch vorderde het werk ondanks de vele menschelijke gebreken. Verschillende ,,lezers'' kwamen langzamerhand naar den missiepost, om zich daar twee jaren lang onder de persoonlijke leiding van den priester te stellen, ter voorbereiding op de bekeering. Het catechistenonderhoud eischte overigens nog geen zware financieele offers, en zoodoende kon de instelling vrij goed in stand worden gehouden en uitgebreid. Immers wij gaven de catechisten slechts wat kleeren, en vroegen aan de chefs hen van voedsel te voorzien op hun tocht door de verschillende dorpen. Was eenmaal het terrein verkend, en de stemming der stamhoofden voor ons gewonnen, dan zagen wij van de verschillende chefs op onze rondreis (Safari) een klein stukje land te krijgen, waarop zij dan ook een heel primitief kerkje lieten bouwen door hun onderhoorigen. Natuurlijk ging dat niet altijd even gemakkelijk. Ik herinner me nog heel goed, dat een andere father en ik eens een week lang in de hut vol ratten van den chef moesten huizen om door onze aanwezigheid hem er toe te krijgen een beetje op te schieten met het kerkje.

Na zes jaren, in 1919 dus, waren we zoover dat we zes en twintig van die kerkjes bezaten : een hoopvol uitzicht op de toekomst. Toen kwamen de pokken en de pest en hongersnood, die aan meer dan dertien duizend menschen het leven kostte. Bovendien brandde onze pastorie tot den grond toe af, na nog slechts één jaar in gebruik te zijn geweest, en werd mijn jonge, veelbelovende kapelaan, na een verblijf van zes maanden onder ons, door God uit dit leven weggeroepen. Alles scheen samen te werken om het missiewerk hier jaren achteruit te zetten. Doch de Meester waakte over ons ; Hij zou de golven der beproeving tot bedaren brengen, en ons den weg toonen, dien we moesten volgen.

Om de uiteengeslagen kudde weer te verzamelen scheen het ons nu noodig geworden, iemand als ,,leider'' der catechisten aan te stellen. We kozen een geschikten persoon uit, en maakten hem duidelijk, dat de catechisten actiever moesten worden en niet zooveel minder belangrijke aangelegenheden aan den priester moesten overlaten. Hij werd per fiets op ,,safari'' uitgestuurd om de andere catechisten aan te wakkeren, en de hulp der chefs weer te gaan vragen voor het bouwen van dorpskerkjes. Toen hij na zes weken terug kwam, vertelde hij dat er vier en twintig nieuwe kerkjes gebouwd waren. In zes weken had hij dus bij de hoofden evenveel bereikt als wij in zes jaren.

Dit opende mijn oogen voor groote mogelijkheden, en aanstonds begonnen we meer organisatie te brengen in het werk der catechisten. In hun eigen vergadering werd besloten, dat zij iedere week districtsgewijze zouden samenkomen onder leiding van een districtscatechist, deze weer tweemaal in de maand en al de catechisten samen eens in de maand onder voorzitterschap van den priester, om te beraadslagen over de manier en de middelen om het missiewerk vooruit te helpen. Verder rieden wij de catechisten aan een eigen huis bij de kerk te bouwen om zooveel mogelijk vrij te blijven van mogelijke beïnvloeding door de heidensche chefs, en zelf een stuk land te gaan cultiveeren, om in geval van hongersnood eenigen weerstand te bezitten. De ,,lezers'' hielpen bij het bewerken van den akker en droegen kleine aalmoezen bij voor het onderhoud der catechisten, meestal in den vorm van voedsel; later, toen het geld meer gangbaar werd, zijn zij zelfs begonnen wekelijks een cent af te staan voor hun onderwijzers.

Ondertusschen had het vicariaat een officieele catechistenschool opgericht, waar ook wij verschillende jongens lieten vormen. Zoo konden wij spoedig onder hun leiding centrale catechumenaten openen, waarin de beste kinderen van de omliggende dorpen ter verdere voorbereiding werden opgenomen.

Langzamerhand was ook het aantal catechisten tot honderd en vijftig gestegen, en 't was dus voor één leider niet meer goed mogelijk alles te overzien. Daarom werd de missie ook voor het bestuur der catechisten in districten gesplitst, en zoo ontstond de volgende verdeeling: 1 Hoofdcatechist, 12 Centraal-catechisten, 5 Districtscatechisten (inspecteurs), 130 Dorpscatechisten.

De voorbereiding der ,,lezers'' was daardoor ook systematischer geworden. Zij lezen, d.w.z. leeren den catechismus eerst gedurende ongeveer twee jaren in hun dorpskerkje. Na een soort examen voor den districtscatechist mogen zij dan naar het centrale catechumenaat voor vijf maanden, en daarna worden zij door den priester ondervraagd in godsdienstkennis, lezen en schrijven. Als zij hier slagen komen ze, weer voor vijf maanden, naar de missiestatie, waar zij door den priester zelf worden onderwezen en voorbereid op het H. Doopsel en de eerste H. Communie.

Naast het onderwijs aan heidenen en kinderen van katholieke ouders heeft de catechist thans ook nog de zorg voor de gedoopten en de zieken. Des Zondags roept hij nl. de christenen samen voor het gemeenschappelijk gebed en het onderricht en leidt hij de vergadering der Katholieke Unie, waar hij

mogelijk ook het werktuig is om een afgedwaalde op het goede pad terug te brengen. Is er verder één der christenen ziek, dan moet hij tijdig den priester laten roepen en ondertusschen de hut en den zieke bereiden tot het waardig ontvangen der heilige Sacramenten ; is er een heiden in stervensgevaar dan gaat de catechist hem bezoeken, om hem zoo mogelijk nog in de voornaamste waarheden te onderwijzen en het H. Doopsel toe te dienen.

De catechisten zijn het ook, die om beurt met hun menschen op de missie-statie komen werken, wanneer er iets bijzonders aan de hand is, bijv. het bouwen van een groote kerk.

Tot goed begrip nog iets meer over de samenwerking met het Gouvernement en den stand van het onderwijs in ons Vicariaat.

Sinds Mgr. Art. Hinsley, Apostolisch Delegaat van de delegatuur Afrika, die in 1930 is opgericht, zijn ,,safari'' gemaakt heeft, werken de missies veel meer samen met het gouvernement. We hebben bijv. in iedere groep missies van hetzelfde taalgebied, zooals hier in Nagongera voor de Nilotische catechisten, normaalscholen opgericht, waar de oude catechisten opgeleid worden tot het diploma voor hulponderwijzer. Deze scholen worden voldoende gesubsidieerd door het Gouvernement. Op het oogenblik zijn reeds vijf en twintig onzer catechisten daar geslaagd en genieten verder 4 shilling per maand salaris ; dit is lang niet voldoende natuurlijk, maar het verlicht toch de lasten en we hebben goede hoop op spoedige verhooging. Zij zijn bovendien vrijgesteld van de 10 sh. per jaar, die de gewone menschen aan het inlandsche bestuur moeten opbrengen, en van de 4 sh. voor de hoofden, gewone catechisten die tien jaar gediend hebben zijn ook vrij van deze belasting, ofschoon zij geen tractement genieten ; met hun eere-diploma kunnen zij ook als onderwijzer worden aangesteld. Beide categorieën blijven echter altijd verplicht om de 15 sh. aan het Engelsche Gouvernement te betalen.

Ons Vicariaat bezit verder al twee normaalscholen voor de opleiding van onderwijzers voor M.U.L.O. Iedere missie heeft een Elementary-school, waar de jongens van de centrale catechumenaten vooral, onder leiding van deze onderwijzers, hun studies voortzetten. In Nagongera tenslotte hebben we ook een Central-school, met drie klassen voortgezet onderwijs voor opleiding tot boekhouden e.d. Zooals men ziet is op de basis van het werk der catechisten reeds een uitgebreid schoolwezen kunnen ontstaan.

De resultaten van het bekeeringswerk der catechisten blijken eenigszins uit de volgende cijfers. Door priesters werden in de afgeloopen 20 jaren gedoopt : 8766 volwassenen na het gewone onderricht, en 7284 kinderen van katholieke ouders, tesamen 16050 personen — door catechisten 4910 volwassenen en 7689 kinderen in stervensgevaar, tezamen 12599 personen.

De lasten, die voor het onderhoud der catechisten op de missie drukken zijn op het oogenblik wel bijzonder groot. Vooreerst omdat het gedeelte der salarissen, dat door het Gouvernement betaald wordt, nog altijd zeer gering is ; de missie zelf ,,tracht'' — voor zoover de financiën het toelaten — nog bij te betalen : f 100 per jaar aan den hoofdcatechist, f 80 aan iederen

districtscatechist, f 50 aan iederen centraal catechist, en f 30 aan iederen dorpscatechist. Daarbij komt echter dat uitbreiding van het aantal thans juist dringend noodig is. Immers een goed jaar geleden werd Bunyuli, een volkstam van 38000 zielen bij onze missie ingedeeld. In dat nieuwe gedeelte staan verschillende moskeeën voor Mohammedanen en goede kerken voor Protestanten, doch slechts 25 uit klei opgetrokken kerkjes voor de 515 Katholieken en 345 lezers, met 25 catechisten onder één hoofdcatechist. Wie zal ons nu helpen met gebed en giften, om Gods zegen te verkrijgen over ons werk in Bunyuli, opdat wij daar ook centrale catechumenaten mogen vestigen en districtscatechisten aanstellen, en zoo eenig succes kunnen verhopen voor ons H. Geloof ? Wie is er misschien genegen om hier een der catechisten te bekostigen ?

Nagongera (Uganda). J. WILLEMEN, S.S.J.

DE OPIUM-EPIDEMIE IN CHINA

De burgeroorlogen, de oproeren der communisten en de kwellingen der roovers hebben gezamenlijk geholpen, dat de opium-epidemie zich meer en meer *uitbreidde*, in alle klassen van het volk is doorgedrongen en de bestrijding van het onheil bijna zonder kans van slagen geworden is. Oorlogvoeren kost geld. De korenoogst wierp geen groote winst af, en zoo moest de landbouwer noodgedwongen minstens een klein deel van zijn akker met slaapbollen bebouwen, om de bijna niet te betalen belastingen te kunnen opbrengen. Reeds in 't jaar 1923 werden de ontvangsten uit de opiumkultuur op 25 millioen pond sterling gerekend. Maar sinds dien tijd is de aanplant buitengewoon snel toegenomen. Soldaten, communisten en roovers hebben 't volk tot bloedens toe gekweld, en dit is langzamerhand uit vertwijfeling overgegaan tot de opiumkultuur en heeft nu op de beste en schoonste velden slaapbollen of papavers geteeld.

In de provincies van 't Noorden, in midden China, in Nünnan, Shensi, Jehol is opiumhandel de winstgevendste onderneming en het gebruik van opium algemeen. In Nunnan kan men geheele karavanen van 2000 paarden voorbij zien trekken, die uitsluitend voor het opiumtransport dienen. Volgens de ,,Duitsch-Chineesche berichten'' bestaan er in Chengtu — Provincie Sjechwan — alleen 1200 opiumholen, wier inkomsten met een millioen dollar niet overdreven zijn. Volgens een kort bericht van den ,,Hankow Herald'' staan de stadsoversten de vergunning van tweehonderd opiumketen toe, die aan opiumbelasting twee millioen dollar moeten betalen. De Provincie Shensi was tot 1925 zoo ongeveer vrij van deze ramp, maar zij is nu ook haar offer geworden, en heden behoort ze tot de streken, waar 't meest opium verbruikt wordt. Deze provincie was tot in de laatste jaren van binnenlandsche oorlogen verschoond geweest, — eerst in de laatste jaren moest ook zij zich aan de opiumkultuur overgeven, om de belastingen op te brengen. — Een lid der communistische Regeering verklaarde in de pers :

> „Geschrokken door de toename van het „witte poeder" (heroin), dat van Japan binnengesmokkeld wordt, heeft de Regeering het opium-monopolie als het mindere kwaad overgenomen".

Natuurlijk is het slechts een zeer doorzichtig voorwendsel om de Japanneezen iets wijs te maken.

In de provincie Shensi zijn de inkomsten uit de opiumbelasting in het afgeloopen jaar van 7 tot 14 millioen gestegen. De bevolking klaagt bitter over de bovenmate hooge belastingen ; in 't distrikt van Fenghsian hebben de boeren hun landbouwgereedschappen voor de poort van het raadhuis opgestapeld, — in Funu hebben zij deze verbrand als protest tegen de niet-op te brengen, onrechtvaardige belastingen. In de provincie Honan kan men een dag lang rijden, zonder uit de papaver-plantingen uit te komen.

Het meest bloeit de opiumhandel in het Noorden van China onder de bescherming van generaal Changsue-Liang ; de vrachtwagens met opium worden door de soldaten begeleid. Een pak beste opium van 50 Chineesche oncen kost 28,80 dollar. Tusschen Peking en Tientsin bedraagt de dagelijks geheven opiumbelasting 50,000 dollar. Er is wel geen stad meer, die vrij was van de epidemie. Wie geld daartoe heeft, kan zich het vergift in iedere willekeurige hoeveelheid aanschaffen. De Minister van Financiën heeft in zijn laatste begrooting een buitengewone belasting voor opium voorzien, die maandelijks 40 millioen dollar zal opbrengen ; zij moet de middelen verschaffen om de communisten in Midden-China te bestrijden.

Om geheel den omvang van het kwaad te begrijpen, moeten wij nog de ongehoorde hoeveelheden van het gift, dat uit 't Buitenland wordt ingevoerd, nagaan. Het censuurbureau van den Volkerenbond bericht, dat in 't voorjaar in beslag is genomen : 350 pond heroin, 350 pond benzonlmorphine, 100 pond morphine, 40 pond cocaine. In de haven van Dairen werden in den herfst van 1928 zes tonnen benzonlmorphine in beslag genomen, dat is zooveel als zes honderd millioen bussen. Diezelfde plaats toont aan, dat in de 10 jaar van haar bestaan China uit den opiumhandel 2½ billioen goudmarken heeft ontvangen.

Twee factoren vooral houden het Chineesche volk van het Christendom terug : veelwijverij en opium ; misschien is de tweede kwaal nog gevaarlijker dan de eerste, want het baant den weg tot de verwoesting der huwelijken. Zeer goede kenners van China voorzien een volledigen ondergang van het land, wanneer niet zeer flinke maatregelen tot tegenstand van het onheil getroffen worden. Van 't grootste belang is het feit, dat de vooraanstaande klassen, die door den adel hunner geboorte, de macht van hun persoonlijkheid, door hun opvoeding en hun voorname plaats, orde, achting en eerbied voor de wetten en vaderlandsliefde moesten bijbrengen, juist door hun halfslachtigheid jegens de opiumkanker en hun slecht voorbeeld van wild samenleven de jeugd misleiden en het volk vergiftigen. Werkelijk, deze zoogenaamde betere klassen werken de leer van het Christendom het ergst tegen, zij maken uit het volk een ongeschikte, luie massa van zwakkelingen en ongeneeselijke zieken en storten dit geweldig sterke vijfhonderd millioenen-

volk in een hopeloozen toestand, in armoede, slavernij, wanhoop en verval.

Is het mogelijk dit steeds toenemende kwaad te stuiten ?

Een sterke Regeering, gesteund door alle partijen en door alle volksklassen, geholpen door een godsdienstige overtuiging, zou in staat geweest zijn, een dam op te richten tegen den stroomenden vloed van het verderf. Het bestuur heeft geweigerd ; 't heeft weliswaar het opiummonopolie niet openlijk voor zich in beslag genomen, heeft echter ook geen beslissend besluit daartegen gemaakt. De schijnbare wederstand geschiedde deels uit ontzag voor de openbare meening, deels uit vrees voor het ingrijpen van de volkerenbond. Het was spoedig duidelijk, dat de eigenlijke wil om het kwaad te onderdrukken, ontbrak. Op zijn hoogst zijn in de provincie Honan succesvolle pogingen ondernomen. Andere provincies hebben af en toe stappen gedaan ter onderdrukking van de opiumhandel. Meermalen werden aan heel enkele soldaten en den houder van een opiumkeet de doodstraf opgelegd, maar terzelfder tijd werd door de overheid de opiumbelasting gevorderd, die den aanbouw van papaver steunt. In menige stad werd den bezitter van een opiumpijp een maandelijksche belasting van drie dollar opgelegd. Tot in den laatsten tijd zijn wetten gemaakt, die tengevolge van de openbare meening den handel en het gebruik van het opium en andere vergiften trachten te bestrijden ; maar zij zullen geen succes hebben, zoolang de Regeering zelf in de opiumbelasting haar beste bron van inkomen zoekt. Met zulke halve maatregelen wordt het diep ingewortelde kwaad niet uit den weg geruimd. Regeering en volk moeten met alle beslistheid samenwerken, — het volk moet zien, dat het der Regeering werkelijk ernst is.

Met volle kennis van alle funeste gevolgen heeft de Katholieke Kerk zich steeds en overal tegen het opiumrooken gekeerd en in China een fellen strijd tegen deze ondeugd gevoerd, tegen het genoegen, den aanbouw en den handel met opium.

Nog in October 1931 heeft de Apostolische Delegaat de kerkelijke straffen opnieuw ingescherpt, die op het gebruik van den opium staan, — nl. weigering van het doopsel en van het ontvangen der andere Sacramenten.

Maar het is zoo bedroevend, dat juist die ambten, die volgens plicht en geweten gesteld zijn, den strijd tegen het kwaad te voeren, de Chineesche Regeering, het slechtste voorbeeld geven en het ongelukkige land door vordering van de opiumbelasting en andere ontaardingen steeds dieper in ellende brengen.

P. JUCUNDUS, O.M. Cap.

GEESEL OVER AFRIKA

Toen de Spanjaarden en Portugeezen Amerika veroverden en steeds verder doordrongen, werden de wilde Indianenstammen steeds dieper in de oerwouden teruggedreven. Een waanzinnige dorst naar goud had zich meester gemaakt van de menschen. De heidensche tempels waren uitgeplunderd, maar het nieuwe land verborg nog ontelbare schatten in de aarde.

De vruchten van het ,,Nieuwe Indië" werden begeerd in Europa en werden duur betaald. Buitengewone mogelijkheden om geld te verdienen boden zich aan. De blanke zelf had geen lust om te werken, kon het ook niet bolwerken in 't heete klimaat. Hij wilde echter de vruchten genieten. Toen kwam de slavernij tot stand. Men had arbeiders noodig, en men schafte die aan uit Afrika. Wij kennen de vreeselijke gebeurtenissen. Eeuwenlang maakten de vertegenwoordigers van het Christelijk Europa gebruik van den vreeselijken geesel der slavernij, der slavenjachten over Afrika.

Wij meenden dat deze tijden definitief voorbij waren. Ja, dank zij ten laatste aan den strijd der katholieke Missie is de eigenlijke slavernij in Afrika zeer sterk teruggegaan.

Maar wanneer wij gelooven, dat de honger naar goud gestild is, dan bedriegen wij ons. Een nieuwe soort van slavernij kwam tot stand, de dwangarbeid. Slechts één zaak heeft men begrepen, namelijk de nieuwen gruwel onder den mantel van ,,menschelijkheid" te verbergen.

De Europeesche machten hebben Afrika onder zich verdeeld. De koloniale afgunst is groot. Verschillende koloniale mogendheden zoeken van-zelf-sprekend slechts tot heil der inboorlingen en . . . . tot welzijn der Inlandsche industrie, hun koloniaal bezit te vergrooten. De anderen zoeken, tot iederen prijs, wat zij hebben, te behouden. Voor 't geval van oorlog moeten voorname spoorwegen en straten, groote havens, vliegterreinen gebouwd worden, van-zelf-sprekend niet door de blanken, om de heerschappij van het land, waarover 't gaat, te vereeuwigen.

De economische strijd der Europeesche machten woedt met ongehoorde scherpte. Zoo moeten dan de koloniën alles bijbrengen, om de Europeesche handelsvereenigingen mede te helpen voor de overwinning. De kolen- en kopermijnen hebben duizenden arbeiders noodig. De Europeanen zoeken zwarte hulpkrachten, — de groote steden, die overal uit den bodem verrijzen, vragen tienduizenden werkers ; straten, spoorwegen, havens moeten tot stand komen om het materiaal zoo snel mogelijk en tevens zoo goedkoop mogelijk aan de markt te brengen. De neger heeft geen belang in het ondernemingswerk der blanken. Hij was immers tevreden in zijn geboorteland, in zijn hut, en wist rond te komen. Van-zelf-sprekend kan de industrie ook geen hooge loonen betalen. De prijzen moeten juist onder 't niveau der wereldmarkt blijven en daarom is het van belang het stam-kapitaal zoo snel mogelijk weer terug te hebben.

En zoo heeft de honger naar goud den nieuwen geesel van Afrika geschapen : den dwangarbeid.

Door een volkenbond-commissie, die deze vraag in Liberia onderzoekt, werd een bericht uitgegeven, naar hetwelk wij den toestand schilderen.

De Fransche kolonie Gaboen en het Spaansche eiland Fernando Poo hebben gebrek aan arbeiders. De negers van het land zijn reeds tot den laatsten toe geëxploiteerd. Uit andere kolonies is geen menschelijk materiaal te bekomen. Zoo werft men nu de menschelijke ,,paardenkrachten", die men noodig heeft, uit den nabijzijnden Vrijstaat Liberia. Aan 't goud weerstaar

de menschen niet gemakkelijk. Zoo komt men op de gedachten, met de beambten en officieren een verdrag tot uitlevering te sluiten. Het is van den volgenden inhoud:

> „Voor de werving van 3000 arbeiders worden 9 pond — dus ongeveer 110 gulden — per hoofd betaald. Bovendien voor iedere 1500 op de schepen verladen arbeiders een extra-premie van 1000 pond, oftewel 12,000 gulden".

De ondernemers zorgen er voor, dat aan de kust schepen ter verzending gereed liggen. Een kleine omkooping maakt de beambten en kustpolitie blind.

Intusschen zijn troepen er op uitgetrokken, om de werving, onder handen te nemen.

Bij de duisternis van den nacht wordt een dorp omsingeld. De verschrikte negers zien des morgens vroeg rondom zich slechts bajonetten en geweerloopen. Een strijd met hun verouderde wapenen is zonder nut en wordt bovendien nog als opstand tegen het Staatsbestuur opgenomen. De troepen dringen binnen. Vrouwen, kinderen, grijsaards mogen blijven. De mannen worden door de soldaten omringd en naar de kust gedreven, waar ze eenvoudig in de schepen worden overgeladen. De nieuwe slavenjagers nemen hun goed loon in ontvangst.

Welke gevolgen de roof der mannen voor de betreffende dorpen heeft, behoef ik niet te zeggen. Ontvolking, vernieling der families, onzedelijkheid.

In Madagascar is algemeene dienstplicht. Men kan echter niet alle mannen als soldaten gebruiken. Wie niet soldaat wordt, moet werken voor den Staat bij het aanleggen van wegen, op de plantages der blanken. Het loon is klein . . . . vijf penning of drie centen per dag. Ongehoorzaamheid wordt door de militairen bestraft, — vlucht staat gelijk met deserteeren.

In de Portugeesche koloniën bestaat een „moreele dienstplicht". Een schoon woord, en het beteekent, dat de negers tweehonderd dagen in 't jaar op de tuinen en nederzettingen der Europeanen moet werken, zonder een cent te krijgen.

Ik vernam van een administrateur uit Portugeesch Afrika, dat in een plantage bij Lorenoz Marquez 40,000 negers werkten, die slechts een Portugeeschen dollar — dus nog geen f 2,50 — in de maand ontvingen, en in hun „vrijen" tijd zelfs hun tuinen voor eigen levensbehoeften moesten aanleggen.

In Zuid-Afrika moest een neger voor een paar schoenen ter waarde van 4 gulden, een heele maand werken, en dat onder 't toezicht der politie. En dat is geen alleenstaand geval!

In het Nyassaland geeft men een loon van drie tot twaalf gulden in de maand, menigeen bekwam nog minder, enkelen iets meer.

In Belgisch Congo vindt men heden een negerproletariaat van meer dan 500,000 menschen. Dat van Zuid-Afrika is nog grooter. Deze massa's van armen leven in eigen kwartieren, hebben nauwelijks woningen, op zijn hoogst barakken, slechts gering loon, zijn verre van hun geboortestreek en

hun familie en hun stam, en tengevolge daarvan gaan ze volslagen ten onder. De zedelijke toestanden zijn gruwelijk en schokkend, gewoonweg niet te schilderen.

De ontvolking van meerdere gebieden is vreeselijk, ja, men heeft gezegd, dat de dwangarbeid nog meer vernietigend op het zwarte ras heeft gewerkt dan de menschenmoordende slaapziekte.

De Regeering van de Belgische Congo durft sinds jaren geen stastistieken meer van de bevolking openbaar te maken, omdat de bevolking tengevolge van den dwangarbeid zoo verschrikkelijk is teruggegaan.

Bij den bouw van den spoorweg Matadi—Kinshasa kwam op iederen kilometer van het aangelegde traject een doode Europeaan, op iederen neergelegden dwarsligger echter een doode neger. Reken eens zelf uit, wat dat op een traject van ongeveer 400 kilometer uitmaakt. Thans wordt daar de nieuwe spoorweg naar Elisabethstad, de hoofdplaats der kopermijn-werken gebouwd. En het ,,resultaat'' is hetzelfde, alhoewel ook tot heden door de voorzichtigheid der Regeering nog geen juiste getallen te tellen zijn.

Bij den bouw van den spoorweg Brazzaville—Point Noire in den Franschen Congo bedroeg de sterfte gedeeltelijk 57 procent.

In Angola heeft men den dwangarbeid voor vijf jaar verboden wegens de afname der bevolking.

In geheel Afrika treft men dwangarbeid aan, uitgenomen in 't Noorden en de oude Duitsche Koloniën, waarin het door het mandaatsverdrag verboden is. Dat wordt daar weliswaar niet altijd nagekomen, gelijk men b.v. in Kameroen zien kan, waar eenige missionarissen naar de gevangenis moesten verhuizen, wijl ze tegen den dwangarbeid geprotesteerd hadden.

Volkerenbond en Missie hebben tot heden bijna zonder succes tegen de uitwassen van den dwangarbeid gestreden. De geest om profijt er van te trekken was sterker en zwaait nog steeds de scepter over het arme negerland.

Europa's schuld!

Eeuwenlang heeft Europa, heeft het blanke, christelijke volk den neger zonder medelijden uitgebuit. Ja, Europa heeft een ronduit reuzengroote schuld op zich geladen.

Nu is het onze plicht de schuld af te doen, het onrecht weder goed te maken, de gruwelijkheid van den dwangarbeid te vernietigen, den neger te verheffen, op te voeden, zonder hem te vermoorden, hem tot de vrijheid en het geluk van de kinderen Gods te leiden. Voor de schuld van Europa aan Afrika wordt ons de Missie tot een nieuwen, tot een dubbelen plicht.

P. JUCUNDUS, O.M. Cap.

RADIO EN MISSIE

24 Juni a.s. is de K.R.O. een jaar in de wereld-aether, en dan zijn er dus precies geteld 52 uitzendingen geweest, die aan de openbaarheid werden toevertrouwd, onder den titel van: ,,Bestemd voor landgenooten in de beide Indiën en verder verspreid over de wereld, bijzonder voor de Missionarissen''. En na deze eenjarige ervaring is het toch goed te kunnen vaststellen, dat de groote verwachtingen, welke van deze uitzendingen werden gekoesterd, met betrekking tot de belangrijkheid, het noodzakelijk informatief karakter van wat in en ten deele ook buiten Nederland gebeurt op velerlei gebied, onder elk opzicht zijn verwezenlijkt. Bij deze waardeering is dan uiteraard rekening gehouden met de mate, waarin de ultra-korte-golf uitzendingen van den K.R.O. zouden worden beluisterd. Want wanneer het vast is komen te staan, aan de hand van alleszins betrouwbare rapporten, afkomstig van Katholieken en andersdenkenden, van leeken en priesters, dat onze wekelijksche uitzendingen overal ter wereld ontvangen *kunnen* worden, tevens dat er naar verlangd wordt ze te kunnen beluisteren, dan is toch ook gebleken, dat het aantal toestelbezittende landgenooten nog te klein is, en dit derhalve de ontvangstmogelijkheid beperkt houdt.

Echter met de bereikte resultaten voor oogen, achten wij het volkomen verantwoord te beweren, dat het effect onzer uitzendingen nog grooter zou zijn, de daaraan evenredige belangstelling en waardeering evenzeer, indien slechts het aantal ontvangposten talrijker ware geweest.

Sinds het K.R.O. PHOHI-toestel, dat tegen een billijken prijs in tropenuitvoering verkrijgbaar werd gesteld, zijn deugdelijkheid heeft bewezen, sinds tal van vertrekkende Missionarissen hun Missie-uitrusting aanvulden met een dergelijk toestel, mogen wij verwachten, dat in dit tweede K.R.O. PHOHI-jaar het toestellen-tekort zal verminderen.

De brief van Mgr. Bouter, Bisschop van Nellore (Br. Indië), welke hij ons zond in September '33, vertolkte kort en krachtig de meening, die ons van vele andere Missionarissen uit de praktijk bereikte. Bij Father Aelen was Mgr. Bouter een avondje radio gaan luisteren — vanaf dat oogenblik heeft Mgr. niet gerust, alvorens hij zelf een toestel in zijn bezit had — en na afloop daarvan volgde een uitvoerig rapport, waaruit wij opteekenen: ,,De K.R.O.-uitzending via den PHOHI-zender kwam schitterend over, en was duidelijk te volgen. U kunt wel begrijpen, wat dit beteekent voor ons Missionarissen . . . . Een prachtig idée, dat zooveel verandering zal brengen in het leven van de Missionarissen, vooral van hen, die alleen zijn in de binnenlanden.''

En ziet, deze laatste opmerking vond onmiddellijk bijna bevestiging in brieven, die wij ontvingen van Pater G. Wildeboer (S.C.J.) uit Pernambuco, Brazilië: ,,Katholiek Nederland moest eens weten, wat er in mij omging toen ik door middel van den PHOHI-zender, de K.R.O. met zijn zuiver Roomsche stem door mijn kamer hoorde klinken,'' en van den Rector van het Seminarie te Paotingfu (China): ,,Ik ben hier de eenige Nederlander, en heb dus haast nooit de gelegenheid mijn moedertaal te spreken of te hooren

spreken, zoodat de PHOHI voor mij ongeveer de eenigste maar hechtste band is, die mij met Holland vereenigt. Mijn hartelijken dank voor de gezellige uren, die ik in het hartje van China, ver van mijn naaste landgenooten met U kan doorbrengen. Uw programma's zijn goed, juist zoo iets voor ons Missionarissen".

Hieraan zijn toe te voegen, verklaringen, gelijk ons werden geschreven door Pater J. Dreesens (Montfortaan) uit Hafnarfjördur (IJsland), Pater J. Allard (Missionaris der H.H. Harten) uit Pangkalpinang (N.O.I.), Father H. Brouwer (Mill-Hill Congr.) uit Jinja (Oeganda), Broeder Willibrord (Witte Paters) uit Bembeke (Nyasaland), de paters Jezuieten van het St. Albertus Seminarie te Ranchi (Br. Indië), die zich vol lof en waardeering uitten over de beluisterde uitzendingen, en die na een korte omschrijving van wat dit voor hen persoonlijk beteekende, ons aanspoorden, om door te gaan en vol te houden.

Pater Kooger (Redemptorist), de Directeur der Gerardus Majella-Stichting te Paramaribo (Suriname), die reeds meermalen rapporten schreef over goede ontvangst, betuigde herhaaldelijk zijn dank voor onze programma's, waarvoor de melaatschen zoo bijzonder erkentelijk waren.

De Dominicanen op het eiland Curaçao (Ned. West-Indië) en in de Missie van Puerto-Rico (U.S.A.), de Fraters van Tilburg in het St. Vincentius Gesticht te Scherpenheuvel (Ned. West-Indië), vele Pastoors op Java en Sumatra, behooren blijkens hun rapporten tot onze vaste wekelijksche luisteraars.

En nu is het merkwaardige, dat de enthousiaste verklaringen bij het begin, en de van ontroering getuigende brieven, welke gewag maken van ,,voor het eerst Holland te hooren", of ,,voor het eerst de stem van den Aartsbisschop te vernemen", ten laatste toch bestendiging vinden in latere, meer zakelijk gestelde rapporten, waarin zelfs blijk gegeven wordt van critisch luisteren, zoowel met betrekking tot technische ontvangst als programmainhoud.

Natuurlijk wordt in onze uitzendingen het verstrooiing- of afleiding biedende gedeelte gewaardeerd (het muzikale gedeelte), maar op de eerste plaats het feit, dat de Missionarissen en de in hun omgeving vertoevende leeken wekelijks op de hoogte worden gehouden van de groote actualiteiten : het voornaamste politiek-staatkundig-economisch gebeuren, belangrijke gebeurtenissen op Kerkelijk gebied en de kleine, onderhoudende mededeelingen met betrekking tot mutaties van Missie-personeel, visitaties, bezoeken, repatrieeringen, overlijden, benoemingen enz.

Inderdaad mag aan het einde van het eerste K.R.O.-PHOHI-jaar met groote dankbaarheid getuigd worden, dat de Godsgave van de radio den Missionaris reeds van groot nut is geweest.

En de getuigenissen van de eenvoudige Missionarissen naast die van den Kardinaal-Prefect der Propaganda-Fide zullen den K.R.O. een spoorslag zijn, om dit tweede jaar de kwaliteit en zoo mogelijk den duur der wekelijksche uitzendingen op te voeren, om wille van de ideëele taak, die de bijna eenige Katholieke Radio Omroep ter wereld sinds tien jaren nastreeft.

J. DITO, O.P.

LANDBOUW EN MISSIE.

Het is wellicht de eerste maal, dat het vraagstuk : de landbouw in verband met de Missie, in dit tijdschrift behandeld wordt.

Zeer zeker is het een feit, dat verschillende missioneerende Orden en Congregaties, bij hun pogingen om het H. Geloof aan de heidenbevolking te brengen, hier en daar, den landbouw hebben aangegrepen, als een *middel* om hun apostolischen arbeid een sneller en beter effect te doen hebben. Voor zoover we konden nagaan, waren de gevallen, waarbij de landbouw in dienst van den Missiearbeid werd gesteld, van tweeërlei aard :

Aan den eenen kant was het welvaartspeil der bevolking, waaronder gemissioneerd werd, dermate laag, dat de missionaris begreep, dat eerst een, in zekeren zin economische *opheffing* der heidenbevolking, kans van slagen kon bieden aan het eigenlijke Missiewerk ;

en aan den anderen kant was het hier en daar noodig, dat de missionaris voor eigen onderhoud, in letterlijken zin de hand aan de ploeg sloeg.

Van een eenigszins systematischen opzet, om de landbouwkunde aan den heiligen Missiearbeid dienstbaar te maken, kan echter tot op heden niet gesproken worden.

Zulk een systematische opzet kòn er ook niet zijn, en dit o.i. om méér dan één reden.

Vooreerst is de tijd voor opleiding van den Priester-Missionaris reeds zoo goed gevuld, dat een landbouwkundige scholing, toegevoegd aan de speciaalcursussen, die nu reeds gegeven worden, slechts een overlading beteekenden ; daarenboven is de werkkring, die den Missionaris in z'n Missiegebied wacht, meestal zóó druk en zwaar, dat hij z'n aandacht slechts sporadisch en uit noodzaak aan landbouwkundige problemen kon schenken. Daarbij gevoegd de omstandigheid, dat noch bij eventueele scholing, noch bij de voorkomende gevallen, waar de M. in z'n Missiegebied met landbouwkundige problemen te maken kreeg, de deskundige, en rationeel tot het doel voerende hand geboden werd, laat het geen twijfel, of het was voor den M. zeer moeilijk zich met den landbouw in te laten.

Wij zijn thans zoo gelukkig een voorstel te mogen doen. Vooraf echter één en ander over de voorgeschiedenis van dit plan.

Door de deelname van den Voorzitter der R. K. Studenten-Vereeniging : St. Franciscus Xaverius te Wageningen, aan het vorig jaar te Amsterdam gehouden Internationaal Missie-Studie Congres, is bij hem de idee gerijpt om op een of andere manier de R. K. Studenten aan de Landbouw-Hoogeschool, daadwerkelijk aan den Missiearbeid te doen deelnemen.

Een reeds gedeeltelijk door hem uitgewerkt plan heeft hij daarna, aan den Zeer Eerwaarden Pater Moderator, Dr. J. Sassen O.P. en eenigen zijner vrienden voorgelegd, die het verder in studie hebben genomen en uitgewerkt.

Het plan is gefundeerd op de overtuiging, dat wij katholieke leeken, studenten en reeds gegradueerden, evenals elk katholiek, de Missieplicht hebben. En dat niet alleen, door in onze gebeden, den zegen van den Goeden

God af te smeeken over het werk onzer groote pioniers, maar óók door geldelijk de Missie te steunen ; daarbij wint onder ons de overtuiging veld, dat wij niet het onze hebben gedaan, door te denken aan het zoo gemakkelijk vergeten gebed, of te tasten naar den juist op dat moment, maar al te vaak leegen zak, maar dat wij *ons zelf* in dienst moeten stellen der geheele Missie actie.

Wij stellen ons daarbij onder de bijzondere bescherming van onzen grooten Vereenigingspatroon : Franciscus Xaverius, gekend als een Heilig Apostel. Het staat ons nu helder voor den geest, dat juist ons speciale studie terrein, zich er zeer goed toe leent, om in dienst gesteld te worden van het Missiewerk. Duidelijk is het natuurlijk, dat de landbouwkunde slechts in zoo verre de Missie dienstig kan zijn, als zij er toe kan strekken het eigenlijke werk van den M. beter te doen slagen. Als zoodanig neemt o.i. de landbouwkunde echter een zeer *reëele* plaats in, onder alle middelen, die de M. aangrijpt om de Katholieke Leer gemakkelijker onder de heidenbevolking te brengen.

Vooral in die Missiën zal zulks 't geval zijn, waar de M. werkt onder een zeer primitief levende bevolking, die eenigen vorm van cultuur ter nauwernood kent. In zulke gebieden lijdt het geen twijfel, of de landbouw, hoe primitief misschien ook gedreven, is de eenige bron, waaruit de inlander z'n materieele behoeften dekt.

Evengoed, als men heeft ingezien, dat de katholieke zedenleer zich slechts kon vestigen, als voldaan werd aan zekere fundamenteele, hygiënische eischen, en men de medische wetenschap te hulp riep, als een middel om heilzaam te werken en daarmede vertrouwen te winnen, evengoed komt de landbouw een plaats toe.

Wij zijn geneigd te zeggen, *veeleer* is het noodig aandacht te schenken aan den landbouw, waar immers noch medische, noch hygiënische bemoeiïngen kans van slagen hebben, zonder een zekeren welstand, zij dus beide, willen ze als middel in dienst der Missie effect hebben, een zekeren welstand postuleeren.

Daarenboven, lijkt ons het Missiewerk in 't algemeen slechts blijvende vrucht te kunnen afwerpen, wanneer het welvaartspeil een zekere hoogte heeft bereikt.

Pogingen om het welvaartspeil van zulke bevolkingsgroepen op te voeren, beteekenen in bedoelde gebieden slechts het stimuleeren van de landbouwvoortbrenging.

Wat wij nu willen is : overal den M. te steunen, waar deze meent naar de landbouwkunde te moeten grijpen, als middel om z'n arbeid beter te doen slagen.

Het spreekt van zelf, dat het slechts daar z'n nut kan hebben op eenigerlei wijze te steunen, waar het beschavingspeil zéér laag is, en of er nog niet van Gouvernementswege een Landbouwvoorlichtingsdienst bestaat.

Op de volgende gebieden zouden we werkzaam kunnen zijn .

1. Het geven van advies omtrent de cultuur van gewassen, die de M. meent te moeten aanmoedigen, steunen of zelf ter hand nemen. Dit geldt

zoowel voor de inlandsche cultuur als voor de teelt van b.v. groenten voor eigen onderhoud.

2. Het geven van advies aangaande ziekten dezer gewassen.

3. Het stichten van een fonds, waardoor wij in de gelegenheid worden gesteld, bestrijdingsmiddelen, eventueel zelfs zaden en kunstmeststoffen te koopen en te expediëeren.

4. Het geven van voorlichting, eventueel zelfs cursussen aan uit te zenden missionarissen. Het lijkt ons, dat in hoofdzaak Broeder-missionarissen hiervan profijt kunnen trekken.

5. Het verspreiden van literatuur over allerlei landbouwkundige problemen, waarin veel in bevattelijken vorm wordt uiteengezet.

6. Het voeren van correspondentie met de Missionarissen over alle problemen, verband houdend met den landbouw, die zij zelf meenen te moeten entameeren.

Uiteraard geven genoemde punten niet aan een vaststaand tracée, waarlangs in de toekomst gewerkt *moet* worden. De toekomst zal, naar we hopen, naast een meer gedefinieerde kijk op deze voor ons nog kersversche materie, een organisatie brengen, die een voortdurend contact waarborgt tusschen de R. K. Studenten Vereeniging aan den eenen — en de Missie aan den anderen kant. Wij zijn nu begonnen met hiertoe te Wageningen een *Missieclub* in 't leven te roepen, gevestigd op de R. K. Stud. Sociëteit met als vast correspondentie adres : de Heer J. P. Planje, Voorzitter der R. K. Stud. Vereeniging, Grindweg 232, Bennekom.

Een tweede stap is voor ons geweest, een rondschrijven te richten aan vele, naar we hopen alle, missioneerende Orden en Congregaties in Nederland. Doel hiervan was : een oriëntatie naar de opinie der betrokken Corporaties over ons plan, alsmede naar het arbeidsgebied, dat we zoowel geographisch als cultuurtechnisch te bewerken krijgen. Een derde stap zal zijn, dat we langs de Phohizender ons richten tot de Missionarissen zelf. Het is ons n.l. gebleken, dat verschillende Missie Procuren zich eerst in verbinding wilden stellen met de M. zelf. De geboden gelegenheid om zelf tot de M. te spreken, grijpen wij volgaarne aan, om het eigenlijke werk zoo spoedig mogelijk tot een begin van uitvoering te brengen.

Blijkt ons, dat de medewerking met ons plan algemeen wordt, en dat het werkelijk in een behoefte voorziet, dan zullen we mettertijd een beroep doen op het Nederlandsche katholieke volksdeel, om te komen tot de stichting van een fonds.

Wij hopen van de gastvrijheid van de Redactie in de komende maanden nogmaals gebruik te mogen maken, om onzen lezerskring over den verderen gang van zaken in te lichten.

Gaarne houden wij ons aanbevolen voor op- of aanmerkingen aangaande het plan, daar we meenen een éénzijdige kijk op deze materie tot elken prijs te moeten vermijden. Correspondentie te richten aan het opgegeven adres.

Oudenbosch. Ir. G. P. F. ROIJACKERS, l.i.



UIT DE WIJDE WERELDMISSIE

AUSTRALIË EN NIEUW-ZEELAND

Reeds eeuwen vóór zijn ontdekking werd het kleinste der vijf werelddeelen, het eenige, dat geheel op het Zuidelijk halfrond ligt, als Terra Australis op de kaarten aangeduid. Macrobius vermoedde nl., dat als tegenwicht tegenover de uitgestrekte landmassa's van het Noordelijk halfrond ook op het Zuidelijk halfrond een groot land moest liggen ; vandaar dat men het alvast als „Zuidland" aanduidde.

In 1606 werd het door de Hollanders ontdekt, die het Nieuw-Holland noemden, een benaming, die zich langen tijd heeft gehandhaafd, doch tegenwoordig vrijwel algemeen door die van Australië wordt vervangen.

De *oppervlakte* van die Terra Australis bleek weliswaar kleiner te zijn dan Macrobius vermoed had, doch bedraagt toch altijd nog ongeveer 4/5 van die van Europa ; zij strekt zich bijna even ver ten Noorden als ten Zuiden van den Zuiderkeerkring uit, nl. tusschen 10° en 39° Z.Br. en tusschen 113° en 154° O.L. van Greenwich.

Wat de *bodemvorming* betreft, kan men Australië in drie deelen splitsen : het Oost-Australische keten-gebergte, het ten Westen daarvan gelegen laagland en het West-Australische tafelland. Aan delfstoffen is de bodem zeer rijk ; bovenaan staat de goudwinning, waarbij Australië de derde plaats van de landen der wereld inneemt.

Voor 2/5 ligt Australië in de heete, voor 3/5 in de warm-gematigde luchtstreek. Het heeft derhalve in het algemeen een hooge temperatuur, vooral in het binnenland, waar een streng vasteland-*klimaat* heerscht. De neerslag is over het algemeen gering en daarbij ongelijk verdeeld.

De oorspronkelijke *bewoners*, de Australiërs, zijn verdeeld in verschillende groepen of stammen, die elk hun eigen gebied en taal hebben. Allen zijn nomaden en trekken in kleine familiegroepen rond om enkel in geval van oorlog of stamfeest bijeen te komen. Landbouw is hun onbekend ; zij leven uitsluitend van het voedsel, dat zij in de bosschen vinden. Hun kleeding is even gebrekkig als hun leven armzalig. Het geloof aan geesten regelt heel hun leven, dat dan ook in voortdurende vrees voor ontstemming en straf voorbijgaat. Grootere vergrijpen tegen die gewoontewetten werden vroeger met den dood gestraft. Door de Europeesche kolonisten werden zij slecht behandeld en steeds dieper in het onvruchtbaar binnenland teruggedrongen, zoodat hun aantal voortdurend afnam en thans op nog slechts 60000 wordt geschat.

De eerste Europeesche kolonisten, die naar Australië kwamen, waren grootendeels Engelsche bannelingen, onder wie vele Ieren, wier eenig misdrijf hun katholieke godsdienst was. Eerst na de ontdekking van rijke goudvelden in het midden der vorige eeuw, nam het aantal vrije kolonisten toe en werd het binnenland grondiger onderzocht en beter bekend. De immigratie, vooral Engelsche, zou niet meer ophouden en in een halve eeuw werd Australië van een zwart tot een blank werelddeel van Europeeschen landbouw en veeteelt, het land van de wol en van de groote steden, die bijna de helft van de bevolking (ruim 7.700.000) opslorpen.

Staatkundig is Australië sinds 1788 een Engelsche kolonie, welke vroeger uit zes geheel van elkaar onafhankelijke staten bestond. In 1901 hebben deze zich vereenigd tot een statenbond, The Commonwealth of Australia, waartoe behalve het vasteland, het eiland Tasmanië, het Engelsch deel van Nieuw-Guinea en eenige kleinere eilandengroepen ten Oosten van het vasteland behooren. Als bondshoofdstad werd in 1913 gesticht Canberra, in een klein bondsdistrict gelegen. Aan het hoofd staat een door Engeland benoemde Gouverneur-Generaal ; naast hem staat een parlement, verdeeld in Hooger- en Lagerhuis ; verder heeft elke staat zijn eigen regeering.

De *geschiedenis* van het katholicisme in Australië kan men als volgt samenvatten. [1])

[1]) Moran, *History of the Catholic Church in Australasia*, Sydney, 1896. Walter, *Australien Land, Leute, Mission*. Limpurg/Lahn, 1928.

In 1770 bezette de Engelschman James Cook Nieuw-Zuid-Wales en kapitein Philips richtte er een Engelsche strafkolonie in. Geruimen tijd bleven de gedeporteerden, onder wie talrijke katholieke Ieren, van geestelijke hulp verstoken. Weliswaar verbleven er in 1798 drie priesters onder hen, maar pas vijf jaar later kreeg één priester verlof het H. Misoffer op te dragen. Toen men ze alle drie naar Ierland had teruggedreven (1810), bleven er 6000 katholieke ballingen zonder priester, ten prooi aan bespotting en vervolging. Nu benoemde de S. Congregatio de Propaganda Fide den Ierschen Cisterciënser, p. Flynn, tot eersten apostolischen prefect van Australië, maar alvorens het jaar voorbij was, werd deze gevankelijk teruggevoerd.

In 1819 deelde Pius VII Australië in bij het apostolisch vicariaat Mauritius en in 1832 zond de Apostolische Vicaris, op aanvraag van den premier van Australië, den Benedictijn Dom Ullathorne, als vertegenwoordiger naar Australië. Deze wist te bewerken, dat in 1835 Australië (met Tasmanië) tot zelfstandig apostolisch vicariaat werd verheven, dat Nieuw-Holland werd geheeten. Mgr. Polding O.S.B. werd de eerste titularis en in 1842, toen Paus Gregorius XVI er de kerkelijke hiërarchie inrichtte, aartsbisschop van Sydney. Sindsdien heeft de ontwikkeling van de hiërarchie er gelijken tred gehouden met de ontwikkeling van het katholicisme.

Ofschoon in heel Australië de kerkelijke hiërarchie is ingericht, ressorteert het toch nog onder de Propaganda; enkele gebieden zijn er aan de jurisdictie der bisschoppen onttrokken en speciaal als missiegebieden voor de bekeering der inboorlingen aangewezen.

De Italiaansche Passionisten mogen wel onder de eersten gerekend worden, die zich met de inboorlingen bezig hielden. Deze waren toen nog wel een millioen, maar werden door kolonisten en misdadigers met duizenden vergiftigd en neergeschoten.

In 1846 kwamen er Spaansche Benedictijnen in West-Australië en stichtten er in 1853 de abdij Nieuw-Nursia, in de hoop de inboorlingen vaste woonplaatsen te bezorgen en ze dan te winnen. En al kwamen de kolonisten ook hier spoedig de inboorlingen terugdringen naar de binnenlanden, het werd toch een betrekkelijk succes, zoodat er van een klein Paraguay kon gesproken worden. In 1859 werd hiervan een andere abdij Nieuw-Subiaco, bij Perth gelegen, afgetakt.

In 1882 werd het Noordelijk Territorium, dat in 1840 tot bisdom Victoria Palmerston verheven en aan de Benedictijnen van Nieuw-Nursia toevertrouwd, maar nooit bezet was, aan de Jezuïeten overgegeven, die er de staties Palmerston, Rapid Creek en Daly River stichtten, maar in 1902 de missie verlieten ; in 1906 bezetten de missionarissen van het H. Hart dit gebied en stichtten er in 1911 de nederzetting Bathurst-Island voor de inboorlingen.

In 1887 werden de apostolische vicariaten Kimberley en Cooktown opgericht ; het eerste werd bewerkt door de Pallotijnen en later door de Salesianen, het tweede door Iersche Augustijnen.

Vanuit Nieuw-Nursia hebben de Benedictijnen in 1910 een Missie geopend onder de inboorlingen van de Drysdale-river, die wel in het apostolisch vicariaat van Kimberley gelegen is, maar onder hun rechtstreeksche bestuursmacht staat.

Wat den *tegenwoordigen toestand* van de Katholieke Kerk in Australië betreft : deze ressorteert onder de apostolische delegatuur van Australasië, opgericht in 1914. Zij telt 1.139.000 katholieken met 1500 priesters, verdeeld over zes kerkprovincies, die weer als volgt zijn onderverdeeld : aartsb. Adelaïde (1842) met het suffragaanbisdom Port Augusta (1887) en de apost. prefectuur Noord-Territorium (1906) ; aartsb. Perth (1845) met de apost. prefectuur Drysdale River (1910), bisd. Geraldton (1898), apost. vicariaat Kimberley (1887), Abdij Nieuw-Nursia (1867) ; aartsb. Brisbane (1859), met bisd. Toowoomba (1929), apost. vic. Cooktown (1884), bisd. Rockhampton (1881), bisd. Townsville (1930) ; aartsb. Melbourne (1847) met de suffragaanbisdommen Ballarat (1874), Sale (1887) en Sandhurst (1874) ; aartsb. Sydney (1842) met de suffragaanbisdommen Armidale (1869), Bathurst (1865), Goulburn (1862), Lismore (1887), Maitland (1847), Wagga-Wagga (1917), Wilcannia-Forbes (1887) ; ten slotte op Tasmanië het aartsb. Hobart-Town (1842), dat geen suffragaanbisdommen heeft.

In 1838 landden de eerste missionarissen, Maristen, onder Mgr. Pompallier, op Nieuw-Zeeland. Hun arbeid, die zich in den beginne hoofdzakelijk bepaalde tot de zielzorg onder de katholieke Iersche kolonisten, was zeer vruchtbaar. De oorspronkelijke bewoners, de Maori's, door de protestantsche zendelingen op

alle manieren afgeperst en uitgebuit, en van de katholieke missionarissen afkeerig gemaakt, toonden zich zeer terughoudend jegens de vreemde priesters. Doch toen zij zagen, dat die missionarissen kwamen zonder koopmansbedoelingen, legden zij hun vrees af. Door hun belangeloos optreden en armoedig leven wonnen de missionarissen de achting, den eerbied en het vertrouwen van de inboorlingen. In 1848 werden er twee bisdommen, Wellington en Auckland, opgericht. In het bisdom Wellington bleven sinds 1850 alleen de Maristen werkzaam. De missie bloeide er op, totdat de Maori-opstand in 1860 grootendeels het werk verwoestte. In 1886 namen de fathers van Mill Hill de missie in het bisdom Auckland over, dat gedurende 35 jaar van bijna iedere geestelijke verzorging verstoken was; zij troffen er nog 2000 katholieke Maori's aan.

Om de propaganda van een protestantschen onderwijzer te Waihi met succes te kunnen bestrijden, begrepen de missionarissen, dat zij ook zelf positief het onderwijs moesten ter hand nemen; zoo ontstond er een zusterschool, die het uitgangspunt voor het bekeeringswerk werd. Ook wist men de bevolking te bewegen, voor zich zelf te gaan werken, waardoor zij bevrijd werd van den noodlottigen invloed der blanke werkgevers.

Tegenwoordig bestaat de kerkelijke hiërarchie op Nieuw-Zeeland uit 1 aartsbisdom, Wellington, en drie bisdommen: Auckland, Christchurch en Dunedin, die alle ressorteeren onder de S. Congregatio de Propaganda Fide. De eigenlijke missie onder de Maori's telt in het aartsb. Wellington, waar de Maristen werken, ongeveer 2000 katholieken, en in het bisdom Auckland, waar de fathers van Mill Hill werkzaam zijn, ongeveer 5000 katholieken; in het geheel telt de Maori-bevolking van Nieuw-Zeeland [1]), volgens de jongste gegevens van 1931, ruim 8500 katholieken, terwijl er 170000 blanke katholieken in het land zijn.

Ofschoon de Maori's, van wie het meerendeel protestant is, al tot de hoogste posten zijn opgeklommen, is uit hun rijen nog geen enkele priester voortgekomen; één bereidt zich intusschen te Wellington in het St. Patrick College op het priesterschap voor;

[1]) De laatst-gehouden volkstelling van de Maori's in Nieuw-Zeeland gaf een totaal van 63670, van wie 45429 zuiver-Maorisch waren en 18241 Mestiezen; men ziet hierin een bewijs, dat het Maori-ras, dat langzaam scheen uit te sterven, wederom aangroeit.

vroeger werd ook eens een jonge Maori naar het Collegium Urbanum te Rome gezonden, doch deze stierf vóór de voltooiing van zijn studiën.

De vrijmetselarij is in Nieuw-Zeeland ontzettend machtig. Niet het minst staat hieraan de Britsche regeering schuldig, die tegenover andere geheime genootschappen optreedt, maar in een Home Rule Bill voor de vrijmetselarij een uitzonderingsbepaling maakte, waarbij de vrijmetselaars door de regeering in bescherming werden genomen.

Hoeven. ALPH. MULDERS.



MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND

NEDERLAND

Clerus pro clero. — De inzameling welke S.P.L. in het Heilig Jaar mocht houden onder den seculieren clerus, heeft een waardig verloop gehad. Een groot deel van den clerus heeft uit waardeering voor de gave van het H. Priesterschap een milde ondersteuning voor de opleiding der inlandsche priesterschap in de missiën mogelijk gemaakt.

Uit de opbrengst één studiebeurs, en een bouwsubsidie voor het eerste Dajak seminarie in het vicariaat van Nederlandsch-Borneo, en voor den afbouw van het seminarie van Mwanza (Mgr. Oomen).

Moge Gods zegen de mildheid voor den clerus der missiën vergelden, door Zijn bijzonderen bijstand aan onzen eigen clerus.

Diocesaan Directeur van S.P.L. voor Haarlem. — Z. H. Exc. de Bisschop van Haarlem heeft den weleerw. heer H. J. M. Peeperkorn te Amsterdam eervol ontslag verleend als diocesaan directeur van S.P.L. en heeft in diens plaats benoemd den weleerwaarden heer W. Boin, kapelaan te Poeldijk.

Diocesaan Missie-comité voor 's-Hertogenbosch. — Op pag. 180 der vorige aflevering staat vermeld dat het nieuwe lid van D.M.C. voor 's-Bosch de ZeerEerw. Heer L. C. van Ierland, pastoor te Hoogeloon is. Dit is niet

juist, want de Z.E. Heer L. C. van Ierland is rector v. h. St. Jozef-Ziekenhuis, Aalsterweg 131 te Eindhoven.

Missietentoonstelling te Bussum. — In overleg met het diocesaan missiecomité en op initiatief van de algemeene R. K. Propagandaclub te Bussum zal aldaar een groote missietentoonstelling gehouden worden van Zaterdag voor Pinksteren tot en met Woensdag na Pinksteren.

De priestermissiebond van het aartsbisdom zal tegelijkertijd zijn jaarvergadering houden. Naast het hoofdcomité is nog een viertal nevencomité's samengesteld, die de noodige voorbereidingen treffen en de plannen uitwerken.

Tijdens de tentoonstelling worden verschillende filmvertooningen en lezingen gehouden, terwijl in de kerken van Bussum en Naarden missiepreeken door de missionarissen zullen gehouden worden.

Missieactie van de Wageningsche studenten. — Door enkele katholieke studenten aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen is een drieledig plan opgesteld om, geheel in hun lijn, het missiewerk te steunen, nl. 1. correspondentie met missionarissen over landbouwkundige kwesties; 2. het geven van een cursus aan vertrekkende missionarissen en broeders over landbouwkundige kwesties; 3. de stichting van een fonds, waaruit de missionaris den inlandschen landbouw zal kunnen steunen. Verschillenden hebben reeds hun instemming betuigd en medewerking toegezegd met deze sympathieke plannen.

Radiolezing van prof. Mulders. — Op 15 April 1934 heeft Prof. Dr. Alph. Mulders voor den K.R.O. een voordracht gehouden over een paar kenmerken zoowel van de tegenwoordige missieactie in de christelijke landen als van de missioneering in de heidensche gewesten. Wij behooren niet tot de kamergeleerden, schreef prof. Mulders ter inleiding in den katholieken radiogids, die de missievraagstukken slechts bestudeeren om kritiek uit te oefenen op hetgeen door anderen verricht werd; integendeel, wij geraken in opgetogen bewondering voor zooveel verlichten ijver, zooveel belangelooze toewijding, zooveel beschamend uithoudingsvermogen.

Missie-Voetbal. — Op 4 Maart 1934 is te Dongen een missiewedstrijd gespeeld tusschen de elftallen van Breda en Haarlem. De belangstelling was zeer groot; o.a. woonde Z. H. Exc. Mgr. Matthias Brans O.M. Cap., Apost. Vicaris van Padang de wedstrijd bij. Deze werd gewonnen door Haarlem met 3—2.

Platencatechismus. — De aandacht der missionarissen wordt nogmaals gevestigd op den *platenkatechismus*; geprezen door Z. H. Paus Pius XI in een schrijven van 19 Oct. 1931, waarin Z. H. sprak van een werk dat zeer veel nut zal stichten voor de vergemakkelijking van het onderricht der jeugd; zeer gunstig geresenceerd in het Missiewerk Jaargang 1931 blz. 124; aanbevolen door tallooze brieven van missionarissen, die eenparig het praktische nut ervan erkennen.

Deze platen-catechismus bestaat uit tien series, elk van negen kleine platen, ter grootte van 9 bij 14 c.M., dus totaal negentig platen. Er wordt bijgevoegd :

1. eene kleine brochure ,,Inleiding'' (waarin de beginselen besproken worden, die aan deze platen-catechismus ten grondslag liggen);
2. eene gebruiksaanwijzing;
3. eene kleine brochure ,,Verklaring'' (waarin alle platen verklaard worden) alleen voor den Katechismus bestemd, om dienst te doen als ,,la partie du maître''.

Dit alles is te verkrijgen in de Nederlandsche, Fransche, Engelsche en Duitsche taal, bij den uitgever Emile Lombaerts te Deurne Antwerpen België. De prijs van de negentig kleine platen is totaal 28 Belgische francs of twee Nederlandsche guldens.

Van de brochure ,,Inleiding'' drie Belgische francs of twintig Hollandsche centen.

Van de brochure ,,Verklaring'' zeven Belgische francs of vijftig Hollandsche centen.

De eerste editie van meer dan een millioen zulke platen zal binnen kort uitverkocht zijn. Een tweede editie wordt voorbereid, zoodat geregeld geleverd zal kunnen worden.

Aan missionarissen die niet over geld beschikken, zullen zooveel het mogelijk is, gratis exemplaren gezonden worden, als zij die willen aanvragen.

Radio-Missiedag. — Den 24en Juni a.s. zal het een jaar geleden zijn, dat de K.R.O. een nieuwe uitzendingenreeks begon, namelijk via den wereldzender, den Phohi-ultra-kortegolfzender. De bedoeling dier uitzendingen was, om de Nederlanders, vertoevende buiten ons land, doch zeer bijzonder de missionaris-landgenooten, door middel van de radio weer in contact te brengen, en dit te onderhouden, met het vaderland. Deze opzet werd als zoo gewichtig begrepen, dat niet alleen Z.Em. de Kardinaal-Prefect der Propaganda bij gelegenheid van de opening een speciale radioboodschap zond aan de missionarissen via den K.R.O., maar ook Z.H. Exc. de Aartsbisschop van Utrecht maakte van dit merkwaardig feit gewag in de redevoering, welke Monseigneur voor de K.R.O.-microfoon hield.

Het éénjarig bestaan nu van deze uitzendingenreeks zal worden gevierd onder den titel van : Radio-Missiedag. Het geheele programma van 24 Juni a.s. zal een bijzonder karakter dragen, èn om zijn specifiek Nederlandsche samenstelling, èn om het feit, dat tal van Amerikaansche en Europeesche zenders, alsmede de zenders in Oost- en West-Indië, vermoedelijk zelfs die in Japan, dit programma van den K.R.O. zullen overnemen.

Bij schrijven van 6 Febr. 1934 heeft Z.H. Exc. Mgr. J. H. G. Jansen namens het Nederlandsch Episcopaat de viering van dezen dag als radiomissiedag goedgekeurd en aanbevolen om medewerking te verleenen aan een te organiseeren insigneverkoop aan de kerken ten bate van deze K.R.O.-werelduitzendingen.

OVERZICHT DER OPBRENGST VAN DE PAUSELIJKE MISSIEGENOOTSCHAPPEN IN HET JAAR 1933.

I. Pauselijk Genootschap tot Voortplanting des Geloofs.

Bisdommen	Contributies	Giften en Legaten	Missie-Zondag	Bruto-ontvangst	Netto-opbrengst
Utrecht	75.215.58	8.560.93	9.507.17	93.283.68	86.884.46
Breda	21.869.75	1.400.—	6.577.06	29.846.81	28.323.54
Haarlem	60.061.06	1.198.48	16.509.73	77.769.27	74.404.77
's-Hertogenbosch	70.304.76	12.065.90	12.116.11	94.486.77	88.984.97
Roermond	44.861.72	5.340.69	9.678.18	59.880.59	58.279.22
Buiten diocesaan verband	——	——	249.43	249.43	249.43
	272.312.87	28.566.—	54.637.68	355.516.55	337.126.39

II. Pauselijk Genootschap der H. Kindsheid.

Bisdommen	Contributies en Giften (bruto opbrengst)	Onkosten	Netto-opbrengst
Utrecht	26.446.32	3.432.38	23.013.94
Breda	11.362.80	1.146.87	10.215.93
Haarlem	24.781.31	2.236.51	22.544.80
's-Hertogenbosch	43.822.84	6.205.45	37.617.39
Roermond	47.005.—	3.686.—	43.319.—
	153.418.27	16.707.21	136.711.06

III. Pauselijk Liefdewerk van den H. Apostel Petrus.

Bisdommen	Parochieele opbrengst	Giften	Jaarlijksche bijdr. v. part. en instituten	Bruto-ontvangst	Netto-ontvangst
Utrecht	29.875.42	5.306.55	25.316.—	60.497.97	Netto opbrengst ter beschikking, d.i. na aftrek van belaste giften en van de onkosten over het geheele land gerekend.
Breda	9.982.80	4.845.—	13.650.—	28.477.80	
Haarlem	28.558.82	9.515.68	21.252.82	59.327.32	
's-Hertogenbosch	15.111.06	4.087.—	24.283.—	43.481.06	
Roermond	17.679.68	5.181.54	52.825.50	75.686.72	
Buiten Dioc. verband	——	750.—	7.869.08	8.619.08	
	101.207.78	29.685.77	145.196.40[1]	276.089.95	220.564.11

[1]) Hieronder begrepen f 38.850.— ontvangen onder beding van vruchtgebruik.



MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

MISSIEPERSONEEL

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Vertrokken :			
Z. H. Exc. Mgr. Th. van Roosmalen, Apost. Vicaris van Suriname	C. ss. R.	13 Febr. '34	Suriname
Fr. Fidelis	,,	13 Febr. '34	Suriname
Pr. M. Moonen	,,	15 Febr. '34	Brazilië
Z. H. Exc. Mgr. H. Leven, Apost. Vicaris der Kleine Soenda-Eilanden	S. V. D.	9 Mrt. '34	K. Soenda eil.
Prs. N. Kuyper en Ant Thijssen	,,	9 Mrt. '34	K. Soenda eil.
Z. D. H. Mgr. J. H. Goumans, Apost. Prefect van Bandoeng (2e keer)	O. S. Cr.	16 Febr. '34	Bandoeng
Br. W. Tieken	,,	16 Febr. '34	Belg. Congo
Prs. Ignatius de Jong, Barth. Bemoers en Ildephons Schutjes	O. Carm.	Febr. '34	Brazilië
Pr. Bonifatius Moitroux	Assumpt.	4 Jan. '34	Jerusalem
Pr. Jos. Keulen	Montf.	19 Febr. '34	Shiré
Prs. Pachomius Thieman en Osmundus Hin (beiden 2e keer).	O. F. M.	31 Jan. '34	Brazilië
Prs. Priscus Nieuwenhuis, Hermas Kersten en Tobias Bastiaansen	,,	7 Febr. '34	Karachi (Br.-I.)
Pr. Alexius van de Sande	Picpus	23 Febr. '34	Banka en Billiton
Fr. P. Coenen (3e keer)	Mill-Hill	22 Nov. '33	Kisumu
Fr. G. v. Roozendaal (2e keer).	,,	2 Jan. '34	Buea
Fr. J Geurts (3e keer)	,,	26 Jan. '34	Belg. Congo
Fr. A. Gutersohn (3e keer)	,,	9 Mrt. '34	Belg. Congo
Frs. C. Terhorst, J. Kruyer (beiden 1e keer) en *Br.* Willem Elberse (2e keer)	,,	13 Mrt. '34	Boven-Nijl
Pr. Bernulfus Schipper (2e keer)	O. P.	9 Febr. '34	Curaçao

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
E.H. J. Rijntjes	Lazarist	21 Febr. '34	Brazilië
E.H. P. Sarneel	,,	3 Mrt. '34	Brazilië
E.H. N. Roozen	,,	7 Mrt. '34	Yungpingfu
Pr. Fr. Hertsig (3e keer)	S. M. A.	1 Mrt. '34	Ben. Volta
Prs. G. Pot en H. Smets (beiden 2e keer)	,,	1 Mrt. '34	Goudkust
Pr. J. Verheugd (2e keer)	,,	30 Mrt. '34	Ben. Volta
Pr. Alphons Loogman (2e keer)	C. S. Sp.	1 Mrt. '34	Zanzibar
Prs. J. Coenders en G. Mees	M. S. C.	6 Mrt. '34	Surigao (Phil.)
Pr. A. van Leeuwen (2e keer)	S. C. J.	23 Mrt. '34	Stanley Falls
Prs. Franciscus Hendriks (4e keer) en Adelbertus Koenen (2e keer)	O. P.	6 April '34	Curaçao
Frs. Gerardus Majella Spijkers (2e keer) en William Heerkens[1])	Fraters van Tilburg	13 Febr. '34	Suriname
Br. Andreas de Beer	Brs. van Oudenbosch	28 April '34	Soerabaia
Brs. Sixtus M. G. v. d. Hurk, Gualbertus M. J. Lambregts, Werenfried M. P. Barning, Willibrordus M. W. Simons en Richerius M. R. Ryers [2])	Brs. van Dongen	16 Febr. '34	Batavia
Br. Jan Buskens (2e keer)	S. J.	13 April '34	S. Rhodesia
Br. Marinus van Kempen	Scheutist	20 April '34	Leopoldstad
Brs. Firmus A. Pennings en Vitalis J, M. v. d. Berg	O. M. Cap.	17 April '34	Ned. Borneo
Zrs. Stanislaus F. A. Olthof en Catharina W. A. Saris	Zrs. Christ. Scholen Boxmeer	15 Febr. '34	Malang
Zrs. Chrysogona v. Boxtel en Eustachia van Wee	Zrs. v. Liefde Schijndel	9 Febr. '34	Curaçao
Zrs. Francisca de Chantal v. d. Linden, Basilia Jansen, Emberta Thomassen en Henrice van Rooy	,,	15 Febr. '34	Padang

[1]) Met hen vertrok op visitatiereis fr. M. Tharcisio Horsten, Sup. Gen. der Fraters van Tilburg.

[2]) Met hen vertrok op visitatiereis Z.E. Br. Bernardus M., Provinciaal der Brs. van O. L. V. v. Lourdes te Dongen, die o.a. te Pangkal Pinang het eerste huis zal openen van de nieuwe missie dezer Broeders op Banka en te Buitenzorg de inkleeding zal verrichten van de eerste Ned. Indische Broeders.

— in Febr. 1934 is de hoogeerw. Heer Hub. Meuffels, Provinciaal der Lazaristen, voor een canonieke visitatie vertrokken naar Brazilië.

— op 8 Mrt. 1934 vertrokken op visitatiereis naar de Philippijnen en Borneo de Algem. Overste van de Francisc. van Veghel Zr. M. Leocadia Hartmann en haar assistente Zr. M. Fidela Stokkermans.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
Zr. M. Julitta	Drs. Kostb. Bloed Koningsbosch	16 Febr. '34	Bandoeng
Zrs. M. Odilia A. Kockelmans en M. Petra J. Heymans	Franc. v. Asten	9 Mrt. '34	Belg. Congo
Zrs. M. Sapientia C. M. Verhoeven, M. Karoli F. Ram en M. Suitberta M. Schrijvers	Urs. van Bergen	12 Mrt. '34	Kisumu
Zrs. M. Clothilde M. G. Warmelink en M. Magda M. C. Verhappen	Drs. O. L. V. H. Hart Tilburg	15 Mrt. '34	Ned. Nw. Guinea
Zrs. M. Louise Joh. Okkes, M. Franciscus J. Salden, M. Laurentine A. de Haan, M. Victima A. Bosdriesz, M. Lumina Cl. Ranke, M. Christella G. Andenberg, M. Victorine H. van Rijn en M. Charitas A. Lammerink	Franc. v. Heythuysen	16 Mrt. '34	Batavia
Zrs. Rodriga S. Palstra, Edualda L. Muller, Aloyse M. Verbeek, Andrei C. v. d. Brink, Barat W. v. d. Loo, Dominico B. Willems en Appolani M. de Schrijver	Zrs. Godd. Voorz. Steyl	6 April '34	Bandoeng
Teruggekeerd :			
Prs. A. Verschure en G. Wortelboer	C. ss. R.	Febr. '34	Suriname
Pr. P. Eken	Montf.	Jan. '34	Mozambique
Pr. Secundus van Mechelen	O. F. M.	17 Jan. '34	Luanfu
Prs. Supplicius Schretlen en Samuel Tetteroo	,,	21 Jan. '34	Brazilië
Pr. Azarias de Kok [1])	,,	16 Febr. '34	Batavia
Prs. Felicianus Smitz en Radbodus Scheffers	,,	14 April '34	Brazilië
Pr. Wilfried Martens	Picpus	Febr. '34	Chili
Fr. D. Schut	Mill-Hill	22 Dec. '33	Boven Nijl
Fr. B. Roes	,,	20 Febr. '34	Nellore
Fr. Ph. Scheffer	,,	23 Febr. '34	Kisumu
Pr. Silvester M. Hagemans [2])	O. P.	29 April '34	Curaçao

[1]) Met hem keerde terug van zijn visitatiereis naar China, Br. Indië en Java de Hoogeerw. Pater Provinciaal Honoratus Caminada O.F.M.

[2]) Met hem keerde van zijn visitatiereis in de missies terug de Hoogeerw. Pater Provinciaal Basilius Schaab O.P.

Persoonsnamen.	*Orde of Congr.*	*Datum.*	*Missie.*
E.H. Mathieu Meuffels	Lazarist	Gebr. '34	Chili
E.H. J. Coonen en C. Louws . .	„	April '34	Yungpingfu
Pr. J. van Leuven	S. M. A.	2 Mrt. '34	Goudkust
Frs. Hesualdus v. d. Kerkhof en Mauritius Smets	Fraters van Tilburg	18 Mrt. '34	Suriname
Br. Angelus van Leeuwen[1]) . . .	Brs. van Oudenbosch	April '34	Soerabaia
Br. Laetus C. v. Meer	O. M. Cap.	28 Febr. '34	Ned. Borneo

Overleden:

Z. D. H. Mgr. M. J. D. Claessens, geboren 17-2-1852, missie 1876—1907, overleden te Sittard .	Saeculier	26 Jan. '34	Ned. Oost Indië
Fr. C. B. Simons, geboren 5-3-1865, priester 25-7-1895, missie 1895—1912, overleden te Blerick	Mill-Hill	12 Febr. '34	Kashmir
Pr. Jos. Kraanen, overleden te Tilburg	M. S. C.	13 Febr. '34	Ned. Nw. Guinea
Pr. Mag. Thomas van der Vloodt, geboren 10-8-1869, priester 15-8-1895, missie 1929	O. E. S. A.	16 Febr. '34	Bolivia
Pr. Bernard Lucas, geboren 26-11-1900, priester 1-2-1931, missie 1932.	S. V. D.	Febr. '34	Kl. Soenda eil.
Pr. Willem Sars, geboren 1902, priester 1931, missie 1931 . . .	W. P.	6 Mrt. '34	Belg. Congo
Fr. Dismas van den Heuvel, overleden te Vught	Fraters van Tilburg	4 Mrt. '34	Curaçao
Zr. M. Delphine P. Jochems, geboren 21-1-1853, missie 1879. .	Gasth. zusters Breda	30 Dec. '33	Curaçao
Zr. Maria Theotime M. C. Blankers, geboren 9-6-1854, missie 1879	Franc. v. Roosendaal	20 Dec. '33	Curaçao
Zr. Hermenegildis A. Hesselman	Dien. H. Geest	10 Sept. '33	Argentina
Zr. Silvestra Chr. Heller	„	29 Dec. '33	Argentina
Zr. Eustachia E. Wirtz	„	12 Dec. '33	Kl. Soenda eil.
Zr. Adalbertis M. Poschmann. .	„	20 Jan. '34	Brazilië

[1]) Met hem keerde terug van visitatiereis Eerw. Vader Tarcisius, Alg. Overste der Brs. van Oudenbosch.

VERSCHILLENDE GEGEVENS

Bisschopswijding van Z. H. Exc. Mgr. W. Cobben. — Op den feestdag van den H. Jozef, 19 Maart 1934, werd de nieuw-benoemde Apostolische Vicaris van Finland, Z. H. Exc. Mgr. W. Cobben, in de kapel van het Juvenaat der Priesters van het H. Hart te Bergen-op-Zoom tot bisschop gewijd door H.H. H.H. Exc. Mgr. P. A. W. Hopmans, bisschop van Breda, als Consecrator, en Mgr. A. F. Diepen, bisschop van 's-Hertogenbosch, en Mgr. Dr. J. H. G. Lemmens, bisschop van Roermond, als mede-consecratoren.

Apostolisch Vicaris van Bagamoyo. — De Hoogeerw. Pater B. C. Hilhorst C. S. Sp., sedert 1931 provinciaal der Paters v. d. H. Geest, is benoemd tot Apost. Vicaris van Bagamoyo (Br. Oost-Afrika). Z. H. Exc. is 31-12-1895 te Amsterdam geboren, te Leuven 28-8-1922 priester gewijd, was leeraar aan het Missiehuis te Gentinnes (België) en tot Aug. 1931 Overste v. h. Missiehuis te Bonsecours (België). Hij is de eerste Nederlandsche Bisschop van de Paters v. d. H. Geest. Op den feestdag van den H. Evangelist Marcus, 25 April 1934, werd Z. H. Exc. in de kerk van O. L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen te Amsterdam tot bisschop gewijd door H.H. H.H. Exc. Mgr. J. D. J. Aengenent, bisschop van Haarlem, als Consecrator, en Mgr. L. Hunsec Generalen Overste van de Paters van den H. Geest, en Mgr. A. F. Diepen, Bisschop van 's-Bosch, als mede-consecratoren.

Apostolisch Vicariaat van Celebes. — Bij decreet van 29 Jan. 1934 der S. Congregatio de Propaganda Fide is de apostolische prefectuur van Celebes tot apostolisch vicariaat verheven en Z. H. Exc. Mgr. W. Panis M.S.C. tot eersten apostolischen Vicaris benoemd. Naar wij vernemen, zal Z. H. Exc. te Menado de bisschopswijding ontvangen. De nieuwe Bisschop is geboren 29-7-1882 te Dongen, trad 4-10-1902 in de Congregatie der Missionarissen v. h. H. Hart en werd priester gewijd 21-12-1909. In 1910 vertrok hij naar de missie van Surigao op de Philippijnen en werd in 1923 benoemd tot Apost. Prefect van Celebes.

Apostolische Prefectuur van Benkoelen. — Na een langjarige sedisvacatio is benoemd tot Apostolisch Prefekt van Benkoelen (Zuid-Sumatra) de Hoogeerw. Pater Dr. M. H. Mekkelholt van de Congregatie der Priesters van het H. Hart. Sinds 1927 is p. Mekkelholt in de missie van Sumatra werkzaam geweest, eerst als onderpastoor te Palembang, daarna als waarnemend pastoor te Tandjoeng Sakti en ten slotte als pastoor te Palembang ; sinds het begin van 1929 had de nieuwe Apostolische Prefect zitting in den prefecturalen raad.

Apostolisch Vicariaat van Stanley Falls. — Tot Apostolisch Vicaris van Stanley Falls is, na de ontslagname van Z. H. Exc. Mgr. Grison, wegens vergevorderden leeftijd, benoemd Z. H. Exc. Mgr. Dr. C. Verfaillie van de Congregatie der Priesters van het H. Hart. We vermelden de benoeming

van dezen Vlaming in deze rubriek, waar we gewoon zijn uitsluitend de bisschopsbenoemingen van Nederlanders te vermelden, omdat in zijn vicariaat momenteel 28 Nederlanders, nl. 18 priesters en 10 broeders, werkzaam zijn.

Overlijden van Mgr. M. J. D. Claessens. — Den 27 Jan. 1934 overleed te Sittard op bijna 82 jarigen leeftijd de Doorl. en Hoogw. Heer Mgr. M. J. D. Claessens, Protonotarius Apostolicus a.i.p., oud-missionaris in Nederlandsch Oost-Indië, oud-secretaris van de Indische Missie-Vereeniging en oprichter van het Koloniaal Missietijdschrift, die als een ,,verzamelende bij, ,,ut apis colligens'', zooals zijn wapenspreuk luidde, zijn leven heeft doorgebracht. R.I.P.

Z.H. Exc. Mgr. J. M. Buckx S.C.J. — De Finsche Regeering heeft Z. H. Exc. Mgr. J. M. Buckx, Oud Apost. Vicaris van Finland benoemd tot commandeur in de orde van de Witte Roos, 1e klasse, van Finland.

Terugkeer van Pater A. Ter Maat, O.P. — Naar wij vernemen, keert de Zeereerw. Pater Antonius Ter Maat O.P., missionaris op het eiland Trinidad, voor goed naar Nederland terug om er een welverdiende rust te genieten. Kort na zijn provincialaat vroeg hij zijn oversten verlof naar Trinidad te mogen vertrekken om daar onder de melaatschen werkzaam te zijn, wat hem werd toegestaan. Elf jaar lang heeft p. Ter Maat als eenige priester onder honderden afgezonderde melaatschen doorgebracht, de laatste vijf jaar op een voor hen uitsluitend gereserveerd eiland.

Overlijden van Z. H. Exc. Mgr. Dini. — De pasbenoemde Apostolische Delegaat voor Egypte, Z. H. Exc. Mgr. Dini, de vroegere Rector van het Collegium Urbanum, die op Driekoningen 1934 te Rome tot bisschop werd gewijd, is op 25 Maart 1934 te Caïro overleden. Mgr. was reeds eenigen tijd ongesteld en eerst sinds eenige dagen naar zijn standplaats Caïro vertrokken.

Weer een Zustercongregatie naar de missie. — De Nederl. provincie van de Congregatie der Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid, gevestigd te Steyl (L.), heeft zich aangesloten in de lange rij van missioneerende Orden en Congregaties. De zeven eerste missiezusters zijn in het begin van April 1934 naar de apost. prefectuur Bandoeng op Java vertrokken.

Het St. Carolus Ziekenhuis te Molde (Noorwegen) bediend door de Liefdezusters van d. H. Carolus Borromeus te Maastricht, is 10 Febr. 1934 ingewijd.

De Arme Broeders v. d. H. Franc. te Bleyerheide, die reeds een missie hebben in Japan, zullen binnenkort ook deelnemen aan het Missiewerk in Brazilië.

Nieuwe Missie der Paters Minderbroeders in Karachi (Br. Indië). — De H. E. Pater Melchior Schilte, vice-procurator te Shanghai, is overgeplaatst als Superior Missionaris te Karachi en de H. E. pater Valeus Wienk missionaris van Luanfu, als Superior Regularis te Karachi. Beide Paters zijn 13 Jan. 1934 van hun oude standplaats naar hun nieuwe missie vertrokken.



BOEKBESPREKING

Meulemeester, M. de. — *Bibliographie Générale des Ecrivains Rédemptoristes*. Première partie. Bibliographie de S. Alphonse M. de Liguori. La Haye. M. Nijhoff ; — Louvain. Impr. S. Alph. 1933, — in 4°. pp. 373.

Deze interessante bibliografische publicatie, welke vòòr een jaar, na lange en zorgvuldige voorbereiding van de pers kwam, vond een gunstig onthaal in de wetenschappelijke wereld.

Al staat dit geheele verzamelwerk voornamelijk op een bibliografisch terrein, het verdient o.i. toch een aparte vermelding en behandeling in dit tijdschrift voor missiewetenschap, om wille der talrijke vertalingen van de ascetische werken van St. Alfonsus, welke reeds benut zijn en in de toekomst nog benut zullen worden. Het zijn vertalingen meestal door beroeps-missionarissen gemaakt, ten dienste van de missie, in de Oostersche en Westersche missielanden. De ascetische arbeid in geschrifte van den H. Leeraar beleefde inderdaad in minder dan een eeuw tijds 12.925 overzettingen in één en zestig verschillende talen, waarvan verschillende het missiegebied raken.

Een statistische tabel der uitgaven in de Aziatische talen (p. 347) verwijst naar 43 vertalingen in het Chineesch ; 48 in het Arabisch en 46 in de Britsch-Indische talen.

De schrijver, op wien bijna uitsluitend de last van het onderzoek neerkwam, heeft om tot deze uitgebreide documentatie te komen, ruim twee en twintig jaren zijn nasporingen voortgezet in de groote bibliotheken van Europa. En ieder, die zelf als speurder werkzaam is op dit terrein, kan vermoeden, welk een som van correspondentie naast en achter dezen zelfstandigen arbeid verborgen ligt.

Van de vertalingen in de uitheemsche talen heeft S. meer bizonder gebruik gemaakt van de groote missie-bibliotheken der E.E. P.P. Jezuïeten te Bonn ; de boekerij van het Seminarie der Vreemde Missiën te Parijs, en last not least, van de Bibliotheek van het College der Propaganda Fide te Rome.

Z. Em. Kard. v. Rossum, die zeer veel belang stelde in dergelijke nasporingen betreffende het missiewerk, en van den H. Alfonsus in het bijzonder, verschafte aan M. de M. kostbare inlichtingen, hield hem op de hoogte, nog zelfs tot enkele dagen vòòr zijn dood, aangaande de nieuwe publicaties, die aan de Propaganda werden opgezonden. Houdt men in het oog, dat in

deze Bibliographie van P. de M., elke vertaling van St. Alfonsus' werken zorgvuldig wordt beschreven en aangegeven, met plaats en tijd van uitgave, het formaat, aantal bladzijden, naam van den vertaler, en verder elke nieuwe uitgave, dan begrijpt men, dat dit boek bestemd is, om ook diensten te bewijzen aan de missiologie ; en den groei van een bepaalden vorm van spiritualiteit te belichten in een missiegebied, waar soms 4 kloosterorden naast elkander werken. Diensten van meer praktischen aard kan het boek ook bewijzen aan de missionarissen, die hier boeken en brochures vinden aangegeven, welke direct tot geestelijk voordeel, opbouw en stichting strekken van hun Christen-gemeente, bovenal tot bevordering van godsvrucht en vroomheid.

Voor Nederland's Missieleven en Missiegebied is het de moeite waard even te wijzen op het aandeel door de missionarissen geleverd in het Creoolsch, Maleisch, Dajaksch, (Dyak-Borneo), Neger-Engelsch, enz. Ook aan den druk der vertalingen is veel zorg besteed. Op blz. 236—239/243—244 vindt men interessante specimina der vertalingen, in de letterteekens der vreemde talen zelve weergegeven, als : Arabisch, Chineesch, Armenisch, Turksch, Ukraïnsch enz.

Bij het doorloopen van die lijsten met vertalingen van St. Alfonsus' werkjes, rijst van zelf het beeld van den rusteloozen stichter, die met zijn missieijver zich vermenigvuldigde en door zijn intensen zielen-arbeid, in alle talen en streken verspreid, reeds vooruitliep op het breede Missieveld, dat later een zijner zonen, als Kardinaal der Propaganda zou mogen bestrijken.

Voor wie een weinig is ingewijd in de wording van dit werk, en van nabij den langzamen groei ervan mocht aanschouwen, is het *geen* geheim, dat 9/10 van dezen arbeidslast feitelijk neerkwam op de schouders van den belgischen archivist, die nu met dezelfde taaiheid voortwerkt aan het 2e Deel — dat nog verschijnen moet, — als toen hij het eerste Deel ondernam. Moge zijn Stichter hem de noodige gezondheid schenken, om aan dit deel de laatste hand te leggen, en zoo het geheele werk te voltooien.

Wittem. EM. JANSSEN, C.ss.R.

P. Hildebrand O. M. Cap. — *Joris van Geel.* — Een Vlaamsche Martelaar in Oud-Kongo. Studie over zijn leven en zijn historisch midden. — Drukkerij-Uitgeverij J. Lannoo, Tielt. 1933. — 244 blz.

De Archivaris der Belgische Capucijnenprovincie heeft zich verdienstelijk gemaakt, door met naarstige zorg bijeen te verzamelen, wat hij omtrent den missiearbeid van een zijner beroemde Ordebroeders heeft kunnen vinden. Hij vermeldt zelf, dat hij in 1930 nog slechts over zóó weinig gegevens beschikte, dat hij er maar 6 bladzijden mede kon vullen. Thans wist hij er 170 blz. over uit te schrijven en daarbij den pionier te plaatsen in het historisch milieu van zijn tijd. En al klaagt schrijver er zelf over, dat zijn levensbeschrijving zeer onvolledig is, het is — meenen wij met hem — toch goed dat hij publiceert wat hij heeft kunnen vinden. De overvloedige wijze waarop hij zijn vondsten verantwoordt in menigvuldige noten en in een

uitgebreide litteratuur-opgave ; en de serie Bijlagen, waarin hij allerlei historische gegevens toelicht, wekken een groot vertrouwen in den ernst, waarmede hij gewerkt heeft. Daarenboven toont hij zich eerlijk genoeg om bijv. den roem van zijn held, dat deze het eerste Bantu-woordenboek zou hebben samengesteld, af te wijzen en slechts de eer voor hem op te eischen dat hij het heeft gecopieerd ; en dit geeft vertrouwen in zijn oordeel.

Aldus kunnen wij er zeker van zijn, dat hij een zoo juist mogelijk beeld geeft van een der eerste geloofsboden in het tegenwoordige Kongo, die er van af 1648 met groote zelfverloochening en offervaardigheid onder veel moeielijker omstandigheden dan er thans gelden, gewerkt heeft voor de zielen en er omstreeks O. L. Vr. Onbevlekte Ontvangenis van het jaar 1652 zijn leven voor gegeven heeft.

Het is voor onzen tijd, die zooveel meer moderne verkeersmiddelen en uitvindingen ook in de missie tot verlichting van den last der missionarissen aanwendt, dubbel goed zulk een moeizaam missionarisleven te volgen, en het is troostend te zien, wat ook dàn kan worden bereikt.

Met deze monographie is de missiekunde ontegenzeggelijk verrijkt.

Th. B.

De Katholieke Missie in Nederlandsch Oost-Indië. Jaarboek 1933. — 8/. 374 blz. — Uitgave van Centraal Missie-Bureau te Batavia. Voor Nederland verkrijgbaar bij het Centraal Katholiek Koloniaal Bureau, Laan Copes van Cattenburch 76, 's-Gravenhage. — fl. 1.50.

Dit jaarboek voor de tweede maal verzorgd en uitgegeven door het Centraal Missie-bureau te Batavia, is gesplitst in twee deelen.

In het eerste deel worden achtereenvolgens de verschillende Apostolische vicariaten en prefecturen behandeld en wel wat het grondgebied, het bestuur en de personeel-bezetting betreft, met afzonderlijke opgave van alle tot dat Vicariaat behoorende standplaatsen, de kerken met de godsdienstoefeningen welke daar gehouden worden, de verschillende scholen, ziekenhuizen en andere charitatieve instellingen ; bij ieder missiegebied is tevens gevoegd een statistiek van het gogdienstig leven gedurende het tijdvak van 1 Juli 1932 tot 30 Juni 1933.

Het tweede deel is gewijd aan Onderwijs en Opvoeding. Hierin wordt van ieder Missiegebied afzonderlijk een overzicht gegeven van de verschillende scholen, welke zich daarin bevinden met het aantal leerlingen en leerkrachten terwijl ook de internaten, weeshuizen en opvoedingsgestichten met het aantal leerlingen afzonderlijk vermelding vinden ; aan het einde daarvan vindt men dan weer een algemeen overzicht, zoowel volgens de Apostolische vicariaten en prefecturen als volgens den aard van het onderwijs, beide volgens de gegevens van Juni 1933.

Bij wijze van aanhangsel volgt een dubbele opgave, eerst van de algemeene vereenigingen in Nederland, wier doel is steun te verleenen aan de Indische Missies en vervolgens van de Orden en Congregaties, welke in Nederlandsch

Oost-Indië werkzaam zijn, met vermelding van hoofdzetel en missie-procure in Nederland, plaatsen van vestiging in N. O.-Indië en lijst van leden die in Indië werkzaam zijn.

Dit overzicht van den inhoud toont meer dan voldoende de belangrijkheid aan van dit jaarboek voor ieder, die belang stelt in den toestand der Katholieke Kerk in N. O.-Indië.

A. M.

Väth, Alfons. — S.J. — *Johann Adam Schall von Bell S.J.*, Missionar in China, Kaiserlicher Astronom und Ratgeber am Hof von Peking, 1592—1666. Ein Lebens- und Zeitbild. — Gr. 8° — XX u. 384 S. mit zahlreichen Bildern. — Verlag J. P. Bachem, Köln, 1933. — R.M. 9.— ; geb. R.M. 12.—.

Met bovengenoemd werk heeft Sch. eigenlijk de eerste en, we mogen er aanstonds bijvoegen, op de meeste punten definitieve monografie geschreven over den grondlegger der nieuwe sterrenwacht te Peking en Keulschen priester-edelman, die in 1592 werd geboren, in 1611 in de Sociëteit van Jesus trad, in 1617 zich te Lissabon inscheepte en in 1619 te Macao den Aziatischen bodem betrad om dien niet meer te verlaten en in Peking zijn graf te vinden op 75-jarigen leeftijd.

Weliswaar hadden twee zijner ordesgenooten van Zikawei, nl. p. Havret, de stichter van de Variétés Sinologiques en p. d'Elia, een werk over den beroemden missionaris-mandarijn op het getouw gezet en p. Huonder hiervoor reeds veel stof verzameld ; maar aan p. Väth komt de verdienste toe, dit materiaal te hebben bewerkt en aangevuld door langdurigen vorschersarbeid en raadpleging van archieven en bibliotheken. Sch. genoot het voorrecht bij zijn moeilijke taak te worden geholpen door een oud-missionaris van China, die tevens een uitstekend Sinoloog en specialist in Chineesche mathemathiek en astronomie is, p. Louis van Hee, vroeger professor aan de katholieke hoogeschool Aurora bij Shanghai en aan de niet-christelijke universiteit Nanyang.

Chinees met de Chineezen — in hoeverre moet de missionaris dat zijn of worden ? Tot welke grens mag zijn ijver daarbij gaan ? Onder welke voorwaarden en tot welke hoogte kan een Jezuïet mee regeeren aan een heidensch Chineesch hof ? Dat zijn vragen, waartoe het leven van Johann Adam Schall von Bell aanleiding heeft gegeven en waarin de lezer van zijn eerste, hem waardige biografie nog altijd belang stelt.

De adellijke Keulenaar is gedurende het middelste derde van de zeventiende eeuw zóó doorloopend een hoofdpersoon geweest op het Chineesche staatstooneel, dat het ons op zulk een afstand soms toeschijnt, dat hij zich minder missionaris heeft getoond dan mandarijn en regent. Tegen dezen schijn treedt zijn levensbeschrijver met zooveel overtuiging op, dat men zich gaarne overtuigen laat. Schall heeft den val van de Ming-dynastie meegemaakt en de overwinning van de Mandsjoes. De nieuwe keizer, een knaap, noemde den missionaris „Ma-fa'' (= eerwaardige vader) en deze verstond

de kunst om over den hartstochtelijken Shun-Chih te vaderen, al slaagde hij er tot zijn verdriet nooit in hem te bekeeren en al moest hij diens heidenschen dood beleven tot zijn levenslange droefenis.

En zoo gelijkt de beschrijving van dit dramatisch-bewogen priesterleven niet zoozeer op een hagiografie als wel op een treurspel, waarvan Vondel in het sterfjaar van Schall (1666), — met wien hij overigens niet geparenteerd was, zooals Allard ten onrechte meende — den kerkgeschiedkundigen achtergrond schetste in de opdracht van zijn „Zungchin (= Shun—Chih) of Ondergang der Sineesche Heerschappije".

Het alleszins aanbevelenswaardig en royaal uitgegeven boekwerk is met verschillende afbeeldingen verlucht en met een overvloedige literatuuropgave verrijkt, waarbij we echter de voortreffelijke artikelen van p. Stein, Missionaris en Astronoom, Stud. 102, 445 ; 103, 207, 244, 467 niet vonden vermeld.

A. M.

Velden, van der. — *Priester und Mission.* 17. Jahrgang 1933. — Ueberreicht vom Generalsekretariat des Priester-Missionsbundes, Pontstrasse 80, Aachen. — 64 S.—

Ofschoon dit zeventiende jaarboek van den Duitschen P.M.B. door allerlei omstandigheden slechts laat en in bescheiden omvang kon verschijnen, is de samensteller er toch in geslaagd, er een „Bundesgabe" van te maken, welke ongetwijfeld welkom zal zijn en nut zal stichten. In de rubriek „grundsätzliches" vinden we o.a. een artikel van den wijbisschop van Keulen, Mgr. Dr. W. Stockums, over den dogmatischen grondslag van de heidenmissie, alsmede eenige bemerkingen naar aanleiding van het feit, dat tot dusver in de catechismussen der verschillende bisdommen het missiewerk niet voldoende tot zijn recht kwam. Andere rubrieken leveren „Kanzelmaterial", doen mededeelingen „aus dem Leben des Priester-Missionsbundes" en geven wenken „aus der Praxis für die Praxis". Wij wenschen den tegenwoordiger bezorger van het jaarboek, Josef van der Velden, van harte de medehulp toe van zijn confraters in het H. Priesterschap, waarop hij een beroep doet, voor de thans meer dan ooit noodige missieactie.

A. M.



INHOUDSOPGAVE
VAN DEN VIJFTIENDEN JAARGANG

IMPRIMATUR.

Buscoduci, die 29 Aprilis 1934. F. N. J. HENDRIKX, Vic. Gen.

BIJLAGE VAN
HET MISSIEWERK
ORGAAN VAN DEN
PRIESTER-MISSIEBOND

Deze bijlage verschijnt zoo dikwijls het bestuur het wenschelijk acht en wordt alleen aan de Leden van den Priester-Missiebond toegezonden.

CLERUS PRO CLERO

Voor enkele jaren gaf Z. H. Ex. Mgr. Salotti, Secretaris der Propaganda en algemeene voorzitter van het Pauselijk Liefdewerk van den H. Petrus, het wachtwoord uit

„Clerus pro clero"

om daarmede vóóral de geestelijkheid der geordende bisdommen aan te sporen tot een hartelijke belangstelling voor de vorming van een eigen inlandsche geestelijkheid der missiën.

Hij treft ons priesters daarmede recht in het hart: want wat kan meer op onze belangstelling rekenen, dan dit groote levensbelang der Kerk, waarvan wij priesters iederen dag ondervinden welk een geluk het brengt aan de geroepenen.

Het is dan ook wel een schoone gedachte van den uitmuntenden prelaat, die S.P.L. bestuurt, dit buitengewone Heilig Jaar, waarin de H. Kerk — met de andere weldaden der Verlossing, — ook de instelling van het H. Priesterschap dankbaar herdenkt — aan ons priesters een dank-offer te vragen voor onze H. Roeping en deze gaven te zamen aan te wenden tot uitbreiding van het H. Priesterschap in de missiën.

Daarom vragen wij, bestuurders van S.P.L., namens onzen algemeenen Voorzitter **aan de Nederlandsche priesters een extra-gave voor de vorming der inlandsche priesterschap in de missiën, als uiting van dankbaarheid voor den zegen onzer H. Roeping.**

Een verdere aanbeveling of uitleg zal wel niet noodig zijn : de uitnoodiging spreekt voor zich zelf.

Mogen dus allen, die van ons reeds een persoonlijke uitnoodiging ontvingen, juist in dezen tijd, waarin voor zoovelen de verjaardag hunner priesterwijding valt, daaraan edelmoedig gehoor geven.

En zij, die door een of andere oorzaak een dergelijke uitnoodiging nog niet ontvingen, verzoeken wij dringend deze regelen als uitnoodiging te beschouwen.

Als antwoord op die uitnoodiging kan dienen een overschrijving of storting op **postrekening 8725** op naam van onzen nationalen secretaris Mgr. Th. M. P. Bekkers te Voorschoten.

Mochten er onder onze medebroeders zijn, die hun dankbaarheid willen toonen door het stichten van een *studiebeurs* of door het schenken van een jaarlijksche weldoenersbijdrage, dan zal diezelfde secretaris hen daarbij gaarne met alle gewenschte inlichtingen van dienst zijn.

Wij vertrouwen in een volgend nummer van dit orgaan te kunnen jubelen over de mildheid der ontvangen gaven, en daarvan de bestemming tevens te kunnen mededeelen.

De Nationale Raad van S.P.L.

De faculteiten van de leden van den Priestermissiebond en het Decreet der S. Poen. van 20 Maart 1933 A. A. S. 1 April 1933

Het Missiewerk 14. p. 245

Naar ons gebleken is, wordt dit Decreet van de S. Poen. door de Centrale Besturen der Pauselijke Missiegenootschappen aldus verstaan :

1e. Degenen die vóór 1 April 1933 waren ingeschreven als lid van den P.M.B. of missionaris of oud-missionaris van een der Propagandagebieden waren, of fungeerden als moderator of directeur van een der Pauselijke Missiegenootschappen **behouden alle faculteiten,** die vóór 1 April aan den P.M.B. of de Missiegenootschappen verleend waren. Onder „leden” worden ook verstaan de „seminaristen,” die vóór 1 April zijn ingeschreven ; zoodra deze priester-gewijd zijn en jurisdictie ontvangen hebben kunnen zij nog van de andere faculteiten gebruik maken. De opvatting op blz. 245 van den vorigen jaargang van Het Missiewerk gehuldigd is niet juist.

2e. Degenen, die *na 1 April* 1933 worden ingeschreven *als lid van den P.M.B.* of als *missionaris* naar één der Propaganda-gebieden vertrekken *behouden naast de aflaten* voor hun persoon verleend, de volgende faculteiten :

a. facultas benedicendi ac imponendi, servatis ritibus ab Ecclesia praescriptis, scapularia Passionis D. N. J.C., Imm. Conc. B.M.V., SS. Trinitatis, B.M.V. Perdolentis, B.M.V. a Monte Carmelo, ab Apostolica Sede approbata et quidem sub unica formula, absque inscriptionis onere in album Confraternitatis.

b. facultas anticipendi a meridie recitationem Matutini cum Laudibus sequentis diei dummodo tamen officii diei jam persolverint.

3e. Degenen, die *na 1 April 1933* optreden als diocesaan of plaatselijk directeur der *Voortplanting* (Broederschap van den H. Geest) d.i. de pastoor der parochie *en* de kapelaan, die door hem met de zorg voor het Genootschap belast wordt, behouden de faculteiten te wijden de Medaille der Onbevlekte Ontvangenis (de z.g. miraculeuze medaille) en de medaille van den H. Benedictus, de vijf scapulieren op te leggen sub unica forma, geloovigen op te nemen in de Broederschap van het Seraphijnsche koordje, in de Derde Orde van den H. Franciscus, op plaatsen waar geen huis van een der Minderbroeders-orden zijn ; in de Broederschap van den Engelachtigen Strijd (Thomaskoordje) op plaatsen waar geen huis der Dominicanen is ; en de faculteit om van 12 uur 's middags af te anticipeeren.

De diocesane moderatoren der Voortplanting die na 1 April 1933 in functie treden, behouden daarenboven de faculteit om bij het prediken van Missiedagen te volstaan voor de verplichting van het Brevier-gebed met het bidden van Metten en Lauden alleen. (Zie Pausel. Missieactie blz. 69—74).

De diocesane en plaatselijke bestuurders der *Kindsheid* die na 1 April 1933 in functie treden *behouden* de faculteit aan de stervenden den Pauselijken zegen te geven, de *vier* scapulieren op te leggen, geloovigen op te nemen in de Derde Orde van den H. Franciscus, de Generale Absolutie te geven, en waar geen Congr. der Derde Orde en ook geen klooster van Franciscanen, Capucijnen of Conventueelen is, een afdeeling der Derde Orde te stichten en te besturen met verlof van den Bisschop.

De diocesane en plaatselijke directeuren van *S.P.L.* die *na 1 April 1933* zijn aangesteld *behouden* de volmacht, rozen te wijden ter eere der H. Teresia van Lisieux (Pauselijke Missieactie p. 122).

4e. Het bestuur van den Priestermissiebond tracht met de autoriteiten in Rome een regeling te treffen, waardoor het mogelijk wordt, dat voor degenen die na 1 April 1933 zijn of worden ingeschreven in den P.M.B. de vervallen faculteiten telkens door den P.M.B. worden aangevraagd.

De uitslag van dit overleg zal nader worden bekend gemaakt.

De nieuwe uitgave van „De Katholieke Missie" der Seminaristen van Hoeven.

Wij meenen goed te doen onderstaand spontaan gezonden schrijven van Mgr. Sweens hier af te drukken. Het pleit voor de waarde van het boek en voor de vitaliteit van den ,,rustenden" Vicaris van Victoria Nyanza.

Rubya 31 Bloeimaand '33.
P.O. Bukoba via Mombasa
B. E. A.

Aan de Missievereeniging St. Franciscus Xaverius,
Seminarie Hoeven.

Dezer dagen had ik de gelegenheid kennis te maken met het door uwe zorg, onder leiding van Prof. Dr. Alph. Mulders, uitgegeven standaardwerk: De Katholieke Missie.

Ofschoon de Eerwaarde Samenstellers aan mijn lof volstrekt geen behoefte hebben, mogen zij het een grijzen bisschop niet euvel duiden, dat hij deze regeltjes aan uw werk wijdt.

Het is een zakelijk met veel zorg en eenheid saamgesteld leerboek in de schoone hollandsche taal. Ongeveer alles wat tot eene volledige Missiekennis behoort wordt niet alleen aangestipt, maar kort en bondig behandeld.

Het belicht, ik durf zeggen ongezocht, de ontzaglijke geestelijke en stoffelijke nooden, waarin het Zendelingschap onder de heidenen zich bevindt. Experto credite Roberto.

De stoffelijke nood, die er onder de heidenen dikwijls bestaat is beduidend, maar de geestelijke nood overtreft, gelijk de ziel het lichaam, den stoffelijken. Toch is in den laatsten zeer vaak te voorzien vóórdat men den eersten lenigen kan : als het eenige middel om den toegang tot de harten te verkrijgen voor den Nederlandschen missionaris is uw boek een veilige gids, in verstaanbare taal. Ook en vooral een zedelijke steun door de deelneming die het toont in der landgenooten zwoegen en lijden onder vreemde volken, voor wier redding zij den grond verlieten ,,waar eens hun wieg op stond" en waar voor de meesten nooit hun grafkruis zal staan.

† JOS. SWEENS, Hoogachtend,
Oud Apost. Vicaris van Nyanza.

